

UTOPIE, NEJLEPŠÍ VERZE

Ivan Kmínek

Utopie, nejlepší verze
Zábavné panoptikum,
tematicky zaměřené
na odvěký boj
dobra proti dobru

Ivan Kmínek

Znění tohoto textu vychází z díla [Utopie, nejlepší verze](#) tak, jak bylo vydáno Středočeským nakladatelstvím a knihkupectvím v Praze v roce 1990.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Ivan Kmínek: Utopie, nejlepší verze), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte původ-Nevyužívejte komerčně-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní](#).

Verze 1.0 z 29. 5. 2026.

OBSAH

ČÁST PRVNÍ	7
1	8
2	19
3	30
4	32
5	36
6	40
7	48
8	52
9	55
10	60
11	79
12	82
13	85
14	93
15	100
16	111
17	116
18	140
19	144
20	147
21	154
22	157
23	160
24	166
25	170
26	171
27	174

28.....	179
29.....	186
30.....	193

ČÁST DRUHÁ 198

31.....	199
32.....	200
33.....	204
34.....	215
35.....	217
36.....	221
37.....	226
38.....	230
39.....	233
40.....	236
41.....	241
42.....	243
43.....	245
44.....	251
45.....	254
46.....	256
47.....	261
48.....	263
49.....	267

Ediční poznámka..... 271

*Optimista prohlašuje, že žijeme v nejlepším z možných světů.
Pesimista se obává, že je to pravda.*

J. B. CABEL

Svoboda je poznaná nutnost.

K. MARX

ČÁST PRVNÍ

1

Daleko za městem, na kamenité planině poblíž Propasti výkřiků, jsem našel unavenou starou břízu a na její spodní větev pověsil provaz. Přivalil jsem veliký balvan. Stoupl jsem si na něj. Vložil jsem hlavu do smyčky. Řídkou korunou stromu prosvítal Měsíc.

„Světě!“ zvolal jsem a můj hlas se nesl planinou jako Cháronův vzdech. „Světě, proč jsi takový?“ Odpověděl mi jen vítr. Černý vítr, jenž se plazil při černé zemi.

Pak jsem špičkou boty odvalil balvan a mé tělo začalo neodvratelně klesat.

Uplynula však sotva setina vteřiny a tmu prořal suchý třesk výstřelu. Provaz povolil. Upadl jsem mezi kamení. Když jsem se vzpamatoval, vstal jsem a sňal oprátku z krku. Její zkrácený konec čpěl spáleninou. Příčinu jsem brzy zjistil: od blízkého křoví se ke mně rychle blížil urostlý muž v dokonale padnoucí modré kombinéze a s ušlechtilými rysy v ostře řezané tváři. Se zjevným uspokojením foukal do hlavně krátké laserové zbraně, od níž se ještě kouřilo.

„Čistá práce, že?“ pochvaloval si a ukazoval na zbytek provazu, houpající se na stromě. Když došel až pod břízu, posadil se na plochý kámen.

„Vezměte plac,“ pokynul mi blahosklonně. Zcela fascinován jeho velkolepým zjevem a bohorovným chováním jsem uposlechl.

„Jmenuji se Larden. Martin Larden,“ řekl a podal mi svou drsnou, tvrdou tlapu.

„Kaminsky,“ představil jsem se s nechutí.

Larden z tlumoku vytáhl prostou, ale vydatnou svačinu, a když jsem odmítl jeho nabídku, abych také okusil, pokrčil rameny a s gustem se pustil do jídla.

„To bylo kvůli ženské?“ zvědál mezi důkladnými sousty.

„Po tom je vám houby,“ utrhl jsem se. „Chtěl jsem... chtěl jsem si to jen tak vyzkoušet.“

Byla to pravda nebo ne? Už jsem sám pořádně nevěděl. V každém případě byl ten osudný provaz z krouceného papíru, protože jsem doma lepší nenašel.

„Nelžete,“ odfrkl ten člověk. „Vidím vám až do žaludku.“ Založil ruce za hlavu a zřejmě se chystal k rozsáhlejší promluvě.

Nebylo mu to však dopřáno. Z nedalekého přisedlého křoviska k nám náhle vyrazilo temné, pružné zvíře. Vypadalo jako šavlozubý tygr z rodu *Machairodus*. Strnul jsem v ohavném úleku. Zato můj společník nezaváhal ani na okamžik. Jeho ruka bleskurychle sjela k pouzdru zbraně, a než se obrovská šelma stačila vzepnout k poslednímu skoku, klesla v bezživotí k zemi a tam potichu doutnala.

„A takhle je to pořád,“ postěžoval si Larden. „Člověk nemá chvíli klidu.“

„Co to bylo?“ zeptal jsem se a nasucho polkl.

„Šavlozubý tygr z rodu *Machairodus*.“

„Já vím..., ale jak se tady ocitl?“

Larden si opět udělal pohodlí. „Poslyšte, příteli, měli bychom si pár věcí ujasnit. Ta šelma... to je to jediné, co vás na tomhle světě udivuje?“

„Jak to myslíte?“ opáčil jsem otázkou.

„Tak... zdá se vám, že je všechno v pořádku?“

„Nevím. Takhle jsem o tom nikdy nepřemýšlel. Mám svých starostí nad hlavu.“

Larden se kradmo rozhlédl, jako by se chtěl ujistit, že jsme v té pustině opravdu sami. Bylo mi čím dál jasnější, že je to cvok.

„Dobrá,“ řekl. „Zřejmě trpíte stejným druhem slepoty jako všichni ostatní. Ale cosi mi říká, že váš případ ještě není tak zcela beznadějný. Povězte mi o sobě něco.“

„Nebude vás to zajímat,“ pokoušel jsem se ho odbýt.

„Naopak. Ohromně mě zajímáte. Jste první nešťastný člověk, kterého jsem v životě potkal, a já cítím, že to má nesmírný význam pro mé pátrání.“

Povzdychl jsem si. Larden byl neodbytný. Zřejmě si osoboval právo blíž poznat toho, komu zachránil život, a to jsem mu mohl těžko upřít.

„Narodil jsem se jako oboustranný sirotek,“ začal jsem.

„Tak?“ zpozorněl Larden. „A to vám připadá normální?“

„Ne docela,“ připustil jsem. „Není to však nic, kvůli čemu by se měl člověk věšet na staré unavené bříze.“

„Plně s vámi souhlasím. Ale teď pokračujte. Pamatujete si něco z raného dětství? To bývá velmi důležité!“

Přemohla mě trýznivá vzpomínka.

„Jednou jsem se omylem vyčural vychovatelce do klobouku. Myslel jsem, že je to nočník, chápete?“ vykřikl jsem. „Byl takový bílý... tuhý... s úzkým lemem... Děti se mi smály...“

Můj hlas se zlomil na sám pokraj šepotu. Plání znělo jenom sviště- ní černého větru, který tu a tam přivál skřek skrytého živočicha.

„V šesti letech jsem se poprvé a naposledy zamiloval,“ pokračoval jsem. „Jmenovala se Karla. Když jednou slavila narozeniny, cítil jsem, že jí musím darovat to, co je mi na světě nejdražší. Se slzami v očích a srdcem na dlani jsem tedy vzal svou ochočenou krysou Julii, zabalil ji do sametové krabice a odnesl své zbožňované. Hodila Julinku kočce. Svě vyžrané líné kočce. Stal jsem se cynikem.“

„Hloupost,“ řekl Martin Larden a zamýšleně hleděl na Měsíc. „Vy máte k cynismu stejně daleko jako já... Ale nenechte se vyrušovat.“

„Po ukončení dětství jsem se přihlásil na střední školu, jejíž zaměření si už nepamatuji. Moje žlázy nedlouho poté začaly produkovat hormony světobolu. Život jsem tehdy nazýval ‚bědnou mrchou žití‘ a psal jsem básně. Mé verše bojovaly proti všemu. Analyzoval jsem v nich všechnu přetvářku a falešné štěstí světa a především v nich napadal zkostnatělý svět svých rodičů.“

„Vašich rodičů?“ podivil se Larden. „Říkal jste přece, že jste oboustranný sirotek!“

„Vyprošuji si, abyste mě chytal za slovo,“ ohradil jsem se prudce. „Nechápu, proč vám to vlastně všechno vykládám, když mi nevěříte.“

„Ale věřím vám. Samozřejmě, že vám věřím. Pokračujte, prosím, pane Kaminsky. S tím falešným štěstím světa, to jste řekl velmi hezky. Povězte mi teď něco o vašem vztahu k ženám. Jsou to mrchy, že?“

„Ženy v mých básních vystupovaly jako vlčice růžové smrti. Jenomže já jsem po nich zběsile toužil. Toužil jsem po nich, až mi na kůži naskakovaly puchýře a na vlhký polštář padaly chomáče vlasů. Moje púlnoční volání však žádná z nich nevyslyšela. Byl jsem nešťastný. Nakonec jsem se přihlásil do mládežnické organizace, od jejíchž schůzek jsem si sliboval vření nespoutané milostnosti. Byly to však jen iluze. Udělali mě pokladníkem. Při mém tehdejší laxním vztahu k hodnotám jsem půjčoval kde komu, obzvlášť hezkým dívkám, a tak moje kasa brzy udělala bankrot.“

Černý vítr se trochu uklidnil a nastalo takové ticho, že bylo slyšet šelesty třaslavého dlouhonohého hmyzu.

„Z toho radostného kvasu a krásných mladých lidí na mě padly těžké deprese. Studium mě nebavilo. Po třetím ročníku jsem toho nechal.“

Larden nehybně seděl a díval se kamsi k Propasti.

„Když vás člověk poslouchá, příliš nepookřeje,“ řekl.

„A to všechno ještě značně zlehčuji,“ upozornil jsem. „Nebavilo mě vůbec nic, rozumíte? Všechno mi připadalo jaksi... nepodstatné. Mělké. Nakaširované. Kulturní dění mě neoslovovalo. Zájmová činnost mi připadala jenom jako způsob, jak si ranami pilných kladívek vytlouct z hlavy poslední zbytky rozumu. Když jsem procházel kolem plných výloh, když jsem krájel čerstvý, voňavý chléb, když jsem shlížel z Šedého vrchu na vyrovnané řady nových bloků předměstí, necítil jsem vůbec nic. Nic. Docela nic.“

Larden se zvedl: „Poslyšte, udělala se mi z vás zima. Rozdělám oheň, co říkáte?“

„Beze všeho,“ pokrčil jsem otráveně rameny. „Mně na tom nezáleží.“

Můj společník hbitě nalámal slušnou náruč dřeva z vyschlých křovisek a zanedlouho už plápolala malá hranice. A já jsem ucítil potřebu pokračovat ve své zpovědi.

„Postupem času jsem došel k názoru, že všechno lidské konání má asi takový smysl, jako světélkování hnijícího pařezu. Upadl jsem do jakési strnulosti. Celé dny jsem sedával doma a civěl do pravého horního rohu svého pokoje. Pamatuji si, že tam byla veliká prasklina ve tvaru širokého písmene L. Občas jsem pohlédl z okna, a když jsem tam uviděl chodce, spěchající na všechny strany světa, popadl mě záchvat nehezkého smíchu. Podobné pocity chorobného veselí jsem zažíval z neznámého důvodu i při pohledu na hodinky a na kalendář. Živil jsem se jeskyňářským koncentrátem Spelea s prošlou záruční lhůtou. Můj tep se brzy ustálil na pětáctyřícítce. Krevní tlak byl devadesát na padesát. Přestal jsem odpovídat na pozdravy.“

Martin Larden prohrábl oheň. „Zajímavé,“ poznamenal. „A to je všechno?“

„To vůbec není všechno. To hlavní teprve přijde, vážený pane. Když jsem tak zase jednou seděl a civěl do pravého horního rohu svého pokoje, kdosi zazvonil. Byl to pojišťovací agent. Přišel mi nabídnout velmi výhodné životní pojištění.“

„Samozřejmě jste s ním vyrazil dveře.“

„Vůbec ne! Nevyrazil jsem s ním dveře. Stalo se něco velmi zvláštního. Dal jsem se s tím sympatickým člověkem do řeči. Vypítl jsem se na jeho práci a on mi o ní vyprávěl. A já jsem náhle zjistil, že mně zase v žilách začíná kolovat krev. Jako bych procital z dlouhého spánku. Objevil jsem smysl života, rozumíte?“

Larden udiveně zdvihl své husté obočí: „Máte na mysli tu pojistku, co s vámi přišel uzavřít?“

„Vůbec ne!“ rozhořčil jsem se nad jeho nechápavostí. „Prostě jsem náhle zjistil, že celou bytostí toužím stát se pojišťovacím agentem!“

Prudký závan černého větru sčísl oheň do žhoucí hřívy, která nám olízla nohy. Larden si zamyšleně pohrával s pouzdrém své zbraně.

„Poslechněte, to je přece evidentní nesmysl,“ řekl po chvíli. „Tak vy mi chcete tvrdit, že vy, právě vy, jste se náhle takhle pomínil a zatoužil po pojišťovací kariéře?“

„A proč ne?“ ohradil jsem se ostře. „Není to nádherné povolání? Nesetkáte se díky němu se spoustou zajímavých lidí? Ale nejpodstatnější je, že vy těm lidem opravdu pomáháte. Pojišťovák je totiž misionář moderní doby, který nepřináší jen sladká slova, ale skutečnou pomoc! Uvědomujete si to vůbec?“

„Pokračujte, človče,“ řekl Larden vzrušeně a zdál se dost otřesen. „Pokusím se vás vyslechnout až do konce.“

„Ještě téhož dne, kdy mě navštívil agent firmy Universum, jsem se stal jejím zaměstnancem,“ vzpomínal jsem. „Bylo úžasné, jak jsem se náhle postavil na nohy. V pojišťovně se mi všechno nesmírně líbilo. Všechno na mě hluboce působilo: mramorové obložení, tlusté skleněné přepážky v rámech z dočerna omšelého mahagonu, obratně formulované poutače a plakáty, prostě všechno. Byl tehdy pátek a hned následující pondělí jsem se vydal jako řadový agent na svou první služební pochůzku. Tenkrát začalo mé skutečné utrpení.“

„Rozumím vám čím dál méně,“ řekl Larden znepokojeně.

„Hned. Hned pochopíte. Když se otevřely dveře první domácnosti, které jsem přinášel úlevu, a já pohlédl do očí nevraživého důchodce, nevydal jsem ze sebe ani hlásku. Za chvíli mi ten člověk přibouchl dveře před nosem. Bylo mi nanic. Myslel jsem, že se to časem spraví, ale doufal jsem marně. Asi po třech měsících, během kterých se mně nepodařilo uzavřít ani jednu jedinou pojistku, mi bylo všechno jasné: jsem chorobně nesmělý. Vůbec se na pojišťovacího agenta nehodím. Jenže zároveň jsem cítil, že nic jiného nechci v životě dělat. Byl jsem v pasti. V pasti, ze které není úniku. A vězím v ní podnes.“

Plameny u mých nohou se svíjely jako pouštní hadi Danaré. Martin Larden vzal kus oprátky, která ležela opodál, a nasadil si ji na krk: „Ať visím, jestli tohle není nejhlupejší historie, jakou jsem kdy slyšel.“ Pak si ke mně přisedl blíž a dokonce mi položil svou těžkou tlapu na rameno: „Příteli, teď ale žerty stranou. Určitě je vám jasné, že tady něco nehraje.“

Nechápavě jsem se na něj podíval.

„Váš příběh je přece evidentně tak uhozený, že nemůže být pravdivý. Je to jen obrázek z jakéhosi panoptika. Věřte mi, moje intuice je vytríbena léty cviku.“

„Cože?“ rozhořčil jsem se. „Vy si myslíte, že lžu?“

„Ale vůbec ne! Jde o něco jiného. Daleko horšího. Celý tenhle svět je úplně falešný. Například vy: vaše vykolejená psychika a schematický životopis. Popravdě řečeno, jste jakýsi velmi nepravděpodobný typ hlupáka.“

„Zatímco vy jste zřejmě superman,“ pokusil jsem se bránit sarkasmem.

„Ano, vystihl jste to velmi přesně,“ přitakal Larden, aniž hnul brvou. „Těžko se mi o tom mluví, ale jistě jste si všiml, že na první pohled vzbuzuji mimořádnou důvěru. Přitom je nám oběma jasné, že za tím nestojí jen můj příjemný vzhled a vyrovnané chování. To by bylo trochu málo. Stejně důležité jsou i moje široké znalosti z mnoha oborů a schopnost umět si poradit v každé situaci. Zní to, pravda, trochu nevkusně, ale myslím si, že mám dokonce jakési vyšší poslání, které zatím nechápu, ale které...“

Larden však nedopověděl. Náhle v půli věty utál a v mžiku byl na nohou. Ostražitě pozoroval okolí. Svaly pod kombinézou se mu napjaly. Chvilí jsem na něj nechápavě zíral, ale pak... pak, aniž jsem přesně věděl proč, se mi zježily vlasy a stály jako hřebíky.

Potom se můj společník obrátil k severu a zaujal bojový postoj. Ohlédl jsem se a viděl, že od zamlženého obzoru, rozsvíceného náhle bledou zelenou září, se k nám cosi děsného blíží. Vypadalo to jako medúza. Jiskřící a chvějící se medúza se stovkami panožek a chapadel. Vydávala táhlý basový řev, z něhož mi naskočila husí kůže. Zdálo se, že pluje vzduchem přímo k našemu ohni jako hnusný, rosolovitý fénix.

„Nehýbejte se!“ přikázal Larden šeptem.

„Proboha, co to je?“ prodralo se mi skrze rty.

„Je to parabiont. Občas přichází tam od Sféry,“ řekl můj společník. „Zdá se, že budeme mít starosti.“ Potom vytáhl ze svého

tlumoku příruční počítač a začal horečně mačkat tlačítka. Ta šílená věc se zatím blížila každým okamžikem. Byla obrovská. Už zakrývala čtvrtinu oblohy. Už celou třetinu. Pláň polilo světlo plně zeleného jedu.

Poklesla pode mnou kolena. „Tak přestaňte už s tím blbnutím a dělejte něco!“ zařval jsem a hlas mi přeskočil.

„Dělám, co můžu,“ řekl můj společník v nouzi. „Nevidíte, že řeším anihilační rovnice?“

„Cože?“

„Parabionta lze zničit jenom kvazidivergentní anihilací po Thorn-Wiesermannově biočáře,“ poučil mě Larden. „Právě počítám parametry.“

Potom však náhle zaúpěl: „Krucifix, zaseklo se mi rovnítko!“ V následujícím okamžiku vytáhl z kombinézy šroubovák a odkryl nitro počítače.

„Chcete s něčím pomoci?“ zeptal jsem se.

„Všechno byste jen zvrstal,“ procedil Larden. „Stůjte a nehýbejte se!“

Oprava naštěstí trvala jen pár vteřin. Ve chvíli, kdy se ta věc vznášela nad našimi hlavami a vytvořila se v ní jakási ohavná hluboká nálevka, začal Larden se zpětnou montáží krytu.

„Tak pospěšte si!“ žadonil jsem.

„Musím připevnit ten kryt.“

„Nešlo by to i bez něj?“

„Jsem zvyklý všechno dělat pořádně,“ řekl Larden nedůtklivě. „Ale pro tentokrát budiž...“

Rezolutně zmáčkl opravené tlačítko a parabiont vzápětí zmizel. Prostě zmizel. A rozpadl se v houf jisker a deštěk jakéhosi slizu, který zapadl mezi kamení. Pálily mě oči. Dostal jsem z toho zeleného světla zánět spojivek.

„Měli jsme štěstí,“ řekl Larden. „Tentokrát na zničení toho svinstva stačilo pouhé teoretické řešení anihilační rovnice. Parabiont je velmi inteligentní a pochopil, že prohrál. Nebývá to tak vždycky, to mi věřte. Doufám, že jednoho dne tu bestii ochočím.“

Vytáhl z tlumoku čutoru a důkladně si lokl. Pak mně ji podal. Byla to jen voda, zteplalá a páchnoucí, ale já ji chlemtal jako nektar. Můj zvláštní společník se mezitím znovu pohodlně natáhl pod smutnou břízu, na níž už jsem měl pár hodin viset.

„Kde jsme to jenom přestali...?“ uvažoval. „Příteli, jistě jste ohromen monstry, která tu na planině řádí a s kterými mám prakticky denně co do činění. Radím vám ale, abyste svou pozornost obrátil raději k lidem. K sobě. K městu, které spí za našimi zády. Neboť především na nás je cosi monstrózního.“

Špatně živený oheň dohasínal a plání znovu zadul černý vítr. Mlčel jsem. Nevěděl jsem, co podotknout.

Larden povstal. „Kaminsky, důvěru za důvěru. Svěřil jsem se vám a dal se vám všanc. Navrhuji společnou přísahu, souhlasíte?“

Mlčel jsem.

A Larden náhle zvedl ruku do výše a druhou ukázal na starou unavenou břízu.

„Příteli, opakujte po mně: Při tomto stromu smrti a životadárné Luně...“

„Při tomto stromu smrti a životadárné Luně...“

„... přísaháme, že neustaneme,“

„... přísaháme, že neustaneme,“

„... dokud nezjistíme, kdo jsme a odkud přicházíme.“

„... dokud nezjistíme, kdo jsme a odkud přicházíme.“

„K tomu nám dopomáhej Kniha.“

„Kniha? Jaká Kniha?“ řekl jsem rozpačitě.

„Všechno se včas dozvíte,“ odbyl mě Larden netrpělivě. „Teď stvrďte přísahu.“

„K tomu nám dopomáhej Kniha,“ dokončil jsem, aby už byl ten trapný ceremoniál za mnou.

Larden pak potřásl mou bezvládnou rukou. „Díky,“ řekl. „A nyní se budeme muset rozloučit. Mám ještě nějaké povinnosti. Kdy se uvidíme?“

„Přijďte dnes večer ke Třem liškám, jestli se vám to hodí,“ navrhl jsem.

„Ke Třem liškám? Neznám. Doufám, že to není hostinec?!“

„Jistě.“

„Zbláznil jste se? To můžeme naše plány rovnou nechat vytroubit na náměstí...! Ostatně jsem abstinent,“ dodal Larden. „V sedm vás budu čekat pod Ferdinandovým obloukem. Přijdete?“

„Přijdu,“ řekl jsem, abych už se ho nějak zbavil. Byl jsem nesmírně unaven.

„Mimochodem, jmenuju se Martin,“ řekl Larden a znovu mi nabídl pravici.

„Jmenuju se Viktor,“ řekl jsem.

„Tak dnes večer, Viktore.“

„Platí, Martine.“

Ani nevím, kdy a jak vlastně zmizel. Najednou jsem byl sám. Pak se do mě dala zimnice a já jsem se rychle vydal k jihu. Směrem k městu. Když jsem došel až na konečnou autobusu, bylo už k šesté. Řidič vozu si mě prohlížel jako exotické zvíře. Tady, na samém okraji pustiny, asi sbíral pasažéry jen málokdy. Zaplatil jsem jízdenku, ztěžka dopadl na zadní sedadlo a okamžitě usnul.

2

Ten den, alespoň podle slov mého šéfa, jsem měl jednu z posledních příležitostí vyvrátit svou pověst nejneschopnějšího agenta naší pobočky Pojišťovny. Hrozila mi výpověď. Moji šťastnější kolegové se mnou cítili, snažili se mi i četnými radami pomoci, ale mě to jen uráželo a uvádělo do rozpaků. Nestál jsem o ty jejich samaritánské útěchy.

V hlubokém zamyšlení jsem toho rána došel až do samého srdce svého služebního okrsku. Před domem číslo sto tři v Liliové ulici, který byl na řadě, jsem naposledy zkontroloval bezchybnost svého oblečení, srovnal v kufříku formuláře a rozhodným krokem vstoupil do tmavé chodby. Stanul jsem před prvními dveřmi a ve spáncích mi zabušil tep. Zazvonil jsem.

Otevřít přišla malá vyschlá stařenka s očima plnými zelených žilek.

„Dobrý den,“ řekl jsem zvučně. „Jsem zástupce pojišťovacího domu Universeum a přicházím za vámi s jistou mimořádně výhodnou nabídkou.“

Stařenka na mě hleděla očima plnými zelených žilek a velmi pomalu cosi žvýkala. K jejím hrbolatým nohám ve vrásčitých punčochách se přitulila kočka.

„Naše pojišťovna... ostatně na tom snad nezáleží. Vezměte si dnešní pohnutou dobu. Člověk se ani nenaděje a – aniž bych to samozřejmě přivolával – zkrátka je tu pohroma. Co bych vám dlouho vykládal, znáte to sama. Ale především vám chci říct, že se vám v žádném případě nechci vnucovat. Kdybyste cítila, že jsem vám na obtíž...“

Stařenka náhle odehnala svou kočku.

„Jedeš, potvoro...! Mladej pane, když už jste tady, skočil byste mi naproti pro mlíko? Je to kousek.“

„Ale samozřejmě!“ řekl jsem. „Pomáhat lidem je přece mým posláním!“ A skočil jsem pro to mléko. Potom jsem ještě v stařenčině pokoji přestěhoval otoman k oknu a v kuchyni přitáhl šrouby rozkládaného stolu.

„Tak se nezlobte, že jsem vás obtěžoval,“ řekl jsem na rozloučnou a potřásl stařence šedivou rukou. „Moc mě těšilo.“

Když jsem pak kráčel ulicí k další štaci, zmítaly mnou rozporuplné pocity. To, že jsem té ubohé osobě pomohl, mě samozřejmě těšilo. Na druhé straně jsem jako agent firmy opět zklamal. A navíc jsem cítil, že moje míra odvahy je toho dne už vyčerpána. Víc toho nedokážu. Potloukal jsem se proto po městě a snažil se myslet spíš na svoje večerní setkání s Lardenem.

Opravdu, zvláštní člověk, ten Larden. Nedalo se popřít, že je to člověk přes své psychopatické rysy velmi sympatický, a přátelství, či dokonce jakési absurdní spiklenectví, které mi nabídl, mělo teď pro mě velkou cenu. Jeho způsob života a názory mi věru příliš nevyhovovaly, byl jsem člověk spíš usedlý, ale snad s ním alespoň přijdu na jiné myšlenky.

Bloudil jsem městem a pomalu se blížil k centru. Měsíc svítil jako rybí oko a souhvězdí veřejného osvětlení obnažovalo ze tmy odpolední řeku chodců a já... já jsem chvílemi cítil, že chtě nechtě podléhám Lardenovým paranoidním bludům. Opravdu, to okolo je až příliš panoptikem, než aby to byl svět. A všední modré tváře kolemjdoucích mi náhle připadaly jako obličejové šťastně se šklebících monster.

Martin Larden přišel přesně. Beze slova jsme si potřásl rukama a stejně mlčky se vydali na cestu. Prošli jsme podzemním

bludištěm Rudolfových Pasáží (zřejmě abychom za sebou zametli stopy) a pak jsme nasedli na linku C 2 podzemní dráhy. Z konečné nás pak autobus číslo 312 zavezl až daleko za poslední sídliště. Nikdy jsem v těch jižních končinách nebyl. Nad mělkými roklemi z městského guána se tam táhly dlouhé konstrukce neznámých potrubí a v dávno opuštěných zahrádkářských koloniích rostl jen divoký bledý lišejník. Bylo to nepěkné místo.

Šli jsme po sotva patrných úbočích starých skládek, po hřbetech odvěkých vrakovišť a po zkroucených viaduktech nad slepými kalojemy, až jsme dorazili na jakousi mýtinu. Pod vysokou skálou s vrcholem ve tvaru lví hlavy stál malý domek. Vlastně spíš srub.

„Vítám tě v mém sídle, Viktore,“ řekl Martin Larden a odemkl. Vstoupili jsme dovnitř.

Martinova chata byla zařízena navýsost prostě. Dubový nábytek z nahrubo otesaných fošen, pár polic a v rohu kovaná truhla, počítač staršího typu, krb ze žulových kamenů a po stěnách... po stěnách hlavy příšer.

„To jsou mé trofeje,“ prohlásil Martin a v jeho hlase zazněla těžko skrývaná hrdost. Pak zaklepal na plech svého laciného počítače. „A tohle je můj Adolf,“ řekl.

Posadil jsem se. Můj hostitel přichystal na ohni rychlé občerstvení z neznámého, křehkého masa a do sklenek rozlil ovocnou šťávu.

„Budu ti teď něco vyprávět,“ řekl, zatímco jsem se věnoval chutné pečení. „Slyšel jsi někdy o Propasti výkřiků?“

„Jistě,“ odpověděl jsem. „Poblíž Propasti jsi mi přece zachránil život.“

„Jestlipak víš, jak ta díra přišla ke svému jménu?“

Zavrtěl jsem hlavou.

„To jméno pochází ode mě.“ Martin usedl k ohni a přiložil náruč šedého dřeva. „Byl jsem kdysi jedním z mála smrtelníků, kteří stanuli na jejím dně. V nejhlubším místě té šílené jámy je jezero. Bezedné jezero. Stál jsem tehdy na jeho břehu, chvěl se hrůzou – rozumíš já, Martin Larden jsem se chvěl hrůzou – a cítil jsem, že tam někde se rodí černý vítr. A pak náhle zazněl výkřik.“

Plameny v krbu na chvíli pohasly. Martin je musel důkladně povzbudit pohrabáčem.

„Výkřik?“ zeptal jsem se tiše. „Kdo to vykřikl?“

„Nevím,“ pokrčil Martin rameny. „Ten výkřik jako by přicházel z nebes a pekel zároveň. Jako by se na chvíli zastavil čas a svět ztuhl v rosol.“

„Napínáš mě, Martine. Co řekl ten hlas?“

„Řekl ‚do prdele...‘,“ prohlásil Martin a sklonil hlavu. „Řekl ‚do prdele, že já jsem u Jezera zapomněl ten šanon?““

„A dál? Co bylo dál?“

Martin hned neodpověděl. Vstal a přistoupil ke své kované truhle. Otevřel speciální, trojitě jištěný zámek. Víko se otevřelo. Můj společník z lůna truhly vytáhl těžký kancelářský šanon.

„Za skalním výčnělkem jsem pak ve starém, polozbořeném altánku objevil tohle. Důvěrně tomu říkám Kniha. Jsem muž činu a dlouho jsem tehdy neváhal. Sebral jsem tu věc a rychle zmizel, protože jsem podvědomě tušil, co se mi to dostává do rukou. Ten hlas jsem už nezaslechl.“

Vzal jsem ty okované desky do rukou a otevřel jsem je. Pak jsem pohlédl na první z vložených listů. Nerozuměl jsem však ani jedinému slovu. Byla tam pouhá chaotická řada písmen a číslic. A na všech dalších listech totéž.

„Ty tomu rozumíš, Martine?“ otázal jsem se zklamaně.

„Zatím ne,“ připustil můj společník. „Dnes, v sedm hodin dvacet šest minut ráno, jsem však rozluštil šifru.“

Pak ho přemohlo vzrušení: „Stálo mě to čtyři roky života. Jeden a půl roku pátrání a tvrdé práce. Dvanáct tisíc hodin strojového času. Ale dokázal jsem to. Můj Adolf před několika hodinami přeložil první věty textu. Tady jsou.“

Martin odtrhl z tiskárny počítače pruh papíru. Stálo na něm:

PROJEKT BENTHAM č. j. 804-III/C

STUPEŇ UTAJENÍ I A!

V případě ztráty nebo zneužití použijte nejbližší depersonalizátor!

„Tak co tomu říkáš?“ zeptal se Martin.

Pokrčil jsem rameny. Nechtěl jsem se nějakým nepředloženým výrokem svého duševně postiženého přítele dotknout.

„Takže tebe to nezajímá,“ řekl.

„Naopak!“

„Mohl jsem si to myslet. S tebou to vůbec neotřásl. Jsi člověk bez jakéhokoliv vzletu. Bez fantazie. Měšťák.“

„Zatím prostě ničemu nerozumím,“ pokusil jsem se bránit.

„A ani rozumět nechceš.“

„Vysvětli mi to, Martine! Jsem jedno veliké ucho!“

Místo odpovědi můj přítel vstal a vyšel před srub.

Mlčky jsem ho následoval. On pak vytáhl z pouzdra svou laserovou pistoli a nenadále vystřelil k nebesům. Paprsek, jak se dalo očekávat, se v ostrém úhlu odrazil od Sféry, a vrátil se k zemi v pustinách nedaleko od nás. Podráždilo to můj zánět spojivek.

„Viděl jsi?“ zeptal se Martin.

„Viděl. Paprsek, jak se dalo očekávat, se odrazil od Sféry.“

„A co je to Sféra? Přemýšlel jsi o tom někdy?“

„Braneckerova Sféra je neproniknutelná plocha, která ohraničuje svět,“ řekl jsem, jak mě to učili.

„Samozřejmě, nic jiného si nedokážeš představit,“ odfrkl si Martin. „Ale co když za Sférou začíná jiný svět? To tě nikdy nenapadlo?“

Nevěděl jsem, co odpovědět, a tak jsem si špičkou boty pohrával s malým oblázkem.

„A proč je ve dne i v noci jen tma?“ útočil Martin. „Proč ve dne na nebi září Měsíc?“

Hluboce jsem si povzdychl. Ptát se po smyslu tmy mi připadalo, mírně řečeno, jako projev nevyrovnaného myšlení.

„Tam v Knize jsou všechny tyto otázky zodpovězeny,“ řekl Martin. „Ale pana Kaminského to zřejmě nezajímá. Nezajímá ho ani to, že jsem nad luštěním šifry strávil nejlepší léta svého života.“

„Tak dost,“ přerušil jsem ho. „Naříkáš jako stará bába. Styd' se, Martine.“

Zdálo se, že jsem zasáhl jeho citlivé místo. „Máš pravdu. Opuště. Raději se pustíme do práce. Když půjde všechno dobře, mohli bychom dnes dešifrovat takových dvacet stran textu.“

Atmosféra nabyla na věcnosti. Vrátili jsme se do srubu a Martin za námi zamkl. Potom vytáhl další láhev svého ovocného nektaru, z něhož už mě páčila žába, a rozdělil práci. On si sedl k Adolfovi, zatímco já jsem měl štosovat pokažený papír z tiskárny a balit jej pro sběrnou.

Asi za hodinu Martin vzrušeně poposedl: „Hledme, začíná se to rýsovat!“

Pustil jsem připravený balík a nahlédl mu přes rameno.

A spatřil jsem tyto řádky:

Dokument č. 1

MEMORANDUM

ze zasedání Vědecko-technické rady,
konaného dne 27. ledna 2130

„Proboha!“ vykřikl jsem. „Ta listina je přes tři sta let stará!“
„Ovládej se,“ řekl Martin. „Takhle své rezervy údivu vyčerpáš dřív, než je začneš opravdu potřebovat.“
Počítač Adolf vyklepal další zprávu z propasti věků.

Dnes, kdy věda o člověku dosáhla úrovně Z 12, stojíme před nejradostnějším úkolem dějin: vytvořit pro člověka Nejlepší z možných světů. Po všeobecné poradě bylo rozhodnuto vycházet z Benthamova principu „Co nejvíc štěstí pro co největší množství lidí“ a dále z následujících zásad a opatření:

Počítač se odmlčel. Zdálo se mi, že se pode mnou chvěje země.
„Zdá se mi, že se pode mnou chvěje země,“ zašeptal jsem.
„Co to říkáš?“ zeptal se Martin roztržitě. „Že se chvěje země? Počkej... Opravdu!“

Tak se mi to tedy nezdálo.

Země se vlnila a chvěla čím dál víc a potom už i hřměla. Stěny srubu zaskřípaly. Uprostřed podlahy se vytvořila trhлина.

„Probudil se ortobiont!“ vykřikl Martin. „Všeho nech a rychle pryč!“

Vrhl se ke dveřím. Ty však nepovolily. Okénka Martinova srubu se podobala spíše střílnám, a tak byly dveře naší jedinou spásou.

„Asi se zkrřížily,“ procedil Martin. „Tady pomůže jedině karate. Ještě štěstí, že jsem nositelem černého pásu.“

Zaujal výchozí pozici a s krátkým ostrým výkřikem zasadil dvě-
řím tvrdou ránu hranou své trénované ruky. A znovu. A ještě.

Dveře zanaříkaly, ale nepovolily. Trhlina v podlaze se mezitím
viditelně rozšiřovala. Stoupal z ní ohavný žlutý dým.

„Odemkni, Martine!“ zasténal jsem. „Proboha, odemkni!“

Ostatní bylo dílem okamžiku. Martin otočil klíčem a dveře se
rozlétly dokořán. Těsně předtím, než jícen praskliny spolykal po-
slední sousta země, uchopil Martin Knihu, pomohl mi přeskočit
zející jámu a opustili jsme potápějící se loď. Zastavili jsme se až na
druhém konci mýtiny, kde byly otrěsy zřetelně slabší.

Sedli jsme si na železnou traverzu jakési staré konstrukce a sot-
va popadající dech hleděli na hrůzné divadlo, které se před námi
otvíralo. Skála, vysoká temná skála, pod níž stál Martinův srub,
jako by se naklonila... a potom vykročila. Ta skála byla živá. Byl
to ortobiont. Skála šla a šla směrem k nám a vypadalo to, že ji už
nikdo nikdy nezastaví.

Potom se však zakymácel její vrchol. Viklan ve tvaru lví hlavy
se posunul ve svém loži a začal klouzat dolů. Dvakrát, třikrát se
odrazil s ohlušujícím třeskem od stěny, aby posledním, nejdelším
skokem dopadl přímo na zbytky chaty. Nezůstalo z ní vůbec nic.
Co nezničila skála, pohltily zemské útroby.

„Tak. A můžeme začít znovu,“ řekl Martin, když bylo po všem.
„Ještě štěstí, že jsem si pod loketní jamku voperoval mikrotečku
s šifrovacím klíčem.“

Odhrnul rukáv a strkal mi pod nos jakousi pihu v ohbí své bo-
hatýské paže. Já jsem se však nebyl schopn soustředit.

„Co to mělo znamenat?“ šeptl jsem.

Shora na nás padal déšť jemného žlutavého prachu. Ozvěna
nedávné pohromy.

„Jdou po mně,“ řekl Martin.

„Kdo?“ naléhal jsem. „Kdo po tobě jde?“

„Nevím,“ povzdechl si můj druh. „Jen vím... že podobné úklady na mě číhají na každém kroku. Jsem teď pravděpodobně jedním z nejdůležitějších lidí na zemi, i když zatím nechápu proč.“

Ta slova zazněla do postkatastrofického ticha jako výstřely. A já jsem viděl, že můj přítel je pro mě čím dál tím méně jenom zdrojem výborné zábavy. V jeho paranoidních představách muselo být ukryto zdravé jádro, o tom už se nedalo pochybovat.

„Soustřeď se, Viktore,“ pobídl mě Martin. „Cítíš? Jak se na tebe odkudsi upírá čísi neomalovaný zrak?“

Mimoděk jsem pohlédl vzhůru.

„Říkám ti, že kdosi sleduje každý náš krok. Jenže já už mám toho šmírování až po krk. Ještě poznají, kdo je to Martin Larden!“

Ano. Měl pravdu. I já jsem často míval dojem, že mě kdosi pozoruje. Cítil jsem to v dusných nocích, kdy jsem pod příkrývkou tišil rytmickými pohyby nevyslyšený hlad po ženě. Cítil jsem to také v proflákaných týdnech, blbých jako nosorožec, kdy jsem jen tesknil a dřímal. Cítil jsem to často.

„Teď jdi, Viktore,“ řekl Martin, „a o všem přemýšlej. Potřebuju být sám. Čeká mě spousta práce.“

„Pomůžu ti,“ nabídl jsem se.

„Ne. Děkuju. Víš přece, že zvoráš, co se dá. A navíc, není tu právě bezpečně. Přijď pozítří večer.“

Pak se Martin obrátil k Měsíci a mně už nevěnoval žádnou pozornost. Pokrčil jsem pro sebe rameny a vydal se na zpáteční cestu do města. Blížila se půlnoc.

Ráno svou moudrostí večer nijak nepředčilo a já jsem stále nevěděl, co si o tom všem myslet. Nebyl jsem schopen oddělit zrno od plev. Co je to Kniha? Odkud přicházejí příšery, ohrožující Martina

dnem i nocí? Nejsou snad pouhou materializací chorobných představ jeho výjimečného mozku? Nebo mu skutečně někdo ukládá o život?

Ať tak či onak, nemohl jsem jako pracovník pojišťovny souhlasit s jeho krajně nejistým způsobem života.

Devátá hodina ranní mě zastihla v osmnáctém služebním okrsku. Sbíral jsem odvalu k výkonu svých povinností a byl snad poprvé za celou svou kariéru v pracovní době duchem nepřítomen, když mě náhle kdosi oslovil. Muž ve středních letech, na první pohled starostlivý otec rodiny.

„Promiňte, že obtěžuju,“ řekl ten člověk, „ale podle vašeho služebního stejnokroje soudím, že jste zástupcem pojišťovny Universum.“

Přikývl jsem. „Co si přejete?“

„Abyste rozuměl... jsem ve velmi nepříjemné časové tísní. Chystám se na delší cestu vozem až na druhou stranu města a úplně jsem zapomněl uzavřít havarijní pojistku. A bez té já nikdy necestuji.“

Můj úlek zvolna přecházel v radostné rozechvění, které jsem nebyl schopen plně zvládnout.

„Kdy odjíždíte?“ otázal jsem se.

„V tom je právě ten háček. Dnes večer.“

„Dnes večer, říkáte... Aby bylo jasno, vážený pane, nebývá zvykem uzavírat smlouvy takhle na ulici. Náhodou mám ale u sebe všechny příslušné formuláře. Takže možná... za určitých okolností...“ takticky jsem dělal drahoty.

„Vy byste byl ochoten?“ vydechl muž a doslova mi visel na rtech. „Opravdu?“

„Musím ten vůz samozřejmě napřed vidět,“ prohlásil jsem přísně.

„Ale to je maličkost!“ vykřikl můj první klient. „Stojí hned za rohem! Pojdte se mnou, uvidíte, že nebudete škodný!“

A už mě vlekl sebou. Vší silou jsem se snažil zachovat důstojnost a dobře reprezentovat naši firmu.

Vůz byl docela zachovalý reat s dobrým červeným lakem.

„Ukažte mi motor,“ přikázal jsem.

Muž ochotně odklopil kapotu. Nádrže s vodíkem byly čerstvě natřené havraním stříbrem (asi aby mě jejich lesk omámil, pomyslel jsem si s úsměvem). Motor vypadal obstojně.

Chvilí jsem ještě chodil okolo vozu a naoko jsem vzdychal a sykal.

„No dobrá,“ řekl jsem nakonec. „Sepíšeme to.“

„Budu vám nadosmrti zavázán,“ řekl muž. „Vždycky jsem tvrdil, že Universum je výjimečně solidní firma. Takových už je dnes málo.“

Usedli jsme do vozu, kde jsme měli potřebné pohodlí, a já jsem vyplnil příslušné listiny. Když jsme skončili, muž zaplatil.

„Dáváte mi o stovku víc,“ upozornil jsem ho.

„Dávám tolik, kolik si zasloužíte,“ odporoval mi. „Jen berte.“

Rezolutně jsem mu tu bankovku cpal zpátky. „Jestli mě chcete urážet, budu muset smlouvu zase zrušit.“

Chvilí jsme se ještě přetahovali a on pak ustoupil. Rozloučili jsme se srdečným, pevným stiskem ruky, který trval o vteřinku déle, než velela pouhá zdvořilost.

Zdá se, uvědomoval jsem si v radostném vytržení, že se všechno konečně začíná obracet k lepšímu.

3

„Martine, posloucháš mě vůbec? Já jsem to dokázal, rozumíš?“

Martin odložil sekyru a otřel si z čela pot.

„Samozřejmě, že tě poslouchám. Jenom nechápu, proč s tím tak naděláš.“

Zarazil jsem se: „Ty nemáš radost?“

„Říkám ti to nerad, Viktore, ale měl by ses podívat pravdě do tváře. Někdo si s tebou šeredně zahrává. Tvůj život je přece zjevně neautentický.“

„Co to povídáš?“ rozhořčil jsem se. „Jsem šťastný! Stanu se nejlepším agentem Pojišťovny!“

„Někdo tě chce dostat na dno, chlapče. Ale já tě nedám. Zadarmo tě nedostanou!“ Martin pohrozil kamsi do neurčita a opět se pustil do práce. Stavěl nový srub. Poražené a otesané kmeny přibývaly a stavba rostla před očima. Fortel mého přítele byl obdivuhodný.

„Nevěřím ti,“ řekl jsem a podával mu hřebíky. „Mně můj život připadá docela normální. Není na něm vůbec nic zvláštního. Prostě chci dobře dělat svou dobrou práci.“

Martin odložil pilu, s níž právě seřezával trám na konečný rozměr. „Takže ty mi nevěříš. Dobrá. Povím ti jednu historku. Včera večer, když jsem pro jistou firmu zkoušel na okruhu za městem závodní dragster, zevloval u startu nějaký chlap a obdivně na mě civěl. Když jsem pak doplňoval palivo, přitočil se ke mně a povídá: ‚Chceš si vydělat, frajere?‘

Zeptal jsem se, o co mu jde. Zavedl mě ke svému vozu a řekl: ‚Hele, když tuhle kraksnu párkrát obrátíš a uděláš z ní harmoniku, dostaneš tři tácy.‘ Přesně takhle to ten člověk řekl.“

Chvilí jsem mlčel. A pak jsem se zeptal: „Co to bylo za vůz, Martine?“

„Červená reatka. Na první pohled slušná, ale jinak skrz naskrz prohnílá. Prostě vrak. Vodíkové nádrže zalepené epoxidem a natřené havraním stříbrem.“

Vytáhl jsem z aktovky láhev a zhluboka se napil.

„A přijal jsi tu nabídku?“

„Samozřejmě, že ne. Za koho mě máš?“

Lokl jsem si podruhé.

„Díky, Martine. Tohle ti nikdy nezapomenu.“ Zaplavila mě vlna vděčnosti. „Ani nevíš, jak mi je. Poslyš, musíme oslavit svoje přátelství. Já tě zvu ke Třem liškám.“

„Už jsem ti říkal, že jsem abstinent.“

„Nebud' labuť,“ přemlouval jsem ho. „Copak se nemůžeš jednou napít jako chlap?“

„Nevidím na tom vůbec nic mužného.“

„Protože jsi jen neautentická hříčka vyšších sil, které z tebe udělaly elegantní loutku supermana,“ popíchoval jsem ho podle jeho vlastního receptu. „Copak se jim nedokážeš postavit na odpor?“

A řekl jsem do živého.

„Vlastně máš pravdu,“ řekl Martin. „Ani nevíš, jakou ty máš pravdu. Dej sem tu láhev.“

„Samo, kámo,“ zažertoval jsem a podal mu nádobu.

Martin se nadechl a polkl dva mohutné doušky, až se mu ohryzek zazmítal a zdravá modrá tvář zrudla.

„Není to špatné,“ prohlásil, když se vzpamatoval. „Dobrá. Tak jdeme k těm tvým Třem liškám. Potřebuju se dostat trochu mezi lidi.“

Po cestě Martin trochu klopýtal a tak jsem ho chvílemi musel vést. A vedl jsem ho jako svátost. Poprvé v životě jsem měl skutečného přítele – a ne přítele ledajakého – a hleděl jsem ho být hoden.

4

U Tří lišek bylo nabito. Sotva jsme však vstoupili, rázem se jeden stůl uvolnil. To způsobil bezpochyby Martinův impozantní zjev. Stálí hosté poznali, že mezi ně přišel Muž.

„Pánové si budou přát?“ zeptal se výčepní se zjevnou úctou.

„Dvě piva a dvě zelené,“ poručil jsem.

A pustili jsme se do pití. Martinovi alkohol příliš nesvědčil, ale on byl svou nechuť odhodlán zlomit třeba násilím. Nepočíнал si při tom nejhůře. Ukázal jsem mu, jak se drží sklenice a k čemu slouží porcelánový tácek, a zanedlouho mezi společnost docela zapadl. Jen ta jeho modrá kombinéza působila stále dost nápadně.

„Přesně tohle jsem potřeboval,“ pochvaloval si po první sklenici. „Trochu vypnout. Uvolnit se po tom neustálém stresu. Poslyš, Viktore, naučíš mě nějakou sprostou píseň? Vždycky sem si přál nějakou umět a nikdy jsem k tomu neměl příležitost.“

„Spolehni se,“ řekl jsem.

Večer se vydařil. Příjemně jedovatá míza stoupala ze skla trpělivě do našich hlav a nálada v lokále byla výtečná. Po páté sklenici už všichni zpívali a drželi se kolem krku. Občas se k nám přitočil některý z kumpánů a počastoval nás sklenkou. A můj přítel tím byl nadšen. Nikdy neodmítl. Připíjel si jako bohatýr a rozdával pěkná slova na všechny strany, až se opil. Hrozně se opil. Jeho metabolismus hrdiny přestal neobvyklou situaci zvládat. A přišel na něj smutek. Pohlédl na mě svým velkým, opilý okem a s námahou řekl: „Viktore, kamaráde, nevšiml sis něčeho zvláštního?“

„Všiml. Jsi namol.“

„To nemyslím... Já... Není ti divné, že jsem celý večer nebyl?“

„Kde jsi nebyl?“

„Přece na záchodě.“

Zarazil jsem se. Byla to pravda, i když jsem tomu doposud nevěnoval žádnou pozornost. Proč taky?

„Je to hrozné, Viku, ale nemá cenu, abych to skrýval. Já jsem tak nelidsky dokonalý, že nechodím ani na záchod.“

Už mluvil z cesty.

„Dej mi ještě jednoho zrzka, ať tu mizérii spláchnu!“ vykřikoval Martin.

„Tak dost!“ zarazil jsem ho. „Jsi machr, Martine, ale v tomhle zatím amatér. Chlastat, to není jako bojovat s příšerami!“

Jenže jeho smutky se minutu od minuty prohlubovaly.

„Podívej, jak jsou všichni šťastní,“ žvanil těžce v nenadálé depresi. „Celé tohle město je až monstrózně šťastné. Jenom já nejsem šťastný. Musím jen pořád bloudit sám a sám po planině a bojovat s monstry. Krucifix, to je ale svinskej život!“

Jeho hlas slábl, hlava klesala do loužičky likéru na stole a on nakonec usnul. Lokál už se pomalu prázdnil. Škodlivý vzduch kondenzoval v tenkou vrstvu rmutu, který se usazoval na věcech i lidech, a číšníci obraceli židle. A násadou koštěte štouchali do tuhých postav.

A i já už jsem propadal dřímotě. Propadal jsem dřímotě, ačkoliv jsem věděl, že můj přítel Martin přitahuje nebezpečí jako lucerna zpitomělé mýry.

Odbila druhá a z ulice se ozval řev silných motocyklů. Potom se dveře lokálu prudce rozletěly. Dovnitř vstoupili Andělé Nicoty. Smaragdové vlasy, na těle kožené kombinézy a na zápěstích a prstech spousta těžkého železa.

„Nevíme, co chceme, a všichni nám jdou na nervy,“ vyřkl jejich šéf nevraživě. V těch tvářích jsem nečetl vůbec nic dobrého.

„Martine, vstávej,“ začloulal jsem pokud možná nenápadně svým druhem. Ten se však po mně jen ohnal jako po obtížné mouše.

„Poslyš, respektuju tvůj stav, ale jestli se neprobereš, špatně to dopadne.“

Kdo mohl, hleděl se tiše ztratit zadním vchodem vedle skladu.

„Co se děje?“ zamračil se náhle Martin a zvedl trochu hlavu. „Co je to za kravál?“

„Jsou tu Andělé Nicoty. Nevědí, co chtějí a nic je na světě netěší.“

„Mně je všechno jedno,“ blekotal Martin.

Pití z něho udělalo cosi politováníhodného.

„Tak dělej něco, ksakru!“ sykl jsem vztekle. „Jsi hrdina nebo padavka?“

Tím trapným dohadováním jsme vzbudili nežádoucí pozornost gangu. „Co si to tam špitáte, hajzlíci? Ještě vás neznám a už mi jdete na nervy,“ řekl jejich šéf.

„Povídám tady kolegovi, že váš nihilismus je mi bytostně sympatický,“ prohlásil jsem zkusmo. „Je v něm cosi živelně konstruktivního.“

„Takže ty jsi intelektuál,“ řekl šéf Andělů. „Slyšíte, kamarádi? Je tu s námi intelektuál! Ty máme vůbec nejraději!“

Kruh kolem našeho stolu se začal svírat a na pěstech plných kovu zbělely klouby. Jeden z těch maníků cvičně rozmlátil židli jedinou ranou pěsti.

Ten úder probudil Martina k životu. „A dost,“ řekl ospale. Vstal, rychle se zorientoval a pustil se do práce.

Když bylo po všem a sténající postavy v kožených kombinézách už se dál z podlahy nezvedaly, všiml jsem si, že je můj přítel raněn.

Na paži u ramene mu jeden z Andělů Nicoty vyřízl nožem pěkný kus masa. Krev, která vytékala z rány, byla podivuhodně hustá.

„Ukaž, ošetřím ti to,“ nabídl jsem se.

„Není třeba,“ odbyl mě Martin. „Za hodinu budu v pořádku.“

„Za hodinu? Nesmysl.“

„Nic o mně nevíš, Viktore. Povídám ti, že za hodinu budu OK.“
Chystal se k odchodu. „Hej, výčepní, omlouvám se za ten nepořádek. Uklidíte to tady, že?“

Výčepní zdvořile přitakal.

Vyšli jsme na ulici. Souhvězdí veřejného osvětlení trpělivě zářilo na pustá průčelí domů a o vlhké sokly se tu a tam opíraly dvojice minutových milenců. Osamělé stromy, porostlé hustými lišejníkem, připomínaly kostry příšer. Bylo chladno.

„Co je to se mnou, Viktore?“ zeptal se Martin. „Proč mě tak bolí hlava?“

„Máš kocovinu. Svou první kocovinu,“ prozradil jsem mu. „Běž se vyspat. A ozvi se, až budeš v pořádku.“

Mlčky jsme si podali ruce a pak se naše kroky rozešly. Poslední dobou vzal můj kdysi pravidelný denní režim důkladně za své a já jsem spěchal domů alespoň trochu se vyspat.

5

Následujících několik dní se Martin neozval a já jsem měl konečně trochu klidu na svou práci. Ta příhoda s podvodníkem z červené reatky mě náležitě poučila. Nechal jsem se bohužel unést a nebýt Martinovy poctivosti, čertví, jak by to dopadlo. Příště musím být ostražitější. Moje povolání je krásné, ale pracuji s lidmi, a ne s nějakými vyabstrahovanými figurami. Nu co, tím to bude zajímavější.

Seděl jsem ve své kanceláři a s důkladností sobě vlastní jsem se chystal na služební pochůzku, když náhle zazvonil telefon. Na drátě byl sám náměstek ředitele Praus.

„Kaminsky, připltl se mně sem nějaký klient, tak vám ho tam posílám. Postarejte se o něj, jak se patří.“

Zákazník dorazil za pár okamžiků. Byl to nervní člověk s výrazným tikem a na první pohled se mi příliš nelíbil. Jak se ukázalo, šlo zase o havarijní pojistku. Na jedné straně jsem byl zklamán, protože motoristická klientela je trochu banální a lákala mě ze všeho nejméně. Na straně druhé už jsem ale měl v tomto oboru své zkušenosti. Ve volných chvílích jsem se dokonce velmi důkladně seznámil s příslušnou odbornou literaturou.

„Bude to obyčejná havarijní?“ zeptal jsem se suše.

„Ano,“ řekl ten člověk a škubl ramenem.

„Tak pojdte, podíváme se na tu vaši rachotinu,“ zažertoval jsem úředně. A sotva jsem to dořekl, muž ještě o poznání znejistěl.

Vůz stál za budovou pojišťovny. Když jsem ho spatřil, byl jsem doma. Samozřejmě: opět pokus o podvod. Zpuchřelá karosérie zelené finaultky, neuměle vyspravená amatérskými prostředky,

držela pohromadě jen silou vůle. Motor byl pod obraz. Nahlédl jsem na podvozek. Mému oku se i tam naskytl neutěšený obrázek: měsíční krajina se rzí vyžranými krátery.

Vstal jsem, oprášil si kolena a vyřkl svůj verdikt: „Tak z toho nebude nic, vážený pane. Naše pojišťovna je obchodní společnost a nikoliv dobročinná organizace.“

Mužík škulbl ramenem: „Ale pan náměstek mi říkal... sliboval mi...“

„Pan náměstek neviděl váš vůz,“ přerušil jsem ho rázně. „Já se s vámi teď musím rozloučit. Až pro nás budete mít serióznější nabídku, rád vám pomohu.“

S těmi slovy jsem ho nechal stát na chodníku a odešel do své kanceláře.

Byl jsem na sebe hrdý. Začínám si vést jako profesionál. Ryzí nadšení budu ve své práci napříště krotit kritickým rozumem. A tak to má být.

Vázal jsem si elegantní firemní kravatu, když opět zazvonil telefon.

„Prosím, zde Kaminsky, pojišťovna Universum,“ ohlásil jsem se.

„Zde Machairodus, zde Machairodus,“ ozvalo se ve sluchátku. „Jedna šest point tři nula, ef o direkšn pé vé. Konec. Potvrďte příjem.“

„Cože?“ zeptal jsem se ohromeně.

„Opakuji. Jedna šest point tři nula.“

„To jsi ty, Martine?“

„Proboha, opatrně...! No dobrá... stejně už je všechno utajení v tahu. Tak poslouchej: v šestnáct třicet tě čekám pod Ferdinando-vým obloukem. Směr Propast výkřiků. Studenou stravu na jeden den s sebou. Pochopils to, nebo ti to mám poslat na ozdobném blanketu?“

„Rozumím,“ řekl jsem. „Konec.“

Zbytek pracovní doby jsem neměl stání. Čekal mě zřejmě rušný večer.

V zastrčeném supermarketu jsem nakoupil kus salámu, věku chleba, láhev lovecké a přesně v půl páté stál pod Ferdinandovým obloukem. Martin už byl na místě. Na zádech měl veliký tlumok. Bez dlouhých řečí jsme vyrazili.

Po hodině ostré chůze od konečné autobusu jsme dorazili k Propasti výkřiků. Stáli jsme nad jejím okrajem a divoká závrať hlodala v mých vnitřnostech jako šestinohá krysa Helga. Z rozeklaných úbočí nestvůrné jámy stoupaly dýmy a větve obřích lišejníků se líně pohybovaly v pravěkých rytmech. Protějšší stěna, stejně jako dno, se ztrácela v mlhách. Slyšel jsem mnohonásobné ozvěny jakýchsi vzdechů. Vzdechů tak smutných, že mně po zádech přeběhl mráz.

„Jdeme,“ řekl Martin a z tlumoku vytáhl smotek lana.

„Jdeme?“ vyděsil jsem se. „Snad nechceš... tam?“ Ukázal jsem pod sebe a o krok ustoupil.

„Samozřejmě,“ prohlásil můj druh. Do skoby, kterou několika obratnými údery zatloukl na samý okraj převisu, zavěsil karabinu.

„Martine... to nesvedu,“ zašeptal jsem.

„Nežvaň,“ okřikl mě. „Přísahal jsi?“

„Přísahal.“

„Tak podrž lano. Předvedu ti, jak se dělá úvaz.“

Během okamžiku jsem byl opásán nepravděpodobnou změtí popruhů a kování. Na záda mi Martin připevnil nevelké kulaté zavazadlo.

„Dnes se dozvíš, kdo jsi a odkud přicházíš,“ řekl. „Polez.“

Najednou jsem visel ve stěně, pod nohama prázdno, a prsty jsem křečovitě svíral lesklý kov Stichtovy brzdy. Martin byl kdesi hluboko pode mnou. Raději jsem se tam nedíval.

Trvalo to snad hodiny. Martin mě zezdola občas povzbuzoval sportovním pokřikem. „Jedem. Prospíš se zítra v kanceláři!“

Stěna začala být členitější. Objevily se v ní četné otvory.

„Martine, co je to za díry?“ vykřikl jsem do prázdna.

„Kdo se moc ptá, moc se dozví,“ odbyl mě. „Mimochodem, v batohu máš pistoli, nezapomeň.“

A pak jsem to spatřil. Dřepělo to v ústí jednoho otvoru a bylo to opatřeno věncem nehezkých zahnutých končetin. Chtěl jsem vykřiknout, ale z hrdla mi nevyšla ani hláska. Pistoli jsem naštěstí nahmatal rychle. Uchopil jsem ji, zamířil a pak poslepu vypálil. Vzápětí jsem začal padat. Přestřelil jsem lano.

6

„Když jsem tě tenkrát odřízl laserem od šibenice, sledoval jsem tím ušlechtilé cíle,“ uslyšel jsem v polovědomí. „Co tys ale myslel tímhle kouskem, dost dobře nechápu.“

Točila se mi hlava. Cosi mě tlačilo do zátylku.

„Kde to jsem?“ zeptal jsem se a připadalo mi, že můj hlas zní nějak dutě.

„Na dně.“

„Na dně?“

„Na dně Propasti výkřiků. A teď se zase budu ptát já. Po čem jsi to střílel, člověče?“

„Viděl jsem něco děsného. Sedělo to v té díře.“

„Hmmm. Asi to byl metabiont. Mají tam hnízdiště. Ještě štěstí, že jsem ti před sestupem na záda připevnil Lardenovo jednorázové havarijní vznášelo. Bylo to boží vnuknutí.“

Mlčel jsem. Připadlo mi, že všechno, co bych mohl říci, by byla naprostá hloupost.

Už jsem se cítil lépe a tak jsem pohledem prozkoumal okolí. Dno Propasti bylo široké několik desítek metrů. Bylo to hnusné místo. Na výrazných, bahnitých terasách čněly tu a tam do výše kmeny dávno mrtvých stromů, připomínajících pokroucené kříže, a ze skrytých tůní stoupaly velké bubliny. Karneval stínů mezi bludnými balvany velikosti pětipatrových domů ve mně nevzbuzoval nic pozitivního.

Po krátkém občerstvení jsme se vydali na další cestu. Stále jsme klesali. Brzy jsme se vnořili do složitě modelovaného systému strží. Světla ubývalo, a tak jsme museli použít čelní lampičky. Martinnův orientační smysl byl obdivuhodný. Brodili jsme se kvasíci

slatěmi, přelézali plazivé oddenky přebujelých tajnosnubných rostlin a vyhýbali se pastím tvorů, jejichž zlomyslnosti se zřejmě vyrovnal jen jejich vzrůst.

A pak jsme náhle stanuli na jakémisi větším prostranství. Krajina tu připomínala peklo, které už dávno zemřelo. V mohutném, lysém kotli, jehož stěny se nad námi ztrácely v cárech mlh, se rozkládalo jezero. Jeho hladina, černá jako dračí oko, byla nehybná, ačkoliv tu divoce hučel černý vítr. Nikde ani rostlinka. Ani lišejníky tu nerostly. Pusto a teskno.

„Stojíme na místě, kde jsem tehdy zaslechl Výkřik,“ řekl Martin. Pak mi ukázal jakousi malou zchátralou dřevěnou stavbu, která stála kousek od břehu. „A tam, právě tam, jsem objevil Knihu.“

Roztřásla mě zima a tíseň. Vytáhl jsem z tlumoku láhev a chystal se napít.

Martin mě však zarazil: „Chlast je dobrá věc, ale teď se ovládni. Musíš být při smyslech. Následuj mě!“

Narovnal si tlumok a vykročil směrem k Jezeru. Sestoupil ke břehu. A potom jediným skokem opustil pevnou zem a naprosto bezhlučně zmizel pod hladinou. Ta se ani nerozčeřila.

Po nějaké chvíli, jejíž dimenze si netroufám odhadnout, se nad hladinou objevila Martinova hlava. Byla úplně suchá.

„Tak co je s tebou? Snad se nebojíš?“ řekla hlava.

„Ano. Bojím se. Mám v kalhotách. Přeješ si slyšet ještě něco?“

„Viktore, jezero je přece obyčejný interspaciální uzávěr z mimohmoty,“ řekl Martin klidně. „Polez, je tu příjemně.“

Ke své hrůze jsem zjistil, že jdu. Při skoku do Jezera jsem ani nestačil nic pocítit.

Stáli jsme v dlouhém, válcovém koridoru o průměru tak dva metry, nasvíceném slabou modrou září. Teplý vzduch, který tu vanul, páchl po dezinfekci.

„Zachovej absolutní ticho,“ řekl Martin. A vydal se tou šachtou vzhůru. Povzdychl jsem si a šel s ním. Zpočátku šlo všechno dobře, ale zakrátko se tunel začal členit a průměr bočních větví byl proti hlavní chodbě sotva poloviční. Museli jsme tu lézt po čtyřech. Brzy mi námahou srdce tlouklo jako zvon a moje služební sako zvlhlo potem.

„Zajímalo by mě, kdo z nás dvou je větší trouba,“ cedil jsem skrze sevřené zuby. „Teď jsem mohl sedět doma, číst Havarijní pojištění a pouštět větry.“

„To jsi mohl,“ řekl Martin. „Takhle to dělá spousta tupců, kteří se nezajímají, kdo jsou a odkud přicházejí.“

Raději už jsem mlčel. Na výběr jsem stejně neměl a tak jsem se plně soustředil na co nejrychlejší postup vpřed.

Urazili jsme snad kilometr, když můj přítel náhle zastavil. „Slyšíš?“ sykl tiše na mou adresu.

Opravdu. Po chvilce odpočinku utichla kladiva, bušící v mých spáncích a já jsem uslyšel hlasy... a pak ještě dětský pláč. Ano, nemohlo být pochyb: slyšel jsem vřeštění nemluvnat.

„Polez,“ šeptl Martin. „Mám tu výborný výhled.“

Doplížil jsem se na jeho úroveň a viděl, že v tom místě je stěna šachty perforována hustou sítí otvorů, z nichž zářilo jasné světlo. Přitiskl jsem k té mříži tvář.

Hleděl jsem do velikého sálu o rozloze několika tenisových kurtů. Celá plocha byla zástěnami rozdělena na menší buňky, které připomínaly nejspíš operační sály. Pod ostrou září reflektorů jsem uviděl četné postavy v lehkých bílých skafandrech. Některé obsluhovaly vysoké, složité aparáty, zatímco jiné se probíraly v průhledných boxech s kovovými nástroji. A opět jiné se skláněly nad aseptickými stoly, na nichž ležely úhledné balíčky rudých a růžových škvřnat. Děti, samé děti, kam jen oko dohlédlo. Malincí

kojenci v bílém. V úzkých chodbách mezi buňkami se bezhlučně pohyboval niklovaný vozík, naložený tou drahocennou kvičící havětí až po okraj.

Od stropu visely poutače a transparenty. Některé z nich se mně podařilo přečíst. „PROJEKT BENTHAM – nejlepší z možných světů.“ „Cigaretu chceš? Jen si dej! Ze sálu však s ní nespíchej!“ Připojeno vyobrazení přeškrtnuté cigarety. „Heslo dne! Nemožné na počkání, zázraky do tří dnů. Opravdový člověk za šedesát normo-hodin.“ Nápis byl doplněn obrazem velmi krásného člověka.

„Způsoby dřevorubce zanech laskavě v šatně. Pracuješ s lidmi!“ „Dnes nedbalost, zítra žalost.“ „Vyšší produktivita? Třikrát ano! Nižší kvalita? Stokrát ne!“ „HUMAN BASIC – kursy pro pokročilé začínají už tuto středu.“ „Naše kuchařky hlásí: v kantýně se tento rok ztratilo nádobí za 12 708. – Co dodat?“ Znázorněn přeškrtnutý příbor.

Nemohl jsem od toho pohledu odtrhnout oči.

„Nemůžu od toho odtrhnout oči,“ zašeptal jsem a vedle sebe cítil Martinův dech. „Můžeš mi to vysvětlit?“

Můj přítel pokrčil rameny. „Něco tu dělají s lidmi. Víc bohužel zatím nevím. Ale teď si radši pospěšme.“

Vydali jsme se na další cestu. Zřejmě jsme se ocitli v ústřední části objektu, protože větvení chodeb tu silně zhoustlo. Čas od času jsme naštěstí mohli využít i některé ze širších sběrnic. Rovněž větracích mříží přibýlo. Mnohé z nich byly slepé nebo vedly do neosvětlených místností, ale někdy se nám přece jen podařilo něco z toho divného podzemního světa spatřit.

Viděli jsme laboratoře a dílny a rovněž další operační sály. Viděli jsme také archívy s vyrovnanými policemi, plnými informačních kazet. Byly jich snad tisíce. Množství dat, které musely obsahovat, ve mně vyvolávalo úžas – vždyť celá agenda naší pojišťovny se vešla na pouhé dvě kazety. Viděli jsme i kanceláře, vybavené trubkovým

nábytkem. Na židlích tam seděly hezké sekretářky a lakovaly si nehty. Na stěnách byly nápisy: „Když Pán viděl mzdu služebníků svých v tomto domě, obrátil se a hořce zaplakal.“ Připojen obraz hořce plačícího Boha. „Maruš, jestli si ještě jednou vypůjčíš ézetu bez mého vědomí, přerazím ti hnáty. S úctou Alice.“ „Náš vysoce inteligentní a ochotný personál je připraven vám posloužit.“ Zobrazení zamračení mongoloidní jedinci.

Viděli jsme i četné polokruhové sály a na jejich stěnách stovky a tisíce obrazovek se stovkami a tisíci živých výjevů. Podrobnosti se nám bohužel nepodařilo spatřit. Byli jsme příliš daleko. Před obrazovkami seděli operátoři a pili kávu. Občas něco zaznamenali do žlutých formulářů.

Můj přítel zachovával po celou dobu té podivné expedice klid a rozvahu. Skvělé pověsti, kterou si o sobě sám vytvářel, nezůstával nic dlužen. Přišel však okamžik, který ho z nepochopitelných důvodů z rovnováhy vyvedl. V jedné chvíli se nám naskytl pohled do ohromné svislé šachty, jejíž vrchol se ztrácel v nedohlednu. Stěny té válcové prostory tvořily zbytnělé kovové prstence, k nimž vedly svazky kabelů, tlustých jako sloní choboty. Uprostřed šachty viselo ve spleťtí konstrukci zvláštní černé těleso ve tvaru velké houby.

Když Martin spatřil tento výjev, zmocnilo se ho vzrušení. „Vidíš?“ šeptal mi ostře přímo do ucha. „Tak tohle je něco opravdu obrovského. Tohle je veliká věc! Chápeš to vůbec?“

„A ty?“ odsekl jsem upjatě.

„Samozřejmě, že to nechápu. Jenže mně prostě buší srdce. Mně, Martinu Lardenovi buší srdce, Viktore!“

Můj přítel nebezpečně zvyšoval hlas a já jsem měl nepříjemný pocit, že ho několik mechaniků, pohybujících se v konstrukci, musí slyšet. „Tiše, proboha!“

Doslova jsem ho z toho místa odtáhl.

Naše putování klimatizačním potrubím trvalo zřejmě několik hodin. Skončilo stejně rychle, jako začalo. Znenadání nám cestu přehradil veliký větrák, hustě posázený lopatkami. Mohli jsme se buď vrátit, nebo použít malá dvířka ve stěně šachty, která byla vsazena vlevo od větráku.

„Vrátíme se?“ pokusil jsem se navrhnout.

„Ty ses zbláznil,“ uchechtl se Martin. „Chceš to vzdát těsně před cílem? Řeknu ti, co teď uděláme: vyhledáme šéfa tohoto cirkusu a položíme mu pár nepříjemných otázek.“

S těmi slovy otočil hvězdicovým uzávěrem dvířek, a než jsem se vzpamatoval, seskočil dolů na chodbu. Nezbylo mi nic jiného, než ho napodobit.

„Máš nás na svědomí,“ řekl jsem, když jsme došli na jakousi křižovatku.

„Nech řečí. Někdo jde.“

Opravdu. Chodbou po naší pravici přicházel mladý muž v bílém overalu. Nevěnoval nám žádnou pozornost.

„Hej, mladíku!“ zadržel ho v jeho chvatu Martin. „Nevíš, jak se dostaneme k šéfovi tohoto cirkusu? Chceme mu položit pár nepříjemných otázek.“

Muž zřejmě velmi spěchal a tak se roztržitě zeptal: „Vy jste z á dvojky?“

„Ano,“ odvětil Martin. „Z á dvojky.“

Zvláštní – toho mladíka nezarazilo naše podivné oblečení. Patrně se v á dvojce právě takové nosilo.

„Jděte tudy, pak dvakrát vpravo, po schodech, nalevo, pak se vraťte křížmo zpátky a dorazíte k výtahům. A starýmu to pěkně vytmavte. Potřebuje to jako prase drbání.“

S těmito slovy se mladík omluvil a pospíchal za svými záležitostmi. Stejně jako my za svými.

Aniž jsem v to příliš doufal, za chvíli jsme byli u výtahu. Martinův orientační smysl byl prostě báječný. „Výborně,“ pochvaloval si a bleskově hodnotil situaci. „Je tu deset kabin, označených té jedna až té deset. K šéfovi nás zřejmě zaveze té jednička. Všimni si jejího bohatého polstrování. Nasedáme.“

Sotva se za námi zavřely dveře, mžiklo světlo a kabina se dala do pohybu. Závrať, kterou jsem okamžitě pocítil, byla tak nepříjemná, že jsem ani nebyl s to odhadnout směr jízdy. Stoupáme? Klesáme? Rozvíjíme se po nějaké divoké spirále? Nevěděl jsem.

„Času nemáme nezbyt,“ promlouval Martin do tůně mé nevolnosti. „Já mám své otázky připraveny. Chceš se ty zeptat na něco podstatného?“

Žaludeční štávy mi začaly oplachovat jícen. Mlčel jsem.

„Dobrá, nech to tedy na mně. Hodina pravdy se blíží.“

Při těch slovech začala kabina brzdit.

„Za chvíli do temnot našeho života konečně zazáří světlo,“ stačil ještě říci můj přítel, než se dveře výtahu otevřely.

Venku byla tma jako v pytli. Così zatuchle páchlo. Opustili jsme kabinu a opatrně obhlíželi okolí. Uviděli jsme oprýskanou dehtovanou stěnu a pod ní zašlý žlábek. V prasklině rozlomeného stropu jsme spatřili hvězdy. Podle všeho jsme stáli v prostorách dávno vysloužilé veřejné toalety. Vyvalenými dveřmi k nám zavál lehký poryv černého větru, který přinášel vzdálený hluk městské dopravy. Nemohlo být pochyb: byli jsme zase doma.

Vyšli jsme ven na pláň. Několik set metrů před námi zářily plástve světel Severního sídliště a já jsem náhle cítil až něco něžného.

„Nevadí,“ řekl Martin s těžko skrývaným zklamáním v hlase. „Alespoň jsme objevili tajnou zkratku do podzemí. Moje intuice mi říká, že se nám bude jednou zatraceně hodit.“

Jeho elán však zřetelně ochabl a já jsem to kvitoval s povděkem. Spal jsem ve stoje.

Ten den byla naštěstí sobota a já jsem před sebou měl jen slastnou vyhlídku na pár hodin odpočinku. Řádně si orazím, pak si přečtu několik kapitol z Průvodce pojišťovacího agenta a budu pouštět větry. A zejména budu tohohle člověka, jistého Martina Lardena, posílat ke všem čertům.

Krátce jsme se rozloučili a já jsem vyrazil směrem ke stanici podzemní dráhy. Ne snad, že bych po podzemním putování obzvlášť toužil, ale byla sobota a autobusy jezdily v intervalech dalece za mezí únosnosti mých pošramocených nervů.

V pondělí ráno jsem usedl za svůj stůl v kanceláři a pustil se do práce. Chystal jsem určitý reklamní projekt, který nepostrádal vtip a který naší firmě jistě získá mnoho spokojených klientů. Ano, pokud jsem se příliš neosvědčil jako pochůzkář, neznamena to, že nemohu být pro náš podnik cenný v jiných oblastech. Rozložil jsem tedy papíry, vytáhl ze zásuvky pravítko a barevné tužky a začal rýsovat první tabulku, když do mé pracovny vstoupil náměstek ředitele Praus.

„Kaminsky, snad abyste se do žádné práce nepouštěl.“

„Proč, smím-li se ptát?“

„Odevzdejte firemní oblek a vyzvedněte si mzdu. Výpověď podepíšete na osobním.“

Obešly mě mrákoty.

„Vaše neschopnost už bohužel překročila všechny únosné meze. Naháním vám klienty až pod nos a vy s nimi vyrazíte dveře.“

„Snad nemyslíte toho podvodníka se zelenou finaultkou?“

„Ten podvodník, jak jste se právě neobratně vyjádřil, je můj nastávající zeť.“

„To jsem ovšem nemohl tušit!“ vykřikl jsem. „A proč jste to s ním nevyřídil vy sám?“

„Rodinkaření a protekcionářství u nás netrpíme, Kaminsky. To byste už mohl vědět. Poslal jsem ho za vámi s tím, abyste se o něj jaksepatří postaral. Je to tak?“

„Ano, ale... ten vůz byl zralý do šrotu!“

„Do šrotu byl zralý také jistý červený reat, který dva dny poté, co jste ho pojistil, skončil velmi podezřelou havárií.“

„To není možné! Vždyť Martin... Vždyť Martin Larden...“

„Váš pan Larden mě nezajímá. Pokud je pan Larden jedním z těch profesionálů, co se živí účastí na pojišťovacích podvodech, zcela určitě není jediný. Za to vám ručím. A ručím vám taky za to, že tohle je poslední příležitost, kdy spolu hovoříme. Já osobně toho nijak nelituji.“

Poté ten člověk odešel.

S hanbou přiznávám, že jsem se tenkrát choval jako idiot. Klepal jsem u všech možných dveří, pokoušel se dokonce shazovat náměstka Prause, vyprávěl o svém mimořádně vřelém vztahu k pojišťovně Universum, ale všechno bylo marné. Okolo půl čtvrté jsem stál na dlažbě. Hleděl jsem vstříc kalné budoucnosti. Budova pojišťovny stála v samém srdci města, ale přesto jsem cítil, že až tam doléhají poryvy plíživého černého větru.

„Vyzazili mě, Martine,“ řekl jsem. „Vyzazili se mnou dveře jako s nějakým malým frackem.“

„To nic. Všechno se spraví,“ těšil mě můj přítel. „Budeš teď alespoň mít víc času na naše záležitosti.“

„Jenže já na ně kašlu, rozumíš?“ vykřikl jsem. „Jediné, co mě kdy zajímalo, byla moje práce, a tu mi vzali.“

„Sám jsi viděl, že v té tvojí branži je všechno prohnité skrz naskrz. Nebylo o co stát.“

„Nesmysl. Usadil se tam jeden mizera náměstek. No a? Myslíš, že jsem proto ztratil ideály? To mě znáš málo. Byla to nádherná práce. Věřil jsem jí.“

Seděli jsme u Tří líšek a zvolna popíjeli. Martin náhle pustil sklenici a zvedl se: „Viktore, já přísahám...“

„Krucinál, nech těch svých přísah. Jsi k smíchu,“ řekl jsem otráveně. Ale Martin se nedal odbýt.

„Viktore, já přísahám, že tě z toho dostanu. Jednou mi poděkuješ, uvidíš. A sám se tomu svému třestění zasměješ. Vždyť je očividně diktované cizí vůlí.“

Martinovy stihomamy mi už byly vyloženy protivně.

„Nedáme si něco k jídlu?“ navrhl jsem, aby řeč přešla jinam.

„Skvělý nápad,“ řekl Martin. „Radím ti, aby ses pořádně nacpal. Mám pro tebe totiž úkol.“

Úkol, kterým mě Martin chtěl pověřit, sliboval značné rozptýlení, a tak jsem ho pozorně poslouchal.

„Dospěl jsem k názoru,“ řekl, „že nejlepší obrana je útok. Bod té jedna, tedy ta toaleta, musí sloužit jako transportní kanál pro dopravu do města. Budeme tam hlídat, někoho odchytime a pak ho přitlačíme ke zdi, aby zpíval. Jasně?“

„Jasně,“ odpověděl jsem.

„První hlídka je bohužel na tobě,“ vysvětlil mi Martin. „Já budu bojovat na jiné frontě. Můj nový počítač Gabriel dnes v noci začne s definitivním překladem Knihy.“

Zvláštní – nijak jsem neprotestoval. Představa, že budu se svými chmurami sám na tak opuštěném místě, se mi docela zamlouvala. Ukázalo se, že Martin už pro mě prozíravě připravil vhodné zavazadlo s tím nejnnutnějším. Chvíli jsme ještě poseděli, popili a já jsem vyrazil na cestu.

Bod T 1 od minule nedoznal změn. Uvelebil jsem se za jednou z rozvalených stěn budovy, opřel se o starý pařez a oddával se svým nezdravým myšlenkám.

Zpočátku bylo všechno podle mých představ. Teskné okolí výborně rezonovalo s mým nitrem. Občas jsem nahlédl dovnitř ruiny. Samozřejmě nikdo nepřicházel.

Kolem druhé se zvedl vítr. Obyčejný černý vítr. Byl však neobvykle chladný a já sem se po chvíli zachvěl zimou. Výbava, kterou

mě Martin obstaral, se ukázala být nedostatečná. Chouliil jsem se do huňatého svetru, pokoušel se skrýt uvnitř, ale nic nepomáhalo. Ten vítr byl nesnesitelný.

Po hodině trápení už jsem byl skoro rozhodnut, že se vrátím do města. Nechtěl jsem však za nic zklamat Martinovu důvěru. A tak jsem použil nouzovou obranu: vytáhl jsem ze své aktovky láhev lovecké, která mě provázela na cestách i necestách.

Léčba zabrala. Za chvíli vnitřní mráz, svírající kosti, povolil a ztuhlá páteř zvláčněla. Černý vítr už tolik nebodal.

Usedl jsem opět mezi rozvaliny a napil se znovu. A znovu. Než jsem se nadál, byla láhev prázdná.

Dvojí život a nesmírně náročné poslední týdny však oslabily můj organismus natolik, že jsem byl brzy pod obraz. Přestal jsem být svým pánem. Opět se do mě pustila zimnice. A začal jsem vidět divné věci. Od severu se ke mně blížily celé letky parabiontů a já jsem jim radostně mával v ústrety. Ze skrytých doupat pak vyběhly zábavné příšery s početnými zahnutými nohama a obličejí náměstka Prause a začaly tančit. I mně se chtělo tančit. Asi jsem zpíval a křičel a můj hlas se mísil se skřekem monster v jeden ohavný chorál, odrážející se až od samotné Sféry. Planina pod mnou se začala prolamovat v propast a nebe a země si vyměnily místo. Jedna z mých posledních jasných myšlenek byl pocit provinění vůči Martinovi: bod T 1 jsem neuhlídal.

8

Moje procitnutí bylo nelehké a zdlouhavé. Když jsem byl schopen uvědomit si svůj stav, viděl jsem, že ležím na vysokém bílém lůžku. Připadal jsem si jako v nemocnici.

„Kde to jsem?“ zeptal jsem se okolo procházející osoby v bílém čepci a pozvedl se na loktech.

„V nemocnici,“ řekla ta osoba a srovnala mi příkrývku. „Jen ležte. Ležte klidně. Z nejhoršího jste venku, ale ještě není vyhráno.“ Zatlačila mi hlavu zpátky na polštář. Byla to dívka, dokonce krásná dívka.

„Řekněte mi, prosím vás,“ zeptal jsem se. „Co vlastně existuje? Existuje nějaký Projekt Bentham?“

Dívka zřejmě neměla o žádném Projektu ani potuchy.

„Ležte klidně. Něco se vám zdálo, to je při prudkém zápalu plic obvyklé.“

Zatracený Martin! A já jsem idiot, že mu na všechno hned kývnu. Kvůli hlídkování v tom jeho počůraném bodě T 1 jsem div nepřišel o život.

Dívka rozhrnula závěsy a mně bylo jasné, že je všechno v nejlepším pořádku. Bylo obyčejné odpoledne a v okně svítil Měsíc jako rybí oko.

Dívka se jmenovala Olga. Olga Kuncová. Sloužila tu jako sestra teprve pár dní a já jsem byl jedním z jejích nejtěžších, ale zároveň i nejoblíbenějších pacientů. Prý jsem občas z nevědomí vykřikoval nehorázné a velmi zábavné nesmysly. Chodil mě poslouchat celý personál.

Dělal jsem si starosti o Martina. Podle Olžiných slov mě do nemocnice přivezl jakýsi urostlý člověk, který se odmítal představit

a vypařil se jako duch. Byl to samozřejmě Martin, ale proč o sobě teď nedává vědět? Při jeho způsobu života by nebylo nic divného, kdyby se mu něco přihodilo. Možné ovšem je, že prostě cítí výčitky svědomí. Ta moje choroba je do značné míry jeho neblahá zásluha.

Po náporu choroby jsem byl slabý jako moucha, a tak jsem svůj čas většinou trávil v mdlobných dřímotách. Sestra Olga mě opatrovala jako kojence. Bylo to až dojemné. Všechny volné chvílky mi věnovala. Vybírala mi nejlepší porce jídla a nad páskem teploměru starostlivě krčila čelo. Byla rozkošná, když to své čelo krabatila.

A můj stav se pod jejím dohledem zlepšil rychleji, než lékaři očekávali. Uplynulo čtrnáct dní a já jsem byl zralý na přeložení z jednotky intenzivní péče. Jenže mně se odtamtud najednou vůbec nechtělo. Měl jsem totiž pocit, že se do mě Olga zakoukala. Snad jsem si to jen namlouval, ale způsob, jakým mě Olga oslovovala „ty můj truhlíku“, ve mně vzbuzoval mnohé naděje. Já jsem ji nemiloval. Měl jsem sice rád každé její gesto, jenže jsem byl cynik. Lásku jsem nepovažoval za nic jiného než za jistý pomocný termín pro určité chování sliznic. Skutečnost, že jsem těžce snášel Olžinu nepřítomnost u svého lůžka, měla jen docela povrchní příčiny. Zkrátka jsem se bez ní nudil a rychle propadal trudnomyslnosti.

Když jsem se dřív pokoušel vyprávět zábavné příhody ze svého života, viděl jsem, že hmyz padá mrtev k zemi a rohovky mých společníků se potahují šedým zákalem. S Olgou bylo všechno jiné. Všechno, co jsem jí řekl, jí připadalo navýsost zajímavé. Líčil jsem jí fantastické prostředí pojišťovny, kde jsem až do toho hloupého maléru pracoval, jemné a spletité finesy mého milovaného zaměstnání a ona poslouchala s odzbrojujícím zaujetím. Byl jí cizí Martinův přezíravý postoj k mé vášni. Pochopila, že na první pohled banální praxí pojišťovacího úředníka lze naplnit život až po

okraj. Zmínce o svém přátelství s Martinem jsem se však vyhýbal. Zbytečně bych ji mátl historkami, kterým jsem zatím nevěřil ani já sám.

Nějakou dobu se mi dařilo před ošetřujícími lékaři předstírat, že můj stav nedoznává změn. Lůžek však bylo málo a tak jednoho dne moje triky přestaly zabírat. Vylili mě.

Nesl bych tu skutečnost asi dost těžce, ale Olga slíbila, že mě bude doma navštěvovat. A svůj slib splnila. Chodívala téměř obden. Bylo patrné, že se mezi námi rodí něco trvalého.

Dny jsem trávil posedáváním v halách periferních poboček pojišťovny, které mě neodolatelně přitahovaly, nebo četbou odborné literatury. Večery však patřily Olze. Byly to pěkné večery, plné pohody.

Jednou, mohlo to být tak měsíc po mém propuštění z nemocnice, se ozval Martin. Náš telefonický rozhovor byl dost zmatený. Skrz všelijaké šifry, kterými byl můj přítel posedlý, jsem vyrozuměl jen to, že má z našeho opětného shledání stejnou radost jako já. Domluvili jsme si schůzku hned na příští den v mém bytě.

9

Martin přišel přesně. Jako vždycky. Už v předsíni se ostražitě rozhlédl a zeptal se: „Vzduch je čistý?“

„Naprosto,“ přisvědčil jsem.

„Výborně. Něco ti nesu.“ Sundal z ramen svůj tlumok a vyňal z něj něco, co vypadalo jako sáček s mátovými bonbóny.

„Co je to?“ zeptal jsem se.

„Na první pohled obyčejný sáček s mátovými bonbóny,“ řekl Martin a tajuplně se usmál. „Ve skutečnosti však kompletní překlad Knihy. Dokázal jsem to, Viktore!“

Tvářil jsem se úměrně srozumitelnosti jeho slov.

„Nepozveš mě dál?“ otázal se Martin a náležitě se pásl na mém údivu. Když jsme pak usedli do křesílek v obývacím pokoji, Martin ten sáček položil na stůl jako svátost.

„Když můj počítač Gabriel dokončil překlad Knihy, dlouho jsem přemýšlel, jak ty navýsost cenné řádky spolehlivě utajit před nepovolanými zraky. Nakonec jsem se rozhodl následovně: Texty jsem zakódoval do speciálně značených molekul kyseliny deoxyribonukleové. Tuto jsem pak rozpustil v cukrovém sirupu, přidal mátovou esenci a potravinářské barvivo E 704 a vytvaroval tyto bonbóny. Když je pozřeš, příslušné protilátky nasměrují informační molekuly do předem určených míst v tvém mozku, kde dojde, abych se populárně vyjádřil, k jejich přečtení. Je to v jádru jednoduché, elegantní a hlavně zcela bezpečné. Chápeš? Mimochodem, všimni si, že jednotlivé pokroutky jsou očíslovány. Nepoplet to.“

Hleděl jsem na ten magický sáček s krajní nedůvěrou. Pak jsem z likérníku vyndal láhev a skleničky a nalil jsem trochu lovecké.

„Tak ty tedy tvrdíš, že když sním tyhle bonbóny, je to stejné, jako kdybych četl knihu?“

„Správně. Myslím, že to nebyl nejhorší nápad, co říkáš?“

„Báječný nápad to byl,“ přitakal jsem. „Jenomže já sladké hrozně nerad.“

Martin se zarazil. „Krucifix... to mě nenapadlo. Ale pro jednu se snad přemůžeš, Viku. Rozhodně to stojí za to. Je to počteníčko, kamaráde. Zatím jsem absolvoval pár stránek a nevycházím z údivu.“

Slíbil jsem mu, že se do té podivné četby pustím co nejdřív, ale ve skutečnosti mě to příliš nezajímalo. Měl jsem plnou hlavu jiných starostí. Co budu dělat? A jak nás s Olgou užívím? Přece se nenechám svou zlatou Olinkou stále jen vydržovat.

Kdosi zazvonil. Martin byl okamžitě na nohou. „Než otevřeš, tuhle věc někam dobře schovej,“ přikázal mi. Vzal jsem tedy ten sáček a beze slova jej zastrčil do prádelníku za hromádku košil. Pak jsem otevřel.

Byla to Olga. Přišla neočekávaně, protože jí v dispečinku nemocnice přehodili službu na noc.

„To jsi ty?“ řekl jsem trochu zaskočen a okamžik ji nechal stát ve dveřích.

„Nemáš radost?“ zeptala se Olga. „Snad tě neruším?“

„Ale kdepak! ... totiž... mám tu návštěvu. Přítele.“ Až jsem byl sám překvapen, nakolik mě ta situace vyvedla z míry. Trochu jsem se za Martina styděl. Je to přece jen duševně nemocný člověk, málo platné. Na druhou stranu jsem ale cítil, že bych se vlastně mohl stát v jejích očích zajímavějším. Předvedu Martina jako exotické zvíře, které úspěšně chovám a s jehož pomocí se dostávám za hranice všedních dnů.

„Můj přítel je nemocný,“ řekl jsem a významně si potukal na čelo. „Doufám, že ti to nevadí.“

Než stačila odpovědět, ozval se z pokoje Martin. „Kdo je to?“ A přišel nám v ústrety. Představil jsem mu Olgu. „Moc mě těší,“ řekl můj přítel. „Jsem Martin Larden.“

Když jsme pak seděli v pokoji a já jsem nalil loveckou do třetí skleničky, ujal se slova Martin.

„Nevím, co vám o mně Viktor napovídal, ale abych předešel nedorozumění, prozradím vám rovnou, že jsem blázen. Ano, jsem blázen, protože se snažím přijít na kloub struktuře tohoto světa. Struktuře tohoto lidstva.“

„To ovšem není právě povolání podle platné klasifikace,“ usmála se Olga. „A čím se zabýváte ve volném čase, smím-li se ptát?“

„Nevím, co je to volný čas,“ prohlásil Martin. „Žijeme příliš krátce, než abych si takový luxus mohl dovolit. Každá vteřina, kterou člověk nevěnuje intenzivnímu poznávání, je trestuhodně ztracená. Rozumíte? Trestuhodně!“

Skvělé věty. Prostou duši mé Olgy sice neosloví, ale být na jejím místě nějaká jiná...

„A čemu jste dospěl... při tom svém poznávání struktur?“ otázala se Olga a já jsem za jejími slovy cítil úšklebek.

Martin se krátce zamyslel. „Pokud vás to zajímá... domnívám se, že jsme čísi hříčkou.“

Olga mlčela a já jsem s jistým znepokojením viděl, že na ni ta slova zapůsobila. Vlastně... oči mohla nechat na tom pacholkovi!

„Abyste rozuměla... náš život je neautentický. Naše myšlenkové gradienty usměřňuje volní potenciál vyššího řádu o napětí zhruba šedesát kilovoluntarů. Patrně to dochází tak daleko, že svoboda našeho jednání nepřekračuje tři setiny stupně podle Konitz-Barbieho škály.“

Žvanil. Příšerně žvanil a já jsem rychle ztrácel náladu. Cosi čmáral do bloku, své výtvary začerstva ukazoval Olze a rozmáchle

gestikuloval. Olga zdvořile předstírala, že rozumí. Občas jsem se na ni pokusil spiklenecky mrknout, ale ona mě vůbec nevnímala.

Situace byla nepřehledná. Vypadalo to, že Martin chce Olgu ohromit jakýmsi pseudovědeckými tlachy jako nějaký tuctový docent. Snad bych mu měl naznačit, že si na Olgu dělám jisté nároky a že by měl včas zarazit.

„Martin je zábavný, vid', Olinko?“ řekl jsem do vzduchoprázdna. „Ale teď už vážně, děti moje. Hezky zpátky na zem a připijme si na lepší příští.“

„Nějaké lepší příští bude jen tehdy, když pochopíme, kdo vlastně jsme,“ odbyl mě Martin a moje ruka se sklenicí zase poklesla do výchozí pozice.

„Abyste rozuměla, Olgo,“ řekl Martin, „náš přítel Viktor stále nechápe, že jeho smutná posedlost pojišťovnamy není přirozený jev. Musíme mu pomoci.“

„Nikdo se tě o žádnou pomoc neprosí,“ řekl jsem nedůtklivě a vnitřnosti se mi sevřely. „Budeš se divit, ale Olince moje vášeň velmi imponuje. Vid', Olinko?“

Uhnula pohledem. Na okamžik sklopila hlavu a já jsem náhle viděl, že mě celou dobu vodila za nos. Vůbec jsem jí neimponoval. Poslouchala mě jen a jen proto, aby mě neurazila. Z čiré útrpnosti mě poslouchala. Udělalo se mi nanic.

„Nebe nad námi je černé jako samo peklo,“ deklamoval Martin a byl svým způsobem až odporně krásný. „Já však přísahám, že jednou se rozední. Rozední se i pro ty úplně na dně, jako je Viktor.“

Úplně jsem se sesypal. „Co to žvaníš? V hlavě ti haraší, na pořádnou práci sis v životě nesáhl a na mě se budeš vytahovat?“

Mocný stroj vzteku mě zvedl ze židle a ruce se mi sevřely v pěst.

„Uklidni se, Viku,“ řekl Martin. „Špatně jsi mě pochopil!“

„Jen pojď, srabe,“ zasípěl jsem a postavil se do střežu. „Bojovat s příšerami, to umí každý libový frajer. Teď si to konečně rozdáš s chlapem.“

„Domluvte mu, Olgo! Určitě na něj máte vliv,“ nabádal Martin mou dívku, čímž mě ještě víc rozběsnil. Kopl jsem do stolu a dusnou atmosféru prořízl drásavý zvuk tříštěného skla.

„Tak jen do toho!“ vykřikoval jsem. „Myslíš, že se tě leknu? Svaly a kombinéza pro teplouše, to není všechno, hochu!“

Martin vzápětí vzdychl a rozvážně mi jednu vrazil.

Když jsem pak ležel v koutě, třel si tvář a rozmazával po ní slzy, promluvil: „A teď budeš poslouchat, Viktore! Zřejmě máš dojem, že ti lezu do zelí a pokouším se ti přebrat tu tvou Olgu. Je to tak?“

Pochopitelně jsem neodpovídal.

„Tak především: na ženské já kašlu. Nezajímají mě. Pravý důvod toho, že se vůbec s tou tvou Olinou zahazuju, je úplně jiný. Ona je totiž špehem Projektu a já jsem se rozhodl, že s nimi začnu jednat z očí do očí. Už mám té hry na schovávanou tak akorát dost.“

Už jsem se byl zase schopen smát. Ale můj smích nebyl dobrý.

„Měl bych na tebe asi zavolat zřízence, aby tě odtáhli, kam patříš. Doufám ale, že vypadneš sám.“

Martin chvíli nerozhodně postával. Tón v mém hlase však byl jasný. Olga se za celou tu dobu ani nepohnula. Asi z toho byla pořádně vyplašená.

„No dobrá,“ řekl Martin a přehodil si přes rameno svůj nerozlučný batoh. „Vnucovat se nebudu. Nicméně ti přeju hodně štěstí. Drž se, Viku!“

Zapadly za ním dveře. Olgu, tu prokletou Olgu, o níž jsem se domníval, že ji nemiluji, ani nepozdravil.

10

Ticho, které následovalo, se zdálo nekonečné. Olga proplétala prsty do nervózních vzorů a dívala se do země.

„Musím ti něco říct, Viktoro,“ řekla najednou hlasem, který jsem neznal. „Martin měl pravdu.“

„Co to povídáš?“ zeptal jsem se asi za minutu.

„Ano, Martin měl pravdu. Jsem pracovnice Projektu BENTHAM. Toho, co se teď stalo, je mi hrozně líto, opravdu.“

„Ničemu nerozumím,“ řekl jsem. „Buď se vyjádři jasněji, nebo si táhni za ním.“

„Byla jsem pověřena, abych zjistila, kolik toho vy dva už vlastně víte. Zvláště Martin už nám začínal být nebezpečný. Ten člověk nám pěkně zamotal hlavu. Utajení Projektu bylo porušeno.“

Otřel jsem si dlaněmi spánky.

„Jsi na dně, Viktoro.“

„Na dně?“

„Na dně. Nemá cenu ti to zakrývat. Takhle už dál nemůžeš. Se situací jsi v jádru seznámen, takže jistě chápeš, že musíme přeladit tvůj životní program.“

„Přeladit program?“

„Ano. Je to opravdu jediná možnost, i když se k ní uchylujeme jen výjimečně.“

„Jak to, přeladit program? Copak jsem robot?“

Olga se zarazila: „Proč právě robot? Jsi člověk, samozřejmě. Programovaný člověk, jako všichni ostatní. Ty to ještě nevíš? Mysleli jsme, že už jste s Martinem všechno vyčmuchali!“

Sledoval jsem prasklinu v pravém horním rohu svého pokoje. Teď ze všeho nejspíš připomínala písmeno H. Velmi tlusté písmeno H.

„Ostatně to na věci nic nemění,“ pokračovala Olga. „Sám vidíš, že tvůj životní program je zjevně chybný a že jsi jako pojišťovák pro společnost zcela bez užitku. Přeladíme celý tvůj lidský software. Potřebujeme ale samozřejmě tvůj písemný souhlas. Vzala jsem ten formulář s sebou.“

Aniž brala na vědomí můj stav, otevřela svou tašku, tu milou, plátěnou tašku, ve které mi nosívala výživné lahůdky v době méjí rekonvalescence, a vytáhla z ní nějaké lejestro.

Podala mi ho. Stálo na něm tohle:

Projekt BENTHAM

15. sekce - revize programů

vzor 302

PROHLÁŠENÍ

Já, níže podepsaný, jsem byl seznámen s tím, že můj životní program v současnosti nevyhovuje potřebám a vykazuje závažné znaky funkčního rozpadu. Vinou bludných podmínekých cyklů a chybných podprogramových bloků není rovněž naděje, že bych se současným softwarem dosáhl vytčeného životního cíle (uvedte ev. č. živ. cíle) a naplnil tak smysl svého bytí (uvedte ev. č. smyslu bytí podle Katalogu). Souhlasím proto s přeladěním svého životního programu v nejbližším vhodném termínu, který bude určen pracovníky sekce. S doporučením zdravotního odboru (24 hodiny před zákrokem nejíst, nekouřit a nepožívat alkoholické nápoje) jsem byl seznámen.

Následovalo ještě pár nesrozumitelných kolonek a místo pro datum a podpis.

Četl jsem tu listinu ještě jednou. A znovu. Připadalo mi, že tu listinu budu číst už pořád.

„Tak co, podepíšeš?“ zeptala se Olga.

Pozorně jsem se na ni zahleděl.

„Je to přece v tvém zájmu, Viktoro! Vždyť je to hrozné se na tebe dívat. Jsi nešťastný.“

Kreslil jsem prutem na desku stolu pomyslný nekonečný trojúhelník.

Olga se zvedla z křesla. „Podívej,“ ukázala na tu listinu. „Podepisuje se to dvojmo. Tady... a tady...“

Otočil jsem se a jednu pořádnou jí vrazil. Byl jsem v ráži.

„Dobrá,“ řekla Olga a třela si tvář. „Raději tě teď nechám, ať si to všechno v klidu rozmyslíš. Ale ta facka snad byla zbytečná. Potlačovat humanitu násilím, z toho už jsme snad vyrostli.“

Nepřestala žvanit ani po tom úderu. Kdy odešla, nevím. Rozhodně nemohu říci, že by moje srdce v následujících hodinách samoty odpočívalo. Rozhodně neodpočíval ani můj mozek. A přestože bych ty zubožené orgány měl asi šetřit, udělal jsem následující: šel jsem k prádelníku, sáhl za štos košil a vytáhl sáček s mátovými bonbóny. Roztrhl jsem fólii, vyňal bonbón číslo jedna a vstrčil jsem jej do úst. A četl jsem tohle:

Dokument č. 1

MEMORANDUM

ze zasedání Vědeckotechnické rady,
konaného dne 27. ledna 2130

Dnes, kdy věda o člověku dosáhla úrovně Z 12, stojíme před nejradostnějším úkolem dějin: vytvořit pro člověka Nejlepší z možných světů. Po všeobecné poradě bylo rozhodnuto vy-

cházet z Benthamova principu „Co nejvíc štěstí pro co největší množství lidí“: a dále z následujících zásad a opatření:

a) Minulost nás dostatečně poučila, že všechny snahy o vytvoření Utopie pravidelně troskotají na nespolehlivosti tzv. lidského faktoru. V současnosti je zřejmé, že Nejlepší z možných světů lze realizovat výhradně s využitím nového, dobrého, všestranně spolehlivého člověka.

b) Vzhledem k tomu, že přirozené cesty k takovému člověku, zejména společenská i rodinná výchova, jsou neúspěšné, rozhodla se Vědeckotechnická rada (dále jen VTR) dát světu takového člověka tzv. mentálním programováním. První verze komplexního lidského programovacího jazyka HUMAN BASIC jsou již úspěšně odzkoušeny na modelech.

c) Mentální programování bude provedeno u celé lidské populace v kojeneckém věku.

d) Aby VTR v zárodku potlačila jakkukoliv svévoli, bylo rozhodnuto vázat podobu nového člověka rámcovou normou. V následujícím uvádíme její hlavní body:

- Člověk je svébytnou, samostatnou myslící entitou, završující biologickou evoluci. Vyznačuje se schopností mluvit článkovanou řečí a vyrábět pracovní nástroje.

- Člověk žije především pro druhé. Jeho morálně-volní vlastnosti musí tuto skutečnost zohlednit. Je čestný, přímý, s pozitivním přístupem k okolí, rodině a příbuzným. Vyznačuje se schopností milovat.

- Člověk má jasný životní program, který je v plném souladu se společenskými zájmy. Svou práci má rád, vykonává ji aktivně, svědomitě a podle svých nejlepších schopností. V žádném případě se nehoní za chimérami nedostižitelných cílů a nikdy nepropadá beznaději. Jeho existence je proto

vnitřně harmonická a svou nespornou hodnotou je sama sobě smyslem i nejvyšším cílem.

- Člověk se živě zajímá o svět kolem sebe. Celý život se má co učit.

- Člověk není žádný automat. Žije plnokrevně a nestraní se kolektivu. Dokáže jadrně zaklít, i když samozřejmě i nadále považuje svět za opravdu dobré místo k přebývání. Umí se bavit a miluje humor. Tímto kořením si dokáže ochutit nejedno špatně stravitelné sousto, které mu osud nachystá.

e) Rámcová norma nejlepšího možného člověka nesmí být zneužita jako svazující šablona. Je bezpodmínečně nutno zajistit, aby lidstvo bylo i nadále dynamickým celkem různorodých individualit, odrážejících svět v celé jeho složitosti, a nikoliv souborem unifikovaných bytostí. Na druhé straně nelze ovšem připustit ani příliš volný výklad normy, který by vedl k chaosu. Programátoři budou v tomto smyslu speciálně školeni.

f) Jak bylo na modelech zjištěno, k řízení nové společnosti bude možno využít osvědčené principy pokrokových demokracií s tímto rozdílem: životní programy jednotlivců budou plánovány, optimalizovány a realizovány podle Centrálního harmonogramu, podobně jako jejich smysl života, přesvědčení, názory apod. Tím se dosáhne zejména následujících efektů:

- Odstraní se naprostá většina konfliktů jedince se společností.

- Na absolutní myslitelné minimum se sníží počet všech mezilidských konfliktů.

- V kořenech se vymýtí všechny zdroje sociální, rasové a psychické nerovnosti a nespravedlnosti.

- Vyloučí se i zdroje vnitřních konfliktů, pocity deprese, nenaplnění, prázdnoty a křivdy, dále pak závist, agresivita všeho druhu, přetvářka, sobectví, hrabivost apod.

K zajištění přípravných prací na výše uvedeném projektu nejlepšího z možných světů navrhuje VTR tato opatření:

A) Seznámit světovou veřejnost s uvedenými záměry a vyvolat širokou lidovou diskusi, ze které vyjdou event. doplňky k tomuto Memorandu.

B) Nastínit organizační schéma projektu a připravit dokumentaci středisek pro programování člověka i s návaznými institucemi.

C) Projekt, o němž jedná toto Memorandum, označit jako Projekt BENTHAM a pod tímto označením také vést příslušnou agendu.

Jsme si plně vědomi odpovědnosti a rizik, která před nás Projekt BENTHAM staví. Domníváme se však, že nevyužít šance, kterou nám poskytla věda o člověku, prostě nelze. Ano, chceme vytvořit Utopii. První Utopii hodnou toho slova, založenou na reálných předpokladech a dostatečně poučenou z minulosti. Chceme vytvořit Utopii, hodnou velkého jména Člověk. Nechť nám v tom jsou nápomocni všichni lidé dobré vůle.

Dokument č. 2

*Předsednictvu Vědeckotechnické rady
zde 10. 2. 2130*

Vážení přátelé!

Jako bývalému předsedovi VTR jste mi zaslali kopii Memoranda, které chystáte k uveřejnění, a ptáte se na můj názor. Nuže - vaše

myšlenka vytvořit dobrou a poctivou společnost na základě nového, programovaného člověka je bezesporu nesmírně podnětná. Přitahuje mě především tím, že postrádá jalový idealismus dřívějších koncepcí a jde přímo ke kořeni věci – tedy k člověku samotnému. Osobně se domnívám, že na ní není nic odsouzeníhodného. Mám daleko k pokryteckému pohoršení, i když jsem už sentimentální stařec, a po nedávných zkušenostech (jistě víte, které mám na mysli) s Vaším záměrem plně sympatizuji.

Mám však, přátelé, jednu důtklivou radu: Projekt nezveřejňujte! Věřte starému člověku! Ryzost Vaší dobré vůle by si lidé špatně vyložili. Urazilo by to jejich důstojnost, neboť každý z nich se venkoncem domnívá, že je práv až do dna pít ze Zlatého kalichu vnitřní svobody.

S úctou

A. D. Hansson

P. S. Mohu-li Vás o to požádat, neprogramujte, prosím, mého vnuka Rolfa. Rolfik je zlaté dítě a opravdu sladký drobeček, u něhož by byl Váš zákrok jistě zbytečný. Rozhodně z něj vyroste dobrý člověk i bez Vašeho přičinění.

Dokument č. 3

Tajemníkovi zvláštního oddělení VTR

dr. H. Seranovi

15. 5. 2130

Vážený pane tajemníku!

Na popud prof. Hanssona jsme provedli anketu, v níž se odborníci měli vyjádřit k otázce zveřejnění připravovaného Projektu

BENTHAM. Po vyhodnocení výsledků jsme nuceni požádat Vás o urychlenou realizaci následujících opatření:

1. Všechn tiskový materiál, týkající se Projektu a připravený k distribuci, ihned stáhnout a pod dohledem mnou stanovené komise zničit v proudu zelené plazmy.

2. Osoby, které až do této chvíle jakýmkoliv způsobem přišly do styku s Projektem, okamžitě izolovat i s rodinami a převést je pod ostrahu jednotek VTR. Zároveň jim nabídnout osobní platy v kategorii T30 a další speciální výhody (seznam viz příloha), budou-li ochotni stát se doživotními zaměstnanci Projektu. Nebudou-li souhlasit, provést výmaz Trondeho metodou.

3. Připravit podklady pro utajené programování celé lidské populace na základě následujícího návrhu: Každý kojeneček bude ve věku šesti měsíců pod záminkou vyšetření kyčlí dopraven do našeho podzemního programovacího střediska, kde bude jeho vědomí upraveno podle potřeb Centrálního harmonogramu.

*B. R. Solomon
předseda VTR*

*Dokument č. 4
Místopředsedovi VTR
Dr. A. Bolemu
26. 6. 2130*

Milý Alexi!

Doslechl jsem se, že VTR bude mít brzy k dispozici větší množství jakýchsi – promiň mi ten výraz – programovatelných lidí. – Je to šikovný nápad a já k němu mohu Tobě i celé Radě jen a jen blahopřát. Chtěl bych se předem nezávazně zeptat – nemohl bys pár set

*těch maníků naprogramovat a rezervovat pro moji cementárnu?
Byl bych Ti velmi, opravdu velmi zavázán.*

Předem díky za ochotu

Tvůj

Derek

Dokument č. 5

Tajemníkovi zvláštního oddělení VTR

Dr. H. Seranovi

26. 6. 2130

Pane tajemníku!

V příloze vám posílám dopis, který jsem dostal dnešní ranní poštou. Myslím, že nepotřebuje komentáře, ale přesto: takhle jste se postaral o utajení Projektu? Domníváte-li se, že vedení bude i nadále – vinou vaší mizerné práce – nuceno zabývat se obdobnými sprostými pamflety, ošklivě se mýlíte. Okamžitě dejte vše do pořádku!

A. D. Bole

Dokument č. 6

ZÁPIS

Z inspekční návštěvy vedení Projektu BENTHAM
ve výzkumné sekci B, konané dne 30. 1. 2131

Účast:

za vedení Projektu – K. Ryan, S. B. Blomberg

za pracovníky výzkumné sekce B – D. Spurin, G. Wesling

za výzkumné objekty – A. Neumann, B. Newman

Pracovníci vedení si nejprve prohlédli výzkumné laboratoře a programovací zařízení, dodané firmou Mental Bionics.

Poté byli zavedeni do předváděcí síně a seznámeni s doposud nejzdařilejšími výsledky práce výzkumné sekce B – programovanými lidmi A. Neumannem a B. Newmanem.

Pracovníci vedení konstatovali, že oba objekty působí sympaticky a vyrovnaně.

K. Ryan: Jsou to úplně normální, příjemní lidé.

S. B. Blomberg: Kdybych nebyl informován, nepojal bych nejmenší podezření. Skutečně, ani to nejmenší.

Pracovníci vedení setrvali s objekty v neformálním rozhovoru (značně zkráceno):

S. B. Blomberg: Pane Neumann, mohl byste mi říci, čím se zabýváte?

A. Neumann (sympaticky se usmívá a navléká korálky):
Navlékám korálky.

S. B. Blomberg: Velmi dobře. A těší vás ta práce?

A. Neumann: Nestěžuji si. Je to práce jako každá jiná. Ráno vstanu, hodím do sebe snídani, pak navléknu deset metrů korálků, večer skouknu holozorní pořad, vypucuji si zuby a hajdy na kutě. Normálka.

S. B. Blomberg: Pane Neumann, jste se svým životem spokojen?

A. Neumann: Nestěžuji si. Je to život jako každý jiný.

S. B. Blomberg: Pane Neumann, zajisté občas přemýšlíte nad svým – a obecně lidským – údělem. Můžete nám o tom něco říci?

- A. Neumann: Nezlobte se, ale na voloviny já nemám čas. Navlékám korálky.
- S. B. Blomberg: A co ženy, pane Neumanne? Na ty si čas uděláte, že?
- A. Neumann (živě): Tak ženy, to je úplně něco jiného. Ty já mám opravdu rád.
- S. B. Blomberg: Pane Neumanne, kdybyste měl moc cokoliv na tomto světě změnit, čemu byste dal přednost?
- A. Neumann (diví se): Co je to za otázky, prosím vás? (Podává S. B. Blombergovi konec nitě s korálky.) Podržte mi to na chvíli. Došla mi růžová.
- S. B. Blomberg (drží konec nitě a obrací se k pracovníkovi sekce D. Spurinovi): Pro začátek to není špatné, milý doktore, ale budete na objektu muset ještě hodně pracovat. Zatím působí dost schematicky.
- D. Spurin: Potíže růstu, jestli dovolíte. První objekty mají samozřejmě k dokonalosti daleko. Sledujeme na nich především klíčové parametry – stupeň seberealizace a naplnění života Sandiniho dvojité slepým pokusem, standardní potenciál dobra, celkovou životní aktivitu podle Irwina a Glutze. Chcete vidět laboratorní protokoly?
- K. Ryan: Děkujeme, myslím, že je to prozatím zbytečné. Dnes nám jde především o celkový dojem z osobního kontaktu. (S těmito slovy se obrací na B. Newmana): Pane Newmane, kdyby váš přítel, pan Neumann, vysypal krabici s korálky, co byste udělal?
- B. Newman: Pomohl bych mu je sesbírat, to je snad samozřejmé.
- K. Ryan: Hmmm... Výtečně. Dejme tomu však, že pan Neumann při jejich sběru uklouzl a zlomil si nohu. Jak byste si počínal

potom?

- B. Newman: Poskytl bych mu první pomoc a zavolal sanitku, přesně v tomhle pořadí. Áda by mně přece taky helfnul, kdybych se dostal do maléru. Vid', Ádo?
- A. Neuman (přikyvuje): Ano.
- S. B. Blomberg: Pane Newmane, představte si takovouhle situaci: oženíte se a se svou manželkou máte dvě děti. Při autonehodě však vaše žena přijde o obě nohy a je i s dětmi odkázána na vás. Jak se zachováte?
- B. Newman (odplivne si): Dejte pokoj, člověče! To byste mi přál?
- S. B. Blomberg: Jde o ryze hypotetickou situaci.
- B. Newman: Napovídát vám můžu, co chci. Ale rozhodně bych se snažil obstát se ctí. Zatnul bych zuby, to mi věřte. Vid', Ádo (obrací se na A. Neumanna), že bys taky zatnul zuby?
- K. Ryan (se zjevným pohnutím ke G. Weslingovi): Skvělé, doktore. Opravdu skvělé. Ti dva jsou v jádru dobří chlapi a o to nám jde především. Pokud mají vaše objekty ještě nějaké mouchy, v tuto chvíli to pro nás přestává být podstatné.

Pracovníci vedení Projektu a výzkumné sekce B se potom rozloučili s oběma pokusnými objekty a odebrali se ke krátké poradě do konferenčního salónku. Účastníci navrhli shrnout do zápisu její závěry v těchto hlavních bodech:

- Navzdory četným pochybovačům je zřejmé, že práce na Projektu pokračují úspěšně. První pokusné objekty opravňují k naději, že se již velmi brzy podaří programovat plnohodnotného člověka, aplikovatelného v praxi.

- Všechny strany budou i nadále usilovat o upevnění záruk, vylučujících jakékoli zneužití Projektu.

- Vedení Projektu se zavazuje, že pro výzkumnou sekci B urychleně vyzíská nedostatkový materiál a investice, a to zejména: 2000 l fyziologického roztoku; 3 kg programovacího prekurzoru pro kladné emoce, N, N-dimethylaminoethyl esteru beta endorfinu (Flukon Biochemicals); buničitou vatu dělenou; formuláře pro bloková schémata (obchodní tiskárny Merkur); tužky tvrdosti HB (50 ks); 64kanálový pulzní multimetr (Tektrona B6401 nebo ekvivalent).

Zapsal G. Wesling.

Dokument č. 7

Oběžník

POZOR * SOUTĚŽ * POZOR * SOUTĚŽ * POZOR

Milé kolegyně, milí kolegové!

Jak víte, převzali jsme od Přírody na svá bedra zodpovědnost za budoucí podobu člověka. Bylo by však pošetilé domnívat se, že o této podobě mohou rozhodovat jednotlivci. Neboť

VÍC HLAV, VÍC ROZUMU.

Nechť se tedy každý z nás vyjádří. Nechť se o své představě nejlepšího možného člověka vyjádří opravdu všichni, údržbáři počínaje a vedoucími sekcí konče. Ano, i ty, úklidová pracovnice Gerto Sommerová, máš slovo. Vyhlášíme

SOUTĚŽ O NEJLEPŠÍ NÁVRH NOVÉHO ČLOVĚKA.

Příspěvky (v rozsahu max. 1 stránky normalizovaného strojopisu) posílejte do propagačního oddělení, Sekce 15, služebním 0 – kanálem, utajení A 3. Podepisovat se nemusíte. Pokud bude ale Váš autogram chybět, ztrácíte možnost získat jednu z cen, a to:

1. 14denní pobyt v uzavřeném rekreačním středisku Projektu na břehu Zeleného jezera
2. Kuchyňský automat Cookie Intelligent se sadou náhradních nožů
3. Klíčenku s dvakrát křížově utajeným emblémem Projektu.

Na Vaše příspěvky se těšíme už nyní.

Dokument č. 8

Příspěvky došlé v rámci soutěže „O nejlepší návrh nového člověka“ (Výběr – založeno v materiálech 15. sekce.)

Vážení!

Předem mého příspěvku přijměte srdečnou gratulaci k Vašemu nápadu uspořádat tuto soutěž. Aniž to dáváte okázale najevo, vyjádřili jste nyní jasně demokratickou povahu Projektu, a to má pro mě cenu větší, než celé stohy planých plků.

Ale k věci:

Myslím, že je třeba především jít do hloubky. Povznést budoucího člověka někam vysoko, pojmout ho zkrátka v co nejširším záběru. V současnosti, kdy nám jde o co nejužší sepětí člověka se životem, jsou nezbytná komplexní stanoviska, vzdálená úzkopr-

sému tradicionalismu a zatuchlému zpátečnictví. Člověk – to je totiž především negace jakékoliv fráze, jakéhokoliv klišé, jakéhokoliv rádobý jednotícího postoje. A z toho je nutno vycházet. Vždyť kdybychom se pokusili toho úžasného Fénixe, tu hlavní múzu světa, tu věčně expandující lidskou podstatu vměstnat do jakékoliv hrubé formy, spláčeme nad výdělkem.

Tolik k mým konkrétním návrhům.

S úctou

dr. Sandor
redaktor polemického
měsíčníku „Projekt B“

Náhodou mám k Vaší věci co říct a tak vám píšu. Jsem správkyně ubytovny pro svobodné za-městnance Projektu a některých „zvyků“ „Pánů pra-covníků“ mám, věřte mi, plně zuby. Jsou to čuňata a ne pracovníci. Myslím že nej-lepší možný člověk především není čuně. (Omluv-te to písmo, nějak mi to-přeskakuje.) Člověk má být sluš-ný. Docela obyčejně slušný. Že si tam pracovníci vodí dáms-ké návštěvy, to chápu, jsou nak-onec taky lidi. Není snad ovšem nutné zvracet do sprch a především dělat z prostěradel provazové že-bříky. Vždyť já bych tam slečny stejně pustila, já má-m dobré srdce. Řeknu Vám, že k opravdovému člověku schází jen malinko: ctít prá-ci druhých a zvyška na ni nes... Však vy mi rozumíte. Slyšela jsem, že vymýšlít-e nového člověka. Tak ať se Vám práce daří a ať je to člověk slušný, spravedlivý k cizím a moc a moc poc-tivý.

Vaše

Stelina Holbová
správkyně ubytovny

Ahoj všichni!

Mládeži, ideál, který hledáte, je na světě už pár tisíc let, jmenuje se kalokagathie a znamená soulad duševní i tělesné krásy. Vezměte si třeba mě: hraju softball za Jiskru 17. sekce, stovku dělám za 11,9 a přitom si klidně přečtu i nějakou tu knížku. A tak to má být. Nažeňte všechny ty chcíplotiny na hrazdu a po pár týdnech z nich budou lidi jako řemen, uvidíte.

Tak čau, já kvačím na trénink.

Váš kamarád D. S.

Kdybyste šli raději pořádně makat ono by vás přešlo vymýšlení soutěží.

F.

Bratři a sestry!

Je snad člověku souzena plytká mnohost a hojnost a jalový shon? Je mu snad podobné nepřestajné říjení a hříšnost po způsobu polní zvěře? Či snad opravdu je jeho pravým údělem křepčení v lesklých oděvech za zvuků jerišských trub?

Na tyto otázky odpovídám třikrát nikoliv. Neboť jen ten bude hoden jména „nelepší z možných lidí“, koho zahřívát budou slova Pána našeho, komu krmí bude celozrnná mouka „Granula“ a tiché rozjímání a jenž bude pravidelně navštěvovat osvětové přednášky spolku „Deus ex Homo“, kde jedině dojde pravého poznání.

S veškerou úctou

Samuel G. Z. R. du Carpentier
účetní a pastor z lidu

Pánové,
pěkně si to rozdejte na všechny způsoby s krásnými dívkami
a hned pochopíte, o co v životě jde. Chce to padesát kilo teplého
hedvábného masíčka, kvalitní náčiní a je dobře.

S. R.

Vážení!

Máte neustálé starosti o nejlepšího člověka, ale ti nejhorší Vaši
ctěné pozornosti unikají. Posviťte si například na jistého pana
Petschka z tiskového oddělení. Moc, skutečně moc by mě zajíma-
lo, kde sehnal prachy na toho zlatého reata. Mělo by Vás to také
zajímat.

Milí přátelé,

života už mi mnoho nezbyvá, ale když se ohlédnu zpátky, mívám
dojem, že bych na Vaši otázku dokázal odpovědět.

Myslím, že člověk by se především měl umět radovat z ma-
ličkostí, protože nic velkého ho věru nečeká. Je to prosté, vidíte?
Možná se budete starému člověku smát, ale nechte si moje slova
projít hlavou. Uvidíte, že naprogramovat do té naší duše trochu
té nejprostší schopnosti úsměvu a štěstí bude jen ku prospěchu
nás všech.

Váš

Lukáš Wurfel

P. S. Napíšu Vám ještě pár slov, které mi diktuje můj bratr Jiří. Má
ochrnutou pravou ruku, chudák, a je tak trochu blázen, ale jinak
moc hodný člověk.

Vážení! Pěstuji králíky a nesmírně mě to baví. Dokážu ty chundelaté strakáče pozorovat celé hodiny. A tak si myslím, že nejdůležitější je, když člověka něco opravdu baví. Ale nejlepší jsou určitě králíci.

Jiří Wurfel

Chtěla jsem poprosit, kdyby to jen trošku šlo, aby člověkovu budoucnosti nepáchly nohy. S Fandou už je to fakt k nevydržení a neustále se to zhoršuje. Nikomu v budoucnosti to nepřejí.

Magda Mortonová

Vážená úřední soutěžní komise!

Jsem jenom obyčejná ženská, ale jste psaly, chci, aby někdo slyšel i má slova.

Před několika léty jsem přišla při automobilním neštěstí o obě své cerky. A tak by jsem chtěla Všem říci, že největším štěstím a jediným smyslem toho všeho je předat život dál a vychovávat děti. Jsou to sladké drobečkové a kdo je jednou měl, všechno pochopil. Nedovolte, aby Váš vylepšený člověk zapomněl na základní věci života, protože to by byl jeho konec. Všem to řekněte, že jim to vzkazuju.

Já sama už jsem se se vším smířila a nemyslete si, že jsem proto zlá. To opravdu nejsem.

Bára Duvalová

Dokument č. 9

Veřejný dopis soutěžícím

Milé kolegyně, milí kolegové!

Když jsme četli Vaše soutěžní příspěvky, bylo nám dobře. Bylo nám dobře zejména proto, že jsme získali cenný materiál, který bude při návrhu klíčových programových schémat budoucího člověka plně využit.

Bylo nám však dobře také proto, že jsme Vás lépe poznali a viděli, že jste lidé, s jakými spolupracovat je čest a radost. S jakými se dílo musí podařit.

Pokud se týče výsledků soutěže, sedmičlenná porota rozhodla takto: 1. a 2. cena nebyly uděleny, 3. cenu (klíčenku s dvakrát křížově utajeným emblémem Projektu) obdrželi všichni soutěžící a mohou si ji vyzvednout v našem sekretariátě.

Za propagační oddělení Sekce 15

B. Longden

Četba Martinovou obdivuhodnou metodou byla velmi vysilující. Ležel jsem na svém otomanu a stále se nemohl pořádně vzpamatovat. Kupodivu jsem netrpěl hladem ani žízní. Ležel jsem, v hlavě mi vybuchovaly ty neuvěřitelné věty a civěl jsem na prasklinu v levém horním rohu svého pokoje. Měla tvar velmi tlustého písme A.

Z toho hypnotického stavu mě vytrhlo až drncení zvonku. Byla to Olga. Nechal jsem ji stát mezi dveřmi.

„Ty se mi ještě opovažuješ přijít na oči?“ obořil jsem se na ni bez pozdravu.

„Viku..., chápej, musíš přece podepsat ten formulář.“

Cosi v jejím pohledu mě vyvedlo z míry.

„Ty couro,“ drtil jsem mezi zuby, „zmiz i s tím formulářem, nebo se něco stane!“

Mlčela a vykulila oči.

„Tak bude to?“ zařval jsem.

Ale pak jsem uviděl slzy. Nakrčila to svoje vysoké krásné čelo do lítostivých varhánků a ramena se jí rozškubala. Sevřely se mně vnitřnosti.

„Nech už toho, krucinál,“ řekl jsem a odvážil se pohladit ji po vlasech. Bylo to snad poprvé, co jsem se jí dotkl. Rozplakala se docela.

„Olino, tak už dost,“ šeptl jsem. Pokusil jsem se ji k sobě přivínout. Ucukla. Stála na hranicích mé garsonky a opírala se nosem, zmáčeným slzami, o studenou zárubeň.

Podal jsem jí kapesník. „Na, utři se.“

Rozmazala si po tváři oční stíny. Vypadala v tu chvíli jako nemocný pierot. Z vedlejších dveří vykoukla sousedka.

„Dobrý den, paní Langrová,“ pozdravil jsem slušně. „Divadýlko, co? A úplně zadarmo.“

Postava té stařeny zase beze slova zmizela.

„Pojď dovnitř,“ řekl jsem Olze. „Nemusí tě každý slyšet. Pojď, uvařím ti jasmínový čaj.“

Když jsem pak kouřící šálek nesl na stůl, viděl jsem, že už je celkem v pořádku. Rozhodl jsem se, že si s ní důkladně promluví.

„Podívej, Olgo, to přece nemůžete... programovat lidi.“

Popotáhla: „A proč ne?“

To mě rozlítilo: „Pácháte nepředstavitelné zločiny! Zpronevěřujete se na samé... podstatě základny... existence!“

Nedokázal jsem ze sebe dostat nic rozumnějšího.

„Viku, já opravdu nechápu, proč se stavíš na zadní. Podepiš a budeš mít jednu provždycky pokoj.“

„A jak mě k tomu chcete donutit?“

„Proč bychom tě nutili?“ divila se Olga. „Jestli je v tobě špetka zdravého rozumu, podepíšeš dobrovolně!“

Dívala se na mě těma svýma olivovýma očima, jako by mě viděla poprvé.

„Ty mluvíš o zdravém rozumu?“ rozhořčil jsem se. „Ty, právě ty?“

„Ano. Proč bys nemohl podepsat? Uvidíš, jak se ti po operaci uleví. Budeš konečně jako ostatní, vždyť už se ti všichni smějí.“

„Nechci být jako ostatní,“ řekl jsem a ruka s kouřícím šálkem se mi chvěla.

„Copak opravdu nevidíš, jak je jim dobře?“

„Nechci, aby mi bylo dobře,“ řekl jsem umíněně.

„Podívej se třeba na mě, Viku. Schází mi snad něco?“

„Ty taky? Ty jsi taky programovaná?“

„Samozřejmě. Jen z toho nedělám záležitost, jako ty. Všichni jsou přece programovaní, ukázalo se, že je to tak nejlepší. Centrální harmonogram to vyžaduje.“

Už jsem toho měl plné zuby.

„Poslyš, Olinko, nějak ti otrnulo. Nech mě na pokoji, ano? A utíkej za těmi tvými chlebedárci, co ti budou nohy stačit. Je mi z tebe nanic.“

Chovala se důstojně. Sbalila si své věci do tašky, do té milé plátěné tašky, ve které mi kdysi nosívala lahůdky z nedalekého obchodu, a chtěla mi podat ruku. Pochopitelně jsem nepřijal.

„Nevadí. Však si zvykneš a jednou mi tu ruku podáš sám,“ řekla Olga. Nikdy bych nehádal, že ještě před chvílí plakala. „Brzy zase přijdu,“ dodala.

Když zmizela za zákrutem schodiště, vykřikl jsem za ní:

„Všechno jim pověz a vyříd' jim, ať si trhnou nohou i s Centrálním harmonogramem!“

A pak jsem slyšel jen klapot podpatků na starých betonových stupních, rozmývaný ozvěnou. V kukátku vedlejších dveří jsem vytušil šedé, nesmírně účastné oko paní Langrové. Všude jsem tušil oči. Šedé, nesmírně účastné oči.

12

Vydal jsem se hledat Martina. Potřeboval jsem ho. Na periférii mě odvezl nesnesitelně pomalý taxík. Klopýtal jsem po úbočích světélkujících hor z městského guána, po hřbetech odvěkých vrakovišť a podél oddychujících rour tlustých jako hradní věže, až jsem se dostal na mýtinu mezi skalami.

Na úpatí nejvyšší skály doutnaly nepravděpodobným ohněm zbytky Martinova srubu.

Posadil jsem se na okraj staré železné konstrukce a zavolal: „Martine, ozvi se! Kruci, tak kde vězíš?“

Čekal jsem snad hodinu. Potom zavál černý vítr a mně naskočila husí kůže. Dal jsem se na zpáteční cestu.

Celý zbytek dne jsem se pak toulal ulicemi.

Chtěl jsem vidět lidi, nešťastné, automatické lidi.

Jenže oni nebyli nešťastní. Byli klidní a vyrovnaní a hezky se usmívali.

Mluvil jsem se stavebním dělníkem, který mě požádal, abych mu na lešení podal lžici a fanku. Byl to dobrý člověk. Když prsty ochutnával čerstvě namíchanou maltu, viděl jsem v jeho tváři výraz podobný rozkoši.

Viděl jsem rovněž vychovatelku z jeslí. Vedla si chumel rozkošně kdákající havěti a neustále je okřikovala. Občas cvrnkla do nosu svěřence jménem Vilík. Jedl totiž ohořelé sirky. Také záměrně šlapal do vozovky.

Na jednom místě poblíž centra se z útrob města vynořil pracovník kanalizací. Okolostojící zvědavci mu položili mnoho otázek.

Fascinovalo je jeho zaměstnání a on to dobře věděl. Mluvil pomalu, ale pěkně. Všem připadalo, že přišel z jiného světa.

O kus dál jsem zase pozoroval hezkou aranžérku. Vystřihovala z červené fólie veliké ozdobné jablko. Dvě nepodařená jablka s příliš tenkými stopkami už ležela vedle ní na zemi. Viděl jsem však, že tento plod se jí už určitě podaří. Při práci soustředěně vyplazovala jazyk. Když si mě všimla, strčila mi s výrazným gestem pod nos článkovitě pozadí nahého plastického manekýna.

Za celý den jsem nespátřil nikoho, kdo by byl jako já. Všude byli pěkní lidé, pilně pracovali a svým zapojením do života zřetelně docházeli naplnění. To jen já jsem byl jiný. Jen já jsem nevyhovoval Centrálnímu harmonogramu.

Dostal jsem hlad. Nejedl jsem už přes dvacet hodin.

Vešel jsem tedy do bufetu „U Matyáše“ a poručil si hamburger a odlivku lovecké. Hamburger jsem spolykal a dal si ještě jednu odlivku lovecké. Potom jsem si dal ještě jednu odlivku lovecké. Osmou odlivku lovecké jsem zapil pivem. Potom jsem si dal odlivku lovecké, chytil za ruku servírku a prosil ji: „Olgo, řekni jim, ať mi dají pokoj! Krucifix, vždyť já jsem docela šťastný! Zrovna tuhle jsem spatřil dvě hrající si kořata a bylo mně dobře. A tebe miluju, Olgo, je to hrozné, ale miluju tě. Rozumíš, dokud bude v mém životě jediný takový okamžik, nemáte právo! Nemáte na mě právo!“

Servírka mě polekaně setřásla: „Vychladni, nebo zavolám Huga!“

Já jsem však na její výhrůžky nedbal. „Co je mi do nějakého Huga? Nemáte právo!“

Zakopl jsem o stolec se špinavým nádobím a ten se s rachotem sesunul na zem. Ten zvuk ve mně vzbudil záchvat vzdoru. „Nepřejte si mě! Rozsekám to tady na cucky!“ Na důkaz svého tvrzení jsem začal mlátit do všeho, co mi stálo v cestě. Stolky a židličky

však byly přišroubovány k podlaze a tak se mi podařilo jen převrhnout květinový stojan s muškáty. Viděl jsem, že z mého pravého zápěstí kape krev.

A pak se mě chopily čísi pevné ruce a strkaly mě ze dveří. Čerstvý vzduch ulice pro mě byl jako rána do vazů. V hlavě se mi udělal vír a před očima tma. Poslední, co si pamatuji, byl nejasný pocit, že se o mě strhla jakási bitka a že mě pak vtáhli do vozu silně čpícího starou koženkou.

13

V místnosti, kde jsem přišel k sobě, bylo stálé, vlhké přitnutí. Rozeznával jsem jen nejbližší flekaté zdi s napůl opadanou omítkou a vrásčítými černými plakáty. Nábytek žádný. Na podlaze jsem spatřil hromádky srovnaných cihel, přikryté hadry a dvě staré bedny. Všude se povalovaly nedopalky a plechovky od konzerv. Ve vzduchu visel pach, který jsem poznával: syrový zápach dávno opuštěných paneláků jižně od Šedého vrchu. V dětství jsem bydlel nedaleko, v domově mládeže „Samaritán“. A v zřícených sklepích těchto teskných domů jsem si často hrával se spolužáky.

Při té vzpomínce jsem se na svém loži zavrtěl. Zaskřípalo to, jako bych ležel na otepi chrástí, a vzápětí jsem zaslechl hlas: „Tiše, náš nový kamarád se už probouzí.“

V zejícím otvoru dveří zablikalo světlo baterky. Potom vešla mohutná černá postava. Muž došel těžkými kroky až k mému lůžku a posvítil mi přímo do očí. Zabořilo to, jako by mi v očích důlcích hlodaly dvě krysy. Tak bolí jen pěkný zánět spojivek. Muž mlčel. Měl jsem nepříjemný pocit, že jsem se ocitl v jakémsi velmi podezřelém doupěti.

„Kde to jsem?“ zeptal jsem se rozeschlým hlasem.

„V doupěti,“ řekl muž. „V doupěti Anděľů Nicoty.“

Polekaně jsem sebou trhl a vzápětí zaúpěl. Tělo jsem měl v jednom ohni.

„Jen lež, budoucí kamaráde Anděľi,“ řekl muž. „Než se s námi pohroužíš do Nicoty, potřebuješ pár dní klidu.“

Muž zřejmě neměl příliš chuti do hovoru. Mlčel ještě dobrých pět minut, sledoval moji tvář a pak prohlásil: „U Matyáše jsi byl

dobrý. Uvidíme, co s tebou.“ Potom odešel. Nějakou dobu jsem slyšel kradmé hlasy, ale pak jsem znovu usnul.

Následující dny v mých vzpomínkách splývají v jeden nerozeznatelný zástup. Budil jsem se zřejmě v dlouhých intervalech a čas pro mě ztratil smysl. Dlouho jsem téměř nebyl schopen pohybu. Andělé se o mě do určité míry starali, ale svou péči nijak nepřeháněli. Občas přišla v nevábnych hadrech oděná žena s několika chybějícími prsty. Na hromádku cihel u mého lůžka vždy mlčky postavila plecháč s potravou. Zpočátku jsem se na ten kouřící hrnec nedočkavě sápal, ale brzy mě to přešlo. Šlichty, které mi ta osoba servírovala, byly totiž hrozná. V trupelnaté kaši z jakési dýně plavaly předměty, po jejichž původu bylo lépe nepátrat. Jednou, když už jsem překonal strach ze svých neblahých hostitelů, jsem to svinstvo vyprskl na zem.

„Tak tohle tedy žrát nebudu! Zavolejte mi šéfa!“

„Jen klid, budoucí kamaráde Anděli. Na žrádle přece nezáleží,“ pokračovala dutým hlasem. „Na ničem nezáleží. Až se s námi pohroužíš do Nicoty, pochopíš.“

S těmi slovy vzala plecháč a odešla.

Svou tělesnou potřebu jsem musel vykonávat v koutě místnosti. Před příchodem „ošetřovatelky“ jsem se své exkrementy obvykle snažil uklidit, ale ona říkávala: „Nech to být, budoucí kamaráde Anděli. Na tom nezáleží. Svět je stejně jen jedna veliká fekálie, jednou to pochopíš.“ S tím, jak jsem přestal přijímat potravu, se našťestí tyto trapné chvílky stávaly čím dál řidšími.

Má příležitostná společnice něhou a důvěrnostmi právě neoplývala, ale jednou, když už se můj stav zlepšil, přišla do mého apartmá úplně nahá. Nebyl to hezký pohled.

„Svlíkej se, budoucí kamaráde Anděli. Jdeme se milovat.“

„Proč?“ polekal jsem se a v následujícím okamžiku instinktivně použil její vlastní zbraně. „Proč? Milovat nebo nemilovat, na tom přece vůbec nezáleží.“

Má dobrá víla se poškrábala na odulém popraskaném břichu. „Máš pravdu. Samozřejmě, vůbec na tom nezáleží.“

Bez náznaku jakéhokoliv pohnutí se pak šla zase obléknout. Z doslechu jsem věděl, že odmítnuté ženy bývají mstivé, ale její případ to rozhodně nebyl. Její vztah ke mně – pokud se dalo o nějakém mluvit – zůstal beze změny.

Uplynula nějaká doba a já jsem se dal dohromady. Moje spoléčnice mě vodívala na krátké procházky. Byly dost fádny, protože budovu jsme při nich nikdy neopouštěli. Chodívali jsme se především provětrat do vyšších pater. Mnohdy to byly výkony téměř artistické. U zvětralých schodišť, pokrytých zbytky zkrouceného linolea, chyběla zábradlí a často v podlahách i zdech vypadly celé panely.

Ze sanitárních šachet tekla místy prastará voda a tvořila reza-
vé kluzké slatě. Z tůněk zvedaly hlavy bílé červivé houby. Někdy
jsme vyplašili hejno ocasatých netopýrů, živilo se snad elektřinou
z telefonního rozvodu. Alespoň to tvrdila má průvodkyně. V pří-
zemní kočárkárně jsem jednou spatřil zvíře podobné bezuchému
zajíci, které se zaujetím hryzalo plastický povlak zapomenutého
dětského vozítka a nedalo se vyrušit ani naší přítomností. Na
odpadových rourách jsem zase někdy zahlédl hrozny černého
hmyzu. Vrčely jako čerpadlo a z rozhlodaného potrubí si stavěly
podivuhodná hnízda ve tvaru pagod.

Ano, sídliště už zase žilo. Když se nám někdy naskytl pohled na
pole opuštěných, polozřícených domů, viděl jsem, že domy opět
mají své obyvatele. Byli to však podivní obyvatelé, ze kterých bě-
hal mráz po zádech. „Už chápeš?“ prolomila někdy při té podívané

mlčení moje spoléčnice. „Takhle to jednou všechno skončí. A my tomu u mlékárny pomůžeme.“

Nerozuměl jsem jí. O jaké mlékárně to mluví?

Jednoho dne jsem se dozvěděl, že můj příbytek navštíví sám Archanděl Nicoty. Přišel v noci. Byl to sporý muž s vyholeným pruhem zelených vlasů a plnovousem. Na černé kožené bundě měl bílou nití vyšity samé nuly. Zřejmě znak jeho vysokého postavení.

„Existenci zmar, budoucí kamaráde Anděli,“ pozdravil mě. „Nastal den tvé zkoušky.“

„Jaké zkoušky?“

„Dnes prokážeš, zda jsi hoden stát se naším členem.“

„Jenže já se nechci stát vaším členem,“ oponoval jsem.

„Možná, že o tom ještě ani nevíš. V bufetu U Matyáše jsi však jasně předvedl, že jsi podvědomý příznivec destrukce bytí.“

„Byl jsem jako slíva.“

„Budoucí kamaráde Anděli, nesnaž se mě naštvat,“ řekl Archanděl. „Nebo ti rozbiju hubu.“

Ta slova mě ubezpečila v tom, že bude lépe neodporovat.

„Dobrá,“ řekl jsem. „A jaký je tedy váš program?“

Na podobnou otázku byl můj návštěvník zřejmě připraven, a proto se nerozpakoval: „Vyslechni si teď několik vět z mého díla.“ Krátce se soustředil. „My, Andělé Nicoty, jsme si vědomi toho, že nic na světě nemá žádný smysl. Zejména chápeme, že jsme pouhé chuchvalce tlející srágoty a již se těšíme na to, že shnijeme docela. Jevy jako je láska, dobro, porozumění a soucit považujeme za projev pokračující bílkovinné paralýzy světa a nepřikládáme jim žádný význam. Jedinou činností, důstojnou našich snah, je destrukce, zvyšování entropie a tvorba kosmické fekálie, v níž toužíme utonout. Náš čas přichází! Konečně střetnutí u mlékárny se blíží! Existenci zmar!“

Vyslechl jsem ten neutěšený projev bez hnutí. „V mládí jsem si myslel něco podobného,“ řekl jsem, abych ho nepopudil. „Nikdy jsem ovšem ve svých úvahách nedošel tak daleko.“

„To se dá napravit,“ prohlásil Archanděl. „Dnes pocítíš temnou rozkoš destrukce naplno. Musíš trénovat.“

„Ale to je omyl! Jsem mírumilovný člověk a nikdy jsem neublížil ani mouše!“

„Chceš rozbít hubu?“ otázal se Archanděl nevrle.

Raději už jsem mlčel. Archanděl potom udělal jakési rituální gesto, zřejmě velmi vulgárního významu, a odešel.

Za několik minut přišel Anděl vychrtlé, ale trénované postavy a hodil na mou postel černou koženou kombinézu a lesklou přílbu.

„Existenci zmar,“ řekl. „Tohle si oblékni. Jsem vedoucí naší dvojčlenné výjezdní skupiny.“

Bez řeči jsem na sebe tu maškarádu oblékl. Na mých ochablých ramenou visela jako pytel. Potom mě můj novopečený šéf poprvé vyvedl z budovy, kde jsem strávil tolik času, do velké podzemní garáže, kde byly zaparkovány silné motocykly, lesknoucí se chromem.

„Tenhle je tvůj,“ oznámil mi stručně Anděl. Chtěl jsem mu říci, že jsem na motocyklu seděl párkrát v životě, ale raději jsem to spolkl. Spustil jsem stroj ze stojanu. Motocykl se okamžitě naklonil a přimáčkl mě k zemi jako mouchu.

„Sundej to ze mě, kamaráde Anděli!“ volal jsem poplašeně. Jenže kamarád Anděl na mě jen znechuceně pohlédl a víc si mě nevšímal. Byl to zřejmě tvrdý chlapík. Nakonec jsem se z té kaše dostal vlastními silami a po několika pokusech nastartoval a odlepil jsem se z místa. „Jeď za mnou!“ křikl můj šéf do rachotu motorů. Poslechl jsem ho. Za řídítky toho zběsilého mechanismu jsem si připadal,

jako bych cestoval prostřednictvím dělového náboje. Můj strach ale brzy přešel do rezignovaného útlumu.

Když jsme dorazili do obydlených částí města, naše tempo se trochu zvolnilo. Bylo to hlavně tím, že můj šéf na každé křižovatce čekal, až zasvítí červená, a pak se teprve rozjel. Dával tím patrně najevo své pohrdání pravidly lidského soužití.

Přijeli jsme do čtvrtě, kterou jsem poznával. Tady byla jízda plynulejší. A náhle Anděl prudce zabrzdil a my jsme stáli u vchodu hospody „U tří lišek“.

„Tady máš boxery,“ řekl můj šéf a předal mi jakési železné náčiní. Chvilí jsem je rozpačitě obracel v ruce a pak schoval do kapsy.

„Jdeme,“ rozhodl Anděl. Pak zvolal „Existenci zmar“ a jediným kopnutím rozrazil dveře lokálu. Do mého chřípí vnikla známá a tolik milovaná vůně.

„Nic nás nebaví a všichni nám jdou na nervy!“ vykřikl můj šéf.

Ucítl jsem na sobě četné známé pohledy. „Odpusťte, to je omyl, pane vedoucí,“ řekl jsem na adresu výčepního a sklopil tou nesnesitelnou hanbou oči. „Všechno se vysvětlí. Tenhle pán...“

„Přestaň kecat a sejmi toho dědka v rohu!“ zařval můj šéf.

U rohového stolu seděl stařík s malým pivem a hlava se mu jako makovice kymácela ze strany na stranu. Úkosem jsem pohlédl na svého šéfa. Nehnutě očekával, co udělám. Přistoupil jsem ke stařečkově stolu. „Dovolíte?“ zeptal jsem se a odstrčil ten stůl. Potom jsem vyndal z kapsy boxery a cpal si je na prsty.

„Nech toho, vole!“ uslyšel jsem vzteklý Andělův hlas. „Uhni, vezmu si ho na starost sám!“

Došel ke starci a za límec ho zvedl do vzduchu. Stařík vypouličil mázdřité oči. Jeho boty o sebe dutě cvakly a z nohavic mu začalo kapat. Za několik nekonečných okamžiků Anděl zase starce posa-

dil na lavici a znechuceně si odplivl. „Pojďme,“ řekl mi. „Na tohle já nemám žaludek.“

S radostí jsem poslechl. Když jsme vycházeli ze dveří, podařilo se mi ještě hodit omluvný pohled směrem k nálevnímu pultu. Strnulý lokál za našimi zády opět ožil.

Anděl, náhle jaksi přihrbený a sešlý, minul svůj motocykl a kráčel dál a dál. Nevím proč, ale šel jsem mu v patách. Po nějaké chvíli jsme se ocitli v malém parku, sevřeném vysokými bloky domů. Anděl se ztěžka posadil na lavičku. S nepřítomným pohledem vytáhl oplatku a naráz ji snědl.

Usedl jsem naproti němu.

„Ty parchante,“ oslovil mě Anděl, „jestli jenom cekneš o tom, co se stalo, budeš koukat na mrkev odspoda, rozumíš?“

„Spolehni se, kamaráde Anděli,“ slíbil sem mu. Pozoroval jsem jeho tvář. Byla prázdná a hrubá, jak bylo u Andělů zvykem, ale teď jsem v ní spatřil i výraz silných vnitřních zmatků.

„Kamaráde Anděli, všechno bude dobré,“ chtěl jsem mu náhle říct pár laskavých slov. „Dostanu vás z toho, uvidíš.“

Byla to pěkná slova a já jsem cítil, že jsem za poslední týdny hodně vyrostl. Něco se ve mně měnilo. Něco ve mně sílilo.

„Jste jen chudáci, kteří se nemohou bránit. Oběti Projektu Bentham.“

„Kdo je u tebe chudák, vole?!“ zařval Anděl zlověstně a vztyčil se nade mnou v celé své výšce.

„Promiň, myslel jsem to dobře,“ drmolil jsem.

„Nikdo ti o to nestojí. Víš co, prašivko? Zmizni!“

Nedůvěřivě jsem na něj pohlédl.

„Tak slyšel jsi?“ křikl Anděl. V jeho hlase se mísil vztek s jakousi lítostí. „Padej! Koukej mazat, než si to rozmyslím!“

A tak jsem šel. Nejdřív pomalu, ohlížeje se za každým druhým krokem, pak rychleji a pak už jsem utíkal. Celou dobu jsem se bál, že to byl z jeho strany jen ošklivý žert. Ale nebyl. Jeho neforemný stín jsem záhy nechal daleko za sebou. Na konci parku jsem ze sebe strhal tu kombinézu a zmuchlal ji pod trnitý keř.

Vydal jsem se domů. Byla to dlouhá cesta, protože jsem ve svém stavu nechtěl riskovat jízdu hromadnou dopravou. Ale nakonec už bylo všechno za mnou a já jsem otevřel dveře svého bytu. Srdce mi víc než vyčerpáním tlouklo obyčejnou radostí.

Svoje oblečení jsem naházela do pračky a vlezl si do vany plné horké, modré, voňavé vody. Po několika minutách jsem tam usnul.

Probudil mě zvonek.

Chvíli mi trvalo, než jsem si vůbec uvědomil, v jak neobvyklém loži jsem strávil noc, chvíli, než jsem se osušil a hodil na sebe župan, ale příchozí měl zřejmě trpělivost.

Podíval jsem se kukátkem. Spatřil jsem Olgu a pak ještě dva neznámé muže. Brýlatého mladíka a starce s bílým mrožím knírem.

„Nenamáhej se, Olgo,“ řekl jsem skrze dveře. „My dva už jsme spolu skončili.“ Snažil jsem se, aby mým hlasem neproniklo pohnutí. Neboť sotva jsem tu neslýchanou potvoru spatřil, bylo se mnou zase zle.

Olga nesměle zatukala: „Otevři, Viku. Prosím! Byla jsem pověřena... totiž chci se ti omluvit.“

Nevěřil jsem jí samozřejmě ani slovo. Věděl jsem, co mi přišla říci: přišla vyhrožovat. Jestli nepodvolím stát se dokonale fungující částí Centrálního harmonogramu, udělají ze mě Anděla Nicoty. Potrestají mě vyvržením ze života. Můj nedobrovolný pobyt mezi těmi nešťastníky byl rafinovaným varováním.

„Takže ty ses mi přišla omluvit? A co ti dva?“

„Jsou z Projektu. Pánové Schachmann a Neuvirt. Taky se ti chtějí omluvit.“

Zajímavé. Patrně celé procesí fingovaných kajícíků. Odstrčil jsem závoru a odemkl.

„Panebože, Viku, ty jsi ale zhubl!“ spráskla ruce Olga.

„Ano. Zhubl jsem. A hned se dozvíš proč.“

Návštěvníci se zdvořile zuli a přijali pantofle.

„Tak vás tedy vítám,“ řekl jsem odměřeně, když se usadili.

Postavil jsem před ně sklenice s čirou tekutinou. „Kromě vody vám ovšem nemám co nabídnout. Strávil jsem pár týdnů mimo domov.“ Dal jsem si záležet, abych svůj projev náležitě vystupňoval. „Strávil jsem pár týdnů mezi Anděli Nicoty. Mezi ubožáky, které má na svědomí ten váš Nejlepší z možných světů. Jestli se ovšem domníváte, že jste mě dostali na kolena, šeredně se mýlíte.“

Trojice na sebe překvapeně pohlédla.

„Tak ty jsi byl mezi Anděli Nicoty? To je strašné! A jak ses odamtud dostal?“

„Nesnaž se předstírat, že o ničem nevíte. To byla vaše práce!“

„Viku! Blázníš? Copak bychom mohli? My ti přece chceme pomoci. Nic jiného! Kristepane, kdy už to konečně pochopíš?“

Ozval se ten brýlatý mládenec: „Jestli dovolíte, vaše informace ohledně morálního stavu Andělů Nicoty by nás velmi zajímaly. Byl byste s námi ochoten v tomto ohledu spolupracovat?“

Mlčel jsem a dával tím snad dostatečně najevo svůj krajně odmítavý postoj.

„Totiž... celá záležitost je dost nešťastná a hloupá. Andělé nesledují holozorní seriál Jak se máte, Braunovi? Zpočátku nám to připadalo neuvěřitelné, ale je to tak. Vy samozřejmě seriál o Braunových sledujete, že?“

„Jistě,“ odpověděl jsem s nechutí. Seriálem o Braunových jsem hluboce pohrdal, ale nemohl jsem si pomoci: vynechal jsem jen málokteré pokračování.

„A děláte správně,“ řekl mladík. „Děláte správně, že se na ten pěkný pořad díváte. Během něho totiž Projekt vysílá speciální synchronpulsy, které koordinují a upřesňují životní programy jednotlivců podle aktuálních požadavků Centrálního harmonogramu.“

„Zajímavé,“ řekl jsem kousavě.

„Krucifix, Viku, nemůžeme přece za to, že někdo nemá rád Braunovy!“ vmísila se do hovoru Olga a tváře jí vzplanuly.

Chvíli jsem ještě pobaveně sledoval, jak rozpačitě upíjejí vodu ze sklíněk s malovanými lišejníky, a pak jsem promluvil. Neboť už jsem uměl mluvit: „No dobrá. Obrátme list. Jestli se nemýlím, přišli jste se mi omluvit. Tak směle do toho.“

Sedl jsem si a pohodlně natáhl nohy. Chvíli bylo ticho. Pak se ozval stařec s knírkem: „Jsem doktor Neuvirt, pane Kaminsky.“

„Ano,“ řekl jsem blahosklonně. „Nejste-li Schachmann, musíte být Neuvirt. To dá rozum.“

„Pane Kaminsky, jako programátor jsem kdysi vypracoval váš životní program.“

Strnul jsem. Potom jsem se zhluboka napil vody.

„Chtěl bych vám vyjádřit svou omluvu a nejhlubší lítost. Váš životní software jsem bohužel úplně zpackal. Byla to fušeřina a já to vím.“

Doktor Neuvirt uhnul očima.

„Mohl bych se vymlouvat, mohl bych vám přinést potvrzení, že jsem v té nešťastné době trpěl silnými migrénami a ozývaly se mi plotýnky, ale neudělám to. Byl by to pouhý alibismus. Pracuji s lidmi a nekvalitní práci si prostě nesmím dovolit.“

Olga se dívala do tři metry vzdáleného nekonečna. Schachmann studoval otisky svých prstů na sklínce s malovanými lišejníky.

„Původně jste měl být zedníkem,“ pokračoval Neuvirt tiše. „S tím pojišťovnictvím to byl omyl, věřte mi. Smyslem vašeho života měla být stavařina, sbírání obalů od žiletek a rodina, číslo trojkombinace 42-17-219 podle Katalogu. Jenže já jsem to úplně zvorál. Rozpadlo se mi to pod rukama.“

Vzal jsem skleničky a šel do kuchyně nalít další vodu.

„Můžete mi odpustit, pane Kaminsky?“ ptal se doktor Neuvirt a visel na mně očima. „Smím doufat?“

Vzal jsem notes a namaloval do něj nad pomyšlení podivného brouka.

„Tak řekněte něco, člověče,“ poprosil nervózně starý muž. „Copak nechápete, jak mi teď je?“

Už jsem se musel ozvat: „Co chcete ode mě slyšet? Vždyť mluvíte úplně z cesty. Stavařina. Sbírání obalů od žiletek. Pcha! Copak v tomhle spočívá smysl života?“

„Ano. Jistě. Podle Katalogu totiž...“

„Je mi vás líto, jestli si to myslíte,“ přerušil jsem ho. „Smysl života je přece v něčem... neuchopitelně podstatném! Někde v hloubce našich... elementárních základů...“ Nějak jsem se do toho zaplétal a nevěděl kudy kam. „Například takové pojišťovnictví, to je jiná káva, ale podle... transcendentních kategorií...“

„Pane Kaminsky,“ řekl stařec, když jsem to vzdal, „já myslím, že nemáte pravdu. Život je vlastně docela prostá věc. Kdepak hloubka elementárních základů! Nic takového. Z toho už Projekt vyrostl, jestli dovolíte.“

„Když já to neumím tak říct, Neuvirte. Ale jednou vám to všechno vysvětlím.“

„Ano, pane Kaminsky,“ souhlasil stařec. „Bude mi potěšením. Teď se však raději vraťme k vašemu případu. Chtěl jsem vám tu především říct, že jsem připraven svou osudovou chybu napravit. Osobně provedu přeladění celého vašeho životního programu a zvláště bloků smyslu a cíle, jestli dovolíte. Jen vás chci poprosit... podepište ten formulář, ať mohu konečně začít pracovat. Všechno to vážne na vašem podpisu!“

Rázně jsem sklapl notes a dal najevo, že mě to už začíná nudit.

„S lidmi, kteří mají na svědomí tenhle svět, odmítám o čemkoliv vyjednávat. Byl jsem na sídlišti. Je to hrozný pohled, Olgo. Rozklad a zmar.“

„Nevěděla jsem, že jsi povrchní materialista,“ řekla Olga otráveně. „Proč ti tak záleží na několika opuštěných domech? Utopie, pravá Utopie musí přece spočívat především na duševním blahobytu, Viku. To už vědí mudrci pěkných pár tisíc let. Viku, my přece víme, co lidi potřebují! Už tři sta let mezi námi pracují nejlepší vědci. Nejznamenitější znalci člověka!“

„Skvělé,“ řekl jsem. „Tak jim vyříd', ať se nechají i s tou svou znamenitou znalostí člověka vycpat!“

Olga prolomila své krásné prsty, až to zapraskalo. „Tohle ty opravdu umíš, na všechno naplivat. Je to velmi snadné a velmi efektní. Ale dál? Co umíš dál?“

Třískl jsem sklenicí o stůl.

„Proč mi nedáte pokoj? Proč vám na mně vlastně tak záleží?“

„Záleží nám na každém člověku!“ vykřikla Olga a celá zrudla. Olivové oči jí zářily jako šelmě. „Záleží nám na každém tolik, že si to vůbec neumíš představit! Vždyť žijeme v Utopii, Viku!“

Co jsem na to mohl říci? Nic mě nenapadalo. Proti Nejlepšímu z možných světů jsem byl náhle slabý jako moucha. A tak jsem se v rozpacích rozhodl zahrát malé divadlo.

„A když podepíšu, nebude to bolet?“ zeptal jsem se nevinně.

Trojice povedených návštěvníků na sebe pohlédla.

„Ty máš ale starosti,“ mávla rukou Olga. „To víš, že ne, Viku.“

„A... budu to pořád já... v tom novém životě?“

„A kdo by to měl být jiný, prosím tě?“

„To by šlo. Víte, mně na sobě hrozně záleží.“

„Tak je to správné, Viku.“

„A jaký bude ten můj nový život? Co budu mít rád? Máte o tom představu?“

„Doktor Neuvirt už na tvém novém softwaru pracuje. Včas tě s ním seznámíme.“

„Tak já si to ještě všechno nechám projít hlavou,“ prohlásil jsem smířlivě. „Dáte mi čas na rozmyšlenou, že?“

„Samozřejmě, Viku.“

Cítil jsem, jak mým návštěvníkům spadl ze srdce kámen. Uvolnili se, přestali srkat vodu a celí ožili. Začali si balit věci.

„Takže jsme domluveni, pane Kaminsky,“ řekl doktor Neuvirt, když už byli na odchodu. „Jenom bych měl ještě praktický dotaz.“

„Prosím, ptejte se,“ řekl jsem, naoko smířlivě.

„Totiž... Vy milujete tady paní Olgu Kuncovou. Jestli dovolíte, ta láska je samozřejmě omyl. Chyba v emočních podprogramech. Budu to moci ve vašem novém softwaru zlikvidovat, že?“

„Co to žvaníte, člověče?“ zhrozil jsem se.

Vzápětí se ozvala Olga: „Doktore, zbláznil jste se? To mu musíte říkat právě teď?“ Osopila se na toho starce, až se celý jakoby scvrkl. „Jste packal, doktore, a to už vám nikdo neodpáře.“

„Nikoliv, vážení,“ řekl jsem klidně. „Rozmyslel jsem si to. Z rekonstrukce mého softwaru nebude nic.“

„Slyšíte ho, doktore?“ vykřikla Olga.

„Nikoliv,“ pokračoval jsem. „Nic z toho nebude.“

„Tohle si zodpovíte, Neuvirte!“

„Lepší viset na staré bříze, než zobat z ruky té vaší Utopii,“ pokračoval jsem s rozkoší. „Mimochodem, Neuvirte, trvám na tom, že život spočívá někde v hloubce bytí našich elementárních základů. Je to možná pitomina, ale moje. Chápete? Moje!“

„Pojďme,“ řekla Olga úsečně. „Všichni jednáme v afektu. Takhle se nedá pracovat.“ Pak se obrátila na mě. „Viku, je mi líto, ale hroz-

ně mě tlačí čas. Musím tě upozornit na šestnáctý paragraf. Jestli nedostaneš rozum, budu nucena ho použít. Čekám do zítřka. Ani o chlup víc.“

Má odpověď ji zjevně nezajímala. Byla spíš zklamaná, než rozhořčená a já jsem ji z toho zklamání nemínil nikterak vyvádět. Dokonce jsem v jejím slzavém rozpoložení nacházel jakousi rozkoš. Byl jsem rád, že se kvůli mně trápí.

Když odešli, umyl jsem skleničky a došel si k paní Langrové vypůjčit něco k snídani. Měl jsem nepředstavitelný hlad.

„To víte, že jo, mladej pane,“ vrkala stařena. „Pro vás se tu vždycy nějaký drobek najde. A cože jste měl už tak po ránu návštěvu? Z úřadu?“

„Ano, paní Langrová,“ přisvědčil jsem. „Z úřadu.“

Stařena mi věnovala skrojek chleba a pikslu s husím sádlem.

„To víte, s úřady je kříž,“ řekla účastně.

„Ano, paní Langrová. Plně s vámi souhlasím. A mockrát vám děkuju.“

Doma jsem snědl tři krajíce se sádlem a důkladně je zapil vodou. Teď by to chtělo něco sladkého, mátového navrch, řekl jsem si a odříhl. Teď by to chtělo lépe pochopit, s kým mám tu čest. Jak se mohu bránit. Vědět, co je to šestnáctý paragraf. Sáhl jsem tedy do prádelníku, vyndal sáček z šelestivé fólie a spolkl mátový bonbón číslo dvě. A četl jsem tohle:

Dokument č. 10

(Úvodník deníku „Hlas člověka“ k stému výročí založení Projektu BENTHAM)

CHUŤ STALETÉHO VÍNA

Tak se nám to tedy přece jen podařilo. Lidstvo po eónech věků doplulo do přístavu. Nejlepší z možných světů je skutečností. Svět navýsost spravedlivý, svět dobrý a dělný, svět, kde každému je měřeno stejným metrem. Svět, kde

každý lidský život má smysl a cíl zaručený přímo Ústavou Projektu... A proto teď zvedněme sklenku, přátelé a spolupracovníci, a napijme se spolu staletého vína. A vzpomeňme všech, kteří se tohoto dne, tohoto slavného století nedožili. Všech generací. Všech lidí. Myslím, že by z nás měli radost, co říkáte?

C. Benard

Dokument č. 11

(z Populární encyklopedie programátora, Bentham Press, 2232)

MENTÁLNÍ PROGRAMOVÁNÍ. Užitý interdisciplinární vědní obor na pomezí psychologie, kybernetiky, neurofyziologie, biofyziky, kvantové a molekulární biologie, molekulární elektroniky, matematiky, informatiky, etiky, systémového inženýrství, pedagogiky a filozofie. V principu jde o soubor metod k řízení stochastických inteligentních systémů (např. → člověk). Realizaci mentálního programování umožnil koncem 21. století první → bionanočip, voperovaný do lidského mozku poprvé → Pederssonem. V současnosti je lidský bionanočip řízen programem v některém z vyšších jazyků (nejčastěji → HUMAN BASIC, u vedoucích pracovníků → HUMAN PASCAL). Základní program ovládá prostřednictvím → H-kompilátorů a → H-semblerů soustavu → DNK-rezonátorů v klíčových bodech mentální topologie. Za pomoci účinných zpětných vazeb na bionanočip přes → DNK-kontrolory lze u mentálně programovaného potlačit přirozené chování a nahradit je jiným, vhodnějším.

Dokument č. 12

NAMÁTKOVÁ KONTROLA – Protokol č. 214 B/2238

Objekt kontroly: manželé Alžběta (32) a Petr (36) Normanovi
a jejich děti Hana (7) a Jan (9), všichni bytem Lipová 314/23

Programátor: dr. C. Richter, II. třída

Kontrolní orgán: dr. K. L. Huber, I. třída

Zapsala: E. Strauss-Novakowa

Richter: Mám je na monitoru, inspektore. Přejete si najet
na detail?

Huber: Zatím není třeba, udělám si povšechný obraz. Popište
mi vstupní situaci.

Richter: Zajisté, inspektore. Programování právě tráví
všední páteční odpoledne. Petra Normana jsme zastihli
nedlouho po návratu ze zaměstnání. Pracuje jako bez-
pečnostní technik. Nyní, jak vidíte, si hraje s dětmi a od-
počívá, aby reprodukoval svou pracovní sílu. Lepí dětem
draka a ty pozorně sledují, jak mu jde dílo pěkně od ruky.
A. Normanová připravuje večeři.

P. Norman: Krucifix, to je ale materiál!

A. Normanová: No tak, Petře! Nemůžeš se ovládat aspoň před
dětmi?

P. Norman: Už mlčím. Tak, a teď přijde to nejdůležitější, děti.
Slepíme obě části dohromady...

(Chvilé ticha, přerušena náhle výkřiky.)

H. Normanová: Mami, táta mi namazal nos lepidlem!

A. Normanová: Ty nemáš špetku rozumu, Petře!

(Veselá honička.)

Richter: Osobně si myslím, že v rodině vládne dobrá pohoda.

Co o tom soudíte, inspektore?

Huber: Ano, zatím je to dobré. Ten Petr Norman se mi zamlouvá. Abstraktory humoru jsou v normě.

H. Normanová: Mami, táta mi namazal nos lepidlem!

A. Normanová: Ty nemáš špetku rozumu, Petře!
(Veselá honička.)

Richter: Hmmm, zdá se, že se mi to trochu zacyklilo.

H. Normanová: Mami, táta mi namazal nos lepidlem!

Richter: Ano, teď už je to jisté.

Huber: Opravte to, doktore!
(Záznam opravy v Příloze 1.)

A. Normanová: A co v práci, Petře?

P. Norman: Všechno v pořádku. Dneska jsem si opravdu pěkně máknul na revizi hasicích přístrojů.

A. Normanová: Jen jestli je to k něčemu dobré.

P. Norman: Bětuš! Víš jak jsou tyhle revize důležité?

A. Normanová: Já tomu nerozumím, ale hlavně že tě to baví.

P. Norman: Neměnil bych ani za nic. Nejlepší je psát protokoly. Kolik je na pracovišti kterých hasicích přístrojů, kdy byly naposledy plněny... Jestli chceš, ukážu ti, jak se takový protokol vyplňuje.

A. Normanová: Až jindy, Péto. Jsi hodný. Jendo, necháš Haničku na pokoji?! Proč jí bereš ten kočárek, hanbáři!

P. Norman: Já se od té práce někdy ani nemůžu odtrhnout, Bětuš. Až si někdy sám připadám jako blázen.

Huber: Zatím je to dobré, ale... Nemyslíte, že má programovaný nějaké podezření?

Richter: Vyloučeno, inspektore. Netuší nic.

A. Normanová: Jsem já to ale husa! Zapomněla jsem ti koupit pivo!

P. Norman: Inu ženská je ženská, ale hlavně že jsou děti zdravé... A co kdybychom si teď všichni zacvičili?
(A., H. a J. Normanovi nadšeně souhlasí, oblékají si úbory, obouvají cvičky a staví se na improvizované značky. Poté cvičí při svižné hudbě.)

P. Norman: A kdo se bude ulejšvat, umyje po večeři nádobí, ano? Raz a dva a tři!

J. Norman: Tati, ty se ulejšváš!
(Všichni se zadýchaně smějí, nejvíc J. Norman.)

P. Norman: A kdo se nejvíc směje, po večeři vyluxuje... Bětuš, jestlipak vedeš v patrnosti, že dnes přijdou Pecoldovi?

A. Normanová: Docvičit!... Kristepane! A to mi říkáš až teď? Nemám nakoupeno. Nemám uklizeno!

P. Norman: Říkal jsem ti to už v úterý, brouku.

A. Normanová: V úterý?

P. Norman: Ano. V úterý, když jsem se holil. Povídám: v pátek přijdou Pecoldovi.

A. Normanová: Tak v úterý, když ses holil... Jenže ty ses v úterý vůbec neholil!

Huber: Asi se vám to zase zacyklilo, doktore.

Richter: To bude v pořádku, inspektore.

A. Normanová: Tak dobře. Moudřejší ustoupí. Zapeču tousty se šunkou a hotovo.

H. a J. Normanovi: Tati, kdy půjdeme pouštět toho draka?

P. Norman: Zítra odpoledne, jestli bude vítr. A jako vstupenka se předkládá sešit s hotovými úkoly, jasné? Tak šup...! Bětuš, jestli pro mě nic nemáš, já se teď osprchnu a udělám si kus třetího patra.

Richter: Zde bych chtěl jen na vysvětlenou podotknout, že programovaný v době osobního volna staví ze zápalek

model Nové radnice v měřítku jedna ku devadesáti dvěma.
Uspokojování jeho potřeb...

Huber: Nemusíte být zbytečně obšírný, doktore. V mužské populaci je samozřejmě koníček povinný, to ví každé dítě. Jen jsem se chtěl zeptat, co bude programovaný dělat, až Novou radnici dostaví.

Richter: Moment... hned to najdu... ano, pak bude stavět model Jihovýchodního nádraží.

Huber: Je neuvěřitelné, kolik toho programovaný v životě stihne.

A. Normanová: Děti, táto, k večeři!

(A., P., J. a H. Normanovi večeří.)

Huber: Zatím jsem s vaší prací spokojen, doktore.

Richter: To já o sobě říci nemohu, inspektore. Cítím v sobě ještě značné rezervy. Viděl jsem nedávno některé práce profesora Wichtela a byl jsem nucen si přiznat, že působí daleko odlehčenějším a přirozenějším dojmem.

Huber: Žádný učený z nebe nespádl. Vždyť vlastně teprve začínáte.

A. Normanová: Jendo, co ten kečup na ubruse? Která ručička to udělala?

J. Norman: Pravá.

P. Norman: Moc dobré. Opravdu. Bětuš, povedlo se ti to.

A. Normanová: Trochu moc majoránky, řekla bych.

P. Norman: Kdepak, majoránky je dost. Jestli vůbec něco, tak málo kmínu.

A. Normanová: Příště dám místo majoránky oregano.

P. Norman: Žádné experimenty, Bětuš. S majoránkou jsme začínali, s majoránkou to už doklepeme.

Huber: Najedte na detail, doktore. Ano, děkuji.... Panebože,

hlívořý guláš! Víte, že dostávám hlad?

A. Normanová: Tak! Tatínek umyje nádobí, Jenda vyluxuje, Hanička uklidí hračky a maminka připraví zapékané tousty. Rozchod!

(Čilý ruch.)

Huber: Zatím je to dobré, ale za deset minut začínají Braunovi, doktore. Jen aby to stihli.

Richter: Bez obav, inspektore. Normanovi vynechali za poslední rok pouze jeden díl, když byla Hana v nemocnici pro resekci střeva.

Huber: Podívejte, doktore, co dělá programovaný Jan! Zapnutý vysavač odložil za skřín a sám si hraje s modelem Nové radnice!

Richter: Zkrátka kluk jako každý jiný. Vřak ono na něj dojde, protože matka rozmístila po pokoji kontrolní drobyky.

(Zní žnělka seriálu Jak se máte, Braunovi?.)

A. Normanová: Děti, táto, už to začíná!

(Vřichni usedají do křesel.)

P. Norman: To jsem tedy zvědav.

Huber: Za deset minut bude holozorní síť vyslán Centrální synchropuls. Využíváte dostatečně této možnosti k softwarovým úpravám?

Richter: Samozřejmě, inspektore. Jsem skalním zastáncem dynamického programování. Považuji průběžné zásahy do systému za zcela nezbytné. Profesor Wichtel...

Huber: Dobře, dobře, doktore. Raději se teď naježme.

(Přestávka, 90 minut.)

Richter: Mám je na monitoru, inspektore. Podívejme, už přišli Pecoldovi. Daly by se podle nich řídit hodiny!

A. Normanová: Omluvte ten chlív, vřbec jsem nestačila uklidit.

B. Pecold: Tohle jako bych už někdy slyšel, Bětuš! Kde já jenom... Už vím! Tohle říká vždycky moje Katka návštěvám, když po dvoudenním gruntování mele z posledního!

Huber: To bylo velmi dobré, doktore.

Richter: Hřejivá slova, inspektore, jenže Pecoldovy programoval kolega Ulmann.

Huber: Ach tak, promiňte. Ale vždyť vy se nakonec taky nemáte za co stydět. Zatím je to velmi dobré.

K. Pecoldová: Dívali jste se na Braunovy?

A Normanová: To víte, že jsme ten krám zapnuli.

K. Pecoldová: Blbina, ale pěkná, že?

A. Normanová: A četli jste Měsíc nad městem? To se s tím vůbec nedá srovnat. Tam to všechno bylo!

Huber: Jak to, doktore? Co tam všechno bylo? Co je to za věc, ten Měsíc nad městem?

Richter: Novinka Sekce kultury a oddechu, inspektore. Buďte bez obav, není tam samozřejmě vůbec nic.

K. Pecoldová: Půjčíš mi to, Bětuš?

A. Normanová: Tobě ano, Katuš. Ale neztratit! Jinak ti utrhnu hlavu! A nedávej to z ruky!

B. Pecold: A co reat? Jak ti šlape, Péto?

P. Norman: Budu ho muset dát zgenerálkovat. Vodík mně fičí snad i tachometrem.

B. Pecold: Prodávají teď nové těsnění pod víko. Jedno ti seženu.

A. Normanová: Hanička je celá po tátovi. Vařené zeleniny se ani nedotkne, zato čokoládu, na to ji užije.

P. Norman: To ložisko si rozhodně vyměň. Ať nedopadneš jako Mirek.

K. Pecoldová: Bětuš, co máme dělat s Pavlíkem? On snad pročůrá i igelit!

- B. Pecold: Musíš to ale pořádně vybrousit a natřít základovkou.
- A. Normanová: Mrkev v žádném případě. V žádné formě. Ani s citrónem a cukrem.
- P. Norman: Napřesrok si koupíme nové.
- K. Pecoldová: Tu bundičku jsme unosili, ale kombinézu ti zase vrátím, Bětuš.
- A. Normanová: Péto, jsme snad u Suchánků? Nalij ještě!
- P. Norman (bere láhev a náhle s ní udeří o stůl. Láhev se tříští. Programovaný chaoticky běhá místností a ohrožuje zbytkem nádoby hosty i manželku): Budu to muset zgenerálkovat! Vodík mně fičí snad i tachometrem!
- A. Normanová: Péto, co blázníš? Polož tu láhev!
- P. Norman: Hanička je celá po tátovi! (Kácí se na zem, ryje sklem po nábytku.) Mrkev v žádném případě! Ani s citrónem a cukrem! (Trhá dvířka prádelníku z pantů a láme je napůl.)
- Huber: Doktore, okamžitě zasáhněte! Copak nevidíte? Rozpad systému! Infiltrace agresivity!
- Richter: Nejde to, inspektore!
- P. Norman (celkový třes, grand mal, konvulze levé části obličeje, cyanóza): Měsíc nad městem s cukrem a citrónem.
- Richter: Žádám o povolení k instrukci RESET, inspektore. V tomto naprosto mimořádném případě...
- Huber: Nechte toho žvanění a okamžitě proveďte! (RESET.)
- Huber: Tohle si zodpovíte, doktore! Za mou praxi se nic podobného ještě nestalo. Chápete vůbec, proč my tohle všechno vlastně podnikáme? Čemu chceme zabránit?

Proč existuje Projekt?

Richter: Odpusťte, inspektore... Ale sám jste říkal, že teprve začínám.

Huber: Bud'te zticha, na nic jsem se vás neptal. Haló, Bezpečnostní sekce? U aparátu Richter. Ano, už o tom víte, tím lépe. Na místo nehody likvidační četou, jasné?

(Konec záznamu.)

Dokument č. 13

(z Populární encyklopedie programátora, Bentham Press, 2232)

TŘETÍ PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE – množství problémů, jež ustavení Projektu s definitivní platností vyřešilo, je snad nevyčerpatelné. Dnes už např. není třeba, aby práci vykonávaly převážně drahé, poruchové a životní prostředí ničící stroje. I méně tvůrčí činnosti (např. popelář či počišťovač) se svěřují lidem, kteří v nich zásluhou kvalitního softwaru nalézají plnou seberealizaci a smysl života. Návrat od strojové velkovýroby k moderním dílnám a manufakturám nazýváme třetí průmyslovou revolucí nebo též „druhým polidštěním práce“. Víz též odstranění nezaměstnanosti, absentérství apod.

SYNDOM – náhradní svoboda myšlení; souhrnné označení záměrných odchylek od názorového standardu. Používá se u pracovníků Projektu k dosažení jisté potřebné duševní pružnosti. Nezaměňovat s projevy chybného výkonu programu, viz též stupně volnosti v statistické termodynamice myšlení a mentální princip neurčitosti.

SIMDOM – náhradní (simulovaný) syndrom, vzbuzující u programovaného jedince iluzi, že vládne vlastním úsudkem. Používá se při tvorbě softwaru plně programované populace.

NÁHRADNÍ DOBRO (někdy též „Asimovovo“) – soubor etických pravidel chování programovaného jedince, vzniklý citlivou aplikací Asimovových zákonů robotiky na lidský software. Je základním nástrojem práce programátora a bezpečnou zárukou všeobecné stability.

Dokument č. 14

(Slohové cvičení žáka specializované základní školy J. Schulze na téma „Až budu programátorem“)

Až budu programátorem, budu dělat dobré lidi. Tito dobří lidé dají do huby Exnerovi, až mu poteče malinovka, protože Exner je pěkný blbec. Svě funkce nikdy nezneužiji.

16

Moje vědomí trávilo poslední informace z bonbónu číslo dvě a já jsem mezitím pomalu přicházel k sobě. Cívil jsem na prasklinu v pravém horním rohu svého pokoje.

Měl jsem sto chutí pustit se do další Martinovy informační pokroutky, ale obával jsem se, že by mě to příliš vyčerpalo. Už takhle jsem byl na pokraji mdlob a můj zrak, týraný věčným zánětem spojivek, se rozostřoval jako při opici.

To nejpodstatnější – co je to šestnáctý paragraf – jsem se bohužel nedozvěděl. I tak jsem toho ale věděl dost, aby ve mně sílil pocit smrtelné urážky.

Když jsem se pozdě odpoledne trochu zotavil, bylo mi jasné, že budu muset především doplnit své zásoby potravin. Lednička i spíž zely prázdnotou. A tak jsem se vydal na trh, abych za své poslední peníze koupil to nejnnutnější.

Tržiště bylo pár minut jízdy autobusem. Už se schylovalo k večeru, ale všude to ještě hučelo jako v úle. Od kypré zelinářky jsem si koupil kilo rajčat a několik paprik a dal se s ní tak trochu do řeči: „Madam, smím se zeptat, zda žijete autentickým, plnokrevným životem?“

Zelinářka se zapýřila: „Co je vám do toho, vy prasáku?“

„Ne, počkejte, tak jsem to nemyslel,“ opravil jsem se rychle. „Chtěl jsem jen vědět, jestli jste sama sebou.“ Trhovkyně se zamýšleně přehrabovala ve svazcích ředkviček.

„Víte... mám takovou teorii... Mohla byste mi, prosím vás říct, jestli jste šťastná?“

Výraz v jejích očích se mi nelíbil a tak jsem toho raději nechal. Vzápětí jsem se už toulal mezi stánky. Koupil jsem několik krabic

sucharů, zlevněné konzervy, jeskyňářskou směs Spelea s prošlou záruční lhůtou a taky čaj a cukr a hrachovou moučku. Obtížen nákupem, dorazil jsem pak až na samý konec tržiště. Byl to zastrčený kout a spíše než se zeleninou a ovocem ze světelných skleníků se tu obchodovalo s pestrými pumprlíky, svíčkami, jedlou plísní a houbami. Procházel jsem úzkými uličkami, plnými papírů a odřezků a přemýšlel, čím bych své zásoby ještě co nejhospodárněji doplnil, pozorně jsem si prohlížel tváře trhovců, když tu jsem náhle hleděl do tváře Martina Lardena.

Ano. Byl to Martin. Stál v sepraných montérkách za pultem stánku s jakýmisi bílými houbami a lákal zákazníky.

„Martine!“ zvolal jsem a v té radosti úplně zapomněl na naši někdejší rozepři.

Martin jako by se snažil upamatovat. Ozval se až po chvíli: „To jsi ty, Viktoro?“ řekl a usmál se. „Kde jsi celou tu dobu vězel, člověče?“

„Všechno ti povím. Budeš valit oči. A co ty, Martine? Co tady děláš?“

„Vidíš přece. Prodávám houby. Hlívu ústřičnou.“

Nevěděl jsem, co na to hned říct.

„A kde máš svou kombinézu?“ zeptal jsem se nakonec hloupě.

„Kombinézu? Tu už jsem dávno prodal. Nejsem přece šašek.“

„Hmmm,“ zamyslel jsem se. „Martine, a proč vlastně prodáváš houby?“

„Protože jsem je vypěstoval. Co vypěstuju, prodám. Jednoduché, ne?“

„Chápu, a proč vlastně pěstuješ houby?“

„Proč... proč... Víš, co je to za parádu, pěstovat hlívu ústřičnou?“ vykřikl náhle Martin. „Naučím tě to taky, chceš?“

V podobném duchu jsme rozmlouvali ještě hodnou chvíli. Nemohli jsme se hnout z místa. Jako by mezi námi vyrostla zeď nedorozumění. Zatímco jsme tak rozpačitě konverzovali, Martin obsluhoval zákazníky. Zboží šlo na odbyt, jistě i díky Martinovu neodolatelnému úsměvu. Zvláště ženy všeho věku se k jeho stánku jen hrnuly. Kolem sedmé už byl pult prázdný.

„Počkáš na mě?“ zeptal se Martin. „Jen to tady sklídím a pak... samozřejmě tě zvu k sobě, ty stará páko!“

Přikývl jsem.

Jak se brzy ukázalo, Martin změnil bydliště. Svůj starý srub po poslední katastrofě (o níž se nechtěl šířit) už neobnovil. Přestěhoval se do opuštěného přízemního bytu poblíž Čertovky. Když jsme tam vstoupili, vrazila mi do nosu smutná vůně hub. Nebylo divu. Rostly všude. Ve dvou rozlehlých pokojích nebylo nic jiného, než průhledné pytle a bedny s vlhkými hoblinami a slámou a taky špalky, pokryté trsy s hlívou ústříčnou. Pod osleplými okny stála spousta sklenic, naplněných jakousi hustou pavučinou. To bylo zřejmě podhoubí.

Ve třetí místnosti Martin bydlel. Falešně mahagonový nábytek z jednotkového obchodního domu doplňoval květinový stojan a trubkový stůl s holozorem. Na stěnách byly obrazy starých městských čtvrtí a zátiší s ovocem. A taky dva plátěné kalendáře.

Zaraženě jsem se rozhlížel: „Kde máš trofeje?“

„Tyhle krámy už jsem dávno všechny vyházel. Ještě by mi kazily spaní,“ zasmál se.

„Martine, co je s tebou? Ty ses hrozně změnil!“

„Jasně, že jsem se změnil. Přijde čas a muž se musí usadit, Viku. Uklidnil jsem se. To je dobře, ne?“

„Pěkné svinstvo,“ zavrčel jsem. „Oni tě dostali, chápeš? Přeladili ti program a provedli částečný výmaz!“

„Přeladili program? Provedli výmaz?“

A mně bylo jasné, že mu to všechno budu muset vyložit po lopotě. Z mého přítele zbyla jen nic netušící, nic nechápající usměvavá troska.

„Sedni si, Martine,“ doporučil jsem mu. „Bude to delší.“ Následující dvě hodiny jsem se nezastavil. Pokoušel jsem se mu vrátit paměť. Vyprávěl jsem mu o našich společných dobrodružstvích, o Knize a informačních bonbónech, o Olze a neuvěřitelném Projektu Bentham. O všem jsem mu vyprávěl. Martin mlčel. Občas starostlivě pohlédl směrem k houbové líhni a sem tam zamyšleně přikývl.

Když jsem skončil, zapálil plynový vaříč a postavil na něj pánev s olejem. „Udělám ti hlívkové karbanátky, chceš? Jsou vynikající! Dávám tam trochu česneku a kmínu, pak taky majoránku...“

„Víš, kam si můžeš strčit ty své karbanátky?“ vykřikl jsem vztekle. „Krucifix, copak ty na to všechno nic neřekneš?“

Martin si povzdychl: „No dobrá. Když to chceš tolik slyšet, tak ti to tedy řeknu. Co mě se týče, je vše v nejlepším pořádku. Přerodil jsem se z povrchního dobrodruha ve vyzrálou osobnost, která konečně pochopila smysl svého bytí. Svého poslání. Prosté, že?“

Když začal opět žvanit o svém poslání, bolestně jsem sykl.

„A pokud se tebe dotýká, Viku... není to dobré. Tak ty tvrdíš, že kdosi programuje naše duše jako nějaké stroje? Že jsme oběti jakéhosi monstrózního Projektu? A že tě lidi z toho Projektu nutí, abys podepsal rozsudek smrti svého vlastního já? Ale vždyť to jsou typické paranoidní bludy, Viktore! Tvé vnitřní rozpory bohužel vyústily v ošklivou duševní nemoc. Dalo se to svým způsobem vlastně čekat.“

Nevěděl jsem, zda se mám smát či brečet.

„To nic, Viku,“ těšil mě Martin. „Každý jsme nějaký. Však já tě z toho dostanu. Najdeš si nějakou pořádnou práci jako já a na hlouposti přestaneš mít čas.“

Martin položil do rozpáleného tuku první bledý karbanátek.

„Vypni ten vaříč,“ řekl jsem. „Povídám, vypni ten vaříč! Dělá se mi z toho puchu nanic. A z tebe taky.“

Martin se na mě zarmouceně zadíval a pak uposlechl.

„Tak podívej, chlapče, tady přestává všechna legrace,“ pokračoval jsem. „Jdeme k lékaři. Ten už rozhodne, kdo z nás to nemá v hlavě v pořádku. Musí tě z toho dostat. Já tě potřebuju, rozumíš?“

„Abych s tebou bojoval proti Projektu?“

„Zítřka si pro mě přijdou. Použijí šestnáctého paragrafu.“

„No dobrá. Půjdeme k lékaři. Ale dneska ještě musím přerovnat sadbu. Necháme to na zítřek, souhlasíš?“

Souhlasil jsem. Večer se vlekl. S Martinem byla nesnesitelná nuda. Láskyplně se hrabal ve slámě a pilinách a samým zaujetím až funěl. Rozhovory jsme omezili na nejnutnější míru.

Po pravdě řečeno neměl jsem jasnou představu, jak Martinovu chorobu lékařům popíšu. Pokud jsem věděl, duševní specialisté se zabývali téměř výhradně pacienty, které přílišné štěstí vyvedlo z rovnováhy a propadali nekontrolovaným euforiím. Ti felčaři nemohli mít samozřejmě ani tušení, že jde o tristní případy odfláknuté práce programátorů Projektů, a bude velmi těžké jim vysvětlit, o co mi vůbec jde.

Nicméně jsem byl rozhodnut. V telefonním seznamu jsem vyhledal adresu jakéhosi Stirlingova ústavu pro zdraví lidu poblíž Jihovýchodního nádraží. Hned po snídani, která spočívala v hlíčovách karbanátcích s chlebem, jsme vyrazili.

Cesta uběhla mlčky. Málo platné, mezi námi dvěma byla zeď. Pokud bude ale ten doktor opravdu šikovný, třeba dokáže Martinovi poodhalit bědnost jeho nynějšího neautentického stavu a kdoví... třeba to bude právě ten popud, který mého přítele vrátí sobě samému. Já na něj sám nestačím.

Když jsme došli k budově ústavu, Martin se zarazil.

„Tak na co čekáš? Jdeme!“ pobídl jsem ho.

„Krucí, Viku... Já mám takový dojem, že už jsem tady někdy byl!“

„Nepovídej! A kdy, prosím tě?“

Martin stál jako solný sloup. Jeho vygumovaná hlava zřejmě pracovala na plné obrátky.

„Kdybys mě zabil, nevzpomenu si... Ale počkej! Ano! Tady přece pracuje primář Herle! To on mě naučil pěstovat hlívu ústříčnou! Je to machr, Viktore! Amatér, ale machr!“

Tak tedy primář Herle. Tomu pánovi se rozhodně musím podívat na zoubek.

Ve vrátnici nás poslali do prvního patra a tam jsme se ohlásili u sekretářky.

Primář Herle vypadal právě tak, jak takoví primáři obvykle vypadají: pleš v zárodku, vějíř starostlivých vrásek a za kostěnými brýlemi dvě starostlivé oči.

Sotva ho Martin spatřil, rozzářil se jako měsíc. „Zdravím vás, doktore! Tak co, rostou, potvory?“

Pozorně jsem sledoval primářovu reakci. Pochopitelně, tvářil se, jako by Martina spatřil poprvé. Pěkný ptáček!

„O co jde, pánové?“ zeptal se upjatě.

„Tady můj přítel nutně potřebuje ústavní léčení,“ řekl jsem. Pak jsem významně dodal: „Přeladili mu program, chápete?“

„Pomalů, pánové,“ řekl Herle. „Kdo z vás je vlastně pacient?“

„Proto jsme právě přišli,“ vysvětlil mu spěšně Martin. „Abyste to rozhodl. Můj přítel se domnívá, že kdosi naše duše programuje jako nějaké stroje. Já si zase myslím, že mu úplně přeskočilo. A tak jsme tady.“

„Klid, pánové,“ prohlásil Herle. „Vůbec vám nerozumím. Jsem lékař a ne jasnovidec.“

„Tak dost, doktore Herle. Přestaňte s tou komedií,“ řekl jsem rázně. „Rozumíte mi až příliš dobře. Co nejvíc štěstí pro co největší množství lidí. ‘Nic vám to heslo neříká?’“

Přiznám se, že účinek těch slov mě samotného překvapil. Primář Herle zamrkal. „Pojďte se mnou,“ řekl pak rychle na mou adresu. Otevřel zadní dveře své ordinace. Spatřil jsem za nimi dlouhou chodbu. „Vy tady zůstanete,“ oznámil Martinovi. „Ujme se vás moje asistentka.“

Příliš se mi do té jámy lvové nechtělo. Tázavě jsem pohlédl na svého druha.

„Jen běž,“ řekl Martin. „Pan primář ti chce ukázat svou soukromou plantáž. Něco takového jsi ještě neviděl, Viktore.“

A tak jsem tedy šel. Sotva za námi zapadly dveře a naše kroky zamířily do hloubky osvětleného koridoru, primář Herle tiše promluvil: „Odpusťte, inspektore, že jsem vás hned nepoznal. Čekal jsem vás až odpoledne a váš převlek je prostě dokonalý. Všechna čest. Jsem vám pochopitelně plně k dispozici.“

Hleďme. Takže ten falešný primář si mě zřejmě plete s jakousi inspekcí shora. Přímo z vedení Projektu. Výborně! Pokud nic nepokazím, mohu z toho jedině vytěžit.

„Tou vstupní scénkou jste mě pěkně zmátl,“ uchichtl se Herle. „Měla to být jakási zkouška utajení, že?“

„Samozřejmě,“ řekl jsem. „Vcelku jste obstál, jestli vás to potěší. Mimochodem, znáte mého společníka?“

„Ano. Je to Martin Larden. Nedávno jsme dostali příkaz zadržet ho a upravit mu software.“

„Kdo dal ten příkaz?“ zeptal jsem se přísně.

„Promiňte, inspektore, ale tak vysoko já nevidím,“ omlouval se falešný primář. „Rozhodně ten Larden není jen tak ledaskdo. Příkaz přišel supertajným kanálem ká dvanáct!“

Musel jsem se smířit s tím, že o podstatě Martinovy záhadné existence se nic kloudného nedozvím ani tady.

„A co vy, inspektore?“ zeptal se náhle primář. „Jak vy jste vlastně k Lardenovi přišel?“

Zareagoval jsem včas: „Obvyklý krycí manévr. Potřeboval jsem se sem dostat co možná nenápadně a on byl přece vašim... hm... pacientem, že?“

Doktor Herle udiveně hvízdal. „Vidím, že neponecháváte nic náhodě. Já jsem to říkal vždycky: Projekt má pravé lidi na pravých místech.“

Nechal sem ho ještě chvíli tlachat. A zatímco jsme svorně obdivovali mou maličkost, on nahlas a já v duchu, otevřel primář dveře jakési místnosti.

Ocitli jsme se v bohatě polstrovaném prostoru bez oken a jakéhokoliv lékařského vybavení. Do hlubokého křesla jsem usedl bez vyzvání, abych dal jasně najevo svou převahu.

„Než půjdeme na obchůzku, budete zřejmě chtít vidět výkazy, že?“ přerušil po chvíli ticho doktor Herle a hrabal se v nějakých papírech.

„Ano. Jistě,“ řekl jsem. „Ale zatím je jen tak rychle přelítnu. K podrobnému studiu si vyhrazuji tuto kancelář a dnešní odpoledne, jestli dovolíte.“

„I tak možno,“ souhlasil falešný primář. Podal mi štos listin. „Zcela podle vašeho přání, inspektore. Uvařím vám zatím kávu. Výbornou kávičku.“

„Dobře, dobře,“ vrčel jsem. „Ale bez cukru, prosím!“

Bral jsem do ruky jeden papír za druhým a snažil se do nich zasvěceně hledět. Občas jsem se poškrábal za uchem a naoko nespokojeně mlaskl. Jak jsem si brzy všiml, v záhlaví každé listiny stál jednotný text následujícího znění:

Institut pro vývoj člověka

Přísně tajné! (A2)

nadř. orgán: Projekt BENTHAM, 21. sekce

Krycí označení: Stirlingův ústav pro zdraví lidu, Vilémova ul. 137

EXPERIMENTÁLNÍ LIDSKÁ PROJEKCE č.....

MĚSÍČNÍ VÝKAZ

Následovala změť kódů a šifer, z nichž jsem samozřejmě nic nechápal.

„Vy si nebudete dělat poznámky, inspektore?“ vyrušil mě náhle Herle.

Strnul jsem. Trvalo to však jen sotva postřehnutelný okamžik a pak jsem řekl: „Zbláznil jste se, doktore? Neznáte nové předpisy o utajení?“

Doktor Herle naráz zmlkl.

Když jsem se v těch papírech dostatečně pohrabal a dopil kávu, zatvářil jsem se blahosklonně.

„No dobrá. To zatím stačí. Jak se zdá, evidenci máte celkem v pořádku. Snad byste jen mohl svým podřízeným vyřídit, aby psali čitelněji. Institut pro vývoj člověka není holubník.“

Nějakou dobu jsem ještě všeobecně žvanil, primář horlivě přikyvoval a já jsem mezitím přemýšlel, jak z toho člověka dostat něco podstatného. Neboť zatímco Martin byl pro naši věc prakticky mrtev, moje touha po poznání sílila každým okamžikem.

Po chvíli jsem se vlídně pousmál a řekl: „Poslyšte, doktore, já se vás teď zeptám tak obvykle, lidsky – co vy si vlastně myslíte o své práci?“

Povedenému lékaři to zřejmě v hlavě náležitě pracovalo: „Tedy... nebojím se říci, že se celkově lehce přikláním k dé vé teorému.“

Tentokrát zase zabral můj mozek: „Jak se to vyjadřujete, doktore,“ řekl jsem nevrle. „Vy nevíte, že ve styku s inspekčními orgány je nepřípustné užívat zkratky?“

„Promiňte. Zapomněl jsem,“ drmolil falešný primář. „Tak tedy... přikláním se tak trochu k Daren-Volfovu teorému.“

To nebylo o mnoho lepší. Já jsem však svou duchapřítomnost osvědčil i nyní. Rostl jsem v tom ohni minutu od minuty.

„Výborně. Tak vy se přikláníte k Daren-Volfovou teorému,“ liboval jsem si. „To se mi právě hodí. Dostal jsem příkaz, abych pracovníky Institutu prozkoušel z teoretických vědomostí. Mohl byste mi o zmíněném teorému říct něco vlastními slovy?“

Doktor se chytil opěradla křesla a pokoušel se soustředit.

„Jistě,“ šeptl. „Podle Daren-Volfova teorému drží Projekt situaci natolik pevně v rukou, že může k existenci připustit i osoby s nestandardní psychikou. V této souvislosti také vyvíjíme nové verze jazyků HUMAN PASCAL a HUMAN NONCONFORM. Rovněž je zkusíme na experimentálních lidských projekcích. Odborníci soudí, že nestandardní modely obohatí celkový duševní poklad civilizace, nebojím se to říci... pozitivním směrem. Nebezpečí je přitom prakticky nulové. Nestability už dnes nehrozí.“

Zamyšleně jsem se poškrábal na nose: „Ano. Vcelku jste to vyjádřil přesně. I když k některým výrazům bych pochopitelně své výhrady měl.“

Falešný primář si viditelně oddechl.

„Mohl bych některé z vašich experimentálních projekcí vidět?“ zeptal jsem se.

„Samozřejmě,“ odvětil Herle. „Je to nedílnou součástí inspekční prohlídky. Jste tu poprvé, že?“

„Ano. Jmenovali mě před měsícem,“ střelil jsem od boku. „Takže půjdeme?“

Doktor Herle urovnal papíry, obvolal pár svých podřízených a pak jsme se vydali za falešnými inspekčními povinnostmi. Naše kroky vedly spletitými chodbami. Za mnohými dveřmi jsem zaslechl hukot jakýchsi mamutích agregátů a všude dýchala vysoká věda. Dvěma páternostery jsme sjeli hluboko do podzemí. Tady byly stěny z režného betonu. Na podlaze chodeb vedly kolejnice a u stropu svazky stovek kabelů. Bylo tu čisto, sucho a teplo.

Nakonec jsme dorazili k železným, žlutě natřeným dveřím s výstražnými nápisy.

„Tak tady máme své chovance,“ řekl Herle s neskrývanou hrdostí v hlase, zatímco složitě odmykal. Když se vrata otočila v pantech, viděl jsem, že jsou silná dobrých dvacet centimetrů.

Za dveřmi se otevřel prostor, který působil docela přívětivě. Stěny tu byly vymalovány pastelovými barvami a na podlaze bylo linoleum s rostlinným motivem. Tu a tam reprodukce z kalendáře.

Na obou stranách chodby jsem uviděl řady dveří se sklopnými okénky.

„Pokusným objektům se snažíme pro jejich život vytvořit co nejdůstojnější prostředí,“ vysvětlil doktor Herle. „Každý chovanec má k užívání garsoniéro s úplným sociálním zařízením a holozorním přístrojem Smaragd. Jestli dovolíte, pochlubím se nejprve několika modely programovanými v HUMAN NONCONFORMU. Myslím, že některé z nich jsou velmi perspektivní. Nepovažujete to za ovlivňování inspekčního orgánu, že?“

„Jistě že ne. Nejsem přece žádný hnidopich,“ zavrčel jsem ne-
dbale.

Primář potom jednu z těch cel odemkl a my jsme vstoupili dovnitř.

V garsoniére s úplným sociálním zařízením a holozorním přístrojem Smaragd seděl zarostlý muž s třicítkou na krku. Cosi soustředěně psal. Kolem něj se válely kupy zmuchlaných papírů a v popelníku na stole jsem spatřil desítky nedopalků. Nám nevěnoval žádnou pozornost.

Primář Herle si odkašlal: „Tak co píšete, objekte?“

Muž skrze nikotinovou clonu vášnivě zasupěl: „Právě dokončuji dvanáctý díl své stěžejní práce ‚Morální, ekonomický a po-

litický rozklad společnosti neboli Konečná analýza světového marasmu‘.“

Zarazil jsem se. „Mám tomu rozumět tak, vážený... vážený...“

„Říkejte mu klidně ‚objekte‘,“ poradil mi Herle. „Je na to zvyklý.“

„Mám tomu tedy rozumět tak, vážený objekte, že nejste spokojen s naším společenským zřízením?“

„Ano,“ odvětil muž a probodl mě planoucím pohledem.

„Řekněte mi, objekte, v jakém směru by se podle vás měl současný stav věcí změnit?“

„Měl by se změnit ve všech směrech. Náš svět je od základu zcela prohnílý, zkorumpovaný a zhovadilý. Všechny je třeba okamžitě pověsit. Za pět minut už bude pozdě.“

Po těchto hrozných slovech se objekt opět věnoval tvorbě.

„Tak co, inspektore? Co tomu říkáte?“ zeptal se primář. „Já osobně jsem pro urychlené zavedení tohoto modelu do praxe.“

„Nerozumím vám,“ řekl jsem neurčitě.

„Hned vám to vysvětlím. Domnívám se, že podobný lidský model by vnesl do – nebojím se to říci – až idylického bezvětrí naší společnosti jakési osvěžení.“

Doktor Herle se při tom výkladu docela rozohnil. Tento muž byl zřejmě jeho oblíbeným chovancem.

„Není to přece jen trochu riskantní?“ zeptal jsem se.

„Ale vůbec ne!“ mávl rukou Herle. „Nedělám přece v téhle branži týden!“

Po těch slovech se uchichtl a poplácal svůj pokusný model po rameni: „Ještě na tom pracujte, objekte. Některé myšlenky konečného zúčtování je třeba vypilovat.“

„Myslíte?“ zeptal se muž zklamaně a celý jakoby povadl.

Potom jsme místnost opustili.

„Podle mého mají nekonformní modely před sebou velikou budoucnost. Háček je snad jedině v tom, že v dokonale uspořádané společnosti působí jejich věčné kverulanství trochu – nebojím se to říci – směšně. Ale my už z nich něco vykřešeme, o tom jsem přesvědčen.“

Z několika cel oddělení jsem slyšel hlasy. Některé tiché a opatrně šeptané, jiné blízké hysterii. Nejvýrazněji na mě zapůsobil jedovatý, syčivý smích, který se zdál vycházet přímo ze sousedních dveří.

„To je kdo?“ zajímal jsem se.

„Chováme zde extrémně vyvinutého ironika, programovaného mým asistentem Millerem. Po pravdě – je to nesnesitelný model. Sotva nám někdy bude k užitku.“

Chechtot za sklápěcím okénkem zesílil. Objekt se zjevně plácal do kolen.

„Hej, objekt, nemůžete se trochu krotit?“ vzkřikl doktor Herle nevraživě. Potom se na mě omluvně obrátil: „Jistě, inspektore. Humor je kořením života. Tomuhle individu u však není svaté vůbec nic. Duševní blahobyt, nebojím se říci, rozhodně není totožný s pohrdáním všemi hodnotami. Co si o tom myslíte, inspektore?“

Než jsem stačil něco říci, ozvalo se z cely: „A znáte tuhle, pánové? Po tramvajích vylepili základní heslo dneška: Mladší, uvolněte místo starším!“ Muž v cele dokončil jen stěží. Přepadl ho totiž záchvat smíchu tak bouřlivého, že jeho ozvěny rozechvěly dveře. Vzápětí se zevnitř ozvala rána. Objekt zřejmě upadl na zem, aniž to jeho veselí nějak ovlivnilo.

„Pojďte, inspektore,“ řekl primář znechuceně. „S Millerem si to vyřídím, můžete se spolehnout. Nejsme přece zábavní podnik, ale vědecká instituce.“

Ušli jsme chodbou několik desítek metrů.

„Octlí jsme se v buňce nekonformních umělců,“ vysvětlil mi falešný primář. „Zajímá vás to?“

„Samozřejmě,“ řekl jsem. Usoudil jsem, že nejlépe bude se zajímat o všechno, jinak bych mohl upadnout v podezření.

Primář opět zachřestil klíči a odemkl jednu z ubikací.

Dýchlo na nás zatuchlé vedro. V scénérii, která se nám otevřela, jsem se chvíli nemohl orientovat. Potom můj zrak z nepřehledného obrazu vyloupl dvě osoby. Na kanapi s vyšitými falickými symboly ležela dlouhovlasá zrzka v kalhotkách a triku z tenisové sítě. Na uších měla sluchátka ve tvaru květů. Soustředěně hleděla na bílé plátno v laťovém rámu, které bylo opřeno o stěnu. Pak vzala z hromady předmětů po svém boku tubu sardelové pasty a na plátno pečlivě vymačkala asi deset centimetrů dlouhou čáru.

„Méďo, podívej!“ řekla spokojeně. „Cítíš, jak se mi tam podařilo dostat jeden z obecných světových principů?“

Vyholený mladík v šortkách, jenž seděl na zemi pod jakousi ochlupenou sochou a natíral rybí kostru stříbřenkou, nasál širokými nozdrami vzduch: „Jo, berunko, cítím to,“ prohlásil. „Dostalas to tam.“

„Cože? Neslyším tě!“ křičela mimoděk dívka se sluchátky na uších. „Poslouchám, Předehru k odpoledni s pohlavně vzrušenou plynovou maskou!“

Zatímco rozhovor obou objektů v podobném duchu pokračoval, primář mi poskytl krátký výklad.

„V tomto experimentu, programovaném asistentkou Dundovou, jsme dostali povolení ubytovat objekty ve dvojici. Velmi je to inspiruje.“

Rozpačitě jsem přešlápl.

„Tyhle dva... taky doporučujete pro praktickou aplikaci?“

„Ano. V jádru ano,“ řekl doktor Herle. „Pohled na podobné zjevy a jejich pseudoumění upevní v našich lidech přesvědčení o správnosti jejich cesty, o vlastním dobrém vkusu. A o to nám jde.“

Tvářil jsem se zasvěceně. „Objekte,“ oslovil jsem mladíka, „mohl byste mně několika slovy objasnit, jaká myšlenka je skryta ve vašem díle?“

Mladík rozšlápl rybí kostru: „Nasírat takový telecí hlavy, jako jsi ty, strejdo.“

Primář se zasmál do hrsti: „Promiňte, inspektore, ale oni jsou někdy velmi zábavní. Nevzal jste si to nějak osobně, že? Vždyť jde o pouhé projekce.“

„Vůbec ne,“ řekl jsem suše. „O tom výroku se však samozřejmě budu muset nahoře zmínit. Chápejte, je to moje povinnost.“

Podle mého předpokladu Herle o dva odstíny zbledl. Bude užitečné, takhle ho udržovat v napětí, řekl jsem si.

„On jen tak žvaní, inspektore. Ale jinak je naprosto, naprosto neškodný, věřte mi.“

„Dobrá,“ řekl jsem smířlivě. „Ještě se uvidí.“

Primář se trochu uklidnil. „Pokračujte v práci, objekte,“ řekl mladíkovi. „Nezapomínejte ale, že vaše tvůrčí svoboda je dost relativní pojem. Když na to přijde, hned zítra z vás můžu udělat vyřezávače překližkových lustrů.“

Mladík ubzdil a dívka se rozesmála. A my jsme raději rychle vyšli ze dveří.

„Dáte si cigaretu?“ zeptal se primář.

„Děkuji, nekouřím.“

Herle si zapálil. „Inspektore, co myslíte, že by lidi udělali, kdyby se to dozvěděli?“

„Nerozumím.“

„Přece kdyby se dozvěděli o existenci Projektu. Co myslíte, že by udělali?“

„Nevím. Ještě nevím,“ řekl jsem vyhybavě.

„Totiž... jestli dovolíte, já se domnívám, že je to z naší strany projev neúcty tajit před nimi tak závažnou okolnost, jako že jsou programováni.“

„Neúcty?“ otázal jsem se se strojenou ostražitostí. „My přece takhle naopak chráníme jejich důstojnost, doktore!“

„Promiňte, inspektore, to mi jen tak ujelo,“ drmolil Herle spěšně, když uviděl můj výraz.

Primář si ještě několik minut sypal na hlavu popel. Když byl opět schopen vykonávat své povinnosti, řekl jsem: „Můj čas je drahý, doktore. Máte ještě nějaké další modely, které by stály za pozornost?“

„Jistě, jistě,“ šveholil primář. „Nebojím se říci, že to nejzajímavější nás teprve čeká.“ Vedl mě chodbou za roh a potom otevřel další ubikaci.

Přes obývací pokoj vedl několik metrů dlouhý pásový dopravník a u něj stál udělaný chlap v montérkách. Na jedné straně dopravníku hučel malý stroj a v pravidelných intervalech sázel na pás malé usměvavé figurky z růžové plastické hmoty. Muž každou z nich uchopil, pilníkem jí srazil otřepy a vrátil zpět na dopravník. Na druhé straně pásu dýchal horký jícen elegantní pece. Viděl jsem, jak v jejím nitru figurky rychle tají. Pec měla ve spodní části otvor. Z něho se sunul růžový plastický had a po hustě řazených kladkách se podél dopravníku vracel na začátek linky.

Místností se nesly tóny prastaré varhanní fugy. Muž si při práci její motiv zdařile pohvizdoval. Občas se zastavil, nechal některou z figurek projet bez povšimnutí a posteskl si: „Je to cvokárna, že? Ale plán je plán.“ Potom si povzdychl a znovu uchopil pilník. Jindy

zase do hukotu mechanismů prohlásil: „Dělám tu práci pro lidi a dělám to rád. A večer to s Vendulou roztočíme, že jste to neviděli.“ S těmi slovy se napil sedmistupňového piva z láhve po své pravici.

Primář Herle počkal, až se dostatečně vynadívám, a pak řekl: „Tento model programoval asistent Miller, o kterém jsem se již zmiňoval. Je to takzvaný minimální model v HUMAN BASICU, určený pro nejméně vděčné práce. Objekt je sice na samé spodní hranici rámcové normy, ale ještě vyhovuje.“

Muž u pásu zapěl:

„Včera jsem byl u muziky,
u muziky celý den,
nikde jsem tam svoji milou,
nikde jsem tam neviděl.“

Herle ho musel překřikovat.

„Jak vidíte, inspektore, model je celkem milý člověk. Dovede si od plíc postěžovat, ale za práci vezme jaksepatří. Podle puštěného holozoru a suprafonu se můžete rovněž přesvědčit, že se zajímá o kulturní dění. Zkrátka, jak jsem říkal: sice na spodní hranici, ale ještě v normě.“

Až do té doby jsem mlčel. Teď už jsem toho ale měl dost: „To přece nemyslíte vážně,“ řekl jsem. „Jistě jen žertujete, doktore.“

Primář náhle celý ožil: „Pochopitelně, že to nemyslím vážně. Chtěl jsem vám jenom ukázat, co si dovoluje můj asistent Miller. Některé jeho modely – nebojím se říci – jsou vyloženým výsměchem všem snahám Projektu. Doporučuji toho pána vaší pozornosti.“

„Norma zřejmě dovoluje dost libovolný výklad,“ řekl jsem zamyšleně.

„Musím vám oponovat, inspektore,“ prohlásil primář. „Norma hovoří naprosto jasně. Jenže s ní musejí pracovat odborníci, kteří mají srdce na pravém místě, a nikoliv drzí, cyničtí frackové.“

Mlčel jsem. Objekt měl patrně přestávku. Sledoval holozor, kde běžela jakási zcela smyšlená zpravodajská relace, a vážně pokyvoval hlavou. Byl to hrozný pohled.

„Dovoluji si vás požádat o svolení, abych mohl projekci tohoto modelu vypnout, inspektore,“ řekl Herle tiše.

„Ano,“ odpověděl jsem. „Povoluji.“

Nato primář sáhl kamsi za dveře a čímsi otočil. Minimální model asistenta Millera náhle zmizel. Nezůstalo po něm vůbec nic, jen jsem zahlédl kratičkou spršku jisker. A jen neúnavný stroj dál sázel na pás nové a nové růžové figurky.

„Toho Millera si podám, doktore,“ řekl jsem. „Ten člověk mě zajímá.“

Primář byl zjevně spokojen. Dělal si do svého notesu četné poznámky. Patrně se domníval, že můj hněv definitivně svedl na hlavu svého asistenta.

„Snad by se teď hodilo spíše něco zdařilejšího. Co říkáte, inspektore?“ řekl, když zaklapl zápisník.

„Dobrá,“ souhlasil jsem. „Mám ještě hodinu času, tak se koukejte vytáhnout.“

„Dovolil bych si vám představit ještě modely v HUMAN PASCALU z laboratoře doktorky Dundové. Je to velmi dobrá pracovnice. Už několikrát jsem ji navrhl na mimořádnou odměnu, a pokud se týče talentu, nebojím se říci, že...“

„Zkratek to, doktore,“ zarazil jsem jeho tirády. „Odborné schopnosti asistentky Dundové posoudím sám. A její talent a číslo poprsí si zkoumejte, až tady nebudu.“

Byl jsem výjimečně ostrý inspektor. Pochybuji, že některý z těch pravých byl důslednější.

Primář po mých nesmlouvavých slovech opět zkrotl. Promluvil až u vchodu k ubikacím dalšího oddělení.

„Modely v HUMAN PASCALU vycházejí z krásné myšlenky, že člověk by měl něčemu velkému věřit,“ řekl. „Zde si ověřujeme tuto premisu v praxi a snažíme se ji různými způsoby konkretizovat. Inspektore, věříte v něco velkého?“

„Ano,“ řekl jsem trochu zaskočen. „Věřím ve velké poslání pojišťoven.“

„Zajímavé,“ přemítal primář. „Plně s vámi souhlasím. Pojišťovnictví je důležitý obor. Jestli ale dovolíte, vhodně programovaní lidé dokáží věřit i ještě větší věci, jak sám brzy uvidíte.“

A znovu otevřel jednu z cel. Za stolem v ní seděl astenický muž s lysou hlavou a soustředěně pozoroval podivuhodnou mnoho-
vrstevnou konstrukci před sebou. Cosi psal do tlustého sešitu v sametových deskách.

Primář si odkašlal: „Nezlobte se, že rušíme, objekte. Slyšeli jsme, že jste poznal pravou strukturu světa a jeho konečný smysl. Je to pravda?“

„Ano,“ řekl muž a neobtěžoval se nám pohlédnout do tváře.

„A mohli byste o tom tady inspektorovi něco říci?“

Muž se zaškaredil: „Myslíte, že by něco pochopil?“

„Vynasnažím se,“ řekl jsem.

„Dobrá,“ rozhodl se muž. „Tak tedy svět se skládá z dvanácti do sebe vložených prostorů, oddělených Braneckerovými Sférami. Každý z nich leží na skutečnostní hladině o jiném kvantovém čísle. Pokud byste měl hlubší zájem o studium těchto klíčových problémů...“

„Ne, děkuji,“ bránil jsem se. „Jsem natvrdlý a mám málo času.“

„Jistě, chápu. Pokračujme tedy ve výkladu. Smysl jsoucná, zjednodušeně řečeno, spočívá v exponenciální personifikaci transcendentních komutorů matérie. Ale to teď ponechme stranou. Určitě se ptáte, jaký vztah má tento smysl jsoucná k našemu bytí, dobru a lásce.“

„Ano,“ přerušil ho Herle. „Samozřejmě tato otázka je skutečně podstatná. Já se teď ale zeptám takhle: Váš kolega v sousední cele se domnívá, že svět je složen pouze ze třech Braneckerových Sfér. Rovněž tvrdí, že nejvyšší entitou je Božské Dítě v Bílých dupáčkách. Jak se k tomuto názoru stavíte?“

„Můj kolega je negramot,“ prohlásil model neochvějně. „V mládí spadl z kolotoče.“

„Jak vidíte, inspektore,“ obrátil se primář ke mně. „Tento typ modelů by mohl zmírnit neuhasitelnou touhu lidstva po poznání. Zdůrazňuji, že zcela bezpečným a neškodným způsobem. Je ovšem samozřejmě otázkou, zda má cenu zavádět ho v širším měřítku.“

„Neřekl bych,“ prohlásil jsem. „Rozhodně je dost nepraktický.“

„Ano, máte samozřejmě pravdu, inspektore. Váš názor budu doktorce Dundové tlumočit.“

Objevitele nejvyšších podstat jsme pak opustili a zamířili ob dveře. Na prahu další ubikace považoval primář opět za nutné mě poučit.

„Kromě vyloženě novátorských druhů víry se pokoušíme experimentálně oživit i některé víry tradiční. Modely tohoto druhu působí zajímavým dojmem díky své vyrovnanosti a půvabné naivitě. Ostatně, posuďte sám.“

V cele byl veliký kříž a pod ním klečela schoulená postava v bavlněné říze. Ten muž se modlil. Alespoň myslím, že se modlil.

„Vím, že Spasitel můj žije a že v den poslední povstane ze země,“ uslyšel jsem tichý hlas. „Neboť věřím.“

„Objekte,“ přerušil primář jeho soustředění, „tvé Písmo říká: ‚Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám.‘ Ale jinde zase tvrdí: ‚Nedomnívejte se, že jsem přišel vnést pokoj na zem. Nepřišel jsem vnést pokoj, ale meč.‘ Neshledáváš v tom protimluv?“

Věřící zvedl svou tvář a usmál se: „Neshledávám, blahoslavený, chudý duchem. Neboť věřím.“

Raději jsem se té rozmluvy nezúčastnil. Primář byl však v téhle problematice zřejmě zběhlý.

„Objekte, Písmo říká, že všichni budou až do skonání věků trestáni za Adamovu vinu. Nepřipadá ti tento trest jako výsměch vši spravedlnosti a morálce?“

„Nepřipadá. Neboť věřím,“ prohlásil muž pokojně.

„Budiž tvá víra požehnána,“ řekl primář. „Slyšel jsem však, že z oné prvotní viny se může vykoupit jen ten, kdo se nechá pokropit jakousi speciální vodou. Co je na tom pravdy?“

„Je to celá pravda, blahoslavený primáři, chudý duchem. Je to pravda sama.“

Muž se poté opět věnoval modlitbám a Herle mi šeptal do ucha: „Působivé, že? Doktorka Dundová tvrdí, že v opravdové víře musí být mnoho absurdního a nebojím se to říci – pitomého. Pokouší se tyto prvky celkem úspěšně programovat. Jaký dojem na vás tento model udělal?“

„Rozhodně na něm ještě pracujte,“ řekl jsem. „Podobné pokusy jsou jistě vědecky zajímavé. Neboť abychom mohli kvalitněji programovat, musíme jít víc do hloubky. Povznést člověka někam vysoko, pojmout ho zkrátka v co nejširším záběru. Tak nějak bych to řekl.“

„Ano. Vyjádřil jste to beze zbytku, inspektore. Nevím, co bych dodal. Ale teď pojďme dál.“

A šli jsme dál.

A viděli jsme pěknou, buclatou ženičku v nejlepších letech, jak ve své cele plete vestu.

„Dobrý den,“ pozdravil primář zdvořile. „Můžeme se vás zeptat, čemu věříte?“

„Tak normálně,“ řekla ta žena pokojným hlasem. „Věřím, že je na světě dobře a že není správné jíst lidi. Pak taky věřím v modré chrpy a žluté Slunce.“

„V modré chrpy a žluté Slunce?“ zeptal jsem se. „Co je to?“

„Nevím,“ pokrčila rameny a nahodila novou řadu. „Je mi krásně a divně.“

„To je právě specialita tohoto modelu,“ vysvětlil Herle. „Asistentka Dundová tomu říká ‚fantastický faktor‘. Je to velmi hezké, že?“

Tvářil jsem se zaraženě.

„Myslíte, že by to měla Dundová předělat?“ zkoumal nejistě primář. „Řekl bych, že by to byla věčná škoda. Tohle je velmi dobrá práce.“

„Čemu ještě věříte?“ zeptal jsem se té zvláštní ženy.

„Tomu, že je dobré si s vámi povídat. Člověk nemá být sám.“

„Ale vy přece jste sama!“ řekl jsem.

„To nic, už to přebolelo,“ odpověděla a ujmula oko.

„Pojďte,“ řekl jsem primáři. „Pojďte pryč. Tohle je na mě nějak příliš silná víra.“

Šli jsme chodbou a oba jsme mlčeli. Z místností po obou stranách se k nám nesly zkreslené hlasy. Některé se smály, jiné drmolily jakési litanie a opět jiné byly plné vzrušení a hněvu. „Krucíální defektant... kongruentní stupor... antropogenní homolýza...,“ slyšel jsem. „Katuš... jsi tam? ... povídám, jsi tam, děvenko moje? ... A věřím ve Věčné Kolo a Šelmu číslo šest set šedesát šest... Perver-

ze traverzy... sanitární hyperprostor... mentální autokolaps... Víte co, děti? Zazpíváme si tu naši. Tu o pitomovi Kryštofovi... ta nás uklidní... Člověk, to zní tvrdě... Mílo, pojd' sem! Dvakrát ti to hezky udělám a pak budem spát až do svítání... kanibalistický humanismus... humanistický somnambulismus... omluvte mě, prosím na malou chvíli. Musím přebalit Božské Dítě v Bílých Dupačkách. Oprudilo se mi, bejby... Věro! Věro! Věro! Ozvi se! Nevidíš, jak mi je? ... Nevidím, Bréto! Fakt! Věř mi! Nevidím vůbec nic!“

„Doktore,“ řekl jsem. „Nepřipadá vám někdy, že civilizace, která sama se sebou může udělat naprosto cokoli, nemůže už vlastně nic? Vůbec nic?“

Primář Herle se zarazil: „Skvělá úvaha, inspektore! Poněkud ale – nebojím se to říci – vytržená ze souvislosti. Jsme přece Nejlepší z možných světů. A tak nám někdy nutně připadá, že máme svázané ruce. Je to samozřejmě jenom optický klam.“

V malém automatu v bočním výklenku chodby jsme si dali zákusek se šlehačkou a kávu. Když jsme dojedli, bylo už po poledni.

„Je už po poledni,“ řekl jsem. „Tímto inspekční pochůzku končím, doktore. Dovedte mě do své kanceláře, prosím.“

Primář vřele souhlasil.

„Inspektore, přimluvíte se za nás?“ zeptal se Herle na zpáteční cestě v kabině výtahu. „Takhle už to přece dál nejde!“

„Asi vám přesně nerozumím.“

„Totiž... tam nahoře se pořád mluví o nových metodách práce s lidmi, ale my jako bychom vůbec neexistovali.“

Mlčel jsem.

„Inspektore, náš Institut tvrdě pracuje už sedmdesát let a za celou tu dobu nám pro aplikaci neschválili ani jeden jediný model! Copak tohle je nějaký přístup? Tohle je nějaké jednání?!“

„Tak oni vám neschválili ani jediný model?“ podivil jsem se. „A to je dobře nebo špatně?“

Primář se krátce zasmál: „Vy žertujete, inspektore. Ale tady není k smíchu vůbec nic, o tom vás mohu ujistit. Nebojím se říci nahlas, že tam nahoře se někdo zatraceně bojí. Bojí se, že by mu zavádění našich nových lidských modelů zkomplikovalo život. A to se vám zdá v pořádku?“

„Spousta věcí se mi nezdá v pořádku,“ řekl jsem.

„Tak je to správné,“ pochvaloval si doktor Herle. „Projekt v takových mladých lidech, jako jste vy, dostává novou krev. Už to bylo zapotřebí.“

Zatímco jsme tak a podobně rozmlouvali a já jsem falešnému primáři odměřeně sliboval, že udělám, co bude v mých silách, ocitli jsme se znovu v jeho tajné polstrované kanceláři.

„Teď vás nechám o samotě, inspektore,“ řekl Herle. „Telefon je tady, linku nahoru znáte. Vrátím se kolem třetí, hned jak mi skončí porada. Vyhovuje vám to tak?“

„Ano,“ souhlasil jsem. Nejraději bych z toho šíleného doupěte vypadl ihned, ale to prostě nepřipadalo v úvahu. Musel jsem vymyslet způsob, jak to všechno provést dostatečně chytře, aby celá věc nepraskla.

Falešný primář pro mě ještě objednal celou termosku kávy, zavalil mě papíry a pak se vzdálil. Dveře za ním natříkrát těžce cvakly.

Seděl jsem za stolem, upíjel kávu a na list papíru kreslil nad pomyšlení podivné brouky. Byly jich celé legie. Šanonů jsem se ani nedotkl. Nebyl jsem schopen číst. Nebyl jsem schopen přemýšlet.

Můj kataleptický stav přerušil až primářův příchod.

„Dovoluji si vás přerušit, inspektore, a zeptat se, jak jste s námi byl spokojen.“

Něco jsem neurčitě zamručel.

„Chápu,“ řekl primář. „Není to ani na vyznamenání, ani na gilotinu, že? Prostě normální výzkum.“

„Tak nějak.“

„Zprávu nahoru už jste odeslal?“

Strnul jsem. Patrně jsem měl v Herleho nepřítomnosti podat nějakou zprávu vedení Projektu. „Ano,“ řekl jsem po vteřince zaváhání a znělo to dobře. „Pochopitelně, že jsem tu zprávu podal.“

„Věřím ve vaši shovívavost,“ řekl Herle a podal mi ruku. „Takže se budeme loučit. Moc mě těšilo.“

Pevně jsem tou rukou potřásl. Byla studená a vlhká.

Primář pak přistoupil k zadní stěně své tajné kanceláře a otevřel malá, dobře ukrytá dvířka. Objevil se temný otvor. A potom Herle cosi stiskl. Otvor se celý rozzářil mlžným zeleným svitem, v němž se svíjely jakési nervózní blesky. Zaslechl jsem drásavý sykot a do očí mi udeřilo suché iontové vedro. Couvl jsem.

Primář pokynul směrem k zejícímu otvoru: „Prosím, inspektore. Vstupte. Plazma už je v normálu.“

Couvl jsem ještě o krok.

„Tak co je s vámi, inspektore?“ divil se primář. „Vlezte tam, ať to máme oba z krku! Je to přece přesně podle předpisu!“

Asi jsem chtěl promluvit, ale z hrdla mi nevyšla ani hláska.

„Jen odvahu,“ ponoukal mě primář. „Kvůli utajení jste přece pouhá pracovní genetická kopie. Hlášení jste odeslal, takže nyní musíte anihilovat v proudu zelené plazmy. To se nenechá nic dělat.“

Polykal jsem kusy vazkých sražených slin a přitiskl se ke stěně.

Zazvonil telefon. Primář ho zvedl a řekl: „Prosím, Herle. Co říkáte, Sylvo...? Že přišla inspekce shora?“ Úkosem na mě pohlédl. „Že byla ohlášena...? Zvláštní... Počkejte chvílku u aparátu...“ Ob-

rátíl se ke mně. „Prý přišla nějaká inspekce. Můžete mi to nějak objasnit?“

V jícnu té děsné pece s mocným třeskem pukaly zelené koule velikosti melounu.

„Dobře, Sylvo... všechno se vysvětlí. Nějak ty pány zatím zabavte, hned jsem tam.“

Nato sluchátko zase položil a dlouze na mě hleděl.

„Zavřete ty dveře!“ podařilo se mi říct. „Proboha, zavřete ty dveře, doktore!“

Herle váhavě uposlechl.

„Já nejsem žádná kopie,“ řekl jsem v nesmyslné snaze situaci ještě zachránit. „Změnily se dispozice. Jsem originál. Jsem člověk, doktore.“

Primářovo podezření jsem pochopitelně nijak neoslabil. Pohlížel na mě jako na jedovatý hmyz.

„Kristenanebi, to bude průšvih,“ řekl a chytil se za hlavu.

Osvítla mě spásná myšlenka: „Doktore, snažně vás prosím, zavolejte Olgu Kuncovou. Všechno vám vysvětlí!“

„Olgu Kuncovou? Neznám.“

„Pracuje v Projektu jako... jako revizorka programů nebo tak něco. Je to moje dobrá přítelkyně.“

Primář zřejmě nevěděl, co lepšího by měl podniknout, a tak otevřel trezor a vytáhl z něj nějaký spis. Začal v něm listovat, ale neustále dával pozor, aby mě neztratil z očí.

„Kuncová Olga,“ mumlal si, „Kuncová... revize programů... Kufner... Kumlangerová... Kursewitz... tak bohužel. Žádná Kuncová tady není. Jste si jist, že pracuje v patnácté sekci?“

„Vůbec si nejsem jistý, doktore. Hledejte jinde! Prosím!“

Primář byl natolik vyveden z míry, že uposlechl. Jakási Olga Kuncová pro něj byla stejným stéblem tonoucího, jako pro mě.

Opět zvedl sluchátko: „Sylvo, buďte tak laskava a promítněte pánům z inspekce nějaké propagační filmy, ano... Jaké...? Třeba ‚Katetrizace duše‘ nebo ‚Absolutní člověk‘, to je jedno... Ano. Však už jim něco namluvíte... Mám tady ještě nějaké jednání.“

A znovu horečně studoval seznam. Nakonec byl úspěšný.

„Tady,“ řekl a udiveně hvízdal. „Kuncová Olga, Ústřední sekce. Vy máte ale známosti, člověče! Tak já tu Kuncovou zavolám. Na vaši odpovědnost.“

Chvíli na telefonním přístroji volil jakousi složitou kombinaci. „Ústřední sekce? ... Tady Herle, Institut pro vývoj člověka, detašované pracoviště nula třináct. Mohu dostat k aparátu paní Kuncovou? ... Ano, jistě, slečnu Kuncovou... Počkám...“

S těmi slovy mi falešný primář předal sluchátko. Slyšel jsem v něm neznámý melodický signál a pak ještě zvuk, který mi připomínal hukot černého větru.

„Tady Kuncová... kdo je u telefonu?“

„Viktor. Olgo, dělám to nerad, ale musím tě poprosit o pomoc. Dostal jsem se do maléru. Můžeš sem přijet?“

„To jsi ty, Viku? Co to zase vyvádíš, ty truhlíku?“ Olžin hlas zněl obdivuhodně měkce. „To víš, že přijedu. Kvůli tobě vždycky. Hned, hned jsem tam.“

Ve sluchátko to cvaklo.

Pak jsme čekali. Primář na desky telefonního seznamu vytepával složitý rytmus a mlčel. Co chvíli se díval na hodinky. Já jsem hleděl do pravého horního rohu místnosti. Byla tam malá prasklina ve tvaru tlustého písmene X.

Neuplynula snad ani čtvrt hodina a ozvalo se zaklepání. Olga byla krásnější než kdykoliv dřív. Na sobě měla úzce obepjaté šaty s dráždivými rozparky na bocích. Byla ještě celá zadýchaná.

„Viku, Viku,“ řekla a dívala se na mě svýma velikýma očima. „Hraješ si s ohněm. Ještě že mě máš.“

Potom se obrátila na primáře: „To je v pořádku, doktore. Tohle pána si teď odvedu a jako by se nic nestalo, ano?“

Primář horlivě přikývl. „A nebudete nic hlásit, slečno Kuncová? Chápejte, chci to tady doklepat do důchodu.“

„Vždyť vám to právě povídám,“ odsekla Olga. „A buďte rád, že jste rád.“

„Tisíceré díky, slečno Kuncová. Dovolím si vás teď oba doprovodit.“

Viditelně nás chtěl mít oba z krku. Dovedl nás k tajnému východu z budovy, patrně abychom se vyhnuli jeho přijímací kanceláři, kde ho očekávala pravá inspekce, a vyšoupl nás na ulici. Zdvořile, ale rychle se s námi rozloučil.

Stáli jsme u východní zdi Stirlingova ústavu a nad námi svítil Měsíc jako rybí oko. Všude kolem nás byly rozsáhlé průmyslové komplexy a za nimi, až na obzoru, jsem vytušil záři silných reflektorů, visících nad stovkami hektarů světelných skleníků. Pustou ulicí vál černý vítr a metl před sebou pohozené papíry.

Ucítil jsem Olžin pohled. „Pojď, Viku,“ řekla. „Musím si s tebou promluvit.“

Pak mě poprvé v životě vzala za ruku a vedla si mě jako náměsíčníka.

Zastavili jsme se u staré, vysoce klenuté budovy Jihovýchodního nádraží. Z boku, pod mohutnou konstrukcí vstupní haly s železným orlem na špici, byla malá terasa a pod průhlednými stříškami pár oranžových stolků. Kavárna „U Matky Dráhy“, četl jsem na vývěsním štítě toho podniku. U stolků sedělo několik hostů. Nikdy předtím jsem v těchto místech nebyl.

Hodiny pod ústředním obloukem nádraží právě odbily pátou.

„Nesedneme si na chvíli?“ zeptala se Olga a její dlaň v mé ruce zvlhla potem.

Přisvědčil jsem. Cítil jsem se utahaný jako kotě. Číšník v bílém obleku byl u našeho stolu obratem. Objednal jsem dvě irské kávy a dva obložené chleby. Olga si ve zjevných rozpacích hrála se stonky slamének v lakované vázičce a stále na mě hleděla. Její pohled mě znepokojoval. Měla asi něco důležitého na srdci.

„Co se tak na mě díváš?“ zeptal jsem se.

„Viku... použili jsme šestnáctého paragrafu.“

Všechno se ve mně naježilo. Ano, v tom dnešním zmatku jsem na její hrozbu úplně zapomněl. To ale neznamená, že bych byl ochoten prodat svou kůži lacino!

„Dobrá,“ řekl jsem pevně. „Tak se pochlubte. Co je to za svinstvo, ten váš šestnáctý paragraf?“

Olga sklopila řasy.

„Viku... chápeš vůbec situaci? Jsi hrozně nešťastný. Nikdo tě nemá rád. Byla jsem proto pověřena... byla jsem pověřena tě milovat.“

Určitě jsem chtěl něco říct, ale neměl jsem k tomu příležitost. Olga se úplně zhroutila. Uslyšel jsem vzlykot.

„Viku, já tě miluju, rozumíš? Já tě strašně miluju, brouku!“

S těmito slovy Olga znovu sevřela mou dlaň a hltala můj pohled. Vytrhl jsem se jí, vzal párátka a zkoušel odstraňovat neexistující zbytky potravy v mezerách svých řídkých zubů.

„Hmmm,“ řekl jsem pak nezvučně. „Takže ty mě miluješ podle šestnáctého paragrafu.“

„Ano,“ popotahovala Olga. „Totiž, vyžádalo si to samozřejmě jistý zásah na mých hlavních sekulárních psychodeterminantech, kluci ze Zvláštního se s tím dost nadřeli, ale... já to cítím tady...! Tady...! U srdce!“

Poslední slova už vykřikovala, vzala mou ruku a rychle si ji přitiskla na své levé, prudce se vzdouvající ňadro. Všechno se se mnou zatočilo.

Nad námi se ozvalo zdvořilé zakašlání. Číšník přinesl objednané občerstvení. „Řekni mu, ať jde pryč, miláčku,“ šeptala horce Olga a dál tiskla mou ruku na tu pružnou věc. „Chci s tebou být sama.“

„Jděte pryč, člověče,“ zasípal jsem. „Nevidíte, co se tady děje?“

Číšník se uklonil a prkenně odešel.

„Hlad' mě,“ vzdychala Olga. Hosté od sousedních stolů se po nás začali pohoršeně otáčet.

Vzpamatoval jsem se. Vymanil jsem se z toho sladkého sevření, uchopil sendvič a zakousl se do něj.

„Takže tys byla pověřena mě milovat,“ řekl jsem a pomalu žvýkal.

„Jistě! Nemáš radost? Myslela jsem, že budeš mít radost!“

„Olgo, to přece nemůžete, programovat lásku.“

„Proč ne?“ divila se. „Dáváme ji těm potřebným!“

„Olgo!“ vykřikl jsem. „Když já to neumím tak říct... ale láska je přece živá... autentická svátost existence!“

„Ale jdi, hlupáčku,“ usmála se Olga mezi slzami a pohodila svou nádhernou medovou hřívou. „Láska je prostě láska. A já tě mám moc ráda.“

Napil jsem se kávy a opařil si jazyk.

„Dobrá. A co bude dál?“ zkoumal jsem opatrně.

„Chtěla bych s tebou žít. Když se mnou nejsi, je mi hrozně smutno. Vid', že s tebou můžu žít?“

„V žádném případě,“ řekl jsem a spatřil v rozparku jejích šatů skvostné hedvábné stehno. „A kdyby... přestanete už konečně otravovat s tím podpisem?“

„Na to teď nemysli, miláčku,“ vydechla Olga. „Budeme jen my dva, ty a já.“

Byla to krásná slova. Zněla mi jak hudba sfér. Tím horší bylo, že jsem v té chvíli už musel všechno uvést na pravou míru.

„Tak podívej, děvenko, každá komedie má svůj konec,“ řekl jsem a podíval se jí do očí, teď už docela červených. „Dobře jste si to vymysleli. Chtěla sis mě omotat kolem prstu, abych vám to lejstro přece jen podepsal. Jenže já nejsem dnešní. Hodně jsem se naučil. Táhni k čertu i s tou tvou láskou.“

Čekal jsem další slzy, ale Olga jen zaraženě hleděla a nehtem škrábala o ubrus, až mi naskočila husí kůže.

„Ty už mě nemáš rád?“ zeptala se tiše.

„Ne,“ řekl jsem pevně. „Hnusíš se mi.“

„Viku, ale ty mě přece nemůžeš přestat milovat! Kluci ze Zvláštního říkali...“

„Co to zase žvaníš, ty náno? Já si budu milovat nebo nenávidět, jak se mi zachce, rozumíš? A ty jsi pro mě jen zrádná prodejná coura!“ lhal jsem a srdce mi lítostí tlouklo až v krku.

Olga zkrabatila čelo způsobem, který jsem zbožňoval a který mě často pronásledoval i ve snech. „To je škoda,“ řekla. „Krucifix, to je škoda. Myslela jsem, že nám spolu bude dobře.“

Dopila kávu, zvedla se a půvabnými pohyby si upravila šaty. „No nic, Viku, já tedy zase půjdu. Přece se nebudu vnucovat. A ne dělej si se mnou starosti. Trochu to ořvu a kluci ze Zvláštního mě zase dají do pořádku.“

Díval jsem se do země. Na podlaze z modře natřených palubek se povalovalo několik procviknutých lístků na metro.

„Nedáš mi pusu?“ naklonila se ke mně Olga.

Úkosem jsem spatřil její pootevřené rty, připomínající dva dílky chutného, dužnatého ovoce.

„Nikdy!“ řekl jsem v zoufalém vzteku, že to nemohu udělat.

Olga odešla. Hlavu měla skloněnou, chůzi však stále jako královna. Díval jsem se na ni a bezmocně toužil, dokud nezmizela za rohem vznosné konstrukce nádražní haly.

„Pán si bude přát platit?“ uslyšel jsem nad sebou číšníkův hlas.

„Už jsem zaplatil dost,“ řekl jsem nesouvisle. „Ostatně dám si ještě jednu loveckou.“

Domů se mi nechtělo. Kdybych tam mohl být s Olgou, bylo by to jiné, hladil bych jí všechny ty pružné, líbezné věci a ona by mě objímala. Bohužel to nepřípadalo v úvahu. Dokud jsem byl sám sebou, bylo to vyloučené. Nebo nebylo? Bylo. Určitě bylo.

Šel jsem za Martinem. Chvilí jsem bloudil širokými ulicemi kolem nádraží a pak jsem nasedl na třiadvacítku.

Martin dřepěl nad nádobím s nevábnu pavučinou podhoubí hlívy ústříčné a cosi na nich zkoumal.

„Viktore!“ zajásal. „Tak co? Jaké to bylo na Herleho plantážích? Zíral jsi, že?“

„Zíral,“ přisvědčil jsem. „Poslyš, nech ty své houby a poslouchej! Řeknu ti, kdo je to ten doktor Herle a čím se zabývá.“

Začerstva jsem mu to všechno vypověděl.

„Ty ses ožral, vid’?“ řekl Martin a sypal do igelitového pytle piliny.

Uvědomil jsem si, že má pravdu. U „Matky Dráhy“ jsem to pěkně roztočil a teď jsem se kymácel jako stéblo ve větru.

„Přestaň s tím chlastem, Viktore. Flákáš se, chlastáš a to nikdy k ničemu dobrému nevedlo. Všude už vidíš bílé myšky.“

„Zato ty už nevidíš vůbec nic. Jenom ty svoje muchomůrky.“

„Měl bys něco pořádného dělat. Práce léčí, Viktore!“

„Dělám něco pořádného. Bráním sám sebe.“ Martin si ruce od pilin utřel do montérek.

„Pojď vedle. Dáme si kafe.“

Když přede mě postavil toho dne už snad patnáctou kávu, zhoupł se na židli z falešného mahagonu a zamyslel se: „Podívej,

Viku, zahrajem si takovou hru. Dejme tomu, že všechno, cos mi tady včera a dneska vyprávěl, je pravda,

„Samozřejmě, že je to pravda!“

„Dobrá. Já se teď v rámci té hry zeptám: Mají se lidi špatně? Schází jim něco?“

„Jenže to je podvod!“ vykřikl jsem.

„Nepřerušuj mě, buď tak laskav. Hra pokračuje. Jistý trouba se honí za chimérami jako Bludný Holanďan a když už se na to lidi nemohou dívat, nabídnou mu pomoc. On se zuby nehty brání. Oni zase chtějí, aby byl jako všichni a nerušil Centrální harmonogram. Na čí straně je pravda?“

„Žvaníš,“ řekl jsem a střefoval se lžičkou do šálku. „Tady jde přece o princip. O princip... všeho! Jejich metody zpředmětnění... existenciálních... atributů... zkratka... Kdybych se rozhodl, že strávím život po krk v žumpě a dýchat budu brčkem, nikdo mi do toho nemá co mluvit.“

„Tvoje chyba.“

„Poslyš, s člověkem, kterému vygumovali mozek a on jim ještě tleská, se nemíním bavit.“

„Dobrá,“ řekl Martin. „Skončíme tu hru, jinak se ještě zbytečně rozhádáme. Všechno je to samozřejmě nesmysl. Něco se ti zdá, Viku.“

Martin se pohupoval na židli a založil ruce v týl.

„Člověk se přece nedá programovat, to dá rozum. Život je totiž založen na něčem... neuchopitelně podstatném. Jeho smysl... je někde v hloubce bytí našich elementárních základů, nebo jak bych to řekl.“

„Vid’?“ zazářil jsem. „Že je to tak? Doktor Neuvirt mi nevěřil!“

„Jistě. To jenom když je člověku těžko, tak mu připadá, že je jen nějakým automatem na život. Pěkně jsem to vyjádřil, že?“

Znechuceně jsem přikývl. Můj jediný přítel byl ode mě nesmírně daleko a přitom jedině on se ke mně mohl přiblížit.

„Dáš si uzenu hlívu?“ zeptal se Martin a zašátral v příborníku. Postavil na stůl skleněnou dózu se zahnědlými houbami a sám si hned zavdal. „Skvělá! Poslyš, jez s kamarády uzenu hlívu, zapíjej ji kořalkou a bude dobře.“

Seděl jsem a sledoval, jak se ten člověk cpe.

„Takže ty mi nepomůžeš?“

„Už zase začínáš?“

„Ty tedy souhlasíš, abych podepsal, ano?“

„V žádném případě!“ rozhodil Martin rukama jako v holozorní inscenaci. „V žádném případě nepodepisuj!“

Zvedl jsem se, oblékl jsem si vestu a měl se k odchodu.

„Doprovázet mě nemusíš, poseroutko! Treffiám sám. Měj se dobře. Stejně už na nic jiného nestačíš.“

A tak jsem tu noc přece jen spal doma. Prázdný byt mě spolkl jako hladový krokodýl svou oběť, ale koneckonců jsem se tam cítil lépe než kdekoliv jinde. Měl jsem na sebe vztek. Proč se nedokážu s nikým dorozumět?

Zdalo se mně o Olze. Měla zamilované oči, vzdychala a říkala mi: „Ty můj objekte.“ Rozepínal jsem jí knoflíky od halenky a vjížděl pod ni rukama. „Jen mě hlad, objekte Viku! Můžeš všechno, miláčku. Sáhni si sem. A taky sem. Ááááách, to je krásné.“ Povalil jsem ji na pohovku a ona se sladce chichotala. Odhrnul jsem cíp sukně a hladově hleděl na párek nekonečně souměrných stehen a pak jsem jedno z nich políbil. A znovu. A znovu. „Výš, objekte Viku. Neboj se,“ sténala Olga. „Ano. Tak je to správné. Děláme to přesně podle programu.“

Byla to jedna z mých nejkrásnějších polucí.

Ráno jsem se znechuceně osprchoval, posnídal chleba s husím sádlem a pustil pračku. Potom jsem sáhl do prádelníku pro sáček s mátovými bonbóny. A četl jsem tohle:

Dokument č. 14

(slohová práce žáka II. ročníku IV. programátorského gymnázia V. Dutschkeho na téma *Náš člověk*)

Náš člověk

Náš nový typ plně programovaného člověka je nejnovějším výdobytkem vědy a techniky. Je k nerozeznání od člověka minulosti,

ale je daleko lepší. Je spolehlivý, nemyslí na žádné nesmysly a má to v hlavě pěkně srovnané. Jednou jsem zaslechl, jak si naše paní profesorka říká: Blahoslavení, chudí duchem! To sedí. Využíváme ho pro různé práce. Měli byste vidět, jaká je s ním legrace! Náš člověk se nemá špatně. Už mě nic nenapadá, tak končím.

Dokument č. 15

Výstřižky z interního deníku Projektu BENTMAM „Hlas člověka“

NA NÁVŠTĚVĚ

Dr. G. L. Siegermann, známý specialista na programování pracovníků v kultuře, včera inkognito navštívil některé ze svých mladých svěřenců. Byl maskován jako zástupce odboru pro školství a osvětu.

Scenárista holozorních inscenací B. Giedl v rozhovoru vyjádřil spokojenost se svými díly, ve kterých se mu daří zobrazit dnešního člověka bez příkras a zbytečného patosu. Doslova řekl: „Nejvíc ze všeho si vážím své tvůrčí svobody.“ Dr. Siegermann mu za jeho otevřená slova poděkoval. Do diskuse se přihlásil rovněž básník F. Hans. „Já někdy ani nevím, kde se to ve mně bere,“ prohlásil. „Musím zkrátka sednout a všechny ty velké věci, co v sobě nosím, dostat na papír.“ Dr. Siegermann básníka ujistil, že jeho originální přístup k moderní poezii je všeobecně vysoce oceňován. V podobném duchu, jako již zmínění umělci, promluvil i sochař L. Herda. „Co je v kumštu nejdůležitější? Dát svému já křídla a svobodně vzlétnout. A to se mi daří.“

„Jsou velmi spokojení a nemají naprosto žádné podezření,“ řekl dr. Siegermann. „Myslím, že je jim dobře a že se za tyto své programy nemusím stydět.“

- AH -

BURZA PROGRAMÁTORŮ

Vyměním kompl. lidský software „instalatér-specialista“ s hotovými bloky emocí a subrutinami zájm. činností za software „elektromechanik-slaboproud“ v dobrém stavu.
Zn. „Solidnost“ E 3806

Naučím kvalitně programovat „dobrý životní pocit dle Kohlinga“ dále „lidovou moudrost t.o. Eulenspiegel“ apod.
Zn. „Povolení mám“ B 1206

Dodám proti písemné objednávce jakékoliv množství hodnotných programových smyček t.o. „Kolotoč všedních dnů“, „Rondo“, „Drak, požírající svůj ocas“, „To chce klid“ aj. Zn. „Vše perfektní“ C 811

Milá redakce!

Složila jsem básničku a tak Vám ji posílám:

CHCI SE DÁT CELÁ

Světě Nejlepší z možných, líbíš se mi

a chci se ti teď celá dát

chci se dát lásce, lidem, zemi

a vše už navždy milovat

S pozdravem

„Vše v pořádku“

Vaše

Líba „Kamélie“ Hilová

(Odpověď redakce)

Milá Líbo,

Tvá báseň nás zaujala, a tak ji uveřejňujeme v plném znění.

Honorář posíláme obratem.

„Vše v pořádku“

Dokument č. 22

(Část anonymní supertajné korespondence zachycená v kanálu A L-1)

Bratře!

Píšu Ti, protože jsi v Projektu hlavoun a já už ničemu nerozumiím. Cožpak tenhle kabaret, jménem Projekt BENTHAM nikdy neskončí?

Tvůj

Bratr

Bratře!

Jistě chápeš, že Projekt je jediný reálný způsob, jak člověka dostat do naprostého souladu se společností a učinit civilizaci stabilní a dobrou. Už dvě stě let nebyl spáchán jediný vážnější zločin. Nedošlo k jedinému ozbrojenému konfliktu, který by přesáhl rámec hospodské rvačky. Všude je klid a mír.

„Vše v pořádku“

Bratr

Bratře!

Pro kristovy rány! Cožpak ses i ty docela pomátl?

Bratr

Bratře!

Patrně jsi nabyl dojmu, že nežiješ v Nejlepším z možných světů. Mohl bys mi tedy načrtnout, jaký by měl podle tvého názoru svět být?

„Vše v pořádku“,
Bratr

Bratře!

Cožpak to není nabíledni? Ve světě, po němž toužím, žijí lidé, kteří se radují z každé hodiny své svobody. Neboť jejich civilizace není jenom velkostrojem na štěstí, ale živoucí hořkosladkou mízou Kosmu. Už chápeš?

Bratr

Bratře!

Vidím, že se naše slova míjejí. Vidím, že pro Projekt nepracuješ s láskou a nadšením, ale z musu. Vidím také, že myšlenky, které stály u zrodu Projektu, v očích některých vedoucích pracovníků pozbývají na síle.

Nevidím proto jiné cesty: rozhodl jsem se, že Ti budu něco vyprávět.

Sbírám lidové pověsti a legendy. Lidé si i dnes vytvářejí legendy a je to dobře, protože Nejlepší z možných světů by byl bez mýtů mrtvý a studený. Snad nejvíce legend je v ústech vypravěčů spojeno se vznikem Propasti. Říká se třeba, že ji vlastníma rukama vyhloubili Hledači smyslu, kteří doufali v útrokách země nalézt tajnou schránku se Zlatým kalichem vnitřní svobody. Jsou to krásné mýty. Pravda, milý bratře, je však docela jiná. Prozradím Ti tu pravdu, arciť také ve formě legendy. Čti:

LEGENDA O MINUTĚ, KDY SE VAŘILY OČI

V čase před Projektem obývalo několik miliard lidí velkou planetu Zemi. Jejich civilizace nebyla pouhým velkostrojem na štěstí, ale živoucí hořkosladkou mízou Kosmu. Nikdo je neprogramoval. Oni se pak domnívali, že je to správné. Byli svobodni.

Na prudkých vlnách Svobody se pak ona civilizace zmítala ode zdi ke zdi, až jednou vzplanuly Ohně.

V tu minutu se vařil sklivec v očích Svobodných a jejich hořící nehty s praskotem odskakovaly z lůžek a spařené jazyky vyhřezly z drobcích se černých úst. V tu minutu se také embrya usmažila v lůnech matek a jejich mrtvolky vypadly z děravých, kouřících břich. A zatímco ještě těsně před sublimací poslední ústa křičela o Svobodě, hořely Ohně dál.

Ti pak, kteří se stačili skrýt hluboko pod zemí, se za několik dní proměnili ve velké puchýře a vytekli na podlahu sklepení jako kalný jogurt.

Ušetřeno bylo jediné město. Město, nad nímž profesor D. N. Branecker, doktor věd, nedlouho předtím pokusně vzklenul svou Sféru. Avšak stalo se, že jedno jediné kvantum Ohně proražilo tunelovým efektem tuto Sféru a během pikosekundy vypálilo Propast.

Taková je tedy pravda o vzniku Propasti, milý bratře. Taková je i pravda o nás. A takový je i pravý smysl Projektu: zabránit, aby se ta Minuta někdy opakovala. Zabránit tomu za každou cenu. Neboť účel v tomto případě světi jakékoliv prostředky. Jakékoliv. JAKÉKOLIV.

Bratře, na závěr ještě několik organizačních záležitostí. Tím, že jsem Ti prozradil výše uvedené skutečnosti, jsi přišel o iluze č. 132 a č. 2 Katalogu (Iluze o vnitřních pravdách

a iluze o dobré lidské přirozenosti). Přeřazuji Tě proto do kategorie zasvěcených (AA-1) a zároveň Tě vyzývám, aby ses v nejbližším možném termínu dostavil do mentálně meliorační laboratoře č. 002 Ústřední sekce, kde budou provedeny nutné zákroky na Tvém softwaru.

„Vše v pořádku“,
Bratr

Bratře!

Odpusť mi moje pochyby. Tohle jsem opravdu nevěděl. Mnohé je mi teď pochopitelnější a bližší. Je mi těžko, když teď vidím, že Projekt je lepší, než sami lidé. S Vaší pomocí se s tím ale nějak vyrovnám. Slibuji, že budu pracovat tak, aby ona Minuta už nikdy nenastala.

„Vše v pořádku“
Tvůj Bratr

Procítal jsem a všechno se se mnou točilo. Točil se se mnou i sám můj svět a všechno, co jsem si o něm myslel.

A bledou hrůzou, která zavanula z posledních řádek přečtených dopisů, pronikala i jakási úleva a radost. Věděl jsem náhle, že pokud nežiju v Nejlepším z možných světů, určitě nežiju ani v tom nejhorším. Věděl jsem to náhle tak jistě, že mi do očí, tolik trápených věčným zánětem spojivek, bezděky vhrkly slzy.

Boj mého já s mocnými silami, které ho utvořily, už může skončit. Neboť co proti nim znamenám? Co mi dává právo se proti nim postavit? Kdo ksakru jsem a co si o sobě myslím?

Půjdu a řeknu lidem z Projektu, že už jsem pochopil, kde je moje místo. Podepíšu jim ten formulář. Prožiju dobrý, programovaný život, neboť jediné, na čem záleží, je, abych žil. Z jakéhokoliv popudu. Za jakýchkoliv podmínek. V jakémkoliv světě.

Připadalo mi, že mi v hlavě hučí mohutná řeka. Hučela, šuměla, čistila mé mozkové závity a odnášela z jejich koutů všechno to staré, ublížené svinstvo. Proud řeky sílil a sílil. Ze všech stran crčely nové a nové prameny. Otevřel jsem oči a uviděl, že můj byt plave ve vodě. Praskla hadice od pračky.

Všude už byla skoro pěticentimetrová vrstva zkalené tekutiny, na níž se vznášely nejrůznější papíry, kocoury starého prachu a drobky. Pod mým lůžkem šplouchaly drobné vlnky.

Díval jsem se na tu spoušť spíš pobaveně než s úlekem a dlouho jsem nebyl schopen významnějšího pohybu. Jen jsem se naklonil přes pelest, abych měl lepší rozhled. V rohu mezi skříní a ledničkou jsem ve vodě uviděl kusy celofánu. Bylo pozdě o cokoliv

se pokoušet. Sáček s mátovými bonbóny, který jsem před třetím čtením odložil na podlahu vedle postele, se už úplně rozmočil a jen zelenavé zbarvení vody v tom koutě napovídalo, jak Martinovy podivuhodné pokroutky skončily.

Bylo mi to v té chvíli jedno. Měl jsem jiné starosti. Spustil jsem nohy do ledové vody a zavřel přívod do pračky. Jakmile ustalo hučení proudu, zaslechl jsem z předsíně bušení na dveře. Byl to můj soused zespoda, pan Wagner.

„Kaminsky, chrápete nebo co?“ volal rozhořčený hlas.

„Už ne. Už jsem se probudil,“ řekl jsem symbolicky.

„Co říkáte?“

„Mým světem teď proudí očištná řeka.“

„Tak vy jste ještě drzý, člověče?“ vykřikl hlas.

Otevřel jsem do koupelny a vzal kbelík a dva hadry.

„Jste vůbec pojištěný?“ rozčiloval se soused.

Nejsem. Nejsem pojištěný, uvědomil jsem si a tato skutečnost ve mně vzbudila veselí. Já, který jsem toužil ostatní pojišťovat dnem i nocí, jsem sám sebe pojistit zapomněl.

„Jděte domů, pane Wagnere. Všechno bude dobré.“

„Necháte u mě samozřejmě vymalovat, Kaminsky. Ještě si o tom promluvíme, jasné?“

„Ano. Jasné, pane Wagnere,“ řekl jsem skrze šplouchání a pustil se do práce.

Úklid trval celé odpoledne. Vysál jsem snad stovku kbelíků vody, odnesl na půdu koberec, nasáklý jako houba, v předsíni odtrhal lino, prostě se pokoušel zachránit, co se dalo. K večeru jsem už necítil hřbet a sotva se vlekl. V osm jsem pojedl chleba s husím sádlem, zalehl a usnul jako zabítý.

Probudil jsem se až druhý den před polednem. Bytem se neslo hlasité praskání. Pohlédl jsem na podlahu. Promáčené parkety se

vzdouvaly ve velkých vlnách, lámaly se a praskaly, jako by byly živé, a vznášela se nad nimi zatuchlá mlha. Povzdychl jsem si.

Vstal jsem pravou nohou z postele. Prudce mi v ní zabrnělo, až jsem bolestně sykl a vyskočil. Voda zřejmě kdesi promočila izolaci a teď jsem měl z podlahy elektrické křeslo. Mým štěstím bylo, že jsem telefon před usnutím postavil na stolek vedle postele. Zavolal jsem sousedku Langrovou. Po zdlouhavém vysvětlování pochopila, o co ji žádám, šla a vypnula hlavní jistič mého bytu, který byl na chodbě. Podlaha už byla neškodná.

Vykonal jsem krátkou prohlídku bytu a zjistil, že bude pár dní zcela neobyvatelný. Musím počkat, až všechno vyschne.

Sbalil jsem tedy do tašky pyžamo, prádlo, kartáček na zuby, vytáhl z úkrytu poslední drobné a vydal se za Martinem. Snad mě u sebe nechá pár dní přespát.

Martin mě přijal dobře. Jeho vlídné rozpoložení spokojeného pěstitele hlívy ústříčné bylo neotřesitelné a mně už to ani příliš nevadilo. Naopak: připadal mi už zase zábavný a milý. Lepší Martin s vygumovanou hlavou, než vůbec žádný. Ostatně Projekt jistě ví, proč to udělal. Je to dobrý Projekt.

„To víš, že tě tady pár dní snesu, stará páko,“ smál se Martin. „Jsi přece kamarád. A co jinak? Jak jde život?“

„Tak a tak,“ řekl jsem, „hlavně, že nám chutná.“

„Apropó, dáš si hlíkový guláš? Je ze včerejška, ale myslím, že se povedl.“

Jedli jsme ohřátý hlíkový guláš přímo z kastrolu a pokusovali tlusté krajíce voňavého chleba. Už dlouho mi nic tak nešmakovalo.

Potom jsme si otřeli ruce do kalhot.

„A žádné lenošení,“ řekl Martin. „Převlíkni se do montérek a pomůžes mi s pilinami.“

Martin měl před domem starou, rozhrkanou dodávku, z jejichž dvířek všude čouhaly hobliny a sláma. Příjemně páchla po stole.

Pro piliny jsme jeli do truhlárny v Přípotoční ulici. Díval jsem se po lidech a viděl, že je všechno, jak má být.

Po chodníku šel chlapeček, čůral do ulice a kreslil tím pramínkem mokré osmičky. Pudl se rval s jezevčíkem a jejich majitelky, řečníci na lavičce opodál, zkušenými prsty vzájemně koštovaly látky svých kostýmů. Metař v oranžové kombinéze napichoval poblíž autobusové zastávky papírky na špičatou tyč a hvízdal si.

Pod pomníkem se bavil houf dorostu. Mládenci v šortkách s chlupatýma nohama hráli na kytaru píseň o malé chajdě. Jejich dívky pokyvovaly do taktu hezkými hlavami a choulily se před slabými poryvy černého větru do vlněných ponč.

Jeli jsme pak chvílku po nábřeží, potom jsme to vzali nahoru k viaduktu, do končin, kde i v poledne veřejné osvětlení převážně odpočívalo, a nakonec jsme zabočili do komplexu starých fabrik, odjakživa nazývaného Laubšmanka.

Chtěl jsem Martinovi vyprávět o Olze, o tom, že přes všechno to podivné, co mezi námi bylo, je to hodná ženská, která to se mnou myslí dobře a kterou chci mít. Uvědomil jsem si ale, že on si pravděpodobně na Olgu vůbec nepamatuje. Chtěl jsem mu připomenout i jeho špionážní bonbóny a úžasné věci, které jsem se díky nim dozvěděl. Raději jsem to ale také spolkl. Zase by se mi jen vysmál a zbytečně bychom se pohádali. Ostatně ani přítel nemusí vědět všechno, čím našinec žije.

A tak jsme jen nezávazně tlachali, v truhlárně naložili piliny a hned vyrazili nazpátek.

A potom už nás čekal jen příjemný večer v Martinově bytě.

Seděli jsme na židlích z falešného mahagonu, ochutnávali rozličné pochoutky z hlívy ústříčné a zapíjeli je lahvovým pivem. Martin se často díval na hodinky. Snad hlídal sklenice s houbami, které zavařoval v kuchyni. Převážně jsme mlčeli, ale ani jednomu z nás to nevadilo. Rozuměli jsme si beze slov.

V holozoru běžel seriál o rodině Braunových.

Pravnuk zakladatele rodu, mladý Patrik, pracoval jako mistr v továrně na pryžové zátky. Smyslem jeho života bylo vyrobit co nejvíce pryžových zátek, a tak se mnohdy stávalo, že zůstal na cechu až do noci. To se ale nelíbilo jeho ženě Anně. Byla smutná a hryzala si nehty. Jednou ji Patrik našel v náručí svého podříze-

ného, Toníka Blacka. Následovala ošklivá scéna plná vzájemných výčitek. Když Anna během příštích dnů viděla, že ji Patrik přese všechno stále miluje, odváží se mu dát ultimátum: ať si vybere, buď ona, nebo pryžové zátky. Neméně složité to Patrik měl v zaměstnání. Právě se rozepisovaly celoroční prémie. Patrikovo pokušení pomstít se poctivému pracantovi Toníkovi seškrtáním odměn ho trápilo dnem i nocí. Jeho dobrá povaha však nakonec zvítězila: Toníkův sáček s prémiei byl plný až po okraj. A jak dopadne Patrik doma? Dokáže své srdce rozdělit mezi svou ženu a pro společnost tolik potřebné pryžové zátky? To vše jsme se měli dozvědět až v dalším pokračování.

V holozoru pak běžely zprávy a já jsem přemýšlel. Samozřejmě, seriál o Braunových je pouhý flašinet. Život nás všech je pouhý flašinet, jehož klikou otáčí smějící se Hlavní programátor. Je to ale důvod, aby člověk vyl a běhal po kamenité planině a věšel se na staré unavené bříze? V žádném případě!

Ze všeho toho piva a přemýšlení na mě přišla potřeba. Musel jsem až někam dozadu na dvůr. Martin svou toaletu přebudoval na sklad hnojiva.

Dal mi klíč a kousek mě vyprovodil, protože půvabná zákoutí v nitru toho činžovního bloku byla uspořádána neobyčejně složitě. Poznal jsem to až příliš důkladně, když jsem se vracel. Zabloudil jsem. Dobrou čtvrt hodinku jsem tápal mezi pavlačemi, zídkami a starými klepadly, až mě na správnou cestu konečně navedla vůně vařených hub. Plechová vrata zadního vchodu Martinova příbytku byla zavřená. Asi omylem zabouchl, řekl jsem si a šel na sebe upozornit skrze zašlé okno obývacího pokoje. Nahlédl jsem dovnitř a chystal se zatukat. Neudělal jsem to však. Spatřil jsem totiž, jak Martin dřepí na židli z imitace mahagonu a objímá Olgu. Seděla mu na klíně. Ti dva se dlouze líbali.

„Miluju tě, Martine,“ slyšel jsem, „jak já tě jenom miluju!“ Olžin hlas se vášnivě zlomil a pak byl zcela udušen v novém polibku. Martin ji hladil po vlasech a po ramenou.

„Stýskalo se mi po tobě celý den,“ řekl. „Nemohl jsem se dočkat.“

Opřel jsem se o zárubeň okna a ztěžka dýchal. Měl jsem pocit, že musím každou chvíli umřít.

„Kdo je tam?“ zvolal náhle Martin, který asi zaslechl můj hlučný dech.

„To nic,“ řekl jsem hlasem, který byl dutý jako Braneckerova Sféra, „to jsem jenom já.“

„Tak pojď dál!“

„Oknem?“ zeptal jsem se slaboduše.

„Třeba.“

O několik vteřin později jsem se zastihl, jak lezu oknem. Olga dál seděla na Martinově klíně a udiveně si mě prohlížela.

„Viku! To jsi ty? Co tady děláš?“

Neodpověděl jsem.

„Vy se znáte?“ zeptal se Martin Olgy.

„Ale jistě, miláčku,“ šeptla Olga. „Známe se... služebně.“

„Ano. Samozřejmě.“ Martin za nic nemůže, řekl jsem si v duchu a byla to jediná ucelená myšlenka, která se v mé hlavě zrodila. Martinovi vygumovali mozek a on nemá ani tušení, že mě teď napíná na skřípec a řeže srdce na kousky. To ona. To Olga zinscenovala tenhle špatný vtíp. Ohromení pomalu přerůstalo ve vztek.

Martin se náhle vymanil z objetí: „Promiň, беруško,“ řekl a líbl ji za ucho. „Musím vyndat sklenice z vařáku.“ A odešel do kuchyně. S pomocí všech zbývajících sil jsem se Olze podíval do očí.

„Ahoj, Viku,“ řekla nervózně a urovnala si vlasy. „Nevadí ti to, vid’?“

„Co by mi mělo vadit?“ zeptal jsem se, protože mi začalo být jasné, jak se teď musím zachovat.

„Víš, když jsi mě tuhle tak ošklivě odmítl, bylo mi zle. Fakt. Věř mi. Ale žena nemůže být dlouho bez lásky, Viku! A tak jsem řekla klukům ze Zvláštního a... proč se tak na mě díváš?“

„Já že se dívám? Vůbec se nedívám,“ řekl jsem a strojeně zívá.

„Viku, proboha, já jsem nevěděla, že se ještě s Martinem stýkáš! Tenkrát, po té hádce, myslela jsem, že je mezi vámi konec! A Martin mi byl už tenkrát sympatický.“

Natáhl jsem se k mísám s houbovými drobnostmi a nabral několik z nich do prstů. Znalecky jsem je přežvykoval. Z kuchyně se ozýval cinkot nádobí.

„Tak řekni něco, Viku! Tohle je hrozná situace!“

„Nedělej si starosti,“ vyloudil jsem na své tváři úsměvný škleb. „Mně je úplně jedno, s kým se taháš.“

„Tahám? Co je to za výrazy, prosím tě? Já Martina miluju!“

„No dobrá. Tak ho miluješ,“ mávl jsem rukou. „V tomhle světě je stejně láska jen takový naprogramovaný ksindl.“

„Viku!“ vykřikla Olga rozhořčeně, ale hned umlkla, protože z kuchyně se vracel Martin.

„Tak co, děti moje, nepůjdeme na kutě?“ zeptal se dobromyslně.

Olga zdvihla obočí: „Viktor tady bude spát?“

„Samozřejmě,“ odvětil Martin. „On ti nevyprávěl o té domácí potopě světa? Přece ho nevyhodíme na ulici!“

„Jistěže ne. Jen jsem myslela...“

„Najdu si nějaký hotel,“ navrhl jsem.

„To tě nesmí ani napadnout!“ okřikl mě Martin a objal Olgu kolem ramen. „Jsi můj kamarád, tak budeš spát u mě a hotovo!“

A byl jsem v tom až po uši. Nedal jsem však svoje pocity nijak najevo. Věděl jsem dobře, kam tím vším Olga směřuje. Chce, abych se zbláznil žárlivostí a ona mi pak mohla diktovat své požadavky. Toho se ovšem nedočká.

„Díky, Martine,“ řekl jsem slabým hlasem. „Vřelé díky za pohostinství.“

Martin mě pak zavedl do vedlejší místnosti. Mezi houby. O zadní stěnu bylo mezi balíky slámy a policemi se zahradnickým nářadím opřeno skládací lehátko s duralovým rámem.

„Budeš spát tady, jestli ti to nevadí,“ řekl a obratně to lůžko rozložil. Pak z obývacího pokoje přinesl deku a polštářek. „Interhotel to není, ale ty už se tady nějak srovnáš. Ještě nějaké přání?“

Zavrtěl jsem hlavou.

Martin zjevně spěchal za Olgou, a tak se rychle rozloučil a za chvíli za ním zapadly dveře.

Svlékl jsem se a ulehl naznak. Za čtvrt hodiny jsem se obrátil na pravý bok. Pak jsem se obrátil na levý bok. Viděl jsem lísky a bedny s houbami a téměř slyšel, jak ty bestie rostou.

Za dveřmi bylo snad hodinu ticho. A já jsem se znovu obrátil naznak. Mé oči mezitím přivykly tmě a tak jsem v pravém horním rohu místnosti spatřil prasklinu. Vypadala jako tlusté písmeno V.

Chtěl jsem přemýšlet, chtěl jsem přemýšlet až k pláči, ale moje hlava byla úplně prázdná.

Za dveřmi se cosi ozvalo. Kroky, šustění a chichotání. Ti dva zřejmě uléhají. Napjal jsem se na svém loži jako luk a silou vůle

tlumil hučení ve spáncích, abych všechno slyšel. Ano. Abych slyšel. Nemohl jsem si pomoci.

A slyšel jsem jakýsi tichý chropot a zaúpění matrace, na niž se ti dva za zdí svalili. Zakousl jsem se do deky.

Dělali to mlčky. Jen občas temné údery o stěnu prozrazovaly, co se to tam vlastně děje. A já jsem vytřeštěnými očima civěl na prasklinu ve tvaru tlustého V a žaludek se mi scvrkl vzteky a lítostí na malý, bolavý oblázek.

Ta muka skončila až někdy k ránu. Za stěnou bylo konečně ticho. Vyčerpán tělesně i duševně jsem nedlouho poté podlehl chorobnému spánku.

Zdálo se mi o Olze. Samozřejmě, v tom snu jsem figuroval v Olžině náručí místo mého přítele. Chvíli jsme se milovali, pak jsme se společně vznášeli nad severní planinou jako dva ptáci a hloupě se chichotali, pak jsme šli docela nazí do samoobsluhy, kde pokladního dělal Martin, prostě všechno bylo tak, jak už to v krásných a potrhých snech chodívá. Jednou jsme zase leželi na úpatí skal, v základech bývalého Martinova srubu, a ducali se jak ta jehňátka, až se země otřásla a vykročily skály. „Probudil se ortobiont, myšičko moje!“ vykřikl jsem a začal sbírat podolky. „Rychle pryč!“

„Co blázníš?“ řekl Martin, který cloumal mými rameny ve snaze mě probudit. „Chytá tě fantas?“

„Kde to jsem?“

„Kde bys byl? U mě! Vstávej, snídaně je na stole.“ Ucítil jsem pach hub. Otráveně jsem vylezl z postele, ošplíchl se v rezatém umyvadle a loudal se do pokoje. Olga nikde.

„Tak jak ses vyspal?“

„Výborně,“ lhal jsem. „Prostě skvěle. Kde je Olga?“

„Sprchuje se,“ řekl Martin zasněně a zívá. Moje nálada spadla až někam do pekel. Pohled mi zabloudil na jejich lůžko. Bylo už vzorně zastlané.

Usedl jsem ke stolu a pomalu cinkal lžičkou v šálku s čajem. Martin si mezitím cosi falešně prozpěvoval. Zdobil pažitkou obložené topinky.

Potom vyšla z koupelny Olga. Na sobě měla župan s velkými květy. Její ještě rozkošně vlhká pleť voněla na dálku.

„Dobré jitro, Viku,“ řekla a usedla způsobně k hostině. Martin zaujal místo těsně po jejím boku. Ta odporově nádherná dvojice se miliskovala i při jídle.

„Na, pusinko,“ řekl Martin a nesl Olze do úst kostičku sýra s kompotovanou třešní. „Ta je jen pro tebe.“

„Ne, ne ne!“ odporovala Olga a cpala mu kamsi pod nos dílek mandarinky. „Nejdřív se napapá můj méďánek Martínek!“

„Ale tohle musí moje čičina Olina určitě ochutnat!“ rozplýval se Martin, mávaje vidličkou s kouskem šunky.

„Ham!“ udělala Olga.

Ztratil jsem nervy: „Krucifix, tak je tohle snídaně nebo soulož?“

Ti dva se na mě podívali, jako bych je uštkl. A já, když jsem si svou hroznou chybu uvědomil, jsem se pokoušel napravit, co se ještě dalo: „Dobré, co? Slyšel jsem to v jednom díle o Braunových. Edita Braunová seděla jednou ráno s Pavlem přesně takhle jako vy a... byl tam taky Otto...“

Zatímco jsem žvanil a falešně se usmíval, pustili se ti dva zase do jídla. Už se chovali střízlivěji. Omezili se na drobné tiché pozornosti a významné pohledy.

Dostal jsem do sebe jen čtyři sousta. Jícen jsem měl užší než náplň do tužky.

Po snídani se Olga šla převléknout. „Mám ještě nějaké běhání, médo,“ řekla Martinovi a hlas měla nevýslovně smutný. „Vydržíš to do večera?“

„Pokusím se,“ odpověděl Martin. „Budu statečný.“

Olga uchopila svou tašku. Tu milou plátěnou tašku, ve které mně kdysi nosívala pochoutky z nedalekého lahůdkářství. Pak se ti dva loučili. Loučili se asi deset minut, vzdychali a vrněli a já jsem se pokoušel tvářit, že mi to připadá jenom jako zábavné třeštění. Ve skutečnosti jsem ale zatínal zuby a zuřivě se kousal do naběhlého jazyka.

Martin jel k polednímu na trh s úrodou a já jsem zůstal sám. Nedokázal jsem odtamtud odejít. Kdybych se vrátil domů nebo si našel nějakou levnou ubytovnu pro mládež, asi by mi bylo líp, ale já jsem to nedokázal. Byl jsem k tomu místu utrpení přikován jakousi zvrácenou silou. Dokonce jsem v Martinově obýváku strávil celý den a nešel se ani projít na čerstvý vzduch.

Večer a noc proběhly podobně jako ty předchozí. Tentokrát jsem ale nespal ani minutu a dost se obával, že mi přeskočí v hlavě a půjdu tam ty růžné králíky seřezat do krve.

K ránu už mně to bylo jasné: déle mlčet nedokážu.

Sotva Olga odešla za svými podezřelými povinnostmi, zašel jsem za Martinem, který očkoval slámu podhoubím. Pracoval pečlivě, byť trochu nesoustředěně.

„Ty jsi tedy dopadl,“ nadhodil jsem řeč. „To bylo dřív řečí, že na ženské kašleš, a teď tě jedna taková utáhne na vařenou nudli. Vrkáš, tokáš – promiň, ale to je smutný konec pro takového frajera. Měl by ses nad sebou trochu zamyslet!“

„Vůbec tomu nerozumíš,“ odfrkl Martin. „Až budeš jednou milovat... ale to se prostě nedá vysvětlit.“

To mě rozlítilo: „Takže tobě připadá, že je všechno v pořádku. Ta vaše... láska je podle tebe naprosto normální.“

„Není normální,“ řekl Martin jako v transu. „Je taková čistá... a úplně bláznivá. Človče, já bych nikdy neřekl, že je vůbec něco takového možné. Představ si: potkali jsme se teprve předevcírem na trhu. Přišla k mému stánku, podívala se na mě, já na ni... a už to bylo. Věřil bys tomu?“

Ošklivě jsem se uchechtl: „Něco ti povím, naivo. Olga tě vůbec nemiluje... Totiž miluje, ale má to jen naprogramováno. Je to všechno jen hnusný komplot Projektu.“

„Už s tím zase začínáš?“ řekl Martin udiveně.

„Martine, Olžina láska je jen mizerný podvod a ničím jiným ani být nemůže!“

„Viku!“ okřikl mě Martin. „Chceš mi to otrávit? To jsem si o tobě nemyslel, ty stará páko.“

A já jsem viděl, že před ním vypadám jako ten nejničemnější zrádce. A závistník a nevděčník.

„Promiň,“ řekl jsem tiše. „Promiň.“

Byl jsem úplně bezmocný.

Odpoledne přivezli další nábytek z falešného mahagonu. Příborník se skleníkem a dvě křesílka a několik dalších drobností. Martin byl v sedmém nebi. Ze stánku na rohu přinesl květiny a všechno vyzdobil jako na velikou, slavnou svatbu. Potom ještě odjel do města, aby doplnil už tak bohaté zásoby pochoutek a koupil pro svou milenkou nějaký dárek. Byl ještě pryč, když přišla Olga.

„Panebože!“ spráskla ruce nad tím květinovým nadělením. „To je ale krása! A kde je můj Martínek?“

Co možná klidně jsem jí to vyložil.

„Viku, ty se trápíš,“ řekla.

„Trápím? Ale kdepak!“

„Jen neříkej. Hrozně se trápíš a já už se na to nemůžu dívat. Pověz mi, co jsem udělala špatně?“

Mlčel jsem a rovnal kytici červených chryzantém.

„Ty myslíš, že nemám právo Martina milovat? Ale vždyť ty jsi mě odmítl...! Nebo ne? Už ani sama nevím!“

„Jistě,“ prohlásil jsem. „Samozřejmě, že jsem tě odmítl. Dal jsem ti kopačky jaksepatří. Podívej, děláš si úplně zbytečné starosti. Všechno je v nejlepším pořádku.“

Olga usedla naproti mně do jednoho z těch nových křesílek.

„Viku, kdybys chtěl...“

„Co kdybys chtěl?“ utrl jsem se, protože jsem se těch odpor-
ných a krásných slov lekl.

„Totiž... kdybys chtěl a už to nemohl vydržet... Já... Třeba by to
ještě šlo změnit... Zeptala bych se na to kluků ze Zvláštního...“

„Panenko skákavá!“ vykřikl jsem. „Poslyš, co je na tobě vlastně
pravého kromě toho kulatého zadku? Kdo ty vlastně jsi? Já ti to
povím: Coura na baterky jsi!“

Rozplakala se. Měl jsem chuť ji urážet a ničit. Náš rozhovor
skončil, ale můj vnitřní hlas stále zněl: k čemu jsou ty tvoje zásady,
ty starý idiote? K čemu?

Když jsme pak trávili už třetí společný večer, moje přítomnost
otravovala celou atmosféru jako pomalý jed a já jsem z toho měl
dokonce jakési potouchlé potěšení. Martin ve své dobrotě neměl to
srdce mě vyhodit. Já jsem pak byl čím dál tím méně schopen odejít
sám. A tak jsem tam překážel jako starý, zanedbaný bolák.

Bylo by pošetilé, očekávat ode mne v té době nějaké jasnozřivé
úvahy. Přesto se ale dnes divím – proč mi tehdy nebylo nápadné,
kam až Olga zachází, aby mě donutila podepsat ten formulář?
Opravdu, proč jsem se nad tím nezarazil? Byl už jsem patrně delší
dobu dost vyšinutý z kolejí zdravé normality.

Tu třetí noc už jsem na lůžku nevydržel. Sotva si ti dva mysleli, že
tvrdě spím, přikradl jsem se ke dveřím do obývacího pokoje a přitiskl
k nim ucho. Stál jsem tam snad hodiny, třásl se zimou a neovladatel-
nou žárlivostí a poslouchal tlumené vzdechy. Z nevyspání a zoufalství
mě kolem třetí ráno přemohla slabost a já jsem se sesunul na zem.

Oni ten zvuk zřejmě zaslechli. Přišli za mnou.

„Viku, co se ti stalo?“ řekla Olga v županu s velkými květy, když mě vzkřísili.

„To nic,“ pokoušel jsem se usmát. „Šel jsem na záchod a udělalo se mi nějak divně.“

Uvařili mi bylinkový čaj a ošetřovali mě jako kojence. Museli vědět, že jsem je šmíroval, ale nedali nic najevo.

Když jsem opět usnul, ihned přišly sny o Olze.

Ráno jsem se osprchoval. Těm dvěma jsem se vyhýbal, jak se jen dalo. Byli ostatně příliš zaujati sami sebou a brzo po snídani kamsi ruku v ruce odešli. Zůstal jsem v tom zakletém zámku plném bělavých, slizkých hub sám.

Posedával jsem v pokoji, jako v hypnóze hleděl na jejich lůžko a cítil, že to se mnou jde rychle z kopce. Často jsem se bezdůvodně a nepříjemně chechtal a pronášel sprosté samomluvy.

V jasných chvílkách jsem se pak dost vážně začal zabývat myšlenkou na vraždu. Ano, zabiju je oba a bude pokoj. Dnes v noci to udělám. Vejdu k nim, v ruce budu držet ten železný hák na tyči, kterým Martin přetahuje bedny, a pak do nich budu bušit tak dlouho, až jejich pohyby ustanou navždy. Olga možná zpočátku vyvalí ty své nádherné olivové oči a to bude ze všeho nejkrásnější. Mrtvoly zakopu na dvoře.

Pak jsem zase vedl vulgární monology, chodil po bytě a občas uždíbl plodnici hlívy, kterou jsem ihned zasyrova snědl. Železnou tyč s hákem jsem pečlivě uložil hned vedle svého skládacího lehátka.

Ti dva se vrátili až k osmé. Byli utahaní a šťastní a po celý večer se líně kočkovali. A já jsem říkal svému srdci, už nezlob, srdce, a uklidni se, protože zanedlouho bude všemu konec. A tak jsem se na ty dva díval v podivuhodném vyrovnání a skoro nostalgicky a jako by se mě to už ani netýkalo.

Bylo mi čím dál jasnější, že to opravdu udělám.

Spát šli neobvykle brzy. I já jsem si šel tedy lehnout. Rozloučil jsem se s nimi srdečně, ale krátce.

Ležel jsem a čekal. Za dveřmi se ozývaly jako obvykle duté rány, zpěv pružící matrace a šeplavé hlasy. Kolem půlnoci umlkly. Nečekal jsem, že skončí tak časně, a trochu mě to zaskočilo. Byl jsem samozřejmě šílený, ale do spících těl bych nemohl udeřit ani v tom děsném stavu.

Čekal jsem dál a vedle bylo ticho. Nespí, pojal jsem podezření i naději. Mají jenom přestávku. Asi je ten běs nekonečné říje přece jen udolal. On má ruku položenou na jejím ňadru. Ona mu tiše šeptá mrouskavá, nádherná slovíčka. Ano, tak je to.

Ano, tak je to, řekl jsem si s obdivuhodným klidem a zvedl železnou tyč s hákem. Za chvíli už půjdu. Můj čas už se naplní.

Uplynulo snad několik minut a já jsem náhle zaslechl, že se otvírají dveře. Do místnosti kdosi kradmo vcházel.

Byla to Olga v županu s velkými květy. Vešla a opatrně za sebou zavřela. Uchopil jsem svou tyč o něco pevněji.

Olga došla až k mému lůžku a zašeptala: „Přišla jsem za tebou, Viku. Víím, že nespíš.“

Pravděpodobně jsem mlčel. Už si přesně nepamatuji.

„Co to držíš, Viku? Dej pryč tu ošklivou tyč.“

Pustil jsem tu tyč na zem. Její dopad ztlumil balík slámy za postelí.

„Můžu si k tobě sednout?“ zeptala se Olga a sedla si ke mně. Potom dlouho mlčela a hleděla mi do očí.

„Už se na to nemůžu koukat, Viku. Přišla jsem se s tebou milovat.“

Něco jsem řekl, ale nebylo tomu rozumět. Olga si přisedla kousek blíž, vzala mou ruku a zasunula si ji pod svůj župan. Moje bezvládné prsty ucítily lahodnou, poddajnou hmotu ňader.

„Líbí se ti to?“ zeptala se Olga.

„Je to nádherné,“ řekl jsem cizím hlasem.

„Uděláme teď tu nejhezčí věc na světě. Budeme se milovat, protože ty to chceš a já to chci taky.“

„Ano,“ řekl jsem.

„Všechno tě naučím. Nech to na mně, můj sladký Viku.“

„Ano.“

„Konečně dojdeš vykoupení, můj Viku. Martin spí jako dřevo.“

„Ano.“

„Bude to tak krásné, až se mi chce plakat.“

„Ano,“ řekl jsem a třel ten skvostný prs.

„Nejdřív ale samozřejmě podepíšeš ten formulář,“ řekla Olga a rozložila na deku kus papíru. „Na, tady máš tužku.“

Vtiskla mně do ruky štíhlý kov tužky. „Podepisuje se to dvojmo, tady... a tady,“ ukázala.

„Ano,“ řekl jsem. Vzal jsem ten papír a podepsal jsem dvojmo formulář.

„Děkuji, Viku,“ řekla Olga horce, formulář složila a strčila jej zpátky do kapsy.

Potom vstala a svlékla si župan. Neměla pod ním nic. Modré stíny vymodelovaly její tělo do podoby bohyně pružnosti.

Stáhla ze mě deku a rozepnula mé pyžamo. Pak se nade mě naklonila. Zaspávala moje sudovité tělo polibky.

Potom se zvedla, odhrnula si z čela vlasy a obkročmo si sedla na můj klín. Cítil jsem, jak pronikám do nitra jakési hladové, vlhké, líbezné houby, a tiše jsem úpěl.

Díval jsem se na ni a věděl, že nic krásnějšího, než žena, kterou jsem viděl nad sebou, nemůže existovat.

Zpočátku jsme byli potichu a jenom vzdychali a sténali a jemně šeptali nesrozumitelná slůvka.

Olga se ale pak pod vlivem tajemných sil začala zmítat a dusila v sobě křik. Tak takový křik jsem z vedlejší místnosti nikdy neslyšel. Tak teď se děje něco moc krásného. Olga si zacpávala ústa a i já už jsem ze sebe vyrážel tlumené volání.

Když jsem se vzpamatoval, spatřil jsem Martina.

Stál v teplácích na prahu pokoje a díval se na nás. Olga zachytila můj vytřeštěný pohled a otočila se. „Vypadni,“ řekl Martin nezvučně.

„Tak bude to?“

Olga poslechla. Zahalila se do svého županu s květy a nerozhodně postávala. Ještě se celá chvěla.

Martin se podíval na hodinky. „Dávám ti deset minut, abys zmizela!“

Ve skutečnosti jí to ani těch deset minut netrvalo. Vrhla na mě rychlý olivový pohled a šla si balit své věci.

„Sbohem, kluci,“ řekla pak odkudsi z předsíně tiše.

„Olgo!“ šeptl jsem, ale ona mě slyšet nemohla. „Olgo!“

Martin se s ní ani nerozloučil. Celou tu dobu stál u dveří a byl náhle celý sešlý a shrbený.

Když cvakl domovní zámek, popošel o dva kroky. „Tak, a teď si to vyřídím s tebou,“ řekl.

Ale já jsem se nebál. Bůhví, kde se to ve mně vzalo, ale vůbec jsem se nebál a statečně mu hleděl vstříc.

„Takhle ses mi tedy odvděčil. Takový ty jsi kamarád,“ kroutil Martin nevěřícně hlavou a pomalu se ke mně blížil. Jeho svalnaté, vypracované ruce se sevřely v pěst.

Vstal jsem a úplně nahý očekával jeho příchod. I moje ruce se připravily k boji.

„Řekni, jaké to bylo?“ zvolal náhle Martin a jeho sytý hlas přeskočil.

„Proč bych ti to měl vykládat?“ divil jsem se sverpě. „Zažil jsi to s ní sám. A stokrát!“

„Já že jsem to zažil? Já to nezažiju nikdy, rozumíš?“ S těmi slovy se Martin zhroutil na bednu s hlívou ústříčnou. Dal hlavu do dlaní.

„Viktore, ty parchante proradná, já ti to tedy řeknu. Ale musíš si to nechat pro sebe. Slibuješ mi to?“

Přikývl jsem.

„Opravdu? Můžu se na tebe alespoň v něčem spolehnout?“

„Jistě, Martine.“

Martin vypadal pod obraz. Nikdy bych nevěřil, že z něho může být během pár minut učiněná ruina.

„Pamatuješ, jak jsme spolu byli u Tří lišek a já jsem se opil? Jak jsem celý večer chlemtal pivo a za celou dobu, za celou tu dobu jsem nebyl na záchodě?“

Samozřejmě, že jsem si to pamatoval. Jen jsem nechápal, proč o tom teď mluvím.

„Tak v tom je právě ta hrůza, Viktore... Já... ho totiž vůbec nemám.“

„Cože?“

Martin ukázal do středu mé nahé postavy. „Prostě nemám tu mužskou věc. Tu věc na lásku.“

Hleděl jsem na něj, jak v teplácích dřepí na bedně s hlívou ústříčnou a kdesi ve mně se zvedal nejasný, úlevný smích.

„Opravdu?“ zeptal jsem se.

„Opravdu.“

„A co jste, sakra, celou tu dobu s Olgou dělali?“

„My jsme se... jen tak mazlili,“ řekl Martin. „Já... rozumíš, poprvé v životě jsem měl ženskou, které to nevadilo, která mě chápala... a tak jsem se s ní mazlil. Jenže ona toho už asi měla plné zuby, a proto šla za tebou.“

Ale to už jsem se nahlas pochechtával. Sedl jsem si na pelest z duralových trubek a plácal se do holých stehien.

„Čemu se směješ?“ zeptal se můj kamarád superman. „Tobě je to k smíchu?“

„Promiň, stará páko, ale mám snad brečet?“ chechtal jsem se.

„Dobrá. Jen se kamarádovi zasměj. Kamarád je zrůda a to je opravdu k popukání.“

„Nezlob se, Martine, ale je to tak zvláštní...“

„Já mám, Viktoro, zřejmě jakýsi bezodpadový metabolismus, chápeš? Jen jednou za rok... vyloučím tam vzadu takovou malou kuličku. A to je všechno.“

Přišel na mě nový záchvat přihlouplého veselí: „Vyloučí malou kuličku! To mě podrž!“ zajíkal jsem se smíchy.

„Viku, ty jsi takový informovaný. Nevíš náhodou, kdo mi to udělal?“

„Samozřejmě, že to vím!“ vykřikl jsem. „Projekt BENTHAM ti to udělal!“

„Ale proč? Proč? Copak takhle se zachází s lidmi?“

„Jistě že nezachází. Oni si prostě myslí, že si můžou dovolit úplně všechno. Že jsme jenom jejich bezmocné hračky. To se ovšem zatraceně pletou.“

„Jasně.“

„My jim totiž teď ukážeme!“

„Jasně.“

„A na Olgu už nemysli, Martine. Byla to jenom jejich posluhovačka.“

„Jasně.“

Blížila se čtvrtá hodina ranní. Šel jsem do spíže a přinesl láhev jeřabinového likéru a soudek s pivem.

Kolem půl šesté už jsme byli jaksepatří namazaní. Seděli jsme v obýváku, jedli uzenou hlívu a chlástali.

„Viktore, řekni, pohrdáš mnou?“ ptal se Martin.

„Proč, prosím tě?“

„Přece za to, že ho nemám.“

„Blázníš? Jsi přece můj kamarád. Já jsem ostatně taky zrůda. Každý v tomhle světě je zrůda, když nesplňuje normu. A musí podepisovat formuláře.“

„Viku, já přísahám... já ti přísahám...“

„Nech už těch svých přísah... Anebo víš co? Přísaha. Ty tvoje přísahy mi scházely. Přísaha, Martine!“

Jako by se vracely staré časy. Martin přísahal na všechno možné a já jsem viděl, že bariéry, které v jeho mozku vytvořil Projekt, možná nejsou tak docela nepřekonatelné. Alespoň už byl schopen slovního vzdoru. Alespoň už nebyl jen tím boдрým pěstitelem hlívy ústřičné, který se zajímá pouze o ty své slizké houby.

Kolem sedmé ráno jsme se dali do zpěvu. Zpívali jsme nejprve smutné písně a pak veselé.

V sedm deset jsem prostřednictvím holozoru obdržel telegram od Olgy:

„DEKUJI TI ZA SPOLUPRACI, VIKTORE x POZITRI VECER LASKAVE PRIJD DO BODU T 1 KDE TE BUDOU OCEKAVAT PRACOVNICI PROJEKTU x REKONSTRUKCE TVEHO ZIVOTNIHO PROGRAMU BUDE PROVEDENA V NEJBЛИZSIM VHODNEM TERMINU x OLGA“

Ukazoval jsem na obrazovku a opile žvatlal: „Pch! Myslí si, že když jsem podlehl chvilkové slabosti, že jim budu zobat z ruky!“

„Pcha!“ odvětil Martin.

„Tím podpisem to totiž všechno teprve začíná! Samozřejmě, že přijdu do bodu T 1. Samozřejmě. Přijdu ale úplně jinak, než si oni představují! Přivedu s sebou lidi. Spoustu lidí. Rozumíš, Martine?“

Martin kýval, jako že rozumí. Příliš už toho nenamluvil. Jeřábinka byla sladká a silná a pivo už docházelo.

„Ale nejdřív, než začne ten správný kolotoč, se na to pořádně vyspíme,“ rozhodl jsem.

A tak jsme šli spát.

Prospali jsme celý den. Oba jsme byli z těch zběsilých probdělých nocí uplynulého týdne na smrt unavení. Večer Martin udělal skvělé hlívkové karbanátky s chlebem a spali jsme dál. Až do rána.

A když jsem se pak probudil, cítil jsem v sobě neobyčejnou sílu. Cítil jsem, že se konečně stávám mužem. Pochopitelně jsem za to vděčil i milování s Olgou, ale na ten odporný kšeft jsem se snažil myslet co nejméně. Každý ve svém životě párkrát uklouzne. Nyní je důležitá budoucnost.

Po snídani jsem vstal a prohlásil: „Potřebujeme teď především pro naši věc získat lidi, Martine!“

Martin přikyvoval. Ještě nevěděl, co chystám, a už předem se vším souhlasil.

„Máš tady psací stroj?“

„Jistě. Hodně koresponduji s úřady.“

„Tak si k tomu stroji sedni a napiš si koncept.“

Martin poslouchal jako hodinky. Za vteřinku byl připraven.

„Lidé, lidé, lidé,“ začal jsem diktovat. „To napiš velkými písmeny. A pokračuj. Chcete být svědky senzačního odhalení? Chcete být přítomni největší události posledních staletí? Jestliže ano, přijďte! Přijďte všichni! Dnes, v osmnáct nula nula, na náměstí před Jiho- východním nádražím, uslyšíte, co jste ještě neslyšeli. Tečka. Nebo raději vykřičník. A nakonec: Vstup volný! Máš to? Výborně. Tak to opiš v padesáti kopiích a až se vrátím, pomůžu ti s roznáškou.“

Šel jsem shánět barvy a krepový papír.

V deset už jsem byl zpátky u Martina.

„Tak co,“ houkl jsem už z předsíně, „máš ty letáky?“

„Zatím jsem napsal tři,“ přiznal se Martin, který seděl u psacího stroje a civěl do zdi. „Člověče, já musím pořád myslet na Olgu.“

„Ty ji pořád ještě miluješ?“

„Ano. Obávám se, že ano.“

„Já už vůbec ne,“ zalhal jsem. „Vždyť to byla jenom taková nájemná cuchta. Dělal to za podpis. A ty sebou pohni a přestaň se flákat, protože jediné tak můžeš zapomenout, chápeš?“

Martin ťukl do stroje. A ještě jednou. A znovu.

„Puť mě k tomu,“ řekl jsem. „Nemůžu se na tebe dívat.“

K polednímu už bylo padesát letáků hotovo.

Zhlkli jsme pár hrstí narychlo osmažené hlívy s kmínem a vyrazili jsme ty papíry vyvěsit. Šli jsme pěšky, abychom byli co možná nenápadní. Martin nesl tašku s materiálem a já jsem vybíral vhodná místa. Některé letáky jsme vylepili na nárožní sloupy osvětlení, jiné na přístřešky autobusových zastávek a jiné zase ke vchodům největších supermarketů. Nikdo nám nepřekážel. Akce probíhala hladce. Lidé jen sledovali, co se to děje, a když jsme pak odešli, se zájmem si náš leták pročítali.

V půl druhé jsme pověsili poslední papír a ve dvě byli opět v Martinově bytě.

„Vzadu na dvoře jsem viděl nějaké prázdné bedny,“ řekl jsem. „Jsou volné?“

„Schovávám je pro novou sadbu.“

„Proboha, vykašli se už na ty své prašivky! Copak pořád nechápeš, o jak velkou věc nám jde?“

Martin pokrčil rameny.

„Nalož ty bedny do auta,“ přikázal jsem mu. „Postavíme z nich tribunu. Pak tam taky hoď hřebíky, kladivo, kleště a tu roli zeleného krepového papíru, co jsem přinesl. A taky napínáčky a pár lahví minerálky. Jasně?“

„Jasně,“ řekl Martin.

Příprava materiálu zabrala slabou půlhodinku.

„Zavři plyn, vypni elektřinu, všude zamkni,“ řekl jsem. „Bůhví, kdy se vrátíme. Pokud vůbec.“

Martin pracoval jako stroj. Bez odmluvy, ale také bez nadšení. V půl čtvrté za námi práskla dvířka dodávky a Martin nastartoval.

Prostranství před Jihovýchodním nádražím bylo pusté. Jen v kavárně „U Matky Dráhy“ posedávalo pár blazeovaných hostí, ale těm jsme nestáli za pozornost.

Vybral jsem místo přímo před konstrukcí haly a bez prodlení jsme se pustili do stavby tribuny. Narovnali jsme z beden malou hradbu a pak postavili z truhlíků schůdky. Všechno dohromady jsme stloukli hřebíky. Spěchali jsme a já jsem měl za chvíli ruce celé krvavé a potlučené, ale tribuna byla pevná a dostatečně vysoká.

Potom jsme ji potahovali zeleným krepovým papírem. Byla to dost zdlouhavá práce, a když jsme byli asi v půli, začali se už na náměstí scházet lidé. Troulili se ze všech stran. Někteří přicházeli pěšky, ve dvojicích i hloučcích, jiní přijížděli auty a na protilehlé straně náměstí zaparkovalo dokonce i několik autobusů.

Ve tři čtvrti na šest už bylo všude živo. Kde se vzaly, tu se vzaly, objevily se na náměstí i pestrobarevné stánky, v nichž několik podnikavců prodávalo párky v rohlíku, obložené chlebíčky, cukrovinky, limonádu a pivo. A před pulty se hned postavily dlouhé fronty.

„Dodělej to za mě,“ řekl jsem Martinovi a srdce mi prudce bušilo. „Musím ještě vybrousit proslov.“ Zalezl jsem za tribunu a pokoušel se v tom rámusu přemýšlet.

Za pět minut šest byl Martin hotov. Tribuna se skvěla zářivou zelení a vypadala líp, než jsem mohl doufat.

„Pojď, ty stará páko,“ řekl jsem svému příteli, když odbila šestá. „Už přišel čas.“

Bok po boku jsme vystoupili na tribunu a já jsem před sebe postavil láhev s minerálkou.

Na náměstí bylo několik set lidí. Přišli všichni. Byl bych přísahal, že jsem zahlédl starého dělníka, kterému jsem kdysi na lešení podával fanku, moudrého pracovníka kanalizace a aranžérku z výlohy na Paulsově třídě. A tenhleten chlapeček, který čůral na obrubník, mi byl taky povědomý a ty dvě paní v modrých kostýmech jakbysmet, i metař v oranžové uniformě. Přišli všichni.

Náměstím lehce povíval černý vítr, který před sebou hrnul první vlnu odpadků. A Měsíc na nebi se snažil prodrat vrstvou řasnatých mraků, aby lépe viděl.

Pomalou se k nám začali obracet první diváci. Prostranstvím letěla zvěst, že akce už začíná, a dav se rozšuměl. Fronty u stánků se rozpadly.

V šest hodin pět minut už náměstí mlčelo jako hrob a všechny zraky se upíraly ke mně. A já, kdysi tak chorobně nesmělý člověk, který při své milované práci v pojišťovně ze sebe nedokázal dostat rozumné slovo, jsem promluvil k zástupům:

„Lidi!“ vykřikl jsem. „Kamarádi! Slíbil jsem, že budete svědky největší senzace posledních století. Nuže, poslouchejte: Vaše duše jsou programovány bandou zločinců, kteří se skrývají v hlubokém podzemí. Vy všichni jste obětmi hanebného Projektu BENTHAM!“

„Hlasitěji!“ ozvalo se z řad. „Je špatně slyšet!“

„Ano, budu řvát jako tur, aby má slova zalétla až k Braneckerově Sféře. Vězte tedy, moji normovaní a programovaní druzi, že smysl vašeho života je jen položkou v jakémsi nestvůrném Katalogu. Vězte, že bez svolení těch ničemů si nesmíte ani pšouknout. Ani

se usmát. Ani si zaplakat. Vězte, že jste jen kolečka v jakémsi mizerném velkoautomatu na život.“

Z toho křiku mně vyschlo v krku a musel jsem se napít minerálky.

„Co to říká?“ ptal se kdosi.

„Nemám tušení. Něco o kolečkách. Stejně mu není rozumět.“

„Někdo by mu měl půjčit megafon.“

Studenti si na nás ukazovali a smáli se. Ano, musel jsem v duchu uznat, jsme trochu zvláštní dvojice, a snad jsme i trochu k smíchu, já se svou sudovitou postavou a Martinův oslnivý zjev, ale na žerty teď opravdu není vhodná doba.

Nabral jsem znovu dech: „Přátelé, zamysleme se nad sebou! K čemu je naše štěstí, když je jen parametrem centrálních harmonogramů a plánů? Cožpak je správné být jen radostně kvičícím vepříkem u koryta laciné existence?“

„Komu nadáváš, bumbrlíku jakejsi?“ rozhořčil se pán v popředí.

„Já ti nenadávám, příteli,“ řekl jsem na jeho adresu měkce. „Chci jen, aby ses nad sebou konečně zamyslel. To Projekt Bentham tě uráží, nikoliv já.“

„Tak kdy už to začne?“ ozývaly se další hlasy.

„Má to prý být nějaká legrace. To jsem zvědav.“

„Lidi, vzchopte se! Neboť vám přináším zjevené slovo: začíná nový život, svobodný život plný světla a Slunce!“

„Hej, ty tam!“ zaburácel muž v tvídovém obleku. „Slíbil jsi, že se tady bude něco odhalovat! Tak sem s těma prasečkama!“

Ze všech stran mu odpověděl rozpustilý smích. Nevšiml jsem si ho.

„Mluvím k vám z tribuny, symbolicky potažené zeleným papírem, protože zelená je barvou naděje. Ano, naděje ještě nezemřela.

Ted' spolu půjdeme a prolomíme všechny bariéry naší šťastné samoty až do sedmého suterénu podvědomí!“

Zástupy začaly hlučet. Když hlučí zástupy, dlouho není poznat, zda se radují nebo běsní. Ani já jsem to nepoznal. Pochopil jsem to až za chvíli, zástupy se prostě nudily.

Od stánku s občerstvením se ozvaly reproduktory. „Ochutnejte Maximovy pikantní hamburgery! Jsou čerstvé! Jsou k nakousnutí!“

„Žízeň zažene nejlíp náš Budweiser od čepu. Hmmmm, to je ale pěna! Jak ta šlehačka!“

Otočil jsem se k Martinovi. „Kde jsem udělal chybu, Martine?“

Můj přítel pokrčil rameny: „Mluvíš dobře. Ale asi tě není slyšet.“

„Lidé!“ zařval jsem. „Vy mě neslyšíte? Tak ozvěte se!“

„Trhni si protézou, šašku,“ řekla dívka v první řadě a oblékala si svetr. „Když se chceš předvádět, tak si to nejdřív přeříkej doma do vany!“

„Lidé!“

Místy se ozval chabý pískot, ale jinak už si mě nikdo valně nevšímal. „Horké párky! Voňavý chlebiček! Štiplavá hořčice!“ Do očí mi vhrkly slzy ponížení a bezmoci.

„Ovo-coly lahvinka, čistá bude hlavinka!“ V protilehlých rozích náměstí zaplály malé ohně, na nichž si mládež opékala uzenky. Zaslechl jsem kytary a zpěv.

„Oldo, pojď sem s tou harmonikou! Takhle to není ono!“ „Jestli má být vesele, kupte džbánek božolé! Mám na skladě nejlepší ročníky!“ „Důležité upozornění! Vyzýváme účastníky dnešní lidové slavnosti, aby kouřili jediné cigarety Urania! Chraňte se bezcenných padělků!“

„Přátelé,“ hlesl jsem, „budu vám teď vyprávět příběh. Příběh o dvou lidech, kteří nevyhovovali normě a nebyli v této Utopii schváleni k existenci. Kterí chtěli vědět víc, než mají v programu. Vezměme si například mého kamaráda. Jakmile se pokusil něco vypátrat, vygumovali mu mozek. Ale to ještě není všechno! On ho totiž, přátelé, vůbec nemá! Kdo za to může, ptám se? Jedině Projekt!“

„Co to žvaníš, vole?“ zasyčel na mě Martin. „To bylo slibů, že o tom budeš mlčet, že?“

Uvědomil jsem si, že už se neovládám. „Promiň, Martine. Promiň. Stejně to nikoho nezajímá. Podívej.“

Měl jsem pravdu. Lidi se bavili a veselili, ale bez nás. Kdyby po nás alespoň házeli shnilou zeleninu a dlažební kostky, kdyby alespoň hrozili rukama a spílali nám, ale oni nás prostě nebrali na vědomí.

„Zabalíme to,“ řekl jsem znechuceně. „Nemá to cenu.“

Martin neprotestoval. Strhli jsme krepový papír v barvě naděje, rozebrali tribunu, naložili všechno do auta a potom odjeli. Nešťekl po nás ani pes.

Přecházel jsem po pokoji jako lev v kleci a třásl se zlobou.

„No tak, nerozčiluj se tolik,“ pokoušel se mě uklidnit Martin. „Zkus se na to podívat nezaujatě. Lidi najíst dostanou, práce je baví, holozor jim funguje, proč by tedy u všech čertů...“

„Drž zobák,“ přerušil jsem ho vztekle. „Jsi stejný jako oni.“

„Zatímco ty jsi prorok a spasitel.“

„Podívej, jdeš se mnou, nebo už s tebou nemám počítat?“

„Samozřejmě, že jdu s tebou, stará páko. Ale kam? Kam chceš ještě jít?“

„Najíme se a vyrážíme.“

„Teď? O půlnoci?“

„Ano.“

Martin si povzdychl. „A můžu alespoň zalít podhoubí?“

„Dobrá, dobrá,“ povolil jsem mu to s nevolí. „Ale pospěš si!“

Martin zaopatřil houby a potom jsme se v chvatu najedli. Byl jsem bez sebe zlostí.

A pak jsme znovu nasedli do Martinovy dodávky. Naše výbava však tentokrát byla úplně jiná. Zbraně, kuchyňské nože, jídlo na tři dny.

„Zavři vodu a plyn, vypni elektřinu,“ poručil jsem mu. „Kdoví, kdy se vrátíme. Když to s lidmi nejde po dobrém, vysvětlím jim to jinak.“

Na sídliště jsme dorazili v jednu v noci.

Všude bylo mrtvo a pusto. Jen v některých oknech jsem spatřil svit panelákové flóry a někdy i jakýsi pohyb. A v kostrách zřícených bloků hučel černý vítr. Sítil.

Komunikace z rozbitého betonu dávaly dodávce co proto. Každou chvíli jsme se při svém bloudění museli vyhýbat příkopům, porostlým věkovitým lišejníkem, a propadlým podchodům.

„Jsme na místě,“ oznámil jsem asi po čtvrt hodině tápání.

Vystoupili jsme. U pasu jsem měl pouzdro s Martinovou laserovou pistolí. Martin byl ozbrojen nožem na zeleninu.

Dírou po vyraženém skle jsme vešli do domu. Zprava, z kočárkárny, jsem uslyšel podezřelý šramot.

„Tiše,“ sykl jsem. „Jdu se tam podívat.“ Vprostřed té místnosti sedělo stvoření podobné zajíci a velkými řezáky ohryzávalo pneumatiku ze zapomenutého dětského vozítka.

Vytáhl jsem pistolí a několikrát vystřelil. Ze zvířete zbyl doutnající oharek. „Vzduch je čistý,“ řekl jsem potom Martinovi. Chtěl protestovat, nechápal, proč jsem toho nevinného tvora zabil, ale já jsem na jeho řeči nedbal.

Pak jsme sestoupili schodištěm do sklepa a já jsem zabušil na těžká plechová dvířka, která jsem tak dobře znal. Bušil jsem dlouho. Nakonec jsem do těch dveří i kopal.

Otevřel nám rozespálý Anděl ve špinavé teplákové soupravě.

„Existenci zmar, kamaráde Anděli,“ řekl jsem. „Vzbud' ostatní a ihned mi zavolej Archanděla.“

Tón, kterým jsem tato slova vyřkl, nepřipouštěl žádný odpor. Muž ve dveřích překvapeně zamrkal a pak odběhl do nitra doupěte.

„Vstávat!“ slyšel jsem jeho hlas. „Okamžitě vstávat!“

My jsme zatím vstoupili dovnitř. Po podlaze se váleli lidé, láhve a nedopalky a na stěnách trouchnivěly plakáty s lebkami a příšernými obličejí.

Andělé se pomalu probouzeli, protírali si oči a ještě v polospánku se oblékali do černých kožených kombinéz.

„Hněte sebou!“ zařval jsem na ty mátožné postavy. „Tak bude to?“

„Nekřič tolik,“ řekl Martin. „Tobě to taky ráno chvíli trvá, než se vzpamatuješ.“

„Ty drž zobák!“ odbyl jsem svého druha. Pak jsem se obrátil na muže, jenž nás tu přivítal: „Řekl jsem ti, abys sehnal Archanděla. Jak dlouho mám čekat?“

„Už je to zařízeno. Posel už je na cestě.“

„Dobrá. A vy se zatím všichni připravte k akci.“

Svlékli jsme se s Martinem do prádla a stejně jako ostatní na sebe nasoukali černou kombinézu. Andělé si balili zavazadla, kontrolovali boxery a další zbraně, a tak jsem mohl být v podstatě spokojen. Já jsem však místo toho peskoval opozdilce a nadával těm, kteří neprojevovali dostatečnou bojeschopnost.

„Ahoj,“ přitočila se ke mně ta kolozubá žena, která mě kdysi v tomto sklepení střežila. „Máme ještě chvílku času. Nerozdáme si to spolu?“

„Musíš to ještě vydržet, pusino,“ řekl jsem jí. „Teď na tebe nemám ani pomyslení.“

A pak do sklepa vešel Archanděl. Pozdravil své druhy a ihned mě zavedl do malé boční místnosti, která patrně byla jeho zdejší pracovnou.

„Existenci zmar, kamaráde Anděli,“ vzdal jsem mu hold.

„I tobě, kamaráde. Jsem rád, že ses mezi nás vrátil. Takže jdeme na to?“

„Ano,“ přisvědčil jsem. „Čas uzrál pro velikou akci. Je třeba, aby se lidi konečně probudili ze svého staletého spánku. Je třeba, aby někdo otrásl jejich jalovými jistotami. Je třeba...“

„Ty kecy si nech od cesty,“ mávl rukou Archanděl.

„Počkej, kamaráde Anděli! Musím ti to přece všechno vysvětlit!“

„Ty kecy si nech od cesty nebo ti rozbiju hubu. Jasné?“

„Jasné,“ řekl jsem mu. Pramen mé výřečnosti trochu vyschl, ale řeči v té chvíli opravdu nebyly důležité. Důležité bylo, že se v tom zatuchlém světě něco pohne.

„Místo akce?“ zeptal se pak Archanděl úsečně. „Mlékárna?“

„Proč mlékárna?“ podivil jsem se. „Nejdřív Jihovýchodní nádraží!“ Má touha pomstít se za čerstvou urážku z předchozího večera byla příliš silná, než abych to nevyslovil.

„Dobrá, souhlasím,“ prohlásil Archanděl. Pak ke mně přistoupil a než jsem se mohl vzpamatovat, vytáhl z pouzdra u mého opasku laserovou pistoli. „Tuhle maličkost teď převezmu já, jestli dovolíš. Ještě by sis ublížil.“

Naše porada skončila stejně rychle, jako začala.

Vešli jsme pak mezi vyrovnané řady Andělů v plné zbroji. Stál mezi nimi i Martin a tázavě na mě hleděl.

„Kamarádi Andělé,“ řekl Archanděl, „jdeme na věc. Akci velím já... a tady náš nový kamarád. Mlékárna se zatím odkládá. Směr Jihovýchodní nádraží. Existenci zmar!“

„Zmar!“ odpověděl dav černooděnců jako jeden muž.

Za pět minut nato už v ulicích sídliště hřměla eskadra silných motocyklů. Jel jsem v čele na velitelském stroji. Z toho hukotu šla veliká síla. Síla pohybu. Síla velkých změn. Postupovali jsme rychle, ale přitom spoutáni jakousi divokou, sveřepou kázní. A cestou se k nám přidávaly další a další motocykly. Asi za půl hodiny jsme dorazili na náměstí před Jihovýchodní nádraží.

Můj odhad byl správný. Na prostranství bylo ještě živo. Lidé stáli ve frontách u stánků s alkoholem, zpívali, tančili a jedli. Pod baldachýnem nádražní konstrukce hrála dechovka. Na protější straně zase dixielandová kapela.

Po našem příchodu ale jako když utne. Tak, řekl jsem si s obrovským zadostiučiněním, ony vás přejdou legrácky. Seskočil jsem z motocyklu a opřel ho o stojánek. Svůj stroj jsem nyní ovládal s podivuhodnou lehkostí. Za minutu už mlčely i stroje mých druhů. Mlčelo celé náměstí.

„Kamarádi Andělé!“ vzkřikl jsem a poslouchal mě i sám Archan-
děl. „Dejte těm rozšklebeným tupcům pořádnou lekci! Podívejte na ty jejich pitomé tanečky! Podívejte, jak jim omastek kape ze spokojených hub! Není to hnus? Ty jejich normované hlavy, jejich vyprojektované štěstí jsou výsměchem celému... celému... komplexu elementárních podstat!“

Mluvil jsem ale už sám pro sebe. Čety Andělů už dávno vyrazily vstříc zmrazenému davu. A potom se začaly kácet první stolky s občerstvením a střechy stánků se bortily na vyděšené majitele, jako když zaklapne kniha. A na obličeje opilců dopadly první rány.

„Jen jim dejte, kamarádi Andělé! Může jim to jenom prospět!“ povykoval jsem sám pro sebe a mým hlasem pronikla nejistota.

Ozýval se třesk skla a nářek prvních raněných. Moji podřízení pracovali systematicky. Nešetřili nikoho. Mnozí z napadených se pokoušeli utéct, ale nebylo jim to nic platné. Andělé byli ostražití a neomylní. Uprchlíci dostávali co proto. Z jejich oděvů byly brzy cáry a do žalostných obličejů bušily cvičené pěsti.

Potom skropila dlažbu první krev. Byla to krev vzpoury, a proto krev očištná a dobrá, ale byla červená a bylo jí mnoho. Slyšel jsem vrískot žen.

„Ženy šetřte, kamarádi Andělé!“ pokoušel jsem se jim poradit. „Bijte jemněji!“

A náhle stál po mém boku Martin. Stál v černé kombinéze a za opaskem měl nůž na zeleninu. „Viku!“ podíval se na mě. „Zbláznil ses? Co to děláš, proboha?“

„Já vím, Martine,“ řekl jsem. „Já vím. Tihle vlastně za nic nemůžou. Neboj se, jenom jim trochu natlučem a pojedeme dál.“

„Nikam nepojedem,“ prohlásil Martin. „Okamžitě to všechno skoncuješ. Poruč těm grázlům! Tebe poslechnou!“

Než jsem stačil odpovědět, prořízl vzduch jekot jakéhosi nešťastníka. Dva Andělé ho kopali do rozkroku.

„Hej, kamarádi!“ hlesl jsem. „To nesmíte! Tohle ne!“

Můj křik zůstal bez odezvy.

Někteří z Andělů ze svých zavazadel vyňali kanystry s benzínem a polévali zbořené stánky a plot skladiště, které tvořilo protilehlou stranu náměstí. Pak vzali z dohořívajících ohňů žhavé větve a naráz bylo všechno v jednom plameni. Viděl jsem v tom rudém svitu, jak Andělé tlučou chabě se bránící ubožáky, a všechno se ve mně sevřelo.

„Martine, tohle jsem nechtěl! Opravdu!“

Martin však někam zmizel.

„Kamarádi Andělé, pro Kristovy rány, už toho nechte! To je hrozné, co děláte!“

Ale cožpak mě v tom pekle mohl někdo slyšet?

Rozběhl jsem se. Běžel jsem po náměstí a skláněl se nad ležícími postavami. Sténaly, držely se za obličej, ale nic víc. Jejich zranění byla naštěstí jen povrchní a lehká.

A pak jsem zahlédl Martina. Bil se. Bil se s Anděli Nicoty. Jeho mocné paže se rozmachovaly a točily jako větrný mlýn a Andělé se pod těmi ranami poroucheli na asfalt jeden za druhým. A nová rána. A zase! Byly to skvělé zásahy, proti nimž neměli špatně živení Andělé žádnou šanci.

„Výborně, Martine!“ chtěl jsem křičet, ale z hrdla mi vyšlo jen jakési skučení.

O něco jsem zakopl. Další z raněných. Sklonil jsem se nad ním. „Jak jste na tom, příteli! Mohu vám nějak pomoci?“ Ten člověk viděl mou černou kombinézu a upíral na mě vyděšený pohled.

„Tady vám teče krev. Ukažte, já vám to ošetřím.“ Vyňal jsem kapesník a přiložil ho na ránu pod bradou.

Muž zaúpěl.

„Nic to není. Vydržte, příteli, všechno bude dobré.“

Pak jsem ucítil prudký kopanec do boku. Upadl jsem na tvář.

„Vstávej, hajzlíku!“ uslyšel jsem nad sebou jednu z černých postav. „Můžeš mi vysvětlit, co tady děláš?“

Musel jsem považovat svým způsobem za štěstí, že právě v tu chvíli běžela okolo celá četa Andělů s Archandělem v čele a zahlédli nás. „Tak co se tady flinkáte?“ řvali.

A náhle mě osvítila spásná myšlenka.

„Je tady nuda,“ řekl jsem. „Nemá to úroveň. Věděl bych o něčem lepším.“

„O mlékárně?“

„Co pořád máte s tou mlékárnou?“ mísil se ve mně vztek s údivem. „Pojedeme k bodu té jedna. Tam to teprve roztočíme!“

„Kamarád má pravdu,“ prohlásil po chvílce Archanděl. „Podívejte, už to tady skomírá!“

Hořící náměstí se pomalu vyprazdňovalo. Kdo měl nohy, utekl, a jen několik zraněných tiše sténalo mezi troskami.

„Povedeš nás, kamaráde Anděli?“ zeptali se mě muži v černém. Zřejmě byli ještě v ráži. Ještě toho neměli dost. Jejich temná zloba byla snad nevyčerpatelná.

Vše bylo dílem okamžiku.

Nasedli jsme na motocykly a vyrazili.

Jeli jsme na sever. Směřem k bodu T 1. Moje vyšinutá mysl prahla po jediném: když už jsem tento běs rozpoutal, musím se jej pokusit svést na hlavy pravých viníků. Je to moje povinnost.

Do uší mi řval litrový motor a v mozku hučela jediná myšlenka: zabít dvě mouchy jednou ranou. Pošlu tyhle lidské příšery do řídicího centra Projektu a to bude konec obojího: Andělů Nicoty i Projektu BENTHAM. A zřejmě i konec můj, protože i já jsem už svým způsobem Anděl. Všechno skončí osvobozujícím kataklyzmatem. Neboť nic jiného než katastrofa už tenhle svět nemůže ze začarovaného kruhu vyvést.

A tak jsme jeli na sever. Nikdo z osamocených chodců se nám neodvážil zkrřížit cestu. Jeli jsme a jeli a nikdo by nepoznal, že já už nejsem hrdým vůdcem, ale štvanou zvěř. Obětí, která na lovce chystá rafinovanou léčku.

Po hodině jízdy jsme po širokých kataraktech mimoúrovňových křižovatek opustili město. Byli jsme na dávno nepoužívané výpadovce. Pak jsem znovu odbočil. Sjel jsem na planinu a motorizované šiky za mnou. Bod T 1 už byl na dohled. Zaparkovali jsme u něj kolem šesté hodiny ranní.

„Tady,“ řekl jsem a ukázal na rozpadlou veřejnou toaletu. „Tady je bod té jedna.“

Andělé se po sobě podívali a jako jeden muž přistoupili o krok blíž.

„Pojďte, něco vám ukážu,“ vyzval jsem je. Vstoupili jsme dovnitř. Já a ještě desítka vybraných grázlů, zřejmě vůdců přepadových komand.

„Jsme v místě, kde končí tajná cesta z podzemí,“ řekl jsem.

„Z jakého podzemí?“

Ve stručnosti jsem se jim to pokusil vysvětlit. Promluvil jsem o Projektu a jeho osudovém významu a také o seriálu „Jak se máte, Braunovi?“ Andělé však z mého výkladu patrně nic nepochopili.

„Ty kecy si nech od cesty,“ obořil se na mě. „Takže ty tvrdíš, že se tudy dostaneme do nějakého podzemního města? To si ovšem nenecháme ujít! Kamarádi! Otvírají se nám obzory nových destrukcí! Pustíme se do toho?“

„Jistě!“ vykřikli ostatní. „Existenci zmar!“

„Slyšel jsi,“ oslovili mě pak. „Tak se ukaž!“

Šel jsem a otevřel dveře třetí kabiny zleva. Právě té kabiny, kterou jsme kdysi opustili podzemí já s Martinem. Když jsem nahlédl dovnitř, couvl jsem zděšením. Vevnitř nic nebylo. Vlastně bylo, ale jen to, co lze na takovém místě obvykle nalézt: porcelánová mísa, dost zašlá, nádržka a schránka na papír.

Andělé mi nahlédli přes rameno. „Co to má znamenat?“ zasyčel jeden z nich. „Děláš si z nás blázny?“

V zátylku jsem ucítil jejich vzteklý dech. U opasků zachřestil kov.

„Ne, počkejte!“ vykřikl jsem v náhlém záchvatu naděje. „Už to mám!“

Pak jsem zatáhl za splachovadlo.

Starý mechanismus krátce zaskřípal. Jinak se však nestalo vůbec nic.

„To není možné,“ vypravil jsem ze sebe a polilo mě horko.

Pod krkem mě pak chytila silná ruka a potom se mě chopily další a další.

Andělé mě vynesli z budovy a tam mě hodili na zem jako pytel slámy. Bolestivě jsem se uhodil do kříže.

„Víš, co jsi udělal, ty špatný, ohnilý pučejeři?“ zeptal se mě Archanděl. „Tropil sis z nás šašky. A to se nám vůbec nelíbí. Vidte, kamarádi, že se nám to nelíbí?“

Zlověstný kruh souhlasně zamručel. Spatřil jsem obušky. Nože. Kleště. Skalpely. Ocelové struny.

„Přivažte ho!“ poručil Archanděl.

Za necelou minutu jsem byl pevnými provazy připoután k hromosvodu na severní zdi budovy. Andělé se o čemsi chvíli radili a pak jeden z nich přivlekl od svého motocyklu kanystr s benzínem. Vychrstl na mě celý jeho obsah.

„Dejte sem někdo zápalky,“ řekl Archanděl.

Uplynula asi minuta. „Krucifix, tak dá mi někdo ty sirky?“ Černé postavy krčily rameny.

„Chcete říct, že nikdo z vás nemá obyčejné, prašivé sirky?“

Bylo mi jasné, kam tím směřují. Chtějí se dostatečně popást na mém utrpení, aby zábava nebyla tak rychle u konce. Černí lidé si prohmatávali kapsy. Nejprve levou a pak pravou. Někteří z nich rozbalili svá zavazadla a pátrali v jejich útrobách.

Potom se z jejich kruhu odpoutal Anděl sporé postavy a bledých očí. „Našel jsem zapalovač,“ řekl. „Můžu sám?“

Dostal tiché svolení. Šel mi vstříc.

Náhle však zaduněla země a ozval se táhlý, basový řev. A obzor bezútesné planiny se zbarvil jedovatou zelenou září. Andělé strnuli v neovladatelném děsu. Od Sféry se blížil parabiont.

Když pak monstrum vystoupilo nad obzor, uviděl jsem v záplavě zeleného světla obraz, který mě ze dna pekla pozdvihl o několik pater výš. Po planině se blížila Martinova dodávka. Hrkala a poskakovala na kamenech, ale blížila se každým okamžikem. Andělé, přikovaní hrůzou, ji snad ani nevnímali.

Martin zabrzdil pár desítek metrů od bodu T 1.

Vyskočil a v ruce držel svůj kapesní počítač.

„Jdu tě zachránit, ty stará páko!“ řval skrze dunění přicházející příšery. „Vydrž! Podařilo se mi ochočit parabionta!“

Do očí mi vstoupily slzy.

„Proboha, pospěš si!“

Martin se doširoka rozkročil a postavil se proti obrovské medúze. Pak zmáčkl několik tlačítek a hle – monstrum uhnulo doleva. Opět jakási operace – a stvůra uskočila na pravou stranu.

„Viděl jsi? Poslouchá jako hodinky!“

Potom se obrátil k černým postavám ztuhlých Andělů: „Tak co, pustíte mého Viktora dobrovolně, nebo na vás to zvířátko mám poštvat?“

Dav Andělů se dal na ústup.

V téže chvíli však Martin znejistěl a zuřivě začal tlouct do krytu počítače. „Krucinál, zaseklo se mi rovnítko!“

A na severu náhle parabiont vyrostl přes čtvrtinu oblohy a s ohlušujícím řevem se rozletěl k jihu. Směřem k městu. K nic netušícímu, pracujícímu a žijícímu městu. Pocítil jsem o své město veliký strach.

A Andělé jako by nabrali druhý dech. Ztratili o monstrum zájem. Část černých lidí potom kráčela vstříc Martinovi a v jejich rukou byly spousty zbraní.

A vypadalo to, že je nic nezastaví. A zbytek těch strašných černých lidí se věnoval mně. Spatřil jsem plamínek zapalovače.

A potom se náhle rozletěly zpráchnivělé dveře budovy T 1 a na planinu vyběhli lidé v bílých overalech. Byly jich desítky. V rukou drželi neznámé přístroje a lesklé věci. A všechno ostatní už bylo dílem okamžiku. Bílí lidé zvítězili bleskově. Parabiont, který už se blížil k hranici města, zmlkl a rozpadl se v houf jisker.

Na černé lidi dopadly obláčky neznámého plynu a oni se jeden po druhém skáceli na zem.

A těsně předtím, než jsem omdlel, jsem uviděl, jak dva bílí lidé přinesli k mému pranýři starého muže v plátěných nosítkách. A pak ten muž promluvil: „Už jsi vytrpěl dost, Viku. Tvá kalvárie je u konce.“

ČÁST DRUHÁ

Jsem ředitelem pojišťovny Universum a zároveň prezidentem Projektu BENTHAM. Jsem prvním mužem tohoto města a světa. Jsem zároveň tím, kdo nyní zodpovídá za nejvelkolepější pojišťovací akci, jaká kdy byla provedena: za akci, která zachrání lidskou civilizaci před sebou samou.

Než jsem však byl do své vysoké funkce definitivně potvrzen, stalo se toho příliš mnoho a já bych asi měl všechny ty události vylíčit postupně. Číním tak v následujících odstavcích.

Tenkrát, když jsem na severní planině pozbyl vědomí, byl jsem bez sebe snad několik hodin. Procitl jsem v příjemném, klimatizovaném pokoji vybaveném funkčním, ale elegantním nábytkem a nějakými lékařskými aparáty.

„Kde to jsem?“ zeptal jsem se bezděky.

Ihned mi odpověděl měkký alt, přicházející odkudsi od stropu: „Jste v ústředí Projektu Bentham, pane Kaminsky. Jak se cítíte?“

„Vše v pořádku,“ řekl jsem.

„To nás těší. Co je to HUMAN BASIC?“

Až jsem se podivil, jak bystře jsem odpověděl: „HUMAN BASIC je vyšší programovací jazyk, určený pro mentální plánování.“

„Výborně. Jak se nazývá hlavní prostředek, který zajišťuje pro tuto Utopii rovnováhu a klid?“

„Centrální harmonogram,“ odpověděl jsem bez váhání.

„Skvěle, pane Kaminsky. Vše v pořádku.“

Neuplynulo ani pět minut a čalouněné dveře se nehlučně otevřely. Dovnitř vjel invalidní vozík, v němž seděl jakýsi stařec. Byl to týž stařec, který ke mně promluvil v době T 1, těsně předtím, než jsem přestal vnímat. Měl vrásčitou, starostlivou tvář, jež mi někoho připomínala, a neforemné, sudovité tělo.

„Viktore!“ řekl ten stařík rozechvěle. „Synku můj! Kolik jsi toho jen musel vytrpět!“

Posadil jsem se tak prudce, až se mi zatočila hlava.

„Ano, Viktore. Jsem tvůj otec. Můžu tě obejmout?“

Seděl jsem a nehnutě na toho muže civěl. Ano, musel jsem si přiznat. Určitá podoba by tu byla.

„No dobrá,“ řekl stařec smířlivě. „Chápu tě. Je toho na tebe příliš. Důvěrnosti necháme na jindy, souhlasíš?“

Souhlasil jsem.

„A matka? Co je s mou matkou?“ zeptal jsem se.

„Ta už zemřela dávno,“ řekl ten, kdo byl patrně mým otcem. „Ještě když jsi byl malý.“

Potom ztěžka povzdychl: „Musím ti spoustu věcí vysvětlit a teď ani nevím, kde bych začal.“ Dojel ve svém křesle až k mému lůžku. „Ostatně snad na tom ani příliš nezáleží. Jsi teď přifázovaný a všechno rychle pochopíš.“

Neurčitým gestem jsem naznačil, že se vynasnažím.

„Jsem nejvyšším šéfem Projektu Bentham, Viktore. O Projektu už mnoho víš. Nevíš však, že je mu nadřizen pojišťovací dům Univerzum, jehož jsem ředitelem.“

Při zmínce o mé milované pojišťovně se mi mimoděk rozbušilo srdce a nezdržel jsem se výkřiku: „Já jsem to tušil! Já jsem věděl, že být pojišťovákem je ohromná věc!“

„Dokonce větší, než si vůbec dovedeš představit,“ usmál se otec. „Mohu ti zodpovědně říct, že pojišťovnictví se možná stalo jedním z nejdůležitějších posláních v celém Vesmíru.“

Zmocnilo se mě ještě větší vzrušení, aniž jsem pořádně věděl, co to ten Vesmír vlastně je.

„Co je to Vesmír... táto?“ zeptal jsem se a v té závratě starce poprvé oslovil jako svého otce.

„Vesmír... Vesmír, synku, je něco tak obrovského, že ti to teď ani nedovedu vylíčit. Ale my jej pokoříme, uvidíš! Náš hvězdný koráb Vítěz se již chystá na cestu.“

Takže Martin měl pravdu, uvědomil jsem si. Skutečně existuje svět daleko větší než ten náš. A vzápětí jsem vykřikl: „Proboha, Martin! Co se stalo s Martinem?“

„Je v pořádku, Viktore,“ uklidnil mě otec. „Setkáš se s ním, dřív než se naděješ. Ale teď se vraťme k tomu nejpodstatnějšímu... kde jsem to jenom přestal?“

„Mluvil jsi o naší Pojišťovně.“

„Ano, ano. Už vím. Nuže – abys pochopil její nesmírný význam, pokusím se ti teď popsat události tři sta padesát let staré. Nedlouho poté, co Zemi strávily strašné Ohně, schválila tehdejší Vědeckotechnická rada našeho města zřízení plně programované, bezporuchové civilizace nového typu s několikanásobným jistěním a zápornými zpětnými vazbami. Byl zřízen Projekt Bentham. Jenže chyběly finance. Chyběl investor. Nu, a je snad tolik s podivem, že nad celou akcí, pojišťující člověka před sebou samým, převzala patronát právě naše slovatná Pojišťovna? Řekni, synku, je to snad s podivem?“

Těžko jsem si dokázal představit něco přirozenějšího. A také něco víc povznášejícího. Něco, nač bych mohl být víc hrdý.

„Tolik tedy základní organizační schéma celé věci: zatímco městská pobočka firmy se zabývá materiálním pojištěním našich lidí, vzalo si ředitelství na starost jeho pojištění duchovní, chápeš? Příčiny všeho zla, bezpráví a válek jsme rázně vymýtili v kořenech!“

Neměl jsem, co bych dodal, a srdce mi divoce tlouklo.

„Vidíš, že jsem tě potěšil, Viktore,“ pravil otec s úsměvem. „Inu, potěšení jsem ti zatím v životě mnoho nepřipravil, tak se to teď pokusím napravit... Ale co jen jsem to měl na jazyku?“

„Hovořil jsi o humánním počínu naší Pojišťovny,“ připomněl jsem mu.

„Ano. Správně říkáš, naše Pojišťovna'. Brzy se totiž staneš jejím nejvyšším šéfem. Mým nástupcem. Však vidíš sám, synku, zdraví už mi příliš neslouží.“

Otec se pohodlněji rozložil ve svém pojízdném křesle a upřel na okamžik zrak kamsi do neurčita.

„Táto...“ zeptal jsem se, „řekni, proč je mi najednou tak dobře? Proč mám v hlavě klid a mír?“

„Už jsem ti to přece povídal: jsi přifázovaný. Nebo jsem snad zapomněl?“

Vida, tak jsem tedy přifázovaný. Hezký pocit to je. Jenže pak se mému otci zakalily oči a hlava mu bezvládně padla na prsa. „Pomozte mému tátovi!“ volal jsem. Ale to už vběhli muži v bílých overalech a starostlivě obklopili invalidní vozík. „Nic to není,“ řekl jeden z nich. „Potřebuje si jen pořádně odpočinout.“ S těmi slovy vystrkali vozík na chodbu a já jsem osaměl.

Zbytek toho dne jsem strávil navýsost příjemně. Cítil jsem se lehce a můj mozek, místo aby mě týral dalšími a dalšími otázkami, jenom klidně odpočíval. A proč také ne?

Polehával jsem, občas si zobl z mis plných šťavnatého ovoce ze světelných skleníků a různých křehkých lahůdek a spokojeně civěl do stropu. Hladkého a jemně zářícího stropu bez jediné prasklinky. K večeru jsem se vykoupal a rychle usnul.

Vzbudil mě sametový alt: „Připravte se, pane Kaminsky. Za hodinu jste očekáván na zasedání disciplinární komise.“

Na opěradle židle jsem objevil bílou kombinézu, podobnou služebním overalům pracovníků Projektu, ale o poznání honosnější, a tak jsem se do ní oblékl. Byla velmi pohodlná a účelná. Pak jsem se pustil do snídaně. Právě jsem vychutnával, jak se mi na jazyku rozplývá skvostná jahoda, když se ozval signál: „Váš vůz je připraven, pane Kaminsky.“

A tak jsem jel na zasedání disciplinární komise.

V sále, kde se konalo, byla asi stovka lidí. Většina z nich, včetně muže za předsednickým stolem, mi povědomá nebyla. Tři z přítomných jsem však už znal. Svého otce, který seděl ve svém vozíku na čestném místě v čele... a pak Olgu. Olgu Kuncovou. A také brýlatého mladíka, který s ní sdílel krátkou černou lavici. Byl to člověk, kterého mi kdysi představila jako Pavla Schachmanna.

Když jsem vstoupil, zavládlo zjevné vzrušení a všechny zraky se obrátily ke mně. Všechny, kromě olivových očí mé podivné milenky Olgy. Usedl jsem do křesla, které mi uctivě nabídl jeden ze zřízců, a pak už předsedající třikrát klepl svým kladívkem o stůl.

„Prosím o klid,“ řekl. „Zahajuji tímto uzavřené zasedání disciplinární komise. O slovo si zároveň dovoluji požádat našeho vzácného hosta, ředitele pojišťovny Universum a prezidenta Projektu Bentham, doktora Ludvíka Kaminského.“

Plénum krátce, ale srdečně zatleskalo. Můj otec si odkašlal.

„Vážení a milí! Jak víte, svého nástupce si musím vybírat s velkým předstihem a já, jak už se stalo v poslední době pěknou tradicí, jsem zvolil svého syna Viktora.“ Otec mě pohládl pohledem. „Můj syn byl s největší odpovědností programován tak, aby mu posláním pracovníka Pojišťovny bylo osudovým údělem. To je, jak víte, běžná praxe. Co však rozhodně nelze považovat za běžnou praxi, je skutečnost, že můj syn nebyl přifázován k Centrálnímu harmonogramu.“

V sále nastalo pozdvižení. „Kdo to zavinil? Čí to byla práce? Vyloučeno! Technicky naprosto vyloučeno!“ Předseda musel přítomné dlouho uklidňovat.

„Nu, povím vám, kdo to způsobil,“ řekl pak můj otec. „Prozradím vám, čí to byla práce. Moje práce to byla!“

Tentokrát shromáždění strnulo.

„Ptáte se po příčině tohoto snad až trochu úděsného experimentu? Je v jádru prostá: tomuto světu jako každé skutečné Utopii schází utrpení.“

Můj otec vztáhl v obratném řečnickém gestu ruce nad hlavu.

„Ne, ještě nekamenujte proroka! Vyslechněte mě! Utrpením nemyslím bezvýchodná hoře minulosti! Utrpením nemám na mysli nic menšího, než opravdové duševní bitvy, z nichž pak poznání správnosti našich myšlenek vytryskne jako očištný pramének. Neměl jsem na mysli nic menšího, než pokus o zcela novou koncepci vedoucích pracovníků Pojišťovny a Projektu... Ale kde jsem to jenom přestal?“

„Hovořil jste o svém synovi,“ připomněl taktně předseda.

„Ano. Samozřejmě. Vážení přítomní! Ve spolupráci s naším předním, bohužel již zesnulým programátorem doktorem Neuvirtem jsem také v tomto duchu navrhl softwarové vybavení svého syna. Troufám si říci, že jeho duchovní boj o sebe sama, jeho tolik lidské hledání místa v životě je skutečným skvostem nejnovějších metod mentálního plánování. Vid', synku?“

Tátovy staré oči na mně v tu chvíli laskavě spočinuly. A já jsem řekl prostě: „Ano!“

„Tak ho slyšíte, kluka! Není radost ho poslouchat? Svého času, když jsem začínal já...“

„Musím vás poprosit, pane řediteli a prezidente, abyste se držel podstaty věci,“ přerušil předseda uctivě, ale přece jen rázně otcovo vzpomínání.

„Jistě,“ řekl otec. „Tedy k podstatě. Mým úmyslem bylo, aby v první, řekněme přípravné životní fázi rozvíjel Viktor svou osobnost skryt před nepovolanými zraky. Dokonce svůj vlastní dohled nad prvorozeným synem jsem omezil na naprosté minimum, protože bych se v mnohých případech těžko zdržel nevhodných projevů otcovské lásky. Měl jsem tehdy ostatně jiné starosti. Jak víte, řešily se tehdy závažné otázky kolem startu Vítěze a energetické situace. Co se týče naší energetické bilance...“

„To zřejmě nebude souviset s projednávanou věcí,“ podotkl předsedající jemně. „Pokračujte, pane řediteli a prezidente.“

„Ano. Promiňte mi mou mnohomluvnost. Vyslal jsem zkrátka svého syna na dlouhodobou praxi do města, kde se po jistých peripetiích stal nakonec zaměstnancem naší tamní pobočky. Zcela podle našich předpokladů si zde nevedl právě nejlépe, a abychom ještě posílili jeho pocit bezmoci a zbytečnosti, zapletli jsme jej do malého pojišťovacího podvodu, obratně zinscenovaného náměst-

kem Prausem. Hluboký rozpor mezi Viktorovou touhou stát se dobrým pojišťovacím pracovníkem a neschopností tuto touhu naplnit, jenž se záhy vyhrotil, považuji za mimořádně zdařilou část práce doktora Neuvirta, dámy a pánové! Domnívám se, že nemá v naší softwarové vědě precedens! Neboť prožitá vnitřní muka jej dříve či později musela dovést k přirozenému, byť třeba nevyslovenému závěru: ano, dokázal-li by někdo odstranit tuto trýzeň z marnosti a nenaplnění, udělal by počin hodnotnější než samo Stvoření... V té době, na konci přípravné fáze, ještě ovšem nemohl můj syn dobře chápat, že takový počin již naše Pojišťovna skutečně udělala.“

Řečnický výkon mého otce odměnilo shromáždění dlouhotrvajícím potleskem. I já jsem tleskal, protože otec dovedl ledacos neobyčejně srozumitelně objasnit. Mnozí z publika si psali poznámky a spatřil jsem i četné diktafony, ačkoliv se jistě průběh celého jednání nahrával.

„Ale abychom pokročili, v další, takzvané výchovně-poznávací fázi měl být Viktor nenásilným způsobem postupně seznamován s principy naší plně programované civilizace. Zdůrazňuji: měl být nenásilně seznamován... Jelikož jsem tehdy podlehl své nemoci a na delší dobu ulehl, pověřil jsem tímto choulostivým úkolem svého syna Pavla Schachmanna, ratolest z mého druhého manželství, a jeho snoubenku Olgu Kuncovou. Jistě je mnozí znáte.“

Publikum se zájmem obrátilo zraky k oběma jmenovaným. Seděli na osamocené lavici ještě s jakýmsi vyzáblým padesátníkem a nevěděli, jak té nevíтанé pozornosti čelit.

„Pavel s Olgou se svého neobvyklého poslání chopili opravdu s vervou a jejich zprávy o průběhu akce mě vždy velice zaujaly. Tady bych si dovolil citovat, vážení a milí.“

Otec se odmlčel, otevřel svůj kufřík ze žlutého boxu a vyňal štos papírů.

„Tak třeba zde,“ řekl poté a významně poklepal na jednu z listin. „Dvacátého čtvrtého května tohoto roku mi Pavel a Olga hlásili toto: ‚Dnes se Olga Viktorovi svěřila, že jí připadá, jako by celý svět kdosi řídil. Tos měl vidět! Viktor se načepýřil a prohlásil, že jsou to babské povídačky.‘ Nebo tuhle, dvacátého osmého května: ‚Olga Viktorovi sdělila, že celý svět skutečně někdo řídí, dokonce se s touto vyšší silou spojila. Viktor ovšem nemá mít obavy, neboť to jsou lidé jako on a chtějí jen jeho dobro. Viktor reaguje prudce a označuje Olgu za potrhlou vědmu.‘ A tady je zpráva z druhého června. ‚Olga Viktorovi oznamuje, že onou nejvyšší silou je ve skutečnosti ředitelství Pojišťovny Universum, a že Viktorovi již brzy pomohou. Viktor stále ještě nevěří a doporučuje Olze, aby si osprchovala mozek!“

Otec náhle přestal číst – ostatně četl už s nemalými obtížemi – a znechuceně mávl rukou: „Ale raději toho nechme! Nechme stranou i pochybnou metodickou hodnotu těchto textů. Od začátku do konce jde totiž stejně o čiré smyšlenky. Můj syn Pavel a jeho snoubenka Olga mě totiž soustavně obelhávali.“

Plénium zašumělo vzrušením a nevolí a tu a tam se ozval i hněvivý výkřik. Předseda nastalý halas trpělivě tišil údery svého kladívka.

„Vážení přítomní!“ pokračoval otec, když šum konečně opadl, a hlas se mu ještě více zachvěl. „Jak mnozí víte, můj Pavlík zastává v Projektu vysokou funkci vedoucího Zvláštního oddělení. Bohužel mu to bylo málo. Pavel si z nepochopitelných příčin dělal zuby na post nejvyšší a Viktor mu byl proto trnem v oku. Snad by se nikdy neodhodlal k fatálnímu činu, ale začala na něj naléhat jeho snoubenka. Slečna Olga Kuncová. Ti dva se rozhodli, že Viktora stůj co stůj odstraní z cesty.“

Po těchto slovech musel předseda použít veškeré své autority. „Ticho, prosím! Žádám o klid, nebo budu muset jednání přerušit!“

„Dámy a pánové,“ řekl můj otec. „Olga Kuncová a Pavel Schachmann na Viktora za mémi zády neuvěřitelně chladnokrevně naléhali, aby jim podepsal formulář číslo tři sta dva. Apeluji na vaši představitivost, vážení přítomní: jistě si dovodíte, jaký účinek měly neblahé snahy této dvojice na duševní rovnováhu nepřifázovaného jedince. Na duševní rovnováhu mého Viktora, jenž se dosud domníval, že osobní svoboda je nedotknutelnou entitou!“

Tentokrát v sále panovalo ticho. Otcova slova byla příliš tíživá, než aby se někdo odvážil zvednout hlas.

„K tomu, aby z mého prvorozeného syna vymámili onen podpis, se Pavel s Olgou neštíteli použít opravdu žádných prostředků. Vid', Olgo?“

Olga nehnutě seděla a mému otci nevěnovala jediný pohled. V jejím postoji byla jakási temná hrdost.

„Oba totiž věděli, že přizná-li Viktor svým podpisem znaky funkčního rozpadu své osobnosti, nebude se již nikdy moci stát vedoucím pracovníkem Pojišťovny. Přitom by jim těžko mohl někdo dokázat zlý úmysl a veškerá vina by padla spíše na moji hlavu. Neboť já jsem to byl, kdo nesl zodpovědnost za novátorské pojetí svého Viktora!“

Otec se náhle rozkašlal. Zbytky sil čerpal patrně jen z vědomí povinnosti. Obdivoval jsem jej.

„Jenže, co jsem to vlastně měl na srdci?“

„Vysvětlil jste nám skutkovou podstatu věci, pane řediteli a prezidente,“ řekl předseda.

„Ach tak... ano, skutkovou podstatu jsem možná vysvětlil, ovšem nikoli to, co je pod povrchem. Vždyť v případě mého Pavlíka a jeho Olgy jde o první zjevnou infiltraci zla do lidského softwaru po dlouhých staletích! Přátelé, nebýt podezření doktora Neuvirta, jehož tato dvojice trochu neprozřetelně přizvala k jedné ze svých

donucovacích akcí, stal by se možná Pavel Schachmann novým šéfem Pojišťovny a Projektu. Při tom pomyslení mě mrazí, vážení a milí...“

Otec skončil. Za jiné situace by jistě následoval dlouhý, upřímný potlesk, avšak v těchto chvílích nebyl na místě. Lidé si jen tiše vyměňovali názory. Já jsem se díval na Olgu. Slušelo jí to. Zatračeně jí to slušelo!

A potom se ozval předseda: „Děkuji panu řediteli a prezidentovi za jeho závažný projev. A nyní dávám podle disciplinárního řádu slovo druhé straně. Pane Schachmanne, máte k celé věci co říci?“

Můj nevlastní bratr povstal. Byl to stále týž nesmělý brýlatý mladík, jak jsem jej kdysi poznal, a těžko by kdo u něj hledal osudové infiltrace temných sil.

„Ctěné shromáždění,“ pravil. „Já... Neměli jsme s Olgou ani potuchy, že krajně rozkolísaná Viktorova povaha je součástí jakéhosi otcova experimentu! Můj otec trpěl totiž v poslední době jistou stařeckou... zapomnětlivostí, a vůbec nás neupozornil, že Viktor není přifázovaný. Je potom zarážející, že jsme chtěli mému bratrovi z jeho duševního marasmu pomoci? Je s podivem, že jsme nemocného otce nechtěli otevřeně informovat o Viktorově hrozném stavu? Vždyť jsme taky jen lidé... Ostatně administrativně bylo vše v pořádku.“

Plénium zahučelo nesouhlasem. Patrně si všichni sečetli pět a pět a viděli, kde je pravda.

„Pavle, Pavlíku, proč ještě přiléváš olej do ohně?“ řekl otec. „Proč si přitěžuješ lži?“

„To není lež, ctěné shromáždění. Chtěl bych vám ostatně otcovu fatální zapomnětlivost dokázat ještě na jednom případě. Můj táta svého času rád odpočíval a studoval v altánku na břehu Černého

jezera. Brával tam navzdory všem nařízením i přísně tajné spisy a vždycky i lahvinku něčeho ostřejšího. Není tedy divu, že jednoho dne zapomněl v altánku mimořádně cenný spis. A co čert nechtěl, právě v té době se na dně Propasti pohyboval jistý Martin Larden. Ten šifrované dokumenty objevil a díky své houževnatosti a inteligenci nakonec i rozluštil. Můj otec nakonec vypátral, kde ztracené dokumenty skončily. A přestože je dokonale obeznámen s nesmírným významem Lardenovy osoby pro naši Pojišťovnu, pro jistotu u něj nechal tajně provést jisté softwarové rekonstrukce. Učinil to, aniž si vyžádal jeho souhlas, jen aby se na jeho přestupek nepřišlo, dámy a pánové! Mohu vás ujistit, že právě v této době tím nejlepších expertů usiluje dnem i nocí, aby Lardena včas vrátil do použitelného stavu a aby napravil, co můj otec svévolně zničil.“

Historika mého bratra všem připadala přitažená za vlasy a také to všichni dali najevo.

„Pavle!“ řekl můj otec a zřejmě se mu dosti přitížilo. „Ty mě nenávidíš! Nenávidíš mě za to, že jsem dal Viktorovi přednost! Vážení přítomní, jsme svědky unikátních projevů nenávisti, jež z tohoto světa zmizela již před staletími! To program mého druhorozeného syna vykazuje známky funkčního rozpadu, nikoliv Viktorův!“

„Chtěl bych ještě říct...“ ozval se Pavel Schachmann.

„Ne, to já bych ještě chtěl něco říci tomuto shromáždění,“ přerušil ho otec, v té chvíli opět silný a mocný. „Jak všichni víte, dostal se vinou těch dvou Viktor do takového stavu, že zburcoval proti společnosti šiky Andělů Nicoty. Jejich předčasným nasazením do neplánované akce byl bohužel znehodnocen nejambicióznější záměr, do jakého se kdy naše Pojišťovna pustila: Systém Histeps!“

„Zatímco necitlivým zákrokem na Lardenově softwaru ohrozil můj otec samotný start Vítěze!“

„Takové obvinění byste nejdřív musel dokázat, pane Schachmann!“ volal předseda do vzniklé vřavy.

„Ať nejprve dokáže otec svá tvrzení!“

„Žádám důrazně o klid, jinak dám vyklidit jednací síň!“ Silné rány kladívkem dlouho neměly šanci. „Stále není ticho... Ještě počkáme na některé neukázněné... Ano, děkuji... Táži se nyní vás, slečno Kuncová: chcete se k celé záležitosti vyjádřit?“

Olga povstala s grácií jí vlastní a uhladila si sukni: „Vzdávám se slova, pane předsedo... Jsem jenom slabá žena a mou mysl zcela ovládá nutková představa jakéhosi Velkého Programátora, který s neochvějným mistrovstvím bdí i nad tímto zasedáním a řídí tento střet s náhradním zlem... Promiňte.“

Olga se vysmrkala do malého nachového kapesníku.

„Slečno Kuncová...“ řekl předseda. „Slečno Kuncová... nezneužívejte prosím svého půvabu. A nepokoušejte se věc mást starými metafyzickými průpovídkami. Dobře víte, že toto jednání je zcela autentické a že není součástí žádného programu.“

„Ano, já vím, pane předsedo. Už mlčím.“

„Ostatně jste seznámena s faktem, že novátorská myšlenka o boji proti náhradnímu zlu je základem Systému Histeps, jehož uvedení do provozu jste právě vy se svým snoubencem tak vážně ohrozili.“

„Ano, já vím, pane předsedo.“

„Dobrá. Máte na srdci ještě něco, slečno?“

„Chtěla bych se ještě rozloučit s Viktorem,“ řekla Olga a pohlédla na mě způsobem, z něhož se mi zatočila hlava. „Viku, budu na tebe myslet, ty truhlíku!“

Vřela ve mně směsice pýchy a lítosti, že ji navždy ztrácím, a dobře jsem si všiml, že se ke mně obrátily všechny mužské zraky v sále.

„Budeme tedy pokračovat v jednání,“ řekl předseda a klepl kládkem. „Dovolte nyní, abych jménem svým i jménem disciplinární komise mezi námi oficiálně přivítal hosta a zároveň svědka nad jiné důležitého. Vítám mezi námi pana Viktora Kaminského!“

A hle! Slyšel jsem potlesk a nadšené volání a odkudsi z pléna dokonce k mým nohám dolétla květina. Tmavě rudá růže ze světlých skleníků.

Vstal jsem jako ve snách a usmíval jsem se. A také jsem se trochu nesměle a neobratně klaněl. A poprvé v životě jsem pocítil, jaké to je, když člověk není poslední kapkou na dně a požívá úcty druhých.

„Dovolte, abych vám připomněl, že jsme tady kvůli disciplinárnímu řízení,“ řekl předseda obecně a dobromyslně, když ta sláva nebrala konce. „Pane Kaminsky... počkáme ještě, až se všichni uklidní... Pane Kaminsky, jste bezprostřední obětí intrik vašeho nevlastního bratra a jeho snoubenky. Rozuměl jste podstatě vzneseného obvinění?“

„Ano,“ odpověděl jsem.

„A váš názor?“

Nadechl jsem se. Podíval jsem se do očí Olze i svému nevlastnímu bratrovi a také otci, který můj pohled láskyplně opětoval, a potom jsem řekl: „Já těm dvěma odpouštím, pane předsedo. Neboť za co by stál Nejlepší z možných světů, kdyby v něm nebylo odpuštění?“

Byla to dobrá slova a shromáždění je ocenilo dlouhým potleskem.

„Děkuji panu Kaminskému juniorovi,“ řekl předseda měkce, když se všichni utišili. „Jen bych chtěl právě na jeho adresu dodat, že výrazy jako vina a odpuštění v moderním světě trochu změnil svůj smysl. Dnešní zasedání disciplinární komise se pochopitelně

zabývá špatnou prací jejich programátora, doktora Silvestra Kalvina... Doktore Kalvine, povstaňte!“

A povstal muž, který seděl po Schachmannově pravici a jehož jsem považoval za strážce, a zahanbeně svěsil hlavu.

„Doktore Kalvine, můžete něco říci na svou obhajobu?“

Všechno nakonec dopadlo podle očekávání. Doktor Kalvin byl na dva roky přeřazen na nižší práci v Aplikační laboratoři ženské logiky. A Pavel s Olgou? Byli za prožití nezaviněných infiltrací zla náležitě odškodněni: oba je začlenili do plně programované populace, kde se jistě brzy zotaví. Olga nyní pracuje v dílně na sterilizované injekční stříkačky a Pavel zařezává jako zámečník. Rozhodně jim to půjde k duhu, o tom jsem přesvědčen.

Trochu předbímám. Disciplinární komise tehdy zasedala ještě několik dní a já jsem během té doby ledacos pochopil. Vždy večer jsem se celý utmáčený vracel do svého příbytku, poslouchal v měkkém křesle klidnou hudbu a studoval nejrůznější materiály. Když mě již četba vyčerpala, věnoval jsem se přemýšlení.

A viděl jsem, že je vše v pořádku, a jen jediná maličkost mě trápila.

Svěřil jsem se s ní začerstva otci. Bylo to o přestávce v jednání, kdy jsme si spolu zašli do restaurace „U Starého generátoru“. Hned tak každého sem nepouštěli, ale otec zde byl stálým hostem. Číšník nás zavedl do boxu obloženého mramorovanou kůží a vzácnými dřevy a projevoval nám úctu snad až trochu přemrštěnou.

„Tak tady jsme skutečně sami, synku,“ řekl můj otec, když jsem nabral první lžící polévky s převzácnými kraby. On sám si objednal pouze sklenku dobrého vína. „Tak pověz, co máš na srdci?“

„Táto... opravdu jsi to Martinovi udělal bez jeho vědomí? To se přece nesmí!“

Skutečně se to nesmělo. Zatímco softwarové zásahy prostřednictvím Centrálního synchopulzu se z humánních důvodů provádě-

děly u plně programované populace tajně, k obdobným procedurám byl u uvědomělých pracovníků Pojišťovny a Projektu nutný jejich písemný souhlas. A cožpak Martin snad nebyl pracovníkem Pojišťovny? Byl, určitě byl. Věřil jsem tomu.

„Synku, synku,“ vzdychl otec a upil vína. „Učíš se rychle. Pálí ti to, jen co je pravda. Nu, skutečně jsem to tehdy Martinu Lardenovi udělal.“

Zahleděl se kamsi do neurčita. Zřejmě se pokoušel vzpomínat. Pak náhle oživil. „Ale neudělal jsem to proto, abych zbaběle zakryl ztrátu spisů, jak tvrdil Pavel! To v žádném případě, rozumíš? Udělal jsem to proto, abych stůj co stůj oddálil start Vítěze! Nechtěl jsem, aby Vítěz odstartoval, Viktore!“

Tehdy jsem ještě neměl přesnou představu, co to vlastně Vítěz je a kam tento první mezihvězdný koráb poletí. Ale střežil jsem se otce rušit zbytečnými otázkami. Byl zjevně zahleděn do sebe.

„Když se tak zahledím do sebe, nechápu, kde se to tehdy ve mně vzalo. Odkud ten strach? Čeho jsem se bál? Už nevím. Ostatně spravila to tehdy posilovna doktora Prochasky. Jsou to dobrá zařízení, tyhle posilovny, synku. Když tě přepadnou bludné myšlenky, nezapomeň tam zajít. Třeba přímo k Prochaskovi, je to můj starý přítel.“

Rád jsem mu to slíbil. O posilovnách, plným názvem Laboratořích mentální meliorace, jsem už hodně četl. Byly základním nástrojem našeho moderního pružného pojetí osobnosti a adaptační demokracie. Jenže kdepak: slova zůstanou jen mrtvými slovy a ve mně hlodala touha vyzkoušet si možnosti některé z posiloven na vlastní kůži. Už jsem se docela těšil.

Musel jsem si zvykat na skutečnost, že budu v dohledné době šéfem Pojišťovny. V rámci svého zaškolení jsem se proto zúčastňoval nejrůznějších služebních akcí. Už po týdnu jsem byl například očitým svědkem takzvané renormalizace Andělů Nicoty.

S nimi to byla zatrápená věc. Když správní rada Pojišťovny a vedení Projektu zjistily, že u jisté části plně programované populace dochází k nepřekonatelnému odporu k seriálu „Jak se máte, Braunovi?“, rozhodly se věc nelámat přes koleno a obratně celé situace využít. Konkrétně se jednalo o úmysl aktivně zapojit čtyři Andělů jako hlavní články Systému Histeps.

Systém Histeps, oficiálně Náhradní historie krok za krokem, měl být mimořádně sofistikovaným pokusem o vytvoření simulovaného dějinného vývoje. Jak jsem se dočetl v statích profesora Haldana, byly hlasy pro i proti. Menší část pracovníků Pojišťovny trvala na tom, že naše Utopie nic podobného dějinám zkrátka nepotřebuje. Podobné návrhy prý zbytečně oprašují starou myšlenkovou veteš a zatěžují beztak již složitý správní aparát. Jsme zkrátka u cíle, tvrdili obrazně, a je nesmysl se vracet zpátky na trať.

Většina ovšem dokládala, že se pro naše lidi (oficiálně plně programovou populaci, „fully programmable population“) stále dělá málo. Člověk koneckonců už někdy v diluviu bojoval za lepší příští, aby měl proč žít a o čem vyprávět svým dětem, a není rozumného důvodu, proč ho o tuto bytostnou potřebu ochuzovat, byť žije v dokonalé Utopii. Nu, protivníci myšlenky bezpečné historie to nakonec vzdali, zašli si do posilovny (i když to samozřejmě trochu zjednodušují) a celá věc rychle spěla k realizaci.

V prvním stádiu tohoto programu měli Andělé Nicoty vzbudit v našich lidech odpor svým ničemným způsobem života, prázdnotou zlobou a neupraveným zevnějškem, aby se stali skutečným společenským nepřitelem. Na konec letošního roku byl pak plánován první otevřený střet, pracovně nazývaný „Bitva u mlékárny“. Ze strany Andělů se počítalo s nasazením molitanových obušků a hrozivě vyhlížející, leč zcela neškodné modré plazmy. Naši lidé měli pak nakonec zvítězit pouhýma holýma rukama a silou své myšlenky. Oslavy porážky Andělů se plánovaly v týdnu od dvanáctého do devatenáctého prosince, aby to vše nekolidovalo s Vánocemi a naši lidé si ještě stačili v klidu nakoupit.

Nu, nakonec, jak známo, dopadlo vše jinak. Moje role v celém případě byla problematická. Cítil jsem jisté výčitky svědomí (i když výraz „svědomí“ v moderní době trochu změnil význam). Vyprovokováním incidentu před Jihovýchodním nádražím jsem bezesporu znehodnotil spoustu mravenčí práce našich programátorů a koordinátorů, a měl bych se tedy stydět. Na druhé straně jsem ale byl ve své tehdejší nevědomosti zjevně bez viny. A věc měla rozhodně i své kladné stránky. Právě tehdy, když přišli muži v bílých overalech a dali všechny zmatky do pořádku, jsem poprvé nevědomky plnou silou pocítil nesmírnou moc Pojišťovny, která jako dobrá kvočna nakonec vezme každého zbloudilého pod svá ochranná křídla.

Ale abych se příliš nerozhovořil – úvodní experiment Systému Histeps se zkrátka nepovedl a nebylo dále důvodu, aby Andělé setrvali ve svých nezdravých postojích. Brzy jsme je shromáždili v dobře vybavených ubytovnách (jaký rozdíl proti jejich ohavným, asociálním doupatům!) a jejich programové vybavení podrobili mimořádně důkladnému rozboru. Naši inženýři napjali všechny své síly, aby zjistili, v čem vlastně spočívá odpor Andělů k seriálu

o Braunových. A nakonec se to podařilo. Jak se dalo čekat, byla to jakási lapálie, celkem drobná chyba v blocích kulturního využití, ale ty následky! Za tu ostudnou nedbalost jsme se Andělům omluvili, a pak už nastoupili specialisté, tým neurochirurgů, nanoelektroniků a odborníků na kulturu. Vše šlo jako po drátkách.

Sledoval jsem celý proces na monitorech. Andělé po operaci nejdříve nedůvěřivě obcházelí zapnutý holozor, očichávali předložené potraviny a někteří z nich se i opatrně posadili do připravených sedacích souprav. Hezké scény se odehrávaly v koupelnách. Zahlédl jsem například ženštinu, jež mě kdysi „ošetřovala“ při mém nedobrovolném pobytu v jejich bývalém sídle. Při svých prvních samostatných pokusech o důkladnou očistu si drhla svrasklé břicho pastou na zuby a pudrovala se instantním kličem, ale řekněte sami, napoprvé to přece nebylo špatné! Když byli všichni umytí a převlečení do domácího (muži modré flanelové župánky, ženy froté kimona), navštěvovali se vzájemně ve svých pokojích a trochu rozpačitě se uchichtávali. Ale byli už mezi nimi tací, kteří sousedovi neopomněli pochválit pěkný fíkus nebo sousedce tvarohový moučník.

Kritický byl ovšem okamžik, kdy v holozoru začali Braunovi. Až na pár neukázněnců, hrajících si s novými holicími strojkami, všichni rázem zpozorněli a usedli k obrazovkám. Pili kávu, pokusovali slané tyčinky a bylo to přirozené, jako by to dělali už tisíckrát. Drželi palce Sašovi Braunovi, který chystal svou první velkou výstavu, a odsoudili Majku, která Petrovi dávala zbytečné naděje. V desáté minutě pak jsme vyslali do holozorní sítě Centrální synchropulz, jímž byli Andělé Nicoty přifázováni k Centrálnímu harmonogramu. Když skončil seriál (Sašova vernisáž se celkem vydařila, ale je jen na samém počátku umělecké dráhy, a Petr nakonec Majčinu hru prohlédl), všichni se podělili o své zážitky a šli spát. Však to pro ně nebyl den ledajaký.

Nazítří jsem si přivstal, abych byl přítomen dalšímu vývoji věci. Ale po pravdě řečeno, to nejzajímavější už jsme měli za sebou. Bývalým Andělům byly po krátkém pohovoru přiděleny klíče od nových bytů nahoře ve městě, vysvětlili jsme jim cestu do práce a to bylo vlastně všechno. Nic mimořádného. Snad bych jen dodal, že většina z mých bývalých trýznitelů byla přidělena k demolicím právě v tom starém sídlišti, kde se až donedávna skrývali a připravovali na Bitvu u mlékárny. A Archanděl Nicoty? Ten se stal partákem a později dokonce stavbyvedoucím. Potřebovali jsme znovu stavět. Město nad našimi hlavami sílilo a rodila se spousta a spousta nových, zdravých dětí.

Nerad bych ovšem nudil běžnými služebními problémy a ještě méně chci předstírat, že my v Pojišťovně jsme znali jen práci a nic než práci. Uměli jsme své úspěchy také jaksepatří oslavit.

Poprvé jsem se o tom měl přesvědčit při slavnostní kolaudaci Vítěze.

Už od rána tehdy vládla mimořádně zjitřená atmosféra. Všude po chodbách samý ruch a shon, lidé v bílých overalech si vyměňovali úsměvy a stisky rukou... a já, když jsem se nasnídal a pohlédl do diáře, uviděl jsem tam tlustě podtrženou poznámku: „Kolaudace Vítěze! Nezaspat a parádní uniformu!“ Vždycky jsem si psal takové nesouvislé poznámky.

Brzy po snídani se pro mě stavil otec. „Ty jsi ještě v pyžamu?“ zhroutil se. „Že se nestydíš! Chceš to všechno zmeškat?“

„Táto,“ zeptal jsem se, když jsem se soukal do parádní uniformy, „proč se vlastně naše první mezihvězdná loď jmenuje ‚Vítěz‘?“

„Je to symbol, Viktore,“ řekl otec neobvykle vážně. „Je to symbol toho, že lidé dokázali zvítězit sami nad sebou.“

Zamyšleně jsem zatáhl zip na pravém rukávu. „Taky mě tuhle něco podobného napadlo,“ řekl jsem. „Povídám si: vždyť my jsme vlastně vyhráli odvěký boj proti dobru. Dobra, zvaného štěstí celku, proti dobru, zvanému svoboda jednotlivce. Vyhráli jsme to na celé čáře, že?“

„Vyhráli,“ přisvědčil otec. „Jako že je Slunce nad námi, vyhráli. Pálí ti to, synku.“

„Nad námi je Slunce?“ podivil jsem se. Už jsem cosi v tomto smyslu slyšel, ale stále jsem si to nedokázal srovnat v hlavě.

„Jistě, Viktoro. Jistěže je nad námi Slunce. Co jiného? Tam na obloze, to je Slunce, chápeš? Ovšem naši lidé mu říkají Měsíc. Neboť jas naší hvězdy stále ještě nepronikl černými mraky, co stoupají z doutnajících Ohňů... A jestlipak ses v posledních týdnech podíval na astronomii?“

Zapnul jsem se u krku a zahanbeně svěsil hlavu. Učení jsem v poslední době trochu zanedbával, jelikož jsem usoudil, že nejlepší školou je praxe.

Do místnosti našťestí vstoupil jeden z členů otcova doprovodu: „Vůz je připraven, pane řediteli a prezidente.“

A tak jsme vyrazili. Byla to teď jiná jízda, jiné pocity, než když jsme se kdysi s Martinem právě nad těmito místy plížili větrací šachtou! Náš vůz s firemním znakem na kapotě klouzal chodbami jako po másle. Okolo nás špalíry vzrušených lidí. Všichni nás srdečně zdravili a někteří nesli i narychlo vyrobené transparenty. „Lidstvo ušité na míru posílá dáreček Vesmíru.“ Nebo „Pozdravuj hvězdy, kosmonaute smělý, a pověz jim hrdě, kam až jsme doletěli.“ Či jinak: „My jsme se jen tak nedali, pochybovačům to nandali.“ A tak podobně.

A pak jsme byli na místě. To místo jsem znal. Uprostřed ohromné svislé šachty viselo v kovové konstrukci černé těleso ve tvaru houby. Na jeho matném plášti jsem spatřil neokázalý bílý nápis „VÍTĚZ“.

„Vidíš? Není nádherný?“ řekl otec.

„Je, táto,“ odpověděl jsem.

Všude vládl čilý ruch. Někteří pobíhali, aby včas zaujali místo na provizorních tribunách, jiní se občerstvovali u studených bufetů a zase další ještě plnili své poslední služební povinnosti: hostesky uváděly do lóží čestné hosty, počišťovači zametali a pracovníci Propagační sekce dokončovali výzdobu.

V deset se ozvala hymna Pojišťovny a všechno začalo. Můj otec, po jehož boku jsem seděl, se ve svém vozíku napřímil jako mladík a ujal se slova. Bylo by slyšet padnout špendlík.

„Ne, neuslyšíte ode mne vzletné fráze, přátelé. Řeknu jen prostě: dokázali jsme to. První mezihvězdná loď Vítěz již brzy vyrazí hledat novou Zemi. Nové prostory. Novou půdu pro nás všechny. A podaří-li se to... snad vy se toho ještě dožijete, protože já už stěží...“

Projev bouřlivého nesouhlasu umlčel otec gestem věru královským. „Tedy pokud se to podaří, poplují do nekonečných dálek další a další, programátoři a koordinátoři, dělníci i inženýři, neboť naší dobré myšlenky je již těsně pod svěrací kazajkou Braneckero-vy sféry... Jenomže co jen jsem to měl na srdci?“

Pokoušel jsem se mu napovědět a nebyl jsem sám. Shromáždění se rozšumělo.

„Nu, raději přejdeme k věci,“ mávl pak rukou otec. „Vítám nyní mezi námi hrdinu těchto dní, opravdového muže, vítám mezi námi prvního mezihvězdného kosmonauta Martina Lardena!“

A hle! Odkudsi zpoza tribuny se vynořil můj drahý přítel Martin. Kráčel nám pevně v ústřety v dokonale padnoucí zlaté kombinéze a v ostře řezané tváři se mu nepohnul ani sval.

„Martine!“ vykřikl jsem.

„Viktore!“ Můj přítel se ke mně rozeběhl a zjevně tak porušil protokol, ale mohl mu to snad někdo zazlívát?

Krátce, ale srdečně jsme se objali.

„Tak co, ty stará páko?“ řekl Martin dobromyslně. „Jestlipak už věříš v moje Poslání?“

„Věřím. To víš, že věřím,“ přisvědčil jsem. „Půjdeme to někdy spolu oslavit ke Třem liškám, co říkáš?“ Mluvil jsem v tu chvíli nemsyly, vždyť jako budoucí ředitel Pojišťovny a prezident Projektu

už těžko do té laciné knajpy zavítám, ale cožpak mě neomlouvalo moje dojetí?

„Tak už dost, děti moje,“ jemně nás napomenul můj otec. „Však se ještě užijete.“

Potom se znovu obrátil k mikrofonu: „Jak všichni víte, genetická konstrukce, mentální program a praktické zkoušky osoby, která se měla stát naším prvním mezihvězdným kosmonautem, byly mimořádně náročnou záležitostí. Nemohli jsme si prostě dovolit ani to nejmenší riziko. Martin Larden byl proto už od dětství všestranně testován. Zkoušeli jsme, jak snáší samotou skromného života na pustých planinách za městem, a on obstál skvěle. Potřebovali jsme rovněž odzkoušet jeho ostražitost a schopnost bleskového rozhodování. Využili jsme k tomu vtipně monster, kterým se tu a tam podaří proniknout na planiny ze zmutovaného světa za Sférou. Martin Larden se v boji proti nim plně osvědčil. Dlouhodobě jsme rovněž hodnotili funkčnost jeho speciálního bezodpadového metabolismu. Ten, jak víte, byl vyvinut na základě nutnosti maximálně zredukovat obytné prostory Vítěze. I tímto testem prošel Martin Larden úspěšně. Nezbyvá mi tedy než konstatovat, že je mužem na svém místě.“

Po těchto slovech se otec obrátil k Martinovi: „Martine Lardene, jste připraven ke své cestě?“

„Ano,“ řekl Martin stručně.

„Nuže, vesmírná loď Vítěz startuje za třicet dní!“ Ovace nebraly konce. Martin trpělivě a s úsměvem přijímal gratulace od celého zástupu nadšených obdivovatelů (především žen) a přšely na něj květiny ze všech koutů.

Potom můj přítel přistoupil ke křtu Vítěze. Zdvíh jej vyvezla vysoko na rampu, on uchopil láhev sektu, přivázanou na dlouhém motouzu, a mrštil jí směrem k lodi. Jenže ta nezkrotná, býčí síla

mého přítele! Martin provaz přetrhl a láhev se roztránila dole pod konstrukcí o odpadkový koš. Lidé se smáli. Byli vděční za tu milou epizodu, jež svědčila, že i první mezihvězdný astronaut je koneckonců jen člověk. A ceremoniál se musel opakovat.

Jenom můj otec se nesmál. Byl pobledlý a polekaně se po mně ohlížel: „Zdalipak to nebylo zlé znamení, synku? Určitě si s tím budu muset dojít k Prochaskovi.“

Navečer téhož dne otce přepadl další záchvat jeho plíživé choroby. Bylo to dost zlé a lékaři o jeho život usilovali celou noc. I já jsem tehdy u jeho lůžka bděl skoro do rána. Dobrá věc se nakonec podařila, ale bylo zřejmé, že ho budu muset zastoupit v některých funkcích.

Připravoval jsem se na ten důležitý krok už dlouho. Teď bylo ovšem jasné, že si budu muset rychle zajít k Prochaskovi, protože jsem potřeboval čistou hlavu.

Jenže věc se snadno řekne, „zajít si k Prochaskovi“ zní, jako by o nic nešlo, a přitom jsem tehdy byl doslova jako na trní. Bylo to tehdy poprvé, marná sláva.

Doktor Prochaska mě přijal jako starého známého. Byl to usměvavý, šedovlasý stařec, věkem ovšem ještě nezkrúšený, s mimořádně mohutným plnovousem. Hned mě usadil do lékařské pohovky, potažené bílou fólií, a bez respektu mi začal tykat.

Tak a tak, pověděl jsem mu, myšlenka vedoucího pracovníka není vrabčák, aby se dala zaplašit pouhým tlesknutím, a zda by mi nepomohl.

„Ale jistě, Viktore!“ zasmál se Prochaska. „Od toho jsme přece tady! Pověz, co tě trápí?“

„Pořád myslím na Olgu,“ prozradil jsem. „Na Olgu Kuncovou.“

„Ano. Znal jsem tu tvoji Olinku... Opravdová kočka,“ řekl Prochaska a soustředěně si zapaloval dlouhou dýmku. Laboratoř se naplnila vonným kouřem. „Chápu tě. Hlupáci by řekli, že bys tuhle závislost měl potlačit zdravým rozumem a neobtěžovat s ní úřady. Ovšem takoví o lásce nic nevědí... Na druhé straně ale tahle věc nespadá do našeho referátu.“

„Doktore! Udělejte to pro mě!“

Prochaska zauvažoval. „Dobrá. Tak ať mám od tebe pokoj.“

Zvedl telefon: „Pane asistente, mohl byste na chvíli?“

Za okamžik se otevřely dveře do sousední místnosti a vešel Prochaskův asistent. V ruce ještě držel pájku, jak jsme ho vyrušili z pilné práce.

„Všeho nechte, sedněte si k terminálu a pište,“ poručil doktor Prochaska. „Žadatel: Viktor Kaminsky, narozen dvacátého prvního července dva tisíce čtyři sta čtyřicet devět... máte to?“

Asistent dopsal a s jistou dávkou těžko skrývané zvědavosti a obdivu si mě prohlédl. Moje jméno už tehdy věru něco znamenalo!

„Tak pokračujme. Za prvé: eliminace citové vazby na Olgu Kuncovou, hláskují: Karel, Uršula, Nina.“

„Není třeba, pane doktore,“ přerušil asistent úřední výkon. „Olinku jsem znal osobně.“

Jakýsi podtón v asistentově hlase se mi nelíbil. Dobrý bože, kdo pak vlastně moji Olgu neznal osobně? Ostatně o důvod víc, abych si ji nechal navždy vymýt z mysli.

„Pište, pane asistente: vynásobení hlavního sekulárního psychodeterminantu det bé sto dvacet čtyři nulou pomocí H-sembleru a hologramu dotyčné Kuncové... Ano. To by mělo stačit.“

„Děkuji, doktore,“ řekl jsem stručně.

Doktor Prochaska povzbuzoval mocným dýmáním svou lulku k novému životu a roztržitě listoval mými materiály.

„Tak to by bylo za prvé. Ale doufám, že ses k nám neobtěžoval jen kvůli takové maličkosti, Viktore!“

„Jistěže ne,“ řekl jsem. „Totiž... občas mě trápí pocit jakési... povězme... vnitřní svobody.“ To slovo mi nějak nešlo přes rty. Málo platné, našinec si nerad spojoval to stále ještě přežívající svinstvo se svou vlastní osobou. Ale lepší výraz jsem v tu chvíli nenašel.

„Rozumíte... chtěl bych Pojišťovně sloužit celou duší, a v hlavě se mi sem tam rodí věci, že byste tomu až nevěřil. Nezlobte se, že to říkám tak na rovinu, ale kdyby se v našich hlavách udělal jednou provždy pořádek, jako ho mají naši lidé... chci říci naši pojištěnci v plně programované populaci, bylo by všechno jednodušší.“

Doktor Prochaska mi všechno vysvětlil. Zatím to prý není možné, jelikož pracovníci Pojišťovny a Projektu potřebují k řešení neobyčejně složitých služebních úkolů jistou myšlenkovou pružnost. Budu se muset se svým údělem smířit, ale jistě si zvyknu. Od toho je tu ostatně právě posilovna, aby ve mně upevňovala Názorový standard pracovníka Pojišťovny.

A tak jsme se při mé první návštěvě věnovali jen eliminaci mé citové vazby na Olgu. Zatímco Prochaska diktoval asistentovi data, která mi nic neříkala, rozhlížel jsem se po místnosti. Ten přístroj v zadním rohu je zřejmě určen pro práci s emulátory a na velké obrazovce hned nad pracovním stolem jsem spatřil známé Kaprzykovo hodnotové schéma programovaného jedince. Ale co je tahle rozložitá mašina? Digitálně-mentální převodník? Generátor správných názorů? Odečítač jiskry v oku s totální reflexí? Vždyť je to nakonec jedno. Ti inženýři a doktoři se neustále nafukují se svými stroji a zapomínají, že nejdůležitější je pořád člověk. Viděl jsem to i na sobě: vzdělání není všechno. Univerzitu nemám, jenže škola života, bolestné hledání pravdy, je cosi víc než sebestilnější studium. Svému otci, jenž pro mě výkon nejvyšší funkce tak dobře připravil, snad nebudu nikdy moci dostatečně poděkovat.

„Doktore, už budete hotov?“ zeptal jsem se Prochasky, který stále ještě diktoval data pro mentální meliorační procesor. „... přístup na blokovanou sběrnici čtrnáct set přes fáze F instrukcí FOSEM, závorka jedenáct, jedna... ještě chvilku strpení, Viktoro, máš tam tu Olgu pěkně zafixovanou...“

Když byl konečně hotov, požádal mě, abych se natáhl, zapnul pomocné aparatury, které se spokojeně rozšuměly, a pak mi dal dýchnout anestetika.

Po nějaké čtvrt hodině jsem byl zase při vědomí, protáhl se a křepce vyskočil z operačního lůžka.

„Tak co, chlapče?“ zeptal se Prochaska.

„Moment, doktore, musím se soustředit.“

Opřel jsem se o digitálně-mentální převodník, či co to vlastně bylo, a pomyslel na Olgu. A má láska mi náhle připadala úplně směšná, zbytečná a hloupá.

„Funguje to, doktore,“ vydechl jsem, úplně okouzlen.

Inu bylo to tenkrát poprvé, málo platné, a všechny ty možnosti, které skýtalo mentální programování, na mě stále ještě dýchaly svěžím půvabem novosti.

Otec se sice pomalu zotavoval, ale k dřívější výkonnosti měl velice daleko. Pomalu jsem přebíral jeho povinnosti. Můj nový patnáctipokojový byt byl možná až zbytečně rozsáhlý a luxusní, ale musel jsem přirozeně reprezentovat. Za tu kratičkou dobu, co jsem se stal jeho pánem, už jsem jej jaksepatří zabydlel. Téměř obden jsem pořádal recepcce a nejrůznější slavnosti. Mrzelo mě, že na ně jako osoba ve zvláštním režimu neměl přístup Martin, ale zato jsem se seznámil se spoustou jiných zajímavých lidí. Mile mě překvapilo, v jaké jsem oblibě.

Můj dům byl situován na břehu Modrého jezera, jež vyplňovalo dno velké jeskyně a na jehož březích se bydlelo velmi příjemně. Byly tu žluté pláže, lemované tamaryšky a olivovníky, bílé vily členů správní rady Pojišťovny, půvabné altánky, mramorová korza, která přímo lákala k vycházkám po celodenní práci, a dokonce i umělý vodopád. Celý prostor byl klimatizován a vkusně osvětlen.

Dalo to všechno jistě spoustu práce a nadřely se tady prý celé generace našich lidí. Ovšem dělali to z lásky k věci a pokud jsem měl původně dojem, že je třeba dobrý pocit z vykonaného díla dostatečně neodškodnil, spravila to jedna návštěva u Prochasky. Škoda jen, že se tito hrdinové práce nemohli po návratu k rodinám pochlubit.

Sedával jsem na čestném místě blízko osvěžující fontány v rohu zimní zahrady a s uspokojením sledoval, že se moji hosté dobře baví. Většina hovorů se točila kolem odborných problémů, ale našel se čas i na nějaké to opravdové rozptýlení. Kupříkladu na

rozkošné scénky profesora Haldana. Byl to v civilu jeden z členů správní rady a Hlavní historik Projektu, ale jinak rozený herec a smíšek (i když výraz „rozený“ v moderní společnosti trochu změnil svůj význam). Vždycky nás rozesmál, když předváděl našeho typického pojištěnce. Přitom nikdy nepřekračoval zdravou míru vkusu a to jeho mistrovské „děti jsou zdravé, šašek se mi ještě postaví, auták šlape, tak co nám schází, Maruš?“ bylo spíše neformální oslavou naší dobré práce než čímkoliv jiným.

Při svých večírcích jsem se varoval zbytečné okázalosti. Jídla a pití nijak mnoho, ostatně držel jsem v poslední době dietu, ale zato vše jen v prvotřídní kvalitě. Zpočátku jsem si s hosty párkrát zahrál takovou jednoduchou společenskou hru: nabízel jsem jim různé dobroty a zkoušel je, zda poznají produkty ze zvláštních výroben naší firmy od sice dokonalých, ale přece jen z lišejníkové surovinové báze zhotovených náhražek pro naše pojištěnce. Moji hosté ovšem rozdíl vždy poznali, a tak hra brzy ztratila na zajímavosti.

Ostatně moje večerní střídmost měla ještě jednu příčinu: když slavnost skončila a hosté odešli, zůstávala se mnou některá z roztomilých návštěvnic, někdy i dvě nebo tři, a já jsem je pochopitelně nechtěl zklamat. Noci to bývaly veselé. Můj bazén s vodou tělesné teploty i velké čtyřrychlostní lože věru nezahálely. Kde byl konec těm časům, kdy jsem volal „vlčice růžové smrti“ k sobě a ony nepřicházely? Teď přišly pokaždé a mohl jsem si vybírat. Měl jsem občas dokonce ten dojem, že mnohé z mých dívek nejsou jen obvyklými milostnými společníci z dílny šéfa Sekce kultury a oddechu doktora Karlssona, nýbrž touží stanout po mém boku natrvalo. Já jsem se ale pochopitelně úvahami podobného druhu nemohl vážněji zabývat.

Popisuji tu však dlouze chvíle svého odpočinku a ještě jsem se nedostal k tomu hlavnímu: k práci. Bylo jí dost a dost. Předsedal

jsem například nekonečným zasedáním správní rady, týkajícím se dalšího osudu Systému Histeps. Idea náhradní bezpečné historie totiž zdaleka nebyla mrtva. Po nedotaženém pokusu s Bitvou u mlékárny bylo ovšem jasné, že bude nutné celou věc hlouběji propracovat. Vyhnout se povrchním efektům a věnovat se spíše zanedbávaným stránkám duševního života našich pojištěnců. O předběžné návrhy jsme tehdy požádali doktora Herleho, jenž se jako vedoucí pracovník Institutu pro vývoj člověka pro podobné akce přímo nabízel. Měl jsem se tedy s tímto mužem brzy znovu setkat.

Na přetřes pravidelně přicházela i naše energetická bilance. Naše generátory pocházely ještě z dob před Projektem, stejně jako většina další technologie, a paliva již nebylo nazbyt. Největší zátěží byla nutnost neustále napájet Braneckerovu sféru, jež nás chránila před zlým povětřím vnějšího světa a jeho monstrózními zplozenci. Hodně by proto pomohlo, kdyby můj kamarád Martin objevil obyvatelnou planetu. Schwálili jsme tehdy mimochodem i definitivní plán Martinovy epochální cesty. Prvním tělesem, k němuž Vítěz zamíří, bude planeta Dor v soustavě Epsilon Beránka.

Tak a podobně se tehdy jednalo a já jsem postupně pronikal i do nejjemnějších fines svého pojišťováckého řemesla.

S Martinem jsem se vlastně do odletu setkal již jenom jednou. Vyšetřil jsem si na něj hodinku v neděli před obědem a on právě shodou okolností skončil výcvik na jakémsi trenažéru. Sedli jsme si spolu v restauraci „U Starého generátoru“, já nad sklenkou koňaku a on nad rybízovým džusem, a vzpomínali jsme.

„Byli jsme to ale zmlada telata, vid’?“ zasmál jsem se. „Pamatuješ, jak jsem křičel: Život je přece v něčem neuchopitelně podstatném...! Nebo jak jsme se spolu plížili větrací šachtou?“

„Jak bych nepamatoval,“ řekl Martin. „Člověk se najednou z ničeho nic zbláznil a nebylo mu pomoci.“

„Zkrátka ztřeštěné mládí. Kdybychom tehdy tušili, že jsme součástí vyššího záměru, určitě bychom se tak hloupě na zadní nestavěli.“

„Já jsem to tušil!“ odporoval mi Martin. „Vždycky jsem tušil svoje Poslání!“

„Dobrá, dobrá,“ usmíval jsem se. „Vždyť už se všechno vyjasnilo. Všechno je v pořádku. A víš, že si někdy přeju, aby se ty časy vrátily?“

Martin usrkl džusu. „A jak se ti daří v práci, stará páko?“

„Nemůžu si stěžovat,“ řekl jsem. „Falešnou skromnost stranou: myslím, že jsem mužem na svém místě. A ty? Těšíš se na start?“

„Počítám dny jako kluk před Ježíškem,“ přiznal se Martin. „První mezihvězdný let! Je to všechno jako krásný sen, Viku!“

Chvíli jsme jen tak mlčeli, jako by už nebylo o čem hovořit. Jako by byla slova zbytečná.

„Chceš, ukážu ti vybavení Vítěze,“ navrhl Martin, aby řeč nestála.

Rád jsem jeho nabídku přijal. Nasedli jsme do vozu a zamířili k hangáru.

Vyjeli jsme výtahem dobrých sto metrů podél stěny šachty. Pak jsme přešli po rampě k hvězdoletu. Dělníci, kteří natírali pomocnou konstrukci, nás uctivě zdravili, ale já jsem je přátelsky ujišťoval, že přehnaný respekt není na místě, a nabídl jsem každému z nich vřelý stisk ruky.

A potom jsme už stáli na plošině u lodi.

„Tohle je štít proti virtuálním superonům, tohle interdimenzionální přechodka a tohle zase časový zpětný ventil,“ ukazoval mi Martin jednotlivé funkční části korábu. „A pokud by tě zajímalo, jak pracuje tenhle infraspaciální lapač mezičástic...“

„Díky, Martine,“ řekl jsem. „Raději bych se podíval dovnitř. Mám strašně málo času.“

Martin ochotně přisvědčil a ukázal mi průlez, kterým jsem se vsoukal do lůna Vítěze. V lodi, ačkoliv měřila dobrých padesát metrů, bylo místa pramálo. Pro astronauta byla vyhrazena kabinka jen o něco větší než telefonní budka. Už mi bylo jasné, proč musí mít pilot této lodi uzavřený metabolismus.

„Máš to tu hezké,“ řekl jsem nejistě, „ale trochu malé. Proč je tu vlastně tak málo místa?“

„Vítěz poletí speciálně generovaným hypertemporálním kanálem typu Meinwitz a paliva proto mnoho nespotřebuje. Ale vezu spoustu materiálu. Průzkumné aparáty a čluny a hodně melioračních prostředků. Pokud najdu obyvatelnou planetu, mám za úkol zúrodnit nějakou půdu pro první přistěhovalce. Budu orat a zalévat a sít, Viku, jako v nějaké krásné legendě!“

Pohledme! Pod jedním z palubních přístrojů z matovaného kovu jsem zahlédl Olžinu podobenku!

„Viktore, pověz mi...,“ ozval se Martin, „když tvůj otec tehdy při kolaudaci mluvil o tom, že jsem opravdový muž... myslel to vážně?“

„Samozřejmě, ty stará páko!“ vykřikl jsem. „Cožpak se mužnost měří jen délkou... chci říci rozměry... ostatně vůbec na tom nezáleží!“

„To je dobře... Něco ti povím, Viku. Ženské, ty mě prostě nezajímají. Já mám svoje poslání, rozumíš, a ty husy nemůžou nic takového pochopit.“

Kdepak, byl to prostě můj starý kamarád Martin. Frajer a vždycky tak trochu pozér, ale zlatý člověk.

„A na co jsou tyhle zapečetěné spínače?“ zajímal jsem se, abych raději převedl řeč jinam.

„Na ty nesahej!“ varoval mě Martin. „Ovládají nejdůležitější funkce lodi. Jednička je třeba pohotovost ke startu. Nebo jednička: rozhazuje synchronizaci cestovního kanálu, což by se ovšem při podsvětelných rychlostech rovnalo zničení lodi.“

A tak jsme ještě chvílku rozmlouvali, ale brzy se čas nachýlil.

„Musím jít, Martine,“ řekl jsem a podal svému příteli ruku. „Mám ještě spoustu práce.“

„Na start Vítěze ale doufám přijdeš,“ zajímal se Martin.

„To myslíš vážně?“ usmál jsem se. „Cožpak bych mohl nepřijít?“

Můj otec se už cítil natolik dobře, že se chtěl opět chopit funkce. Já jsem mu to samozřejmě nedovolil.

„Ještě lež, táto,“ říkal jsem starostlivě. „Jen nepospíchej... Vezmu to všechno za tebe.“

Ten starý, pošetilý muž se zdvihal z lůžka s takovou silou, že jsem ho zase musel vtlačit zpátky. Toužil pracovat, udržet se ve jménu Pojišťovny, toužil po tom jistě jako já, jenže už jednou musel pochopit, že starší uvolňují místo mladším.

„Jsi jako malé dítě, táto. To si přece nevezmu na svědomí,“ vysvětloval jsem mu, kdykoliv žádal, abych jej dovezl na zasedání správní rady.

„Dobře, synku. Ještě si tedy trochu odpočinu. Ale o všem mě musíš informovat!“

Slíbil jsem mu to. „Je to stejně zvláštní, táto. S lidskou duší si Pojišťovna tak báječně poradila a tělo jako by jí ani nepatřilo. Proč zrovna tebe musela postihnout taková hloupá nemoc?“

„Však my to jednou dokážeme, Viktore,“ odvětil otec. „Jednou bude Pojišťovně patřit člověk celý... Ale co jen jsem to měl na jazyku?“

Na jazyku měl silný, žlutavý povlak, jenž provází obzvláště úporné choroby. Dobře jsem si toho všiml.

Před správní radu toho dne předstoupil doktor Herle, aby přednesl své návrhy ve věci Systému Histeps.

„Inspektore!“ zajásal, když mě spatřil. „Nějak jste povýšil! Jsem rád, že vás zase vidím!“

„Nejsem inspektor,“ vysvětlil jsem mu důrazně. „Oslovujte mě třeba... pane předsedo, abychom to zjednodušili. Pánové nemají námitek, že?“

Ostatní členové správní rady, profesor Haldan, inženýr Caetano, doktor Snorry a inženýr Bloch, námitky neměli.

„Nuže, doktore,“ vybídl jsem Herleho, „povězte, co jste vymyslel.“

„Především jsem rád, že nám správní rada a vedení Projektu svěřily svou důvěru. Náš Institut pro vývoj člověka již několik desítek let...“

„K věci, doktore,“ přerušil jsem ho a zívł. „Jak se zdá, jste pořád stejný mluvka.“

„Ano, pane předsedo. Tedy náš návrh nového komplexního historického programu bych rozdělil zhruba do dvou částí. V první fázi, pracovně nazvané Pokušení, bychom v našich lidech vzbudili jistý nepokoj a zásadní pochyby o dosavadním způsobu života. Za tím účelem by náš Institut také včlenil do plně programované populace nejružnější kverulanty a podivíny, jimž nebude nic dost dobré. Počítáme v této souvislosti s nasazením umělecké skupiny takzvaných ‚Nezávislých‘, dále s opozičníky vystupujícími pod hlavičkou ‚Nový život‘ a v neposlední řadě s filozofickým sdružením ‚Temný mrak‘. Vše je již experimentálně připraveno a ověřeno. Naše přední odbornice doktorka Dundová...“

„Vy jste prostě přišel o rozum,“ přerušil jsem ho nevrle. „Všechno jsou to čiré nesmysly. Naši lidé nic takového nepotřebují. Nemají rádi nepořádky. Já jsem mezi nimi žil. Já jim rozumím jako málokdo, věřte mi... Ostatně zdá se mi, že si jen stůj co stůj chcete přihřát svou polévku.“ To jsem narážel na svou někdejší návštěvu v jeho Institutu, kde jsem byl svědkem vývoje nekonformních lidských modelů.

„Ano, pane předsedo,“ nedal se Herle. „Naši lidé skutečně nepotřebují, aby jim do duše padl věčný neklid. Zato však už kdysi v diluviu toužili po něčem, co dá jejich životu vyšší, nadindividuální smysl.“

Doktor Herle rozložil na konferenčním stole jakési rozsáhlé blokové schéma.

„Nebojím se tvrdit, pánové, že právě tuto potřebu jsme dosud zanedbávali a redukovali duchovní potřeby našich pojištěnců na úzké, řekl bych smrtelné cíle. A v tom také spočívá jádro návrhu. Představte si to, pánové! Jen si to představte! V druhé fázi programu, pracovně nazvané Zjevení, sestoupí mezi naše lidi prorok. Tento prorok, jehož jméno bude Agent, vymýtí z jejich duší malověrnost a ohlásí zjevení nesmrtelné Pojišťovny na Zemi!“

Ten doktor Herle mě tehdy mile překvapil. Jeho návrh měl rozhodně cosi do sebe a stálo za to jej důkladně projednat.

Když Herle dokončil náčrt celé věci, ujal se slova inženýr Bloch. „Doktore, víte, co jste právě vyslovil? Navrhujete odtajnění Pojišťovny a tím pádem i Projektu! Což máme po třech stech padesáti letech porušit své inkognito?“

„Já bych to neviděl tak jednostranně, inženýre,“ odporoval profesor Haldan, jako historik zběhlý v podobné tematice. „Nepůjde o porušení inkognita, ale zbožnění, což je rozdíl. A je už v povaze božstev, že bývají zahalena tajemstvím, nikoliv však utajením.“

„Vše by se dalo organizačně zvládnout,“ řekl doktor Snorry, jinak právník. „Představuji si, že v božském hávu by vystupovala pouze naše firma jako právnická osoba, zatímco zaměstnanci zůstanou jako světské subjekty v pozadí.“

„Ta první fáze, Pokušení, se mi ovšem zdá celkem zbytečná,“ uvažoval jsem. „Proč to komplikovat?“

„Tady bych si dovolil nesouhlasit,“ ozval se opět profesor Haldan. „Z doby před Projektem je dobře známo, že skutečná, bytostná

víra se rodí pouze z hlubokých pochybností a vnitřních zmatků. Z temného prožitku vši té světské marnosti.“

„Jen malou poznámku,“ řekl inženýr Caetano. „Rozhodně bude na místě titulovat Božstvo jménem Universum. Zní to lépe než Pojišťovna.“

„S tím se počítá,“ ujistil nás Herle, potěšen naším zájmem.

„Domnívám se, pánové, že naše Pojišťovna Universum si podobnou poctu zasloužila již dávno,“ prohlásil profesor Haldan. „Vyzdvihl bych, že by se mohla stát Božstvem zcela nového typu. Zatímco starý Bůh, nejistý ve Stvoření i Zjevení, stavěl před člověka zcela zbytečné možnosti volby a návody ke správnému chování prezentoval formou dosti neobratných direktiv, zvládla Pojišťovna svou transcendentní úlohu na jedničku. Jedině člověk zcela osvobozený od tisíciletého jha svobody může dojít konečně katarze. Naši věřící to jistě náležitě ocení, když se jim věc citlivě předestře.“

Neobyčejně plodná diskuse pokračovala ještě dobré tři hodiny a já, členové správní rady i doktor Herle jsme měli ze své práce s lidmi radost jako snad nikdy předtím. V závěru jsem rozdělil úkoly. Ideovou stránku celé akce dostal k podrobnému rozpracování profesor Haldan. Programovým zajištěním Pokušení byl pověřen doktor Herle, zatímco software Zjevení si vzal na starosti inženýr Caetano se svým pracovištěm. Doktor Snorry měl dbát, aby bylo právně vše v pořádku, a minimalizovat případná rizika.

„Dobrá, pánové,“ řekl jsem, když bylo vše organizačně zajištěno, „ale kdo bude vlastně vystupovat jako Agent Universa? Jako nový prorok? Máte už snad připraven vhodný subjekt, doktore?“

Doktor Herle pokrčil rameny. „Nikoliv, pane předsedo. Na tvorbu softwaru osoby... řekl bych tak významné a osudové, si náš Institut netroufl. Myslel jsem... kdybyste dovolil, navrhuji tuto

roli svěřit jako ocenění celoživotní práce řediteli naší Pojišťovny a prezidentu Projektu Bentham, doktoru Ludvíku Kaminskému.“

Zvážněl jsem. „Doktor Ludvík Kaminsky by jistě rád přijal. Věc je bohužel vyloučená ze zdravotních důvodů. Ale váš návrh otci vyřídím, určitě ho potěší.“

„Vy jste... jeho syn? Jeho syn Viktor?“ podivil se Herle. „V tom případě... Jestli jste jeho synem...“

Věděl jsem, co má na mysli. Vždyť se to přímo nabízelo...

„Co nového, synku?“ zeptal se téhož večera můj otec a napínal slábnoucí sluch.

V kostce jsem mu to pověděl. Ten staroch musel mít jen a jen radost z toho, kam až to jeho dříve odstrkovaný syn dotáhl.

A tak můj čas v práci, studiu i rozptýlení plynul jako voda a nastal den Martinova odletu.

Otec si tu událost nechtěl nechat ujít a já jsem neměl to srdce, abych se mu to pokoušel rozmlouvat.

Hodinu před startem jsem se ještě s Martinem setkal. Stál pod rampou své lodi ve zlaté kombinéze, která mu ohromně slušela, a trpělivě se pokoušel zvládnout nápor reportérů, gratulantů i různých samozvaných radilů a také delegací ze všech našich pracovišť. Já jediný jsem ho pro sebe získal na celých pět minut. Stáli jsme v kruhu, vytatém ze tmy silnými reflektory, a jako by pro nás ty davy okolo na chvíli zmizely. Slověům jsme se vyhýbali. Oba jsme v krku měli velký chuchvalec, jaký člověka dusí jen v těch opravdu největších chvílích.

„Tak tam mezi hvězdami neudělej ostudu, stará páko,“ řekl jsem nakonec. „A vrať se mi brzo!“

„Bez starosti!“ odpověděl Martin se strojenou lehkostí. „A nezapomeň mi občas zalít hlívu ústříčnou,“ zažertoval.

Nakonec jsme se rychle, ale upřímně objali.

Posledním gratulantem byl můj otec. Také on prohodil s nejslavnějším mužem těch dní jen pár slov. Záběry holozorních kamer tajného kanálu Bentham II, které snímaly oba velké muže, byly jistě působivé svým kontrastem: stařec na invalidním vozíku a skvělý astronaut v plné síle, jakoby od něj přebírající planoucí pochodeň lidství, kterou zažehne v dalekém Vesmíru.

Loď startovala přesně v poledne. Sledovali jsme ji z krytů. Nejdříve se kolem ní udělala mlha a zaduněly generátory hyper-

temporálního kanálu. Pak se velebně vznesla z konstrukce. A pak náhle zmizela. Zmizela tak rychle, že jsme se ani nestačili podívat. V té chvíli, jak jsem dobře věděl, už se pohybovala kdesi za hranicemi naší Sluneční soustavy.

Uběhlo několik týdnů. Vždy ráno jsem si srovnal myšlenky s Názorovým standardem pracovníka Pojišťovny, který vysílal místo monoskopu tajný holozorní kanál Bentham I. Nyní, po několika návštěvách v posilovně doktora Prochasky, už k žádným nežádoucím odchylkám nedocházelo. Měl jsem z toho upřímnou radost.

Nerad bych ovšem vzbudil dojem, že šlo o pouhé tupé, mechanické přitakávání oficiálním formulcím. Vždy ve mně docházelo k hlubokému vnitřnímu dialogu. Jakési druhé, temné já se mě zeptalo: Skutečně je tento svět nejlepší z možných? Odpověď zněla: Jistě. Zkus si představit lepší. On to pochopitelně nikdy nedokázal, to dá rozum. Bylo přece nabíledni, že jsme beze zbytku vyřešili všechny odvěké problémy nejlepším myslitelným způsobem. Naše Pojišťovna lidem opravdu rozuměla. Harmonicky uspokojovala všechny jejich potřeby. Naší Pojišťovně bylo radost sloužit.

Když jsem se tak vyrovnal sám se sebou a posílil svou chuť do nové práce s lidmi, obvykle jsem zašel do jedné z kontrolních hal Projektu. Na stovkách a tisících obrazovek jsem sledoval, jak si vedou naši pojištěnci, a případně radil programátorům, co a jak ještě vylepšit. „Hlavní je dosáhnout u našich lidí určité životní pestrosti,“ říkával jsem a rozmáchlým gestem přelétl legie monitorů. Spatřili jsme zedníka, jak prsty ochutnává čerstvě namíchanou maltu, vychovatelku z jeslí, vedoucí si chumel rozkošné, kdákající havěti, svářeče v konstrukci energetických rozvodů, pracovníka kanalizací i aranžérku ve výloze módního závodu a všichni byli v pořádku.

Ovšem než jsem se pustil do plnění dalších dopoledních povinností, zašel jsem si obvykle do Řídicího letového střediska. Jen

málokdy jsem zmeškal příležitost promluvit si se svým starým přítelem Martinem. Sedl jsem si do čestné lóže a byl svědkem pravidelného spojení s Vítězem. Jakmile pak proběhly služební výměny dat a souřadnic, přešel jsem za hlavní pult a do mikrofonu řekl:

„Zdravím tě, stará páko. Tak jak to jde?“

„Zdravím tě, Viku! Jsem blízko modré dvojhvězdy A-1314 a snažím se zvládnout její asymetrické pole. Momentálně tu mám sedm gé, tak omluv tu špatnou artikulaci! Před hodinou Vítěze napadl inteligentní asteroid W-mínus-mínus-dvacet dva. Zničil jsem ho svou oblíbenou metodou, kvazidivergentní anihilací po Thorn-Wiesermannově biočáře. K večeru očekávám průlet mrakem plynu H4, velikost jeden krát dvě astronomické jednotky, tak mi drž palce!“

„Samozřejmě, že ti držím palce,“ odpověděl jsem. „A posílám ti autentickou nahrávku písničky od Tří lišek. Snad tě potěší. Končím.“

„Končím.“

Martinův let nebyl právě procházkou růžovým sadem. On však dělal svému jménu čest a pochodeň nového lidství v jeho rukou vítězně spěla k svému velikému cíli. Planeta Dor se blížila každým okamžikem.

Koncem prosince jsme přistoupili k realizaci nového pojetí Systému Histeps. Vše jsme sledovali na monitorech.

V kontrolní hale číslo 3 se tehdy sešla celá správní rada.

„Nuže, pánové, za necelou minutu začne první fáze celé akce. Pokušení,“ oznámil nám hlavní garant doktor Herle a postavil se za nedávno instalovaný ovládací pult. V jeho hlase bylo znát neobyčejné pohnutí. Chápal jsem jej: smysl jeho života, vývoj nových, neotřelých forem člověčenství, se právě naplňoval, stejně jako se již naplnil můj.

A pak jsme na obrazovkách uviděli, jak se otevírá tajná brána v bodě T 1 a na zemský povrch jeden za druhým vypochoovali Herleho svěřenci. Nejdříve členové nekonformní umělecké skupiny Nezávislých, odění v džínových kalhotách a kostkovaných košilích, v ruce kytary, štětce a psací náčiní. Poté opozičníci z hnutí „Nový svět“, neupraveného zevnějšku a zachmuřených pohledů, skrývající v odřených aktovkách letáky a brožury pochybného obsahu. A nakonec kráčel zástup myslitelů ze skupiny „Temný mrak“, oblečen v levné, šedé konfekci a vybaven kufříkovými psacími stroji. Šli mlčky. Šli, v očích výraz nesouhlasu s řádem tohoto světa a neomylně, tak jako kdysi na staré Zemi tažní práci s podzimem cítili jih, mířili k městu.

Zapjali jsme teleobjektivy. A oni šli po úbočích hor městského guána, po odvěkých vrakovištích a po vratkých viaduktech nad velikými kalojemy a vlasy jim čechraly prudké poryvy černého větru. Pak se ukázněně rozptýlili a vnikli do ulic.

„Zatím je to dobré,“ pochválil jsem dosavadní dojem z Herleho práce. „A dál?“

„Musíme vyčkat, pane předsedo,“ řekl Herle. „Jestli dovolíte, objednal jsem malé občerstvení, aby nám čas lépe uběhl.“

Malé občerstvení se protáhlo do pozdního odpoledne a proměnilo se záhy v docela vydařený piknik. Členové správní rady se tak trochu dětinsky trumfovali v příjemných kulinářských překvapeních a nezapomněli se také pochlubit se svými novými dívkami z Karlssonovy líhně, které nám hezky zatančily. Doktor Herle se nestačil divit. V jeho doposud dost podřadné funkci se mu o něčem podobném ani nesnilo.

„Tak už dost, doktore,“ řekl jsem kolem deváté Herlemu. Ten člověk si musel uvědomit, kam patří. Kde je jeho místo. „Podíváme se teď raději, jak si ti vaši lišáci vedou.“

A znovu jsme se zahleděli na monitory.

A viděli jsme, jak mladík ze skupiny Nezávislých stojí u pomníku na Kristiánově náměstí a zpívá protestní píseň.

„Kolik let může hora stát
než ji moře spláchne pod vodu
a jak dlouho budou lidé ještě žít
než poznají svobodu
kolikrát člověk může jako nevidět
a z otočení dělat náhodu
jestli chceš na to příteli správnou odpověď znát
tak se musíš černého větru ptát.“

Takhle zpíval ten mladík, zatímco lidé se krátce zastavovali a poslouchali. Když píseň skončila, pokývali hlavami a šli si po svých.

„Snaživý chlapec,“ mínil jsem. „Ovšem nevím, jestli jsou k něčemu dobré, ty jeho písně. Podívejte, nikoho to nezajímá.“

„Fáze Pokušení sotva započala,“ namítl Herle. „Až lidé přijdou domů a poslechnou si své oblíbené kousky, jako třeba ‚Chci se stát tvým žampionem, lásko‘ nebo ‚My do továrny jdeme, vesele notujeme, řeknou si krucifix... krucifix...“

Příliš jsem tomu všemu nerozuměl, ale než jsem se stačil zeptat na podrobnosti, upoutal mou pozornost zase jiný výjev. V sokolově jedné tělovýchovné jednoty rozbilo svůj stan avantgardní divadélko Precedens. Dávalo předpremiéru svého novátorského dramatu „Cyklus“. Diváků však bylo v improvizovaném hledišti pramálo a já jsem to hned Herlemu vytkl.

„Špatná propagace, pane předsedo,“ omlouval členy divadelního souboru. „Bylo málo času. Ale časem se všechno zlepší, uvidíte. Jsou to schopní umělci. Vesměs práce doktorky Dundové!“

„Velevážené publikum! Spanilomyslné dámy, ctění páni!“ oslovil v tu chvíli obecenstvo principál divadélka. „Náš kus je o vašem životě. Uvidíte, co už jste viděli. Uslyšíte, co už jste slyšeli. Proto vás prosím: odejděte, dokud je čas! Právě začínáme!“

„Pro i rovné od jedné do devíti tisíc,“ řekl pak kovový hlas odkudsi shůry...

„Květuš, dostalas tu tlačenu?“ zeptal se jeden z herců a na hlavě mu svítila červená žárovka.

„Ty ponožky na tobě jen hoří, Péto,“ odvětila létající ženská postava s blikajícím majáčkem.

„A takhle tady žijeme,“ řekli svorně oba herci k publiku a pěkně se usmáli.

„Další i,“ řekl kovový hlas.

„Květuš, dostalas tu tlačenu?“

„Ty ponožky na tobě jen hoří, Péto.“

Obecenstvo se nervózně uchichtlo.

„Další i.“

„Trochu stereotypní, doktore,“ mínil inženýr Caetano, jenž jako ostatní členové správní rady pozorně sledoval, co se v tělocvičně děje.

„Jistě, inženýre,“ řekl Herle. „To bylo také záměrem. Mohu předem prozradit, že na jevišti se už nic nového nestane.“

„Dobrý bože,“ ulevil si profesor Haldan. „Ale pohledte, kolega myslitel!“

A opravdu, v podkrovní místnůstce kdesi v starém činžáku tloukl při mizerném osvětlení do psacího stroje filozof ze sdružení „Temný mrak“. Zapaloval si jednu cigaretu od druhé. „Humanoidé, bdětel!“ zněl titul jeho díla. Jediné, co jsme byli schopni dále přečíst, byl název první z kapitol: „Člověk jako způsob existence bílkovin? Není to málo?“ Další text psaný perličkou byl nezřetelný.

„Nemůžete to zaostřit?“ zeptal jsem se operátora.

„Bohužel, pane předsedo,“ pokrčil operátor rameny. „Oko kamery je zaneseno tabákovými zplodinami. Ale zvuk je perfektní, že?“

Ano, zvuk nebyl špatný. Slyšeli jsme třeba docela jasně zpěváka protestsongů, jak brnká na svou lacinou kytaru:

„Lidé, pojdte sem kamkoliv kráčíte
a přiznejte, že vody kolem stoupat vidíte
a připusťte, že vás na kost promočí
jestli chcete ušetřit čas, ktorej na vás útočí
raděj hned plavat začněte
jinak ke dnu jako kámen klesnete
v okamžení
protože časy, ty se mění.“

„Co to říká?“ ptali se kolemjdoucí.

„Něco o čase,“ mávli rukou jiní. „Ale pěkně hraje na kytaru.“

„Péto, sehnala jsem tu tlačenu!“

„Prosím tě, nevíš, jak to hrál Montér s Kablovkou?“

„Pane předsedo,“ volal operátor z protilehlého konce kontrolní haly 3, „sdružení náhradní opozice ‚Nový svět‘ chystá mohutnou manifestaci!“

„Jen je nechte,“ usmál jsem se. „S tím se počítá. Vidíte, doktore?“ Herle přikývl.

Naše pozornost se upírala k novým a novým neobvyklým scénám první fáze Herleho ambiciózního programu. Výtvarníci ze skupiny Nezávislých právě dokončili různolící sousoší s názvem „Plastiční lidé“ a vystavovali je opovážlivě přímo před Starou radnicí. Ke spolupráci pozvali také hudebníky ze skupiny „Dobré stroje“, kteří se na improvizovaném jevišti zmítali zvláštními mechanickými pohyby a produkovali bezduchou, hlučnou muziku.

„Myslí to vážně?“ zeptal jsem se nejistě, hluboce otřesen strašnými zvuky. „Všechno mi to nedává žádný smysl, doktore.“

„Cílem některých členů skupiny Nezávislých je vzbudit v našich lidech určitý kulturní šok, pane předsedo,“ odvětil doktor Herle. „Četl jste to ostatně i v programových propozicích. Nehledejme v jejich úsilí smysl... Silou karikatury či parodie je především...“

„Mlčte, doktore,“ přerušil jsem ho. Neměl jsem rád, když mi kdejaký tuctový sekční šéf vnucoval své rozumy. „Řeknu vám, že se mi to celé nelíbí. Mám ten dojem, že nám prostě chcete ohlu-povat naše lidi, tak je to.“

Docela mi to v tom okamžiku ujelo a ztratil jsem ze zřetele cíle naší velkolepé akce. Ovšem i budoucí šéf Pojišťovny je svým způsobem jenom člověk. Chybující. Omylný.

„Všichni nad touhle podívanou musíme tak trochu zatnout zuby, pane předsedo,“ uchichl se profesor Haldan, snad aby přerušil nepříjemné ticho. „Ale cožpak to není svým způsobem zajímavé?“

Ano, bylo to zajímavé. Zahlédl jsem například v jakési periferní mansardě pisálka, jenž pokrýval stránky kancelářského papíru hustým, nevyrovnaným rukopisem:

Daleko za městem, na kamenité planině poblíž Propasti výkřiků, jsem našel unavenou starou břízu a na její spodní větev pověsil provaz. Přivalil jsem velký balvan. Stoupl jsem si na něj. Vložil jsem hlavu do smyčky.

Řídkou korunou stromu prosvítal Měsíc.

„Světě!“ zvolal jsem a můj hlas se nesl planinou jako Cháronův vzdech. „Světě, proč jsi takový?“ odpověděl mi jen vítr. Černý vítr, jenž se plazil při černé zemi.

„To jsou ale koniny,“ ulevil jsem se. „Ostatně něco takového naše lidi sotva znepokojí, doktore. Znáám je. Já jsem mezi nimi žil, chápete?“

Doktor Herle právě udílel pokyny jednomu ze svých operátorů, jenž doladoval celkový průběh akce. „Co jste říkal, pane předsedo?“ zeptal se roztržitě. „Ano. Máte samozřejmě pravdu. Nebojím se říci, že naše pojištěnce by za normálních okolností těžko dokázalo něco znepokojit. Ovšem nic jsme neponechali náhodě. Za pomoci dnešního Centrálního sychropulzu dostávají vnitřní jistoty a prosté štěstí našich lidí vážné trhliny.“

A opravdu: město se již chystalo ke každodennímu spánku a jeho dech se zklidnil, avšak zahlédli jsme, jak unavený otec jedné z miliónů našich rodin sedí obkročmo na židli, civí na trhlinu ve tvaru velkého H v pravém koutě kuchyně a říká si: „Krucifix... krucifix...“

Téže noci zemřel můj otec. Zemřel tiše a v návalu práce jsem tu smutnou chvílí propásl. Byla to pro mě rána. Dokonce mě přepadl pocit jakési těžko ovladatelné lítosti nad tím, jak jeden po druhém odcházejí mí blízcí: Byl jsem zase sám. Olga pro mě byla navždy ztracena, Martin bloudil kdesi desítky parseků odsud a kratičké relace s jeho astroletem mi nemohly jeho milou přítomnost nahradit. A teď ještě táta...

Ovšem ve své pozici jsem si nemohl podobné projevy přecitlivělosti dovolit, a tak jsem si s celou záležitostí zašel k Prochaskovi.

Den otcova pohřbu, neokázalého, ale po všech stránkách důstojného, den, kdy všechny sekce naší firmy zastavily na symbolickou minutu svůj provoz, byl zároveň dnem mého ustavení do funkce ředitele Pojišťovny a prezidenta Projektu Bentham. Vždyť život jde dál. Můj otec tak jako tak už na svou náročnou práci nestačil.

A začal opravdový kolotoč. Denně jsem s pozdravem „Vše v pořádku“ podepsal alespoň stovku rozhodnutí, výkazů, regulativů a vyhlášek a ve své služební rezidenci od rána do večera předsedal důležitým zasedáním a slavnostním shromážděním.

A viděl jsem, že Pojišťovna je mou opravdovou láskou, mým životním programem a cílem. A byl jsem šťasten, protože jsem každíčkou buňkou svého těla, každým záchvěvem mysli patřil firmě a bez oddechu sloužil našim lidem.

Jak jsem se každým dnem mohl znovu a znovu přesvědčovat, naše úspěchy neznaly mezí.

V Laboratoři pro metrologii člověka, kterou vedl jeden z členů správní rady, inženýr Bloch, například dokončili vývoj metody

pro přímé měření intenzity štěstí našich pojištěnců. Zatímco dřív šlo spíše o odhady, získané odečtem jiskry v oku, testem dobré nálady dle Schrebera a podobně, měli jsme teď v ruce kvantitativní nástroj. Vývoj metody samozřejmě nebyl jednoduchý. Sám jsem byl například svědkem, jak výzkumníci vtipně využili pro experimentální ověření starého výroku, že „Štěstí je, když se můžeš poškrábat, kde tě svědí“. Sto pokusných dobrovolníků se tehdy v klimatizované místnosti svléklo do půl těla. Asistenti potom vyvolali u všech objektů husí peroutkou intenzivní svrbění v bederní krajině. Padesáti dobrovolníkům z první skupiny bylo povoleno utiřit svědění poškrábáním, zatímco padesáti zbývajícím byla tato úleva odepřena. Ti představovali kontrolní skupinu. Někdy jsme už měli těch drbajících se naháčů až po krk, ale nakonec se dobrá věc podařila: měřicí přístroj, pracovně nazvaný H-metr, ukázal u první skupiny průměrnou hodnotu štěstí skoro čtyři celé sedm, zatímco u kontrolní skupiny nepřesáhl údaj jednu celou dvě desetiny.

Ale H-metr byl i hrdinou jiných, daleko důležitějších pokusů. Ve spolupráci s doktorem Herlem, jenž byl v těch týdnech opravdu na roztrhání, jsme si na experimentálních lidských projekcích s konečnou platností ověřili správnost našeho přístupu k lidem. Ukázalo se nade všechnu pochybnost, že svoboda, bezbřehá demokracie, poznání a pokrok, ta zlatá telata minulosti, nezvratně ústí v nepořádky a zmatky a H-hodnota v mnohých experimentech klesala až hluboko pod jedničku.

Inženýr Bloch už dokonce dokončoval miniaturizovanou verzi H-metru, kterou hodlal instalovat do náramkových hodinek každého pojištěnce. Pokud by se mu to podařilo, jistě by to zkvalitnilo naši práci. Podchytili bychom v zárodku každou programovou chybu, každý projev nedokonalé funkce, jichž jsme se ani při

nejlepší vůli nemohli zcela vyvarovat, a to se nemohlo neprojevit na našich výsledcích.

Obzvlášť mezi zaměstnanci Pojišťovny a Projektu se totiž čas od času vyskytly projevy hrubé mentální nekázně. Museli jsme například řešit případ posilovny inženýra Marka. Ono se u nás nic dlouho neutají a tak jsme zjistili, že se u Marka pravidelně konaly nechutné seance, zvané „tripy“. Hrstka neodpovědných mladíků si zde nechávala doslova „ordinovat“ rozličné scestné představy a opájela se vzniklými pocity. Objevovaly se zde například nepěkné myšlenky o tom, že skutečný člověk je již dávno mrtev a my všichni jsme pouhým shromážděním duchů, vypálených Ohni na tváři zmučené Země. Rovněž bylo zaznamenáno pohrdání nejzákladnějšími bezpečnostními zásadami Pojišťovny. Celá věc se tak trochu podobala drogové závislosti, jednomu z neblahých jevů, jemuž ustavení Projektu navždy učinilo přítrž. Pochopit, co na tom ti lidé mají, bylo těžké. Náš vědecký názorový systém, dávající s konečnou platností nejlepší odpověď na všechny otázky života, musel přece každého hluboce uspokojit.

Bylo myslím ale pro naši citlivou práci s lidmi typické, že tresty tehdy nestály za řeč a dokonce jsme uvažovali, zda by se podobné, samozřejmě přísně kontrolované „tripy“ nedaly využít pro duševní odpočinek pracovníků naší Pojišťovny. Tento návrh vznikl v hlavě profesora Haldana, který s úsměvem hovořil o tom, že zakázané ovoce zřejmě neztrácí svou sladkou chuť ani v Utopii.

Tolik bylo v té době práce! Tolik bylo povinností, že jsem nemíval čas ani na pravidelné relace s Martinovou lodí.

„Zdravím tě, ty stará páko,“ říkal jsem do mikrofonu, abych už to měl za sebou. Ostatně podobné důvěrnosti se při mé funkci ani nehodily.

A pak zazněl z hloubi Vesmíru hlas, hlas skoro zanikající v šumu. Spojení bylo totiž čím dál obtížnější a vyžádalo vždy akumulaci čím dál většího množství vzácné energie.

„Zdravím tě, Viku! Opravdu se nenudím. Před pěti hodinami Vítěz málem uvízl v gravitačním megapoli Anomálie kvé ix třináct, v níž pravděpodobně dochází k průniku s cizím inteligentním subkosmem třídy dé. Ještě že mám s sebou komprimátor Schwarzschildova poloměru. Ale teď to hlavní: Souhvězdí Beránka je už na obzoru!“

Celý personál Řídicího letového střediska tehdy vyskočil na nohy a všichni jsme si vzájemně blahopřáli. A jestliže jsem něco na světě nechápal, pak to byl strach, jenž kdysi před triumfální cestou Vítěze pocítil můj otec. Čeho se to jen obával ten starý, bláhový muž?

Fáze Pokušení v rámci Systému Histeps probíhala podle předpokladů. Vnitřní jistoty a prosté štěstí našich pojištěnců utrpěly pořádné trhliny. Nebyla to pěkná podívaná. Jakási nespokojenost, jakési pochyby o sobě samé se zmocnily plně programované populace.

Muži se poprvé po stovkách let utrhovali na své manželky. Aniž by dokázali vysvětlit proč, byli jako na trnů. Někteří dokonce

opouštěli své rodiny a bezcílně se toulali v ulicích, v nichž černý vítr honil útržky podvratných letáků a brožur. Ochozy stadiónů zely prázdnotou, zatímco v restauracích zavládla místo atmosféry družného přátelství a regenerace pracovní síly neutěšená nálada světobolu.

Ani ženy však neminula temná vlna ničemných pocitů životního nesmyslu. Odmítaly psát s dětmi úkoly a domácí práce odbývaly, jak jen se dalo. Přestaly dokonce nakupovat, jako by kouzlo nových, pěkných věcí navždy ztratilo svou moc.

Vše jsme sledovali na monitorech.

„Doktore, nebylo už toho dost?“ řekl jsem Herlemu, když už mi to trhalo srdce.

„Ano, pane řediteli a prezidente,“ přisvědčil doktor Herle. „Myslím, že by bylo škodlivé protahovat fázi Pokušení za mez únosnosti. Navrhuji, abychom fázi Zjevení realizovali již tuto neděli.“

A tak se i stalo.

V neděli osmého ledna, hned po snídani, táhly nesčíslné davy našich pojištěnců na prostranství před Jihovýchodním nádražím. Ano, zvolil jsem pro onu osudovou událost právě toto místo, a kdybych měl vysvětlit proč... snad tedy z jakéhosi nutkání právě zde napravit své mladické chyby.

Počátek akce byl naplánován na půl desátou, ale už v devět by na náměstí nepropadl špendlík. Naše výtvarně dokonalé propagační plakáty na tuhém, hlazeném papíře, zvoucí v zelené a zlaté na atraktivní podívanou, stejně jako holozorní reklamy se neminuly účinkem.

Přišli všichni. Dělníci z manufaktur i rolníci ze světelných skleníků, úředníci, matky s dětmi, učňovská mládež i starci na zaslouženém odpočinku. Vzrušeně mezi sebou rozmlouvali. Pročpak jen cítí kdesi hluboko v duši tajemné chvění? Na co zde s takovou netrpělivostí čekají? Že by se blížil konec? Konec zmatků a nejistot?

V ty chvíle bylo i černé nebe těhotné očekáváním. Právě to nebe, z kterého mělo přijít Zjevení. Z něhož jsem měl přijít já. Už od šesté ráno jsem byl skryt v malé kabině na špici nádražní věže, třásl se zimou a rozčilením a čekal na smluvený signál.

A když už byly i přilehlé ulice zaplaveny desítkami tisíc našich pojištěnců, Signál přišel.

Byl to akord Nebeských pozounů, akord fis dur s velkou septimou, jenž tehdy rozechvěl svět až kamsi po Braneckerovu sféru. Byl to hlas, před jehož velebností zmlkl i černý vítr.

A já, oděn v prostou bílou řízu, jsem se tehdy odpoutal od vrcholku nádražní věže a za pomoci tolik osvědčeného Lardenova jednorázového vznášedla jsem v snopech jásavých světél začal klesat k ohromeným masám. Kynul jsem tam a zase onam, občas si na zádech srovnal nepohodlné řemení a neomylně mířil k slavnostní tribuně, jež byla dosud před nepovolanými zraky ukryta ve tmě.

Přistál jsem přímo za předsednickým pultem. Koordinátor celé akce, inženýr Caetano, dal pokyn a celá masa tribuny, vzosná konstrukce pokrytá zeleným a zlatým sametem, náhle plála v zářích reflektorů.

Napil jsem se výborně chlazené minerálky, odkašlal si a pak se obrátil k baterii mikrofonů před sebou.

„Milí moji,“ pravil jsem a můj hlas zahřměl jako detonace, „přináším vám zjevené Slovo. Přicházím, abych zvítězil nad molochem vaší malověrnosti. Nezoufejte, drazí moji, neboť budete spaseni!“

Dav strnul v hlubokém tichu. Měl jsem teď věru jiné publikum, pozornější posluchače, než když jsem v těchto místech k lidem promlouval poprvé. A měl jsem za sebou jinší síly, jinačí moc, než hloupý hněv své nemocné, mladé duše!

„Soustružníku Bedřichu!“ zvolal jsem. „Zdá se ti, že jsi jen strojem, jehož jméno je ‚Já‘? A co ty, úklidová pracovnice Běto, zdali pak ti nepřipadá, že život plyne od ničeho k ničemu? Od kbelíku pomyjí k pustému vytí vysavače? Od žvance k žvanci? Od souložce k souložce? Promiň, Běto, nechtěl jsem být vulgární.“

Odmlčel jsem se, aby všichni stačili strávit moje neobvyklá slova. A pak jsem pokračoval.

„Já ti rozumím, prodavači Petře, ty bys chtěl víc, než trvat. Neboť člověk jako způsob existence bílkovin, není to trochu málo? Účetní Františku! Fakturantko Hanko! Vy všichni! Já vím, co vám schází.“

Schází vám pocit, že vše k něčemu spěje! Že vše má nějaký smysl, jenž vás přesahuje. Že kdosi nekonečně dobrý a slitovný nad vámi bdí dnem i nocí a miluje vás nade vše.“

A tehdy podruhé zazněl hlas Nebeských Pozounů!

„Avšak nezoufejte, drazí moji. Skutečně totiž kdosi nekonečně dobrý a slitovný bdí nad vašimi kroky! Já, prorok, jehož jméno je Agent, vám přináším tuto zprávu: dnešní noci, mezi druhou a třetí, se mi zjevilo Universum. Toto Universum, jediné, všemohoucí a vševědoucí, tento nepopsatelný Bůh vás miluje. Tento Bůh chce, abyste jej milovali. Abyste pro něj pracovali. Neboť co pro něj činíte, dobře činíte. Jsem zplnomocněn prohlásit, že tento váš Stvořitel je s vámi zatím spokojen a rozhodl se předvést malý důkaz své božské moci.“

A tehdy potřetí zazněl hlas Nebeských Pozounů, potřetí a nejmocněji, a náhle jsme všichni oslepli.

Ale byla to jen přechodná slepota, způsobená přemírou Světla. Slepota, po níž měly oči našich pojištěnců poprvé opravdu prozívat. Neboť na obloze, v samém zenitu Braneckerovy sféry, v tom okamžiku zazářilo Slunce. Zazářilo tam umělé Slunce, mistrovské dílo našich energetiků, a ve středu jeho oslnivého kotouče mohli první odvážlivci spatřit veliký znak naší Pojišťovny!

Dostal jsem prudký zánět spojivek.

„Moji milí,“ řekl jsem a tápal k mikrofonům. „Černá noc již skončila. Universum, jediné, vševědoucí a všemohoucí, vám přináší Světlo. Přináší vám Slunce! Což to není důkazem jeho nekonečné dobrotivosti?“

Náhle do mě kdosi strčil. Zřejmě nějaký nemotora z našeho štábu, pomyslel jsem si s nevolí, zamotal se do své řízy a upadl.

A jak jsem ležel na prknech tribuny, zaslechl jsem, jak k oslněnému davu promlouvá garant Systému Histeps, doktor Herle.

„Vážení přítomní! Dlouho jsem čekal na tuto chvíli. Zasněvil jsem jí celý život. Doufám, že už jste všechno pochopili. Pohár přetekl. Sprosté lži tohoto falešného proroka vám jistě otevřely oči. Nebojím se věřit, dámy a pánové, že dál už na sebe kálet nenecháte!“

Zajímavý trik, pomyslel jsem si, zatímco jsem se pomalu zvedal na nohy. Ten Herle je lišák. Zřejmě se pokouší zahrát roli jakéhosi moderního pokuše, ďábla, nositele principu zla v rámci naší nové, sofistické mytologie. Ale určitě se měl s námi nejdříve poradit. V téhle hře nebylo pro improvizaci místo.

„Dámy a pánové!“ hřímal dál doktor Herle. „Nevěřte v žádné Universum! Nevěřte v žádné zjevení! V jediné věřte na tomto světě, že není pro člověka jiné Fáze, než Věčné Pokušení! Věčné Pochyby! Věčný Neklid! Věčná Svoboda! Vždyť je to ten jediný majetek, který jste kdy měli!“

Ten Herle mluvil z cesty. Ten Herle zešílel. Tohle už nebyla hra. Hnal jsem se k řečnickému pultu a stále ještě oslněn novým Sluncem se pokoušel bláznivého doktora odstrčit od mikrofonů.

„Tak dělejte něco,“ sípal jsem do zákulisí tribuny. Ale zmatený štáb zřejmě nevěděl, jak se věci mají, protože Herle byl koneckonců stále ještě oficiálním garantem nového pojetí Systému Histeps.

„Věřte v Universum!“ zařval jsem k masám. „Opakuji, věřte v Universum!“

Herle se na mě zezadu vrhl a pokoušel se mě škrtnout.

„Nepřišel jsem vnést pokoj, ale meč!“ volal.

„Zatracené Slunce!“ proklínal jsem příčinu své bezmocnosti, zmítaje se v křížku s Herlem. A zároveň jsem se pokoušel zachránit, co se dalo. „Moji milí, tohohle si nevsímejte! Já, prorok jménem Agent, vám přináším soubor norem zvaný Desatero přikázání. Tak za prvé: Miluj Universum jako sebe sama...“

A pak jsem uslyšel známý hlas. Přicházel zespoda, z davu našich pojištěnců, a bolavýma očima jsem spatřil, jak se ke mně prodírá povědomá ženská postava. Byla to Olga. Nějak ztloustla, kočička moje.

„Viku, co blázníš?“ volala. „Cos to ze sebe udělal, ty truhlíku?“

Snažil jsem se vyprostit z křečovitého sevření doktora Herleho, ale moje říza nebyla k zápasu nijak uzpůsobena.

„Odvedte tu ženskou,“ přikázal jsem. „A zbavte mě konečně toho chlapa!“

„Viku,“ zaslechl jsem ještě Olžin hlas, „Viku, čekám s tebou dítě! Mysli na mě!“

A oči se mi rozbolely ještě víc.

„Pane řediteli a prezidente,“ volali na mě ze štábu, „Slunce vykazuje nadnormativní spotřebu energie! A stále roste!“

„Tím hůř,“ syčel jsem. „Zhasněte někdo konečně ten krám!“ A pak byla náhle tma. Tma jako kdykoliv dřív. A zavál dlouhý, mocný poryv černého větru. Muži v bílých overalech se rychle zorientovali a pak se chopili svých povinností. Doktor Herle byl v několika vteřinách spoután.

Otřesný případ doktora Herleho mi otevřel oči. Už bylo v poslední době dost těch nepořádků, způsobených blahovůlí správní rady. Žádné další experimenty. Institut pro vývoj člověka se pochopitelně ruší. Náš starý člověk zcela postačí. Systém náhradní historie se ruší. Zbytečně naše pojištěnce odvádí od poctivé práce. Zmnohonásobíme kontrolní pracoviště. Zavedeme nové, tvrdé, jednotné normy pro všechny složky lidského softwaru. Budeme vyžadovat kázeň, kázeň a zase kázeň. Oddanost a kázeň.

Osobně jsem kontroloval, zda neblahý průběh Zjevení nezanechal v plně programované populaci nějaké následky. Oddychl jsem si: všichni tím ohněm prošli bez úhony a život se rychle vracel do starých kolejí.

To nás ovšem těžko mohlo uspokojit, protože v Universum nikdo neuvěřil. Všechny naše plány, nové hodnotné společenské programy se rozplynuly vniveč. Nebudou se stavět nové chrámy. Znak naší Pojišťovny nezazáří na oltářích čerstvě vysvěcených svatyně. Pracná příprava kněží, děkanů i arcibiskupů nové víry byla k ničemu. A co hůř: milióny mých podobenek v bílé říze, podobenek Proroka jménem Agent v malých medailóncích na krk, i těch v bohatě vyřezávaných rámech, určených do kuchyň a ložnic, nemluvě o nádherných chrámových obrazech v zlatě a skvoucí zeleni, to vše přišlo nazmar. Hluboce se mě to dotklo.

Byly pryč ty krásné představy, jak hrdinové práce ve jménu Universa statečně strhávají normy. Jestliže jsme se na něco těšili, pak na nové pionýry, kteří se slovy Agentovými na rtech odvážně pronikají za Braneckerovu sféru a s nasazením života hledají lo-

žiska vzácných izotopů pro naši pošramocenou energetiku - a hle, museli jsme se vzdát i toho.

A vše způsobila jen naše nedůslednost a línost. Od nynějška zavládne pořádek. O to se se správní radou postaráme.

Devatenáctého ledna toho roku ve tři odpoledne vrazil do mé pracovny inženýr Caetano: „Pane řediteli a prezidente, Vítěz je u cíle! Během několika minut dosáhne oběžné dráhy Dor!“

Přerušil jsem veškerou práci, nasedl do vozu a ihned zamířil k Řídicímu letovému středisku.

V sále vládla radostná nálada a nebývalé vzrušení.

„Gratulujeme, pane řediteli a prezidente,“ předháněli se muži v bílých overalech, aby mi mohli potřást rukou. I členové správní rady, kteří se již dostavili v plném počtu, vyjádřili krátkým, ale pevným stiskem své pocity. Podařilo se. Podařilo se!

„Za dvacet sekund začne mimořádné spojení s lodí,“ informovali mě zaměstnanci střediska a spěšně ladili aparáty. Požádali rovněž o dodatečný příděl energie, jelikož relace měla být delší než obvykle.

Potom na okamžik pohasla světla, tak náročné bylo již spojení s Vítězem, a na ústřední obrazovce se v dešti poruch objevila tvář mého přítele.

Nebyla to však tvář šťastného přemožitele prostoru a času. Byla to tvář zkřivená bolestí. Cosi na mě volala.

„Pane řediteli a prezidente,“ ozval se jeden z operátorů, „hvězdolet se odchýlil z kurzu!“ Hned potom se obrátil k řídicímu pultu: „Tady Řídicí letové středisko! Lardene, zaznamenali jsme změnu kurzu Vítěze z bé dvanáct nula tři sedm čtyři krát nula čtyřicet nula osmnáct nula dva...“

„Dejte to sem,“ vytrhl jsem operátorovi z ruky mikrofon.

„Martine, ozvi se! Co je s tebou?“

A v žalostném kvílení kosmických bouří jsem potom toho dne poprvé zaslechl Martinův hlas: „Viku! Planeta Dor je obyvatelná!“

Přes určitou nejasnost celé situace mi v té chvíli poskočilo srdce radostí. I členové správní rady a všichni zaměstnanci střediska na sebe významně pohlédli.

„Planeta Dor je však nejen obyvatelná. Planeta Dor je obydlená! Je to kvetoucí těleso plné živých bytostí!“

„Já jsem to věděl,“ řekl tiše profesor Haldan. „Prozřetelnosti, já jsem měl pravdu. Jsou tam.“

„Viktore!“ volal Martin. „Všechno se mi tu vymklo z ruky! To není setba, co veze Vítěz na palubě v stovkách zelených kontejnerů! To není zrno pro nový svět! To jsou zbraně!“

Strnul jsem a v duši se mi usídlil strach.

„Počítač mi právě oznámil, že zbraně byly aktivovány. Za tři sta sekund opustí to svinstvo palubu Vítěze. Pokouším se vzdálit od Dor nejvyšší možnou rychlostí. Chci zachránit ty nevinné ubožáky. Mám tu šestnáct gé a přetížení neustále stoupá!“

„Můžeme ti nějak pomoci, Martine?“ zeptal jsem se bezkrevnými rty.

Ale mikrofon mi náhle z ruky vytrhl inženýr Bloch. „Martine Lardene!“ zvolal mocným hlasem. „Vše je v pořádku. Copak to nechápete? Lidstvo potřebuje nová území! Nové planety! Nová Slunce! Vraťte se k Dor a vyplňte okamžitě své skutečné Poslání! Slyšíte?“

Z Kosmu chvíli znělo jen praskání. „Ničemu nerozumím... Mám snad...“

„Ano!“ vyřkl pak profesor Haldan. „Samozřejmě, Lardene! Zničte to ubohé, živořící svinstvo! Cožpak se nám může rovnat? Jako Utopie, jako civilizace mající na své straně pravdu a pořádek

máme přece určitá práva! Prapor své nádherné myšlenky nyní rozvineme po celém Kosmu!“

Ozvala se další sprška galaktických poruch. Tvář mého přítele na okamžik zmizela z obrazovky.

„Tak co je s vámi, Lardene?“ zařval inženýr Caetano. „Dobrá. Snad uposlechnete alespoň svého nejlepšího přítele.“ A obrátil se ke mně. „Pane řediteli a prezidente, první mezihvězdný astronaut Martin Larden odmítá poslušnost. Svévolečně se odchýlil z kurzu. Prosím vás, abyste ho přivedl k rozumu!“

Prásk! Něco mi ruplo v hlavě! To se porouchal můj bionanočip! Vždyť ani odolnost moderní mentální elektroniky není bezbřehá! Co se to se mnou jen dělo? Jakási očištná řeka náhle proučila mými mozkovými závity, jako tehdy, když v mém starém, milovaném bytě praskla hadice od pračky.

„Viku, opravdu je tohle moje Poslání?“ uslyšel jsem Martinův hlas a jeho strašné zklamání pronikalo i skřípěním nebeského stroje.

„Pane řediteli a prezidente, vydejte rozkaz!“ naléhal doktor Snorry.

Už to vím. Už tomu konečně rozumím. Dřív jsem nerozeznal dobro od zla, ale teď už to dokážu.

„Viku, čas té mínus sto dvacet sekund. Přetížení osmnáct gé.“

Bude radost utkat se s opravdovým zlem. Neboť je to úžasné zlo: pochází ze smrtelně nebezpečné představy, že jsme vytvořili Nejlepší z Možných Světů.

„Pane řediteli, vydejte rozkaz!“

„Viku, už to nestihnu! Řízení je mimo mou kontrolu! Vítěz se vrací k Dor!“

A pak jsem se nadechl a zvolal: „Martine, vzpomínáš? Musíš se dostat k blokovanému spínači jedenáct! Dokážeš to?“

Sotva jsem dořekl, chopili se mě dva muži v bílých overalech a nacpali mi do úst obrovský roubík. Roztrhl mi rty.

A pak jsem spatřil, jak Martin napjal zbývající síly a snažil se dostat z pilotního křesla ke spínači jedenáct. „Jestli to dokážu?“ cedil mezi zuby, staženými strašným přetížením. „Samozřejmě, že to dokážu!“ Jeho ruka se v křeči pomalu natahovala kamsi mimo obraz. Zbarvovala se krví. „Obávám se, že tam vzadu vylučuju takovou malou kuličku. Já jsem se posral, Viku,“ řekl s šíleným úsměvem. „Tak se měj, ty stará páko! A díky za radu.“ A do čehosi udeřil.

Blokovaný spínač jedenáct rozhodil synchronizaci cestovního kanálu. Obraz se rozlétl do všech stran a zmizel. Vesmírná loď Vítěz přestala existovat. I se svým hnusným nákladem. A taky s mým jediným kamarádem.

Víc si nepamatuji. Omráčil mě silný úder do hlavy.

Už je mi zase docela dobře.

Pracuju teď jako pomocný dělník na stavbě. Podávám Karlovi a Tomášovi cihly a vercajk, prosívám písek a míchám maltu, kterou nikdy nezapomenu ochutnat prsty, jak jsem to kdysi vídal. Zedníci se mi smějí, prý mám obě ruce levé, jako bych byl spíš nějaký ouřada, než patřil k fochu. To tedy trefili hřebíček na hlavičku. Dřív jsem pracoval jako ouřada v Pojišťovně, dobře si to pamatuju. Ale pro tu firmu už nehnu ani prstem.

Po směně většinou zajdu na trh, nakoupím suroviny na svůj oblíbený hlívový guláš a pak rychle domů k holozoru, abych stihl Braunovy. Když právě nedávají některý z mých oblíbených pořadů, jen tak sedím a spokojeně civím na velkou prasklinu ve tvaru písmene H v pravém horním rohu obývacího pokoje. Budu muset vymalovat, napadá mě.

Často také chodím s Karlem a Tomášem ke Třem liškám. Pijeme pivo, klábosíme o ničem a tak.

Někdy mi ovšem z ničeho nic cosi přeskočí v hlavě, jako by cvaklo nějaké relé či co, a já začnu křičet: „Mám švába na mozku! Všichni mají švába na mozku! To Pojišťovna, ničemná Pojišťovna řídí naše životy!“

„Uklidni se, Viku,“ říká Karel a utírá si hřbetem mohutné ruky z vousů pivní pěnu. „Životy přece nemůže nikdo řídit, to dá rozum. Něco se ti zdálo.“

Kdepak, všechno je to pravda. Všechno se to stalo. Já to vím. „A víte, co je nejhorší, kluci?“ vzlykám a házím do sebe odlivku lovecké. „Já jsem těm čuňatům sloužil! Byl jsem dokonce jejich Agentem, řekli byste to? To já jsem Zjevení!“

„Zjevení rozhodně jsi,“ míní Tomáš, ještě v montérkách potřísněných maltou. „Ale byl to cirkus, tenkrát před Jihovýchodním nádražím, co říkáš, Karle? Už dlouho jsem se tak nezasmál!“

„To všechno byl hnusný komplot Pojišťovny!“ křičím.

„A víš, co my na tu tvoji Pojišťovnu?“ ozval se Karel. A řekl to. Řekl to nahlas. „Vid', Tome?“ dodal. A prskali a chechtali se jako pomnutí.

Ježíši, to je krása! pomyslel jsem si. V tom smíchu je naděje! Tihle lidé nejsou jen poslušné, dobře namazané stroje! Ale já, kdo jsem vlastně já?

„Kluci, kdo jsem vlastně já? Jsem snad jen poslušný, dobře namazaný stroj?“

„Namazaný jsi určitě,“ mínil Tomáš.

„Ty buď zticha,“ okřikl jsem ho. „Nic nechápeš. Já ostatně taky ne.“

A pak jsem vstal od stolu a opřel se o jeho desku, abych neupadl, a zvolal jsem: „Kamarádi! Nevím, která bije! Ale jedno vím určitě: musíme se spiknout! Celou akci si představuji následovně: za pomoci Lardenova jednorázového vznášedla sestoupíme do Propasti výkřiků, jezerem mimohmoty pronikneme do ředitelství Pojišťovny a na řídicím pultu vyhledáme velké blokové tlačítko GENERÁLNÍ RESET! Neboť musí existovat takové tlačítko, které svět vrátí k nulovému bodu! S úklady ničemné Pojišťovny skončujeme!“

Karel napřáhl svou mohutnou pracku a rázným pohybem mě srazil zpět na židli. „Příšerně žvaníš, sokole,“ řekl. „Dej si kafe.“

„Jste houby kamarádi,“ fňukal jsem. „To Martin, nějaký Martin Larden, to byl chlap! Nesaháte mu ani po kolena! Nebo nějaký doktor Herle. Povídám, opravdový hrdina! Posera, ale jinak hrdina!“

No vida, alespoň něčím jsem si jistý na tomhle světě, řekl jsem si v duchu a dal si odlivku lovecké.

„Martin čestně zahynul u planety Dor, zatímco vy se tady tupě uchlastáte. Hanba!“

„U planety Dor?“ podivil se Tomáš. „Tu znám! Tam žijí lidi! Děda mi to vyprávěl, když jsem byl ještě kluk. „Ale dřív, nežli Ohně strávil Zemi, k nebi se vznesl koráb pozlacený. K sličné Dor mířil, k hvězdě spásy, k planetě nevidané krásy. Tam vzejde zrno, nový klas a člověk zvedne hlavu zas.““

Ježíši, to je nádhera! radoval jsem se. V těch verších je naděje! Je v nich Paměť. Paměť obyčejných lidí, již neudusí ani padesát Pojišťoven!

„A víte co, kluci?“ řekl jsem a nalil si odlivku lovecké. „Poletíme za nimi! Tam, na daleké Dor se konečně napijeme ze Zlatého kalichu vnitřní svobody!“

„Vychladni,“ řekl Karel a vyrazil mi z ruky skleničku. „Ty se jednou namouduši ukecáš k smrti!“

„Karle! Tomáši! Postavíme mezihvězdnou loď! To nemůže být žádný problém! Vypadá jako houba, vpředu má interdimenzionální přechodku a na boku lapač metačastic, nebo obráceně, natřeme to nazeleno, protože zelená je barva naděje, a už pofrčíme! A jmenovat se ta naše loď bude Martin Larden!“

Kluci si tedy se mnou občas užijí, jen co je pravda. Mají z toho asi psinu, když to na mě přijde. Když je vytáhnu k bodu T 1 a ukazuju jim starou, vysloužilou toaletu.

„Tudy,“ říkám a tluču do rezavých dveří. „Tudy se tam jde. Budou se divit, až na ně skočíme!“

„Neblázni, Viku,“ culí se Karel. „Nech je na pokoji. Vždyť jim ten Projekt stejně nefunguje. Podívej se na nás.“

A spolu s Tomášem volají do záchodové mísy: „Co v sobě skrýváš, Pojišťovno?“ A hned dělají ozvěnu: „Ovno... ovno... ovno...“

„Všechno bych jim odpustil,“ cedím mezi zuby. „Všechno. Ale jedno nikdy: že pozvedli zbraně. Chápete vůbec, odkud se bere na světě zlo, vy stádo ovcí? To když dobrodějové všech systémů jdou šířit své vynikající myšlenky ohněm a mečem!“

A tahám za staré splachovadlo a nic se neděje.

„Nevadí,“ říkám s jistotou. „Do příští soboty seženu tři Lardena-va jednorázová vznášedla. Zkusíme to znovu Propastí.“

Určitě půjdou. Jsou to kamarádi a je na ně spoleh.

Ale když se uklidním, umiňuji si, že už všechna ta spiknutí pověsím na hřebík. Vždyť mi vlastně nic neschází. Mám Karla a Tomáše a Martin, ten ve mně taky ještě žije. A až na tu nešťastnou hlavu jsem zdravý jako ryba.

A jen jedno si ještě v těch jasných chvílích přeju: Olgu. Vždyť Pojišťovně nic nefunguje a já ji pořád miluju. Hledám ji po celém městě a byl by v tom čert, abych ji nakonec nenašel. Zanedlouho už bude rodit, obejdu poradny. Podivné bude to naše dítě, dítě blázna a mrchy, ale slyšel jsem, že má naději. Lidi to říkají. Ta naše dlouhá noc prý už brzy skončí.

Někdy chodívám na severní planinu pod starou unavenou břízu a pozoruji nebe. A mívám občas dojem, že se už trochu jasní. Ale mraky ještě zakrývají celou oblohu a Slunce doposud nemá žádnou šanci. A tak celé to smyšlené rozednívání mají nejspíš na svědomí moje bolavé oči, tolik trpící na záněty spojivek.

(Text byl dokončen v roce 1987.)

Ediční poznámka

Tato e-kniha přejímá text díla *Utopie, nejlepší verze* z jeho prvního vydání (Středočeské nakladatelství a knihkupectví, edice Futurum, 1990). Při převodu díla do elektronické podoby jsme v textu provedli opravy zjevných tiskových chyb, drobné pravopisné opravy a také jsme upravili číslování kapitol.

Redakce MKP

Ivan Kmínek

Utopie, nejlepší verze

**Zábavné panoptikum, tematicky zaměřené
na odvěký boj dobra proti dobru**

Ilustrace na obálce hvostik/Shutterstock.com

Korektura Jaroslava Bednářová

Technická redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 29. 5. 2026

ISBN 978-80-274-5043-5 (epub)

ISBN 978-80-274-5044-2 (pdf)

ISBN 978-80-274-5045-9 (prc)

KNIHOVNA? KNIHOVNA!

Využijte **prostor**
pro studium, setkání,
kulturu i relax.

Stahujte **e-knihy zdarma**
z e-knihovna.cz, prohlížejte
digitalizované tituly na
digitalizovane.cz.

Sledujte **videocasty**
a přednášky na
youtube.com/@knihovnaPraha.

Půjčte si obraz v Artotéce,
audioknihy, CD, film
nebo deskovou hru.

Tvořte se dřevem, papírem,
barvami, kůží i látkami.
Otevřený ateliér DOK16,
Atelier Jezerka a Kreativní
centrUM v Ústřední knihovně.

Navštivte přednášky,
koncerty, autorská čtení,
filmové projekce, akce
pro děti. Sledujte
mlp.cz/akce.

Vyzkoušejte svět
virtuální reality.
Více na mlp.cz/vr.